بسم الله الرحمن الرحيم

CamScanner ile tarandı

Nesâim
Yayın No: 9

Kitabın Adı:	Halku Ef'âli'l İbâd ve'r Raddu ale'l Cehmiyyeti ve Ashâbi't Ta'tîl
Muellif:	Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî
Tercüme:	Mustafa ÖZENLİ
Tashih:	Nesâim Yayınları
Kapak:	Ebyar TURAB
Baskı:	Step Ajans Matbaa Ltd. Şti. Göztepe mh. Bosna cd. No:11 Bağcılar/ İSTANBUL Tel: 0 212 446 88 46 Sertifika No:45522
Baskı Tarihi:	Şubat/2021
İletişim:	**İhlas Kitabevi** Şükran Mah. Başaralı cd. No:6 Rampalı Çarşı No:12 Meram/KONYA Tel: 0 541 834 0273 0 332 350 4687 **www.ihlaskitabevi.com**

CamScanner ile tarandı

Halku Ef'âli'l İbâd

ve'r Raddu ale'l Cehmiyyeti ve Ashâbi't Ta'tîl

Kulların Fiillerinin Yaratılması

ve Cehmiyye ve Ta'tîl Ashâbına Reddiye

Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî

Nesâim

CamScanner ile tarandı

Müellifin Tercemesi

Şeyhulislâm. Hâfızların imamı. Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm b. el-Muğîra b. Berdizbe el-Cu'fiyyu mevlâhum el-Buhârî. Sahih'in ve diğer eserlerin sahibi.

Yüz doksan dört yılının Şevvâl Ayı'nda doğmuştur. İlk olarak iki yüz beş yılında hadis işitmiştir. Çocukken İbnu'l Mubârek'in kitaplarını ezberlemiştir. Yetim olarak büyümüştür. İki yüz on yılında, beldesinde rivâyet edilen hadisleri Muhammed b. Selâm el-Müsnedî'den ve Muhammed b. Yûsuf el-Beykendî'den işittikten sonra annesi ve kardeşiyle birlikte yollara düşmüştür. Belh'te Mekkî b. İbrâhîm'den, Bağdad'da Affân'dan, Mekke'de el-Mukri'den, Basra'da Ebû Âsım ve el-Ensârî'den, Kûfe'de Ubeydullâh b. Mûsâ'dan, Şam'da Ebu'l Muğîra ve el-Firyâbî'den, Askalân'da Âdem'den, Hımş'ta Ebu'l Yemân'dan, Dımeşk'te Ebû Müshir'den hadis işitti. Yüzünde bir tüy bile yokken ilim tahsiline başladı, kitap kaleme aldı ve hadis tahdis etti. Zekâda önder, ilimde önder, vera ve ibâdette önder idi. Ondan; et-Tirmizî, Muhammed b. Nasr el-Mervezî el-Fakîh, Sâlih b. Muhammed Cezra, Matîn, İbn Huzeyme, Ebû Kureyş Muhammed b. Cumua, İbn Sâid, İbn Ebî Dâvûd, Ebû Abdullah el-Firebrî, Ebû Hâmid b. eş-Şarkî, Mansûr b. Muhammed el-Bezdevî, Ebû Abdullah el-Mehâmilî ve birçok kimse hadis rivâyet etmiştir. Biraz etli, uzun da kısa da olmayan, esmere yakın bir şeyh idi.

Derdi ki: "On sekiz yaşıma bastığımda Sahâbe'nin ve Tâbiîn'in hükümlerini ve sözlerini tasnif etmeye başladım. Bu Ubeydullah b. Mûsâ'nın döneminde idi. O zamanlar dolunaylı gecelerde Nebî (sas)'in kabrinin yanında 'et-Târîh'i kaleme aldım."

Yine el-Buhârî'den "Binden fazla kişiden hadis yazdım" dediği rivâyet edilmiştir.

Onun menkıbelerinden biri de şudur: Sayfacısı Muhammed b. Ebî Hâtim şöyle demiştir: Hâşid b. İsmâîl'i ve başka birini şöyle derken işittim: "el-Buhârî bizimle birlikte hadis işitmeye gider gelirdi. O zamanlar daha çocuktu. Hadisleri hiç yazmazdı. Sonunda

CamScanner ile tarandı

bu hâl üzere günler geçti. Ona bunu söyleyip duruyorduk. Bir seferinde 'Üzerime çok geldiniz' dedi. 'Gösterin bakalım bana yazdıklarınızı!' Biz de yanımızdakileri çıkarıp ona gösterdik. On beş binden fazla hadis vardı. Hepsini ezberinden okudu. Tâ ki yazdıklarımızı onun ezberinden düzeltme kararı aldık."

CamScanner ile tarandı

بِسمِ اللَّهِ الرَحْمنِ الرَّحِيمِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلَّمَ

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

[Kitabın Senedi]

Bana şeyh, âlim ve arınmış kimse Ebû Bekr Vecîh b. Tâhir b. Muhammed eş-Şehhâmî, Neysâbûr'dan kitâbet yoluyla haber verdi. O bunu şeyh, imam, hâfız Ebû Bekr Muhammed b. Abdullah b. Ahmed b. Habîb el-Âmirî el-Bağdâdî'ye semâan okudu, dedi ki: Bana şeyh, hâfız Ebu'l Feth Muhammed b. Ahmed b. Abdullah b. Muhammed b. İsmâîl el-Isbehânî Semkeveyh, bana kendisinden rivâyet etmem hususunda izin verdikleri içerisinde haber verdi, dedi ki: Bize İmam Ebû Sehl Muhammed b. Alî el-Ebyurdî haber verdi, dedi ki: Bize İsmâîl b. Muhammed b. Ahmed b. Hâcib el-Kuşânî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Abdullah Muhammed b. Yûsuf el-Firebrî tahdis etti, dedi ki: Bize İmam Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî radıyallâhu anh iki yüz elli altı yılında tahdis etti, dedi ki:

CamScanner ile tarandı

بَابُ مَا ذَكَرَ أَهْلُ الْعِلْمِ لِلْمُعَطِّلَةِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلِوا كَلَامَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

İlim Ehlinin Allah azze ve celle'nin Kelâmını Değiştirmek İsteyen Muattıla Hakkında Söyledikleri

CamScanner ile tarandı

١) حَدَّثَنِي الْحَكَمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّبَرِيُّ، كَتَبْتُ عَنْهُ بِمَكَّةَ، قَالَ :حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ :أَدْرَكْتُ مَشْيَخَتَنا مُنْذُ سَبْعِينَ سَنَةً، مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، يَقُولُونَ: الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ وَلَيْسَ بِمَخْلُوقٍ

1) Bana el-Hakem b. Muhammed et-Taberî -ki ondan Mekke'de yazdım- tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân b. Uyeyne tahdis etti, dedi ki: "Aralarında Amr b. Dînâr'ın da bulunduğu şeyhlerimizi yetmiş senedir 'Kur'ân Allah'ın kelâmıdır ve yaratılmış değildir' derken gördüm."

٢) وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ :حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَ الْقَارِئُ ، قَالَ :سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ :قَالَ لِي حَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ : أَبْلِغْ أَبَا فُلَانٍ الْمُشْرِكَ أَنِّي بَرِيءٌ مِنْ دِينِهِ ، وَكَانَ يَقُولُ : الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ

2) Ahmed b. el-Hasen dedi ki: Bize Ebû Nuaym tahdis etti, dedi ki: Bize Süleym el-Kârî tahdis etti, dedi ki: Süfyân es-Sevrî'yi şöyle derken işittim: Hammâd b. Ebî Süleymân bana dedi ki: "Müşrik Ebû Falan'a benim onun dininden berî olduğumu söyle." O kimse "Kur'ân yaratılmıştır" diyordu.

٣) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَبِيبِ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ :شَهِدْتُ خَالِدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْقَسْرِيَّ بِوَاسِطَ، فِي يَوْمِ أَضْحًى، وَقَالَ : ارْجِعُوا فَضَحُّوا تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِنِّي مُضَحٍّ بِالْجَعْدِ بْنِ دِرْهَمٍ، زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يَتَّخِذْ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، وَلَمْ يُكَلِّمْ مُوسَى تَكْلِيمًا، تَعَالَى اللَّهُ عُلُوًّا كَبِيرًا عَمَّا يَقُولُ الجعد بْنُ دِرْهَمٍ، ثُمَّ نَزَلَ فَذَبَحَهُ

3) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bana el-Kâsım b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân b. Muhammed b. Habîb b. Ebî Habîb, babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etti: "Hâlid b. Abdullah el-Kasrî'yi Vâsıt'ta bir Kurban Bayramı günü gördüm de şöyle diyordu: 'Dönün ve kurbanlarınızı

CamScanner ile tarandı

kesin. Allah sizden kabul buyursun! Ben de el-Ca'd b. Dirhem'i kurban edeceğim. Bu şahıs Allah'ın İbrâhîm'i halîl edinmediğini ve Mûsâ ile gerçekten konuşmadığını söylemiştir. Allah, el-Ca'd b. Dirhem'in söylediğinden münezzehtir, çok çok yücedir.' Sonra aşağı indi ve onu boğazladı."

٤) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :قَالَ قُتَيْبَةُ : بَلَغَنِي أَنَّ جَهْمًا كَانَ يَأْخُذُ هذا الْكَلَامَ مِنَ الْجَعْدِ بْنِ دِرْهَمٍ

4) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Kuteybe dedi ki: "Bana Cehm'in bu sözü el-Ca'd b. Dirhem'den aldığı ulaştı."

٥) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو جَعْفَرٍ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا زَكَرِيَّا يَحْيَى بْنَ يُوسُفَ الزِّمِّيَّ، قَالَ :كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِدْرِيسَ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ :يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، مَا تَقُولُ فِي قَوْمٍ يَقُولُونَ :الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ؟ فَقَالَ : أَمِنَ الْيَهُودِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ : فَمِنَ النَّصَارَى؟ قَالَ: لَا، قَالَ : فَمِنَ الْمَجُوسِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ : فَمِمَّنْ؟ قَالَ: مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ، قَالَ :لَيْسَ هَؤُلَاءِ مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ، هَؤُلَاءِ الزَّنَادِقَةُ مَنْ زَعَمَ أَنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ مَخْلُوقٌ، يَقُولُ اللَّهُ : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، فَاللَّهُ لَا يَكُونُ مَخْلُوقًا، وَالرَّحْمَنُ لَا يَكُونُ مَخْلُوقًا، وَالرَّحِيمُ لَا يَكُونُ مَخْلُوقًا، وَهَذَا أَصْلُ الزَّنَادِقَةِ، مَنْ قَالَ هَذَا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، لَا تُجَالِسُوهُمْ وَلَا تُنَاكِحُوهُمْ

5) Bize Muhammed b. Abdullah Ebû Ca'fer el-Bağdâdî tahdis etti, dedi ki: Ebû Zekeriyyâ Yahyâ b. Yûsuf ez-Zimmî'nin şöyle dediğini işittim: Abdullah b. İdrîs'in yanındaydık. O esnada bir adam onun yanına gelip "Ey Ebû Muhammed, 'Kur'ân yaratılmıştır' diyen kimseler hakkında ne diyorsun?" dedi. Abdullah "Bunlar yahudilerden midir?" diye sordu. Adam "Hayır" diye cevap verdi. Abdullah "Peki hristiyanlardan mıdır?" diye sordu. Adam yine "Hayır diye cevap verdi. Abdullah "O zaman mecûsîlerden midir?" diye sordu. Adam yine "Hayır" diye cevap verdi. Abdullah "O zaman kimlerdendir?" diye sordu. Adam "Tevhid ehlindendir" diye cevap verdi. Bunun üzerine Abdullah şunları söyledi: "Bunlar tev-

CamScanner ile tarandı

hid ehlinden değillerdir. Bunlar zındıklardır. Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse Allah'ın yaratılmış olduğunu söylemiş olur. Allah 'Bismillâhirrahmânirrahîm' buyurmaktadır. Allah yaratılmış olamaz. Rahmân yaratılmış olamaz. Rahîm yaratılmış olamaz. İşte bu zındıklığın aslıdır. Allah'ın laneti bunu söyleyenin üzerine olsun. Onlarla oturmayın ve onlarla nikâhlanmayın!"

٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَالَ وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ: الْجَهْمِيَّةُ الزَّنَادِقَةُ إِنَّما يُرِيدُونَ أَنَّهُ لَيْسَ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى.

6) Ebû Abdullah dedi ki: Vehb b. Cerîr dedi ki: "Cehmiyye zındıklardır. Onlar ancak O'nun Arş'a istivâ etmediğini söylemeye çalışmaktadırlar."

٧) وَحَلَفَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، مَنْ قَالَ : إِنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ فَهُوَ زِنْدِيقٌ، وَيُسْتَتَابُ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ

7) Yezîd b. Hârûn kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin edip şöyle demiştir: "Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse zındıktır. Tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse ne âlâ. Aksi takdirde öldürülür."

٨) وَقِيلَ لِأَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ، إِنَّ قَوْمًا بِبَغْدَادَ يَقُولُونَ: إِنَّهُ مَخْلُوقٌ، فَقَالَ: وَيْلَكَ مَنْ قَالَ هَذَا؟ عَلَى مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ لَعْنَةُ اللَّهِ وَهُوَ كَافِرٌ زِنْدِيقٌ، وَلَا تُجَالِسُوهُمْ

8) Ebû Bekr b. Ayyâş'a "Bağdad'da bazı kimseler 'O (yani Kur'ân) yaratılmıştır' diyorlar" dendi. Bunun üzerine Ebû Bekr "Ne diyorsun sen, kim söylüyormuş bunu?!" dedi. "Allah'ın laneti Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyenin üzerine olsun! Bu kimse kâfir ve zındıktır. Onlarla oturmayın!"

٩) وَقَالَ الثَّوْرِيُّ : مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ

CamScanner ile tarandı

9) es-Sevrî "Kim 'Kur'ân yaratılmıştır' derse kâfirdir" demiştir.

١٠) وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ : الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ نَزَلَ بِهِ جِبْرِيلُ، مَا يُحاوِلُونَ إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ

10) Hammâd b. Zeyd şöyle demiştir: "Kur'ân Allah'ın kelâmıdır. Onu Cibrîl indirmiştir. Onlar ancak semâda bir ilâhın olmadığını söylemeye çalışıyorlar!"

١١) وَقَالَ ابْنُ مُقَاتِلٍ :سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ يَقُولُ: مَنْ قَالَ : إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ، وَلَا يَنْبَغِي لِمَخْلُوقٍ أَنْ يَقُولَ ذَلِكَ

11) İbn Mukâtil şöyle demiştir: İbnu'l Mubârek'i şöyle derken işittim: "Kim 'İnnenî enellâhu lâ ilâhe illâ ene'nin (Gerçekten Ben, Ben Allah'ım, Benden başka ilâh yoktur) yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir. Zira bir yaratılmışın bunu söylemesi olacak şey değildir."

١٢) وَقَالَ أَيْضًا:

فَلَا أَقُولُ بِقَوْلِ الْجَهْمِ إِنَّ لَهُ ... قَوْلًا يُضَارِعُ قَوْلَ الشِّرْكِ أَحْيَانَا

وَلَا أَقُولُ تَخَلَّى مِنْ بَرِيَّتِهِ ... رَبُّ الْعِبَادِ وَوَلَّى الْأَمْرَ شَيْطَانَا

مَا قَالَ فِرْعَوْنُ هَذَا فِي تَجَبُّرِهِ ... فِرْعَوْنُ مُوسَى وَلَا هَامَانُ طُغْيَانَا

12) Yine o şöyle demiştir:

Ve dillendirmem Cehm'in sözünü çünkü onun
Şirk sözüne benzer sözü vardır çoğu zaman
Hiç demem kulların Rabbi yarattıklarını
Bırakmış geçsin diye işin başına şeytan
Firavun demedi kibrine rağmen bu sözü

CamScanner ile tarandı

Azmadı Firavun bu kadar, azmadı Hâmân

١٣) وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ : لَا نَقُولُ كَمَا قَالَتِ الْجَهْمِيَّةُ إِنَّهُ فِي الْأَرْضِ هَهُنَا، بَلْ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى

13) İbnu'l Mubârek şöyle demiştir: "Biz Cehmiyye'nin dediği gibi 'O burada yerdedir' demeyiz. Bilakis O Arş'a istivâ etmiştir."

١٤) وَقِيلَ لَهُ : كَيْفَ تَعْرِفُ رَبَّنَا؟ قَالَ : فَوْقَ سَمَاوَاتِهِ عَلَى عَرْشِهِ

14) Ona "Rabbimizi ne ile bilelim?" diye sorulması üzerine "Semâlarının yukarısında, arşının üzerinde olarak" diye cevap vermiştir.

١٥) وَقَالَ لِرَجُلٍ مِنْهُمْ : أَبَطْنُكَ خَالٍ مِنْهُ؟ فَبُهِتَ الْآخَرُ

15) Yine o onlardan bir adama "Karnın O'ndan boş mu?" diye sormuş, başka biri de bunun karşısında apışıp kalmıştır.

١٦) وَقَالَ: مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَخْلُوقٌ، فَهُوَ كَافِرٌ، وَإِنَّا لَنَحْكِي كَلَامَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، وَلَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَحْكِيَ كَلَامَ الْجَهْمِيَّةِ

16) Yine o şöyle demiştir: "Kim 'Lâ ilâhe illâ huve'nin (O'ndan başka ilâh yoktur) yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir. Biz yahudilerin ve hristiyanların sözlerini aktarabiliyoruz ama Cehmiyye'nin sözlerini aktaramıyoruz."

١٧) وَقَالَ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمَّارٍ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، يَقُولُ : الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ وَلَيْسَ بِمَخْلُوقٍ

17) Muâviye b. Ammâr dedi ki: Ca'fer b. Muhammed'i şöyle derken işittim: "Kur'ân Allah'ın kelâmıdır ve yaratılmış değildir."

CamScanner ile tarandı

١٨) وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ :الْجَهْمِيَّةُ شَرٌّ قَوْلًا مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، قَدِ اجْتَمَعَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى، وَأَهْلُ الْأَدْيَانِ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى الْعَرْشِ، وَقَالُوا هُمْ :لَيْسَ عَلَى الْعَرْشِ شَيْءٌ

18) Saîd b. Âmir şöyle demiştir: "Cehmiyye'nin sözü yahudilerin ve hristiyanların sözünden daha kötüdür. Zira yahudiler, hristiyanlar ve bütün dinlerin mensupları Allah tebârake ve teâlâ'nın Arş'ın üzerinde olduğu hususunda görüş birliği etmişlerdir. Onlar ise 'Arş'ın üzerinde bir şey yok' demişlerdir."

١٩) وَقَالَ ضَمْرَةُ :عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ: تَرَكَ الْجَهْمُ الصَّلَاةَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا عَلَى وَجْهِ الشَّكِّ، فَخَاصَمَهُ بَعْضُ السُّمَنِيَّةُ، فَشَكَّ فَأَقَامَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا لَا يُصَلِّي قَالَ ضَمْرَةُ :وَقَدْ رَآهُ ابْنُ شَوْذَبٍ

19) Damra, İbn Şevzeb'den onun şöyle dediğini rivâyet etmiştir: "Cehm şüphesinden dolayı kırk gün boyunca namazı terk etti. Bazı Sümeniyye mensupları onunla münâzara yapmıştı. Bundan dolayı o kırk gün boyunca namaz kılmadan durdu." Damra dedi ki: "İbn Şevzeb onu görmüştü."

٢٠) وَقَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ : إِنَّ كَلَامَ جَهْمٍ صِفَةٌ بِلَا مَعْنًى، وَبِنَاءٌ بِلَا أَسَاسٍ، وَلَمْ يُعَدَّ قَطُّ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ وَلَقَدْ سُئِلَ جَهْمٌ عَنْ رَجُلٍ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا فَقَالَ: عَلَيْهَا الْعِدَّةُ فَخَالَفَ كِتَابَ اللَّهِ تعالى بِجَهْلِهِ، وَقَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ : فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا

20) Abdulazîz b. Seleme dedi ki: "Cehm'in sözü manası olmayan bir sıfattan, temeli olmayan bir binadan ibârettir. O kesinlikle ilim ehlinden sayılmamıştır. Cehm'e karısına onunla zifafa girmeden önce talak veren kimse hakkında sorulmuş, o da 'Kadının iddet beklemesi gerekir' diye cevap vermiştir. Böylece cehâleti sebebiyle Allah Teâlâ'nın kitabına muhâlefet etmiştir. Hâlbuki Allah

CamScanner ile tarandı

Subhânehû 'Artık onlar için sayacağınız bir iddet yoktur' (Ahzâb, 49) buyurmuştur."

٢١) وَقَالَ عَلِيٌّ هو ابن عاصم ما الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ لِلَّهِ وَلَدًا أَكْفَرُ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا: إِنَّ اللَّهَ لَا يَتَكَلَّمُ

21) Alî -ki o İbn Âsım'dır- şöyle demiştir: "Allah'ın çocuğu olduğunu söyleyenler 'Allah konuşmaz' diyenlerden daha kâfir değildir."

٢٢) وَقَالَ: احْذَرْ مِنَ الْمَرِيسِيِّ وَأَصْحَابِهِ فَإِنَّ كَلَامَهُمْ أَبَيْجَادُ الزَّنْدَقَةِ، وَأَنَا كَلَّمْتُ أُسْتَاذَهُمْ جَهْمًا فَلَمْ يُثْبِتْ لِي أَنَّ فِي السَّمَاءِ إِلَهًا

22) Yine o şöyle demiştir: "Aman, el-Merîsî'den ve ashâbından sakın. Zira onların sözleri zındıklığın başlangıcıdır. Ben onların hocaları olan Cehm ile konuştum da bana semada bir ilâhın olduğunu söyleyemedi."

٢٣) وَكَانَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ يُسَمِّيهِمْ زَنَادِقَةَ الْعِرَاقِ

23) İsmâîl b. Ebî Uveys onları Irak Zındıkları diye isimlendirirdi.

٢٤) وَقِيلَ لَهُ: سَمِعْتَ أَحَدًا يَقُولُ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَقَالَ: هَؤُلَاءِ الزَّنَادِقَةُ وَاللَّهِ لَقَدْ فَرَرْتُ إِلَى الْيَمَنِ حِينَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ يُكَلِّمُ بِهَذَا فِي بَغْدَادَ فِرَارًا مِنْ هَذَا الْكَلَامِ

24) Yine ona "Birini Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerken işittin mi?" diye sorulması üzerine o şöyle demiştir: "Onlar zındıklardır. Vallahi el-Abbâsî'nin Bağdad'da bunu söylediğini işittiğim zaman Yemen'e kaçtım. Bunu bu sözden kaçmak istediğim için yaptım."

٢٥) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ: سَمِعْتُ ابْنَ مُصْعَبٍ، يَقُولُ: كَفَرَتِ الْجَهْمِيَّةُ فِي غَيْرِ مَوْضِعٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، قَوْلُهُمْ: إِنَّ الْجَنَّةَ تَفْنَى، وَقَالَ اللَّهُ تبارك و تعالى إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ، فَمَنْ قَالَ إِنَّهَا تَنْفَدُ فَقَدْ كَفَرَ، وَقَالَ: أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا، فَمَنْ

CamScanner ile tarandı

قَالَ :إِنَّهُ لَا يَدُومُ فَقَدْ كَفَرَ، وَقَالَ : لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ، فَمَنْ قَالَ :إِنَّهَا تَنْقَطِعُ فَقَدْ كَفَرَ، وَقَالَ: عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ، فَمَنْ قَالَ :إِنَّهَا تَنْقَطِعُ فَقَدْ كَفَرَ

25) Alî b. el-Hasen şöyle demiştir: İbn Mus'ab'ı şöyle derken işittim: "Cehmiyye Allah'ın kitabındaki birçok yeri inkâr etmiştir. 'Cennet yok olacaktır' demişlerdir. Hâlbuki Allah tebârake ve teâlâ 'Şüphesiz bu bizim rızkımızdır, onun için tükenme yoktur' (Sâd, 54) buyurmuştur. Bundan sonra kim cennetin son bulacağını söylerse kâfir olur. Yine Allah 'Yemişleri ve gölgesi süreklidir' (Ra'd, 35) buyurmuştur. Bundan sonra kim yemişlerinin ve gölgesinin sürekli olmadığını söylerse kâfir olur. Yine Allah 'ne kesintiye uğrar ne de yasaklanır' (Vâkıa, 33) buyurmuştur. Bundan sonra kim kesintiye uğrayacağını söylerse kâfir olur. Yine Allah 'kesilmeyecek bir bağış olmak üzere' (Hûd, 108) buyurmuştur. Bundan sonra kim kesintiye uğrayacağını söylerse kâfir olur."

٢٦) وَقَالَ: أَبْلِغُوا الْجَهْمِيَّةَ أَنَّهُمْ كُفَّارٌ، وَأَنَّ نِسَاءَهُمْ طَوَالِقُ

26) Yine o şöyle demiştir: "Cehmiyye'ye kâfir olduklarını ve kadınlarının boş olduğunu iletin."

٢٧) وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ : وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَ رُوحٌ مِنْهُ قَالَ :هُوَ قَوْلُهُ : كُنْ فَكَانَ

27) İbnu'l Mubârek, Ma'mer kanalıyla Katâde'den "... Meryem'e attığı bir kelimesi ve O'ndan bir ruhtur" buyruğu hakkında onun şöyle dediğini rivâyet etmiştir: "Bu (kelime) O'nun 'Ol!' buyruğudur. O (Îsâ) da oluvermiştir."

٢٨) وَقَالَ مَعْدَانَ، سَأَلْتُ الثَّوْرِيَّ : وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ، قَالَ: عِلْمُهُ

28) Ma'dân şöyle demiştir: "es-Sevrî'ye 'Nerede olursanız olun O sizinle beraberdir' (Hadîd, 4) buyruğunu sordum da 'İlmi (sizinle beraberdir)' diye cevap verdi."

CamScanner ile tarandı

٢٩) وَقَالَ أَبُو الْوَلِيدِ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ وَذُكِرَ لَهُ أَنَّ قَوْمًا يَقُولُونَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَقَالَ :كَيْفَ يَصْنَعُونَ بِـ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ كَيْفَ يَصْنَعُونَ بِقَوْلِهِ : إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا

29) Ebu'l Velîd dedi ki: Yahyâ b. Saîd'i, kendisine bazı kimselerin Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylediklerinin aktarılması üzerine şöyle derken işittim: "O zaman 'Kul huvallâhu ehad'ı[1] (İhlâs, 1) ne yapacaklar? O zaman 'İnnenî enellâhu lâ ilâhe illâ ene'yi[2] (Tâhâ, 14) ne yapacaklar?"

٣٠) وَقَالَ عَفَّانُ :مَنْ قَالَ : قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ

30) Affân şöyle demiştir: "Kim "Kul huvallâhu ehad'ın yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir.

٣١) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ : الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ، مَنْ قَالَ :إِنَّهُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ، لَا يُصَلَّى خَلْفَهُ

31) Alî b. Abdullah şöyle demiştir: "Kur'ân Allah'ın kelâmıdır. Kim onun yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir ve arkasında namaz kılınmaz."

٣٢) قَالَ وَكِيعٌ: مَنْ كَذَّبَ بِحَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الرُّؤْيَةِ فَهُوَ جَهْمِيٌّ فَاحْذَرُوهُ

32) Vekî' şöyle demiştir: "Kim İsmâîl'in Kays- Cerîr kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet ettiği rü'yet konusundaki hadisi yalanlarsa cehmîdir. Ondan uzak durun."

٣٣) وَقَالَ أَبُو الْوَلِيدِ: مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَهُوَ كَافِرٌ، وَمَنْ لَمْ يَعْقِدْ قَلْبَهُ عَلَى أَنَّ الْقُرْآنَ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ فَهُوَ خَارِجٌ مِنَ الْإِسْلَامِ

---

[1] De ki: Allah Birdir.

[2] Şüphesiz Ben, Ben Allah'ım, Benden başka ilâh yoktur.

CamScanner ile tarandı

33) Ebu'l Velîd şöyle demiştir: "Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir. Kim kalbini Kur'ân'ın yaratılmış olmadığına inandırmazsa İslâm'ın dışındadır."

٣٤) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: نَظَرْتُ فِي كَلَامِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسِ فَمَا رَأَيْتُ قَوْماً أَضَلَّ فِي كُفْرِهِمْ مِنْهُمْ، وَإِنِّي لَأَسْتَجْهِلُ مَنْ لَا يُكَفِّرُهُمْ إِلَّا مَنْ لَا يَعْرِفُ كُفْرَهُمْ

34) Ebû Abdullah dedi ki: Yahudilerin, hristiyanların ve mecûsîlerin sözlerine baktım da küfürleri hususunda onlardan daha sapık bir topluluk görmedim. Onların küfürlerini bilmeyen kimse hariç onları tekfir etmeyeni câhil görürüm.

٣٥) وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَفَّانَ، سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ يَقُولُ فِي السَّنَةِ الَّتِي ضُرِبَ فِيهَا الْمَرِيسِيُّ فَقَامَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مِنْ مَجْلِسِهِ مُغْضَبًا فَقَالَ :وَيْحَكُمْ، الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ، قَدْ صَحِبْتُ النَّاسَ وَأَدْرَكْتُهُمْ، هَذَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَهَذَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ، حَتَّى ذَكَرُوا مَنْصُورًا، وَالْأَعْمَشَ، وَمِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ فَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ :قَدْ تَكَلَّمُوا فِي الِاعْتِزَالِ وَالرَّفْضِ وَالْقَدَرِ، وَأَمَرُونا بِاجْتِنَابِ الْقَوْمِ، فَمَا نَعْرِفُ الْقُرْآنَ إِلَّا كَلَامَ اللَّهِ، وَمَنْ قَالَ غَيْرَ هَذَا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، مَا أَشْبَهَ هَذَا الْقَوْلُ بِقَوْلِ النَّصَارَى، وَلَا تُجَالِسُوهُمْ وَلَا تَسْمَعُوا كَلَامَهُمْ

35) Abdurrahmân b. Affân şöyle demiştir: Süfyân b. Uyeyne'yi el-Merîsî'nin dövüldüğü sene işittim de meclisinde öfkeli bir şekilde ayağa kalkıp şunları söyledi: "İnsanların yanında bulundum ve onları gördüm. Onlardan biri Amr b. Dînâr, diğeri İbnu'l Münkedir... idi." -Sonunda Mansûr'u, el-A'meş'i ve Mis'ar b. Kidâm'ı zikretti-. Sonra İbn Uyeyne şöyle dedi: "Bunlar İ'tizâl, Râfızîlik ve Kaderîlik hakkında konuşup bize bunlardan uzak durmamızı emrettiler. Biz de Kur'ân'ı ancak Allah kelâmı olarak biliyoruz. Allah'ın laneti bundan gayrısını söyleyenin üzerine olsun. Bu söz ne kadar da hristiyanların sözüne benziyor! Onlarla oturmayın ve onların sözlerini dinlemeyin!"

CamScanner ile tarandı

٣٦) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ وَذُكِرَ الْمَرِّيسِيُّ فَقَالَ: مَا تَقُولُ الدُّوَيْبَةُ، مَا تَقُولُ الدُّوَيْبَةُ؟ اسْتِهْزَاءً بِهِ

36) Abdullah b. Muhammed şöyle demiştir: İbn Uyeyne'yi el-Merîsî'yi söz konusu ettikten sonra onunla alay etmek maksadıyla "Duveybe[3] ne diyor, duveybe ne diyor?" derken işittim.

٣٧) قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عُبَيْدٍ يَقُولُ: جَاءَ ذَاكَ الْخَبِيثُ فَسَأَلَنِي عَنْ حَدِيثٍ، وَلَوْ عَرَفْتُهُ مَا حَدَّثْتُهُ

37) Yine o şöyle demiştir: Muhammed b. Ubeyd'i şöyle derken işittim: "Bu habis bana geldi ve bana bir hadisi sordu. Eğer onu tanısaydım ona hadis aktarmazdım."

٣٨) وَقَالَ الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ شُتَيْرِ بْنِ شَكَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ :مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ أَرْضٍ وَلَا سَمَاءٍ، وَلَا جَنَّةٍ وَلَا نَارٍ أَعْظَمَ مِنْ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

قَالَ سُفْيَانُ، فِي تَفْسِيرِهِ :إِنَّ كُلَّ شَيْءٍ مَخْلُوقٌ، وَكَلَامُهُ أَعْظَمُ مِنْ خَلْقِهِ، لِأَنَّهُ يَقُولُ لِلشَّيْءِ :كُنْ، فَيَكُونُ، فَلَا يَكُونُ شَيْءٌ أَعْظَمَ مِمَّا يَكُونُ بِهِ الْخَلْقُ، وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ

38) el-Humeydî şöyle demiştir: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize Husayn, Müslim b. Sabîh- Şuteyr b. Şekel kanalıyla Abdullah'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Allah 'Allâhu lâ ilâhe illâ huve'l Hayyu'l Kayyûm'dan[4] (Bakara, 255) daha büyük ne bir yer ne bir gök ne bir cennet ne bir cehennem yaratmıştır."

Süfyân dedi ki: "Bunun tefsîri şudur: Her şey yaratılmıştır ve O'nun kelâmı yarattıklarından daha büyüktür. Çünkü O bir şeye sadece 'Ol!' der, o da oluverir. Dolayısıyla bir şey, yaratmanın

---

[3] Hayvancık.

[4] Allah ki ondan başka ilah yoktur. Hayy'dır, Kayyûm'dur.

CamScanner ile tarandı

kendisiyle gerçekleştiği şeyden (yani Allah'ın kelâmından) daha büyük olamaz. Kur'ân da Allah'ın kelâmıdır."

٣٩) وَقَالَ زُهَيْرٌ السِّجِسْتَانِيُّ: سَمِعْتُ سَلَّامَ بْنَ أَبِي مُطِيعٍ، يَقُولُ: الْجَهْمِيَّةُ كُفَّارٌ

39) Zuheyr es-Sicistânî şöyle demiştir: "Sellâm b. Ebî Mutî'yi 'Cehmiyye kâfirdir' derken işittim."

٤٠) وَقَالَ عَبْدُ الْحَمِيدِ: جَهْمٌ كَافِرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ

40) Abdulhamîd şöyle demiştir: "Cehm Yüce Allah'a kâfirdir."

٤١) وَقَالَ وَكِيعٌ: أَحْدَثُوا هَؤُلَاءِ الْمُرْجِئَةُ هَؤُلَاءِ الْجَهْمِيَّةُ وَالْجَهْمِيَّةُ كُفَّارٌ وَالْمَرِّيسِيُّ جَهْمِيٌّ، وَعَلِمْتُمْ كَيْفَ كَفَرُوا، قَالُوا :يَكْفِيكَ الْمَعْرِفَةُ، وَهَذَا كُفْرٌ، وَالْمُرْجِئَةُ يَقُولُونَ :الْإِيمَانُ قَوْلٌ بِلَا فِعْلٍ، وَهَذَا بِدْعَةٌ، فَمَنْ قَالَ :الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْتَتَابُ وَإِلَّا ضُرِبَتْ عُنُقُهُ

41) Vekî şöyle demiştir: "Şu Mürcie, şu Cehmiyye ortaya yenilik atmıştır. Cehmiyye kâfirdir. el-Merîsî de cehmîdir. Onların nasıl küfre girdiklerini bilmiş bulunuyorsunuz. Onlar 'Sana (Allah'ı) bilmen yeter' dediler. Bu küfürdür. Mürcie ise 'İman fiil olmaksızın sözden ibârettir' dedi. Bu da bidattir. Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse Allah'ın Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e indirdiğinin kâfiridir. Tevbe etmesi istenir. Tevbe etmediği takdirde boynu vurulur."

٤٢) وَقَالَ وَكِيعٌ: عَلَى الْمَرِيسِيِّ لَعْنَةُ اللَّهِ، يَهُودِيٌّ أَوْ نَصْرَانِيٌّ، قَالَ لَهُ رَجُلٌ: كَانَ أَبُوهُ أَوْ جَدُّهُ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا

42) Vekî' şöyle demiştir: "Allah'ın laneti el-Merîsî'nin üzerine olsun! O ya yahudidir ya da hristiyandır!" Bunun üzerine bir adam ona "Babası ya da dedesi yahudi ya da hristiyan idi" dedi.

CamScanner ile tarandı

٤٣) قَالَ وَكِيعٌ: عَلَيْهِ وَعَلَى أَصْحَابِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ، وَضَرَبَ وَكِيعٌ إِحْدَى يَدَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى، وَقَالَ: شَيْءٌ بِبَغْدَادَ يُقَالُ لَهُ الْمَرِيسِيُّ يُسْتَتَابُ، فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا ضُرِبَتْ عُنُقُهُ

43) Vekî şöyle demiştir: "Allah'ın laneti onun ve ashâbının üzerine olsun! Kur'ân Allah'ın kelâmıdır." Vekî' sonra bir elini diğerine vurdu ve şunları söyledi: "Bağdad'da el-Merîsî denen bir şey! Tevbeye davet edilir. Tevbe ederse ne âlâ. Aksi takdirde boynu vurulur."

٤٤) وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ: لَقَدْ حَرَّضْتُ أَهْلَ بَغْدَادَ عَلَى قَتْلِهِ جَهْدِي، وَلَقَدْ أُخْبِرْتُ مِنْ كَلَامِهِ بِشَيْءٍ مَرَّةً وَجَدْتُ وَجَعَهُ فِي صُلْبِي بَعْدَ ثَلَاثٍ

44) Yezîd b. Hârûn şöyle demiştir: "Bağdad halkını var gücümle onu öldürmeye teşvik ettim. Bir kere bana onun söylediklerinden biri haber verilmişti de onun acısını üç gün sonra bile sırtımda hissettim."

٤٥) قَالَ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ: إِنَّمَا كَانَتْ غَايَتُهُ أَنْ يَدْخُلَ النَّاسُ فِي كُفْرِهِ

45) Alî b. Abdullah dedi ki: "Onun gayesi sadece insanların küfrüne girmesiydi."

٤٦) وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَائِشَةَ :لَا يُصَلَّى خَلْفَ مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، وَلَا كَرَامَةَ لَهُ، فَإِنْ صَلَّى وَكَبَّرَ كَمَا يَحْتَاطُ لِنَفْسِهِ فَذَاكَ، يَجْتَنِبُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ، وَلِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ لشَيْءٍ لَا شَيْءٌ، يَقُولُونَ: اللَّهُ لَا شَيْءٌ

46) Ubeydullah b. Âişe şöyle demiştir: "Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyenin arasında namaz kılınmaz. Onun bir saygınlığı yoktur. Kişi ihtiyatla hareket etmek adına (kendisi) namaz kılar, tekbir alırsa işte yapılması gereken budur. (Bu şekilde) ondan uzak durması bana daha sevimlidir. Çünkü onlar bir şeye hiçbir şey diyorlar. Allah'a hiçbir şey diyorlar."

CamScanner ile tarandı

٤٧) وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ، وَسَهْلُ بْنُ مُزَاحِمٍ : مَنْ صَلَّى خَلْفَ مَنْ يَقُولُ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ أَعَادَ الصَّلَاةَ

47) Süleymân b. Dâvûd el-Hâşimî ve Sehl b. Müzâhim şöyle demiştir: "Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyen kimsenin arkasında namaz kılan namazını iâde eder."

٤٨) وَقَالَ ابْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ لِيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ: لَوْ أَنَّ جَهْمِيًّا بَيْنِي وَبَيْنَهُ قَرَابَةٌ مَا اسْتَحْلَلْتُ مِنْ مِيرَاثِهِ شَيْئًا

48) İbn Ebi'l Esved şöyle demiştir: İbn Mehdî'yi Yahyâ b. Saîd'e şöyle derken işittim: "Bir cehmî ile aramda akrabalık olsa onun mirasından herhangi bir şeyi kendime helâl saymam."

٤٩) وَقَالَ ابْنُ مَهْدِيٍّ: وَلَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا عَلَى الْجِسْرِ وَبِيَدِي سَيْفٌ يَقُولُ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، لَضَرَبْتُ عُنُقَهُ

49) İbn Mehdî şöyle demiştir: "Elimde kılıç varken Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyen bir adamı köprünün üzerinde görsem mutlaka onun boynunu vururum."

٥٠) وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ: الْمَرِيسِيُّ أَضَرُّ مِنْ مَانِي

50) Yezîd b. Hârûn "el-Merîsî Mânî'den[5] daha zararlıdır" demiştir.

٥١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: مَا أُبَالِي صَلَّيْتُ خَلْفَ الْجَهْمِيِّ وَ الرَّافِضِيِّ أَمْ صَلَّيْتُ خَلْفَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، وَلَا يُسَلَّمُ عَلَيْهِمْ، وَلَا يُعَادُونَ، وَلَا يُنَاكَحُونَ، وَلَا يَشْهَدُونَ، وَلَا تُؤْكَلُ ذَبَائِحُهُمْ

51) Ebû Abdullah dedi ki: "Ha cehmînin, râfızînin arkasında namaz kılmışım ha yahudinin, hristiyanın arkasında namaz kılmı-

[5] Mânî; Îsâ aleyhisselâm'dan sonra İran'da zuhur eden, Hristiyanlık ile Mecusilik arasında bir din ortaya koyan bir kimsedir.

CamScanner ile tarandı

şım; önemsemem. Onlara selâm verilmez. Hastaları ziyâret edilmez. Nikâhlanmazlar. Şehâdetleri kabul edilmez. Kestikleri de yenmez."

٥٢) وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ: هُمَا مِلَّتَانِ: الْجَهْمِيَّةُ، وَالرَّافِضَةُ

52) Abdurrahmân b. Mehdî "Cehmiyye ve Râfıza iki dindir" demiştir.

٥٣) وَقِيلَ لَابْنِ عُبَيْدٍ الْقَاسِمِ بْنِ سَلاَّمٍ: إِنَّ الْمَرِيسِيَّ سُئِلَ عَنِ ابْتِدَاءِ خَلْقِ الْأَشْيَاءِ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ : إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ، فَقَالَ: هَذا كُلُّهُ كَلَامُ صِلَةٍ، فَمَعْنَى قَوْلِهِ: أَنْ يَقُولَ صِلَةٌ، كَقَوْلِهِ قَالَتِ السَّمَاءُ فَأَمْطَرَتْ، وَكَقَوْلِهِ: قَالَ الْجِدَارُ فَمَالَ، وَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ، وَالْجِدَارُ لَا إِرَادَةَ لَهُ فَمَعْنَى قَوْلِهِ: إِذَا أَرَدْنَاهُ كَوَّنَاهُ فَكَانَ، لَمْ يَكُنْ عِنْدَ الْمَرِّيسِيِّ جَوَابٌ أَكْثَرَ مِنْ هَذَا؛ يَعْنِي إِنَّ اللَّهَ لَا يَتَكَلَّمُ

53) Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm'a şöyle denmiştir: el-Merîsî'ye nesnelerin yaratılışı ve Allah azze ve celle'nin "Bir şeyi istediğimiz zaman ona sözümüz ancak ona 'Ol!' dememizdir, o da oluverir" (Nahl, 40) buyruğu soruldu. O da şu cevabı verdi: "Bunun tamamı sıla kelâmıdır. Yani O'nun 'demesi' buyruğu sıladır.[6] Tıpkı kişinin 'Semâ dedi ve yağmur yağdırdı' demesi gibi. Yine kişinin 'Duvar dedi ve eğildi' demesi gibi. Nitekim Allah Teâlâ 'Orada yıkılmak isteyen bir duvar buldu ve onu doğrulttu' (Kehf, 77) buyurmuştur. Hâlbuki duvarın istemesi olmaz. Aynı şekilde O'nun buyruğunun manası 'Onu istediğimiz zaman onu oluştururuz, o da oluverir'dir." Evet, el-Merîsî'nin cevabı bundan fazlası olmadı. O bu şekilde Allah'ın konuşmadığını anlatmak istiyordu.

---

[6] Buradaki "sıla"nın manası "muhatabın anlamasını kolaylaştırmak için bir söze iliştirilen zâid/fazladan kelime veya kelimeler"dir.

CamScanner ile tarandı

٥٤) قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ الْقَاسِمُ بْنُ سَلَّامٍ: أَمَّا تَشْبِيهُ قَوْلِ اللَّهِ عز و جَلَّ: إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ، بِقَوْلِهِ قَالتِ السَّمَاءُ فَأَمْطَرَتْ، وَقَالَ الْجِدَارُ فَمَالَ، فَإِنَّهُ لَا يُشْبِهُهُ، وَهذِهِ أُغْلُوطَةٌ أَدْخَلَهَا، لِأَنَّكَ إِذَا قُلْتَ :قَالَتِ السَّمَاءُ، ثُمَّ تَسْكُتُ لَمْ يُدْرَ مَا مَعْنَى قَالَتْ حَتَّى تَقُولَ فَأَمْطَرَتْ، وَكَذَلِكَ إِذَا قُلْتَ :أَرَادَ الْجِدَارُ ثُمَّ لَمْ تُبَيِّنْ مَا مَعْنَى أَرَادَ لَمْ يُدْرَ مَا مَعْنَاهُ، وَإِذَا قُلْتَ :قَالَ اللَّهُ عز و جَلَّ، اكْتَفَيْتَ بِقَوْلِهِ :قَالَ، فَقَالَ :مُكتَفىً بِهِ لَا يَحْتَاجُ إِلَى شَيْءٍ يَسْتَدِلُّ بِهِ عَلَى قَالَ، كَمَا احْتجْتَ إِلَى قَالَ الْجِدَارُ فَمَالَ، وَإِلَّا لَمْ يَكُنْ لِقَالَ الْجِدَارُ مَعْنَى، وَمَنْ قَالَ :هَذَا فَلَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْكُفْرِ إِلَّا وَهُوَ دُونَهُ، وَمَنْ قَالَ هَذَا فَقَدْ قَالَ عَلَى اللَّهِ مَا لَمْ تَقُلْهُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى وَمَذهَبُهُ التَّعْطِيلُ لِلْخَالِقِ

54) Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm dedi ki: "Allah azze ve celle'nin 'Bir şeyi istediğimiz zaman ona sözümüz ancak ona ol dememizdir' buyruğunun 'Semâ dedi ve yağmur yağdırdı' ve 'Duvar dedi ve eğildi' sözlerine benzetilmesine gelince aralarında bir benzerlik söz konusu değildir. Bu el-Merîsî'nin akıllara soktuğu bir şaşırtmacadır. Çünkü sen 'Semâ dedi' dedikten sonra susarsan 've yağmur yağdırdı' diyene kadar 'dedi'nin manası bilinemez. Aynı şekilde 'Duvar istedi' dedikten sonra susup da 'istedi'nin manasını beyan etmezsen onun manası anlaşılamaz. Fakat 'Allah azze ve celle dedi' dediğin zaman bununla yetinebilirsin. Yani buradaki 'dedi' kendisiyle yetinilen bir kelimedir. 'Duvar dedi ve eğildi' cümlesinde ihtiyaç duyduğun gibi 'dedi'nin manasına delil getirilecek bir şeye ihtiyaç duymaz. Değilse ('dedi'nin manasına delil getirilen bir şey olmasa) 'Duvar dedi' cümlesinin bir manası olmaz. Kim bunu söylerse, bundan aşağıda olmayan bir küfür yoktur. Kim bunu söylerse Allah hakkında yahudilerin ve hristiyanların bile söylemediğini söylemiş olur. Onun mezhebi Yaratıcı'yı ta'tîl etmektir."

٥٥) وَقَالَ عَلِيٌّ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْمُفَضَّلِ، وَذَكَرَ ابْنُ خَالُوَيَةَ بِالْبَصْرَةِ جَهْمِيٌّ فَقَالَ بِشْرٌ: هُوَ كَافِرٌ

CamScanner ile tarandı

55) Alî şöyle demiştir: Bişr b. el-Mufaddal'ı Basra'da bir cehmî olan İbn Hâlûye'yi söz konusu ederken işittim. Bişr onun hakkında "O kâfirdir" dedi.

٥٦) وَسُئِلَ وَكِيعٌ عَنْ مُثَنَّى الْأَنْمَاطِيِّ، فَقَالَ: كَافِرٌ

56) Vekî'ye Müsennâ el-Enmâtî sorulmuş, o da "O kâfirdir" demiştir.

٥٧) قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ لَوْ كَانَ لِي عَلَى الْمُثَنَّى الْأَنْمَاطِيِّ سَبِيلٌ لَنَزَعْتُ لِسَانَهُ مِنْ قَفَاهُ، وَكَانَ جَهْمِيًّا

57) Abdullah b. Dâvûd şöyle demiştir: "Eğer Müsennâ el-Enmâtî'ye gücüm yetseydi dilini ensesinden çıkarırdım." Bu şahıs cehmî idi.

٥٨) وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ: مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَهُوَ كَافِرٌ، وَإِنْ كَانَ الْقُرْآنُ مَخْلُوقًا كَمَا زَعَمُوا، فَلِمَ صَارَ فِرْعَوْنُ أَوْلَى بِأَنْ يُخَلَّدَ فِي النَّارِ، إِذْ قَالَ: أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى وَزَعَمُوا إِنَّ هَذَا مَخْلُوقٌ، وَالَّذِي قَالَ: إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي هَذَا أَيْضًا قَدِ ادَّعَى مَا ادَّعَى فِرْعَوْنُ، فَلِمَ صَارَ فِرْعَوْنُ أَوْلَى بِأَنْ يُخَلَّدَ فِي النَّارِ مِنْ هَذَا، وَكِلَاهُمَا مَخْلُوقٌ

58) Süleymân b. Dâvûd el-Hâşimî şöyle demiştir: Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir. Eğer Kur'ân iddia ettikleri gibi yaratılmış olsa Firavun neden "Ene rabbukumu'l a'lâ"[7] (Nâziât, 24) demesi sebebiyle cehennemde sonsuza kadar bırakılmaya daha lâyık olmuştur? Onlar bunun yaratılmış olduğunu söylemişlerdir. Buna göre "İnnenî enellâhu lâ ilâhe illâ ene fa'budnî"[8] diyen kimse de Firavun'un iddiasında bulunmuş olmak-

[7] Ben sizin en yüce rabbinizim.
[8] Şüphesiz Ben, Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Şu hâlde yalnız Bana ibâdet et."

CamScanner ile tarandı

tadır. Şu hâlde neden Firavun cehennemde sonsuza kadar bırakılmaya ötekinden daha lâyık olmuştur. İkisi de yaratılmışsa![9]

٥٩) فَأُخْبَرَ بِذَلِكَ أَبُو عُبَيْدٍ فَاسْتَحْسَنَهُ وَأَعْجَبَهُ

59) Bu Ebû Ubeyd'e bildirildiği zaman Ebû Ubeyd bunu güzel karşılaşmış ve beğenmiştir.

٦٠) وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ: قَدْ تَبَيَّنَ لِي أَنَّ الْقَوْمَ كُفَّارٌ

60) Ahmed b. Muhammed şöyle demiştir: "Bunların kâfir olduklarını iyice anladım."

٦١) وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ: إِذَا قَالَ لَكَ جَهْمِيٌّ: أَنَا أَكْفُرُ بِرَبٍّ يَزُولُ عَنْ مَكَانِهِ، فَقُلْ : أَنَا أُؤْمِنُ بِرَبٍّ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

61) el-Fudayl b. Iyâd şöyle demiştir: "Bir cehmî sana 'Ben yerinden zâil olan bir rabbi inkâr ediyorum' derse 'Ben dilediğini yapan bir Rabbe iman ediyorum' de."

٦٢) وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: رَأَيْتُ ابْنَ إِدْرِيسَ قَائِمًا عِنْدَ كُتَّابٍ قُلْتُ: مَا تَفْعَلُ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ ها هُنَا؟ قَالَ : أَسْمَعُ كَلَامَ رَبِّي مِنْ فِي هَذَا الْغُلَامِ

---

[9] İbn Teymiyye bu söz hakkında şunları söylemiştir: "Selefin sözünün manası şudur: Kim Allah'ın kelâmının yaratılmış olduğunu söylerse bu sözü Allah'ın konuşmadığı manasına gelmektedir. Yine bunun manası 'İnnenî enallâhu lâ ilâhe illâ ene'nin kendisiyle kâim olduğu mahallin (örneğin bu âyeti okuyan bir insanın) ilâhlık iddiasında bulunduğudur. Tıpkı 'Ene rabbukumu'l a'lâ'nın Firavun ile kâim olduğu zaman onun rablik iddiasında bulunmuş olduğu gibi! Selefin bu sözü, bildikleri şu asıl üzerine mebnidir: Allah kulların fiillerinin ve sözlerinin yaratıcısıdır. Eğer O'nun kelâmı başkasında yarattığı bir şeyse her kelâm O'nun kelâmı olmaktadır. Firavun'un kelâmı da O'nun kelâmı olmaktadır! Zira konuşan, kelâmın kendisiyle kâim olduğu şeydir. Dolayısıyla O başkasında kâim olan bir kelâm ile 'konuşan' olamaz. Sıfatların ve fiillerin tamamı da böyledir. O başkasıyla kâim olan bir ilimle 'âlim' olamaz. Başkasıyla kâim olan bir kudretle 'kâdir' olamaz. Başkasıyla kâim olan bir hayatla 'hayy' olamaz..." (Şerhu'l Akîdeti'l Isbehâniyye, 483)

CamScanner ile tarandı

62) İbn Uyeyne şöyle demiştir: İbn İdrîs'i küttâbın[10] yanında dururken gördüm. "Burada ne yapıyorsun ey Ebû Muhammed?" diye sordum. "Rabbimin kelâmını şu çocuğun ağzından dinliyorum" dedi.

٦٣) وَحَذَّرَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنِ الْجَهْمِيَّةِ فَقَالَ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ الرَّحْمَنَ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى عَلَى خِلَافِ مَا يَقِرُّ فِي قُلُوبِ الْعَامَّةِ فَهُوَ جَهْمِيٌّ، وَمُحَمَّدٌ الشَّيْبَانِيُّ جَهْمِيٌّ

63) Yezîd b. Hârûn da Cehmiyye'den sakındırmış ve şöyle demiştir: "Kim Rahmân'ın Arş'a avamın kalplerinde karar kılmış olan itikâdın hilâfına istivâ ettiğini söylerse cehmîdir. Muhammed eş-Şeybânî de cehmîdir."

٦٤) وَقَالَ ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ صَدَقَةَ، سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيَّ، يَقُولُ: لَوْ سُئِلْتُ عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَقُلْتُ فِي السَّمَاءِ، فَإِنْ قَالَ فَأَيْنَ كَانَ عَرْشُهُ قَبْلَ السَّمَاءِ؟ لَقُلْتُ عَلَى الْمَاءِ، فَإِنْ قَالَ: فَأَيْنَ كَانَ عَرْشُهُ قَبْلَ الْمَاءِ؟ لَقُلْتُ لَا أَعْلَمُ

64) Damra b. Rabîa, Sadaka'dan onun şöyle dediğini rivâyet etmiştir: Süleymân et-Teymî'yi şöyle derken işittim: "Bana Allah tebârake ve teâlâ sorulsa 'Semâda' derim. Adam 'Peki arşı semâdan önce neredeydi?' derse 'Suyun üzerindeydi' derim. 'Peki, arşı sudan önce neredeydi?' derse 'Bilmiyorum' derim."

٦٥) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَذَلِكَ لِقَوْلِهِ: وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ يَعْنِي إِلَّا بِمَا بَيَّنَ

65) Ebû Abdullah dedi ki: Çünkü O "Dilediği -yani beyân ettiği- hariç O'nun ilminden hiçbir şeyi ihâta edemezler" (Bakara, 255) buyurmuştur.

---

[10] Küttâb, çocuklara Kur'ân öğretilen medresedir.

CamScanner ile tarandı

٦٦) وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ وَالْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَهَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ وَالرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ الْحَلَبِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ وَعَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى، وَأَهْلُ الْعِلْمِ: مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ

66) İbn Uyeyne, Muâz b. Muâz, el-Haccâc b. Muhammed, Yezîd b. Hârûn, Hâşim b. el-Kâsım, er-Rabî' b. Nâfi' el-Halebî, Muhammed b. Yûsuf, Âsım b. Âsım, Yahyâ b. Yahyâ ve ilim ehlinin tamamı şöyle demiştir: "Kim Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylerse kâfirdir."

٦٧) وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ: مَنْ قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيْسَ عَلَى عَرْشِهِ فَهُوَ كَافِرٌ، وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُكَلِّمْ مُوسَى فَهُوَ كَافِرٌ

67) Muhammed b. Yûsuf şöyle demiştir: "Kim Allah'ın arşının üzerinde olmadığını söylerse kâfirdir. Kim Allah'ın Mûsâ ile konuşmadığını söylerse o da kâfirdir."

٦٨) وَقِيلَ لِأَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ: أَدْرَكْتَ النَّاسَ، فَهَلْ سَمِعْتَ أَحَدًا يَقُولُ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ؟ فَقَالَ: الشَّيْطَانُ تَكَلَّمَ بِهَذَا، مَنْ تَكَلَّمَ بِهَذَا فَهُوَ جَهْمِيٌّ، وَالْجَهْمِيُّ كَافِرٌ

68) Ahmed b. Yûnus'a "İnsanları gördün, Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyen birini işittin mi?" diye soruldu. Ahmed "Bunu şeytan söylemiştir!" dedi. "Kim bunu söylerse cehmîdir. Cehmî de kâfirdir."

٦٩) وَحَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ السَّلَّالُ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعًا يَقُولُ: لَا تَسْتَخِفُّوا بِقَوْلِهِمْ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَإِنَّهُ مِنْ شَرِّ قَوْلِهِمْ، وَإِنَّمَا يَذْهَبُونَ إِلَى التَّعْطِيلِ

69) Bana Ebû Ca'fer Muhammed b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bana Muhammed b. Kudâme es-Sellâl el-Ensârî tahdis etti, dedi ki: Vekî'yi şöyle derken işittim: "Onların Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylemelerini hafife almayın. Zira bu onların sözlerinin en şerlilerindendir. Onlar ancak ta'tîle gitmektedirler."

CamScanner ile tarandı

٧٠) وَحَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ مُوسَى الْأَشْيَبَ، وَذَكَرَ الْجَهْمِيَّةَ فَنَالَ مِنْهُمْ، ثُمَّ قَالَ :أُدْخِلَ رَأْسٌ مِنْ رُؤَسَاءِ الزَّنَادِقَةِ يُقَالُ لَهُ شَمْعَلَةُ عَلَى الْمَهْدِيِّ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى أَصْحَابِكَ فَقَالَ: أَصْحَابِي أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَيْهِمْ فَقَالَ: صِنْفَانِ مِمَّنْ يَنْتَحِلُ الْقِبْلَةَ، وَالْقَدَرِيَّةُ، الْجَهْمِيُّ إِذَا غَلَا، قَالَ لَيْسَ ثَمَّ شَيْءٌ وَأَشَارَ الْأَشْيَبُ إِلَى السَّمَاءِ وَالْقَدَرِيُّ إِذَا غَلَا قَالَ :هُمَا اثْنَانِ خَالِقُ شَرٍّ، وَخَالِقُ خَيْرٍ، فَضَرَبَ عُنُقَهُ وَصَلَبَهُ

70) Bana Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: el-Hasen b. Mûsâ el-Eşyeb'i işittim de önce Cehmiyye'yi söz konusu edip haklarında ağır sözler söyledi, sonra şöyle dedi: "Zındıkların reislerinden Şem'ale denen biri el-Mehdî'nin huzuruna çıkarıldı. el-Mehdî ona 'Bana ashabını söyle' dedi. Şem'ale 'Ashabım söyleyemeyeceğim kadar çoktur' diye karşılık verdi. el-Mehdî 'Yine de bana söyle' dedi. Şem'ale bunun üzerine 'Kıbleye yönelenlerden iki sınıf ki bunlar Cehmiyye ve Kaderiyye'dir' diye cevap verdi. 'Cehmî aşırıya gittiği zaman "Orada bir şey yoktur" der. -Eşyeb bunu söylerken semaya işâret etti-. Kaderî ise aşırıya gittiği zaman "Biri şerrin yaratıcısı diğeri hayrın yaratıcısı olmak üzere iki yaratıcı vardır" der.' Bunun üzerine el-Mehdî onun boynunu vurdu ve onu astı."

٧١) وَحَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ الْبَلْخِيَّ شُجَاعٌ، قَالَ :كَانَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مَرْوَ صَدِيقًا لِجَهْمٍ ثُمَّ قَطَعَهُ وَجَفَاهُ، فَقِيلَ لَهُ :لِمَ جَفَوْتَهُ؟ فَقَالَ :جَاءَ مِنْهُ مَا لَا يُحْتَمَلُ، قَرَأْتُ يَوْمًا آيَةَ كَذَا، وَكَذَا – نَسِيَهَا يَحْيَى– فَقَالَ :مَا كَانَ أَظْرَفَ مُحَمَّدًا فَاحْتَمَلْتُهَا، ثُمَّ قَرَأَ سُورَةَ طه فَلَمَّا قَالَ : الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَوْ وَجَدْتُ سَبِيلًا إِلَى حَكِّهَا لَحَكَكْتُهَا مِنَ الْمَصَاحِفِ فَاحْتَمَلْتُهَا، ثُمَّ قَرَأَ سُورَةَ الْقَصَصِ فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى ذِكْرِ مُوسَى قَالَ :مَا هَذَا؟ ذَكَرَ

CamScanner ile tarandı

قِصَّتَهُ فِي مَوْضِعٍ فَلَمْ يُتِمَّهَا، ثُمَّ ذَكَرَهَا هَهُنَا فَلَمْ يُتِمَّهَا، ثُمَّ رَمَى بِالْمُصْحَفِ مِنْ حِجْرِهِ بِرِجْلَيْهِ فَوَقَعَ، فَوَثَبْتُ عَلَيْهِ

71) Dedi ki: Bana Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Bana Yahyâ b. Eyyûb tahdis etti, dedi ki: Ebû Nuaym el-Belhî Şucâ'ın şöyle dediğini işittim: Merv halkından bir adam Cehm'in arkadaşıydı. Sonradan onunla ilişiğini kesti ve ona cefâ etti. Kendisine "Ona neden cefâ ettin?" diye sorulması üzerine şunları söyledi: "Çünkü ondan tahammül edilemeyecek şeyler sâdır oldu. Bir gün şu ayeti -ki Yahyâ bu ayetin hangi ayet olduğunu unutmuştur- okumuştum. 'Muhammed ne kadar zarifmiş!' dedi. Buna tahammül ettim. Sonra Tâhâ Sûresi'ni okudu. 'Rahmân Arş'a istivâ etmiştir' (Tâhâ, 5) buyruğunu okuyunca 'Vallahi kazımak elimden gelse bunu mutlaka mushaflardan kazırdım' dedi. Buna da tahammül ettim. Sonra Kasas Sûresi'ni okudu. Mûsâ'nın kıssasına gelince 'Bu ne böyle?' dedi. 'Onun kıssasını bir yerde anlatmış fakat tamamlamamış. Sonra onu burada bir daha anlatmış ve yine tamamlamamış!' Sonra mushafı kucağından ayaklarıyla itekledi ve mushaf düştü. Bunun üzerine hemen üzerine atıldım."

٧٢) وَحَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ :سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ أَيُّوبَ، قَالَ :كُنَّا ذَاتَ يَوْمٍ عِنْدَ مَرْوَانَ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيِّ، فَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ حَدِيثِ الرُّؤْيَةِ فَلَمْ يُحَدِّثْهُ بِهِ، قَالَ :إِنْ لَمْ تُحَدِّثْنِي بِهِ فَأَنْتَ جَهْمِيٌّ، فَقَالَ مَرْوَانُ : أَتَقُولُ لِي جَهْمِيٌّ، وَجَهْمٌ مَكَثَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا لَا يَعْرِفُ رَبَّهُ؟

72) Bana Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Yahyâ b. Eyyûb'u işittim, dedi ki: Bir gün Mervân b. Muâviye el-Fezârî'nin yanındaydık. Bir adam ona rü'yet hadisini sordu fakat o adama hadisi aktarmadı. Adam "Bu hadisi bana aktarmazsan cehmîsin demektir!" dedi. Bunun üzerine Mervân "Bana cehmî mi diyorsun?" diye karşılık verdi. "Oysa Cehm kırk gün Rabbini bilmez hâlde kalmıştır."

CamScanner ile tarandı

٧٣) حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَا: قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: كُلُّ قَوْمٍ يَعْرِفُونَ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا الْجَهْمِيَّةَ

73) Bana Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Bana Hârûn b. Ma'rûf ve Yahyâ b. Eyyûb tahdis etti, dediler ki: İbnu'l Mubârek dedi ki: "Cehmiyye haricinde her topluluk ibâdet ettikleri şeyi bilmektedir."

٧٤) حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ، وَحَدَّثَنَا حَدِيثَ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ رَاءُونَ رَبَّكُمْ فَقَالَ يَزِيدُ: مَنْ كَذَّبَ بِهَذَا فَهُوَ بَرِيءٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

74) Bize Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Yezîd b. Hârûn'u işittim de bize İsmâîl'in Kays- Cerîr kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet ettiği "Şüphesiz siz Rabbinizi göreceksiniz..." hadisini tahdis etti. Yezîd sonra şöyle dedi: "Kim bunu yalanlarsa Allah'tan ve Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'den berîdir."

٧٥) وَحَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ :حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الخَلَّالِ، قَالَ :سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ: وَذَكَرَ أَبَا بَكْرٍ الْأَصَمَّ، وَالْمَرِيْسِيَّ فَقَالَ : هُمَا وَاللَّهِ زِنْدِيقَانِ كَافِرَانِ بِالرَّحْمَنِ، حَلَالاَ الدَّمِ

75) Bana Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Bize Ahmed b. Hâlid el-Hallâl tahdis etti, dedi ki: Yezîd b. Hârûn'u Ebû Bekr el-Esamm ve el-Merîsî'yi söz konusu ettikten sonra "Bunlar vallahi zındıktır, Rahmân'a kâfirdir ve kanları helâldir" derken işittim.

٧٦) وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُكَلِّمْ مُوسَى يُسْتَتَابُ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ

76) Abdurrahmân b. Mehdî dedi ki: "Kim Allah'ın Mûsâ ile konuşmadığını söylerse tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse ne âlâ. Aksi takdirde öldürülür."

CamScanner ile tarandı

٧٧) وَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ

77) Mâlik b. Enes "Kur'ân Allah'ın kelâmıdır" demiştir.

٧٨) وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ: وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَا هُمْ إِلَّا زَنَادِقَةٌ، أَوْ قَالَ: مُشْرِكُونَ

78) Yezîd b. Hârûn şöyle demiştir: "Kendisinden başka ilâh olmayana yemin ederim ki onlar zındıklardan -ya da müşriklerden dedi- başka bir şey değillerdir."

٧٩) وَسُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ أَهْلِ الْبِدَعِ فَقَالَ: لَمْ يَزَلْ فِي النَّاسِ إِذَا كَانَ فِيهِمْ مَرْضِيٌّ أَوْ عَدْلٌ، فَصَلِّ خَلْفَهُ، قُلْتُ: فَالْجَهْمِيَّةُ؟ قَالَ: لَا، هَذِهِ مِنَ الْمَقَاتِلِ، هَؤُلَاءِ لَا يُصَلَّى خَلفَهُمْ، وَلَا يُنَاكَحُونَ، وَعَلَيْهِمُ التَّوْبَةُ

79) Abdullah b. İdrîs'e bidat ehlinin arkasında namaz kılmak soruldu. O da "İnsanlar arasında kendisinden razı olunan ya da adâlet sahibi biri olduğu sürece onun arkasında namaz kıl" diye cevap verdi. "Peki Cehmiyye?" dedim. "Hayır, onlar öldürülecek kimselerdendir" diye cevap verdi. "Arkalarında namaz kılınmaz ve onlarla nikâhlanılmaz. Tevbe etmeleri gerekir."

٨٠) وَسُئِلَ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، فَقَالَ فِيهِمْ مَا قَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ، قِيلَ فالْجَهْمِيَّةُ، وَقَالَ: لَا أَعْرِفُهُ، قِيلَ لَهُ: قَوْمٌ يَقُولُونَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، قَالَ: لَا جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، أَوْرَدْتَ عَلَى قَلْبِي شَيْئًا لَمْ يَسْمَعْ بِهِ قَطُّ، قُلْتُ: فَإِنَّهُمْ يقولونَهُ، قَالَ : هَؤُلَاءِ لَا يُنَاكَحُونَ وَلَا تَجوزُ شَهَادَتُهُمْ

80) Hafs b. Ğıyâs'a (bidat ehli) soruldu da onlar hakkında İbn İdrîs'in söylediğini söyledi. "Peki Cehmiyye?" dendi. Hafs "Onları bilmiyorum" dedi. "Onlar Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyen bir topluluktur" denmesi üzerine "Allah seni hayırla mükâfâtlandırmasın, kalbime daha önce duymadığı bir şeyi soktun" dedi. "Ama onlar bunu söylüyorlar!" dedim. Bunun üzerine "Bunlarla nikâhlanılmaz ve şehadetleri geçerli olmaz."

CamScanner ile tarandı

٨١) وَسُئِلَ سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ فَقَالَ نَحْوَ ذَلِكَ

81) Süfyân b. Uyeyne'ye de aynısı sorulmuş, o da benzeri bir cevap vermiştir.

٨٢) قَالَ :فأَتَيْتُ وَكِيعًا فَوَجَدْتُهُ مِنْ أَعْلَمِهِمْ بِهِمْ، فَقَالَ: يَكْفُرُونَ مِنْ وَجْهِ كَذَا، وَيَكْفُرُونَ مِنْ وَجْهِ كَذَا، حَتَّى أَكْفَرَهُمْ مِنْ كَذَا وَكَذَا وَجْهًا

82) (İbn Uyeyne) şöyle demiştir: "Vekî'nin yanına vardım ve onu onlar (yani âlimler) içerisinde onları (yani Cehmiyye'yi) en iyi bilen kişi olarak gördüm. 'Onlar şu yönden küfre girmektedirler, bu yönden küfre girmektedirler' dedi durdu. Öyle ki onları şu kadar yönden tekfir etti."

٨٣) وَقَالَ وَكِيعٌ: الرَّافِضَةُ شَرٌّ مِنِ الْقَدَرِيَّةِ، وَالْحَرورِيَّةُ شَرٌّ مِنهُمَا، وَالْجَهْمِيَّةُ شَرُّ هَذِهِ الْأَصْنَافِ قَالَ اللَّهُ: وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا، وَيقولُونَ: لَمْ يُكَلِّمْ، وَيقولُونَ: الْإِيمَانُ بِالْقَلْبِ

83) Yine Vekî' dedi ki: "Râfıza Kaderiyye'den daha şerlidir. Harûriyye ikisinden de daha şerlidir. Cehmiyye ise bu sınıfların en şerlisidir. Allah Teâlâ 'Allah Mûsâ ile gerçekten konuştu' (Nisâ, 164) buyurmuş olmasına rağmen onlar 'Konuşmadı' demektedirler. Yine onlar 'İman yalnız kalple olur' demektedirler."

٨٤) وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ: هَذَا كَلَامٌ أَحْدثوهُ، وَلَقَدْ سُئِلْتُ عَنْ حَدِيثٍ فِي هَذَا الْبَابِ فَسَّرَ لِي ذَلِكَ

84) el-Hasen b. er-Rabî' şöyle demiştir: "Bu onların uydurdukları bir sözdür. Bana bu konuda, bu hususu bana açıklayan bir hadis sorulmuştur."

٨٥) حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا الْمُنْذِرِ يَذْكُرُ عَمَّنْ سَمِعَ مُعْتَمِرَ بْنَ سُلَيْمَانَ :يُنْكِرُ عَلَى مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ وَيُبَدِّعُهُ

CamScanner ile tarandı

85) Bize Ebû Ca'fer tahdis etti, dedi ki: Ebu'l Münzir'i Mu'temir b. Süleymân'ı işiten birinden rivâyette bulunurken işittim de o Mu'temir b. Süleymân'ı Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söyleyenlere karşı çıkarken ve onları bidatçilikle itham ederken işitmiş.

٨٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يُقَالُ: سَلْمُ بْنُ أَحْوَزَ الَّذِي قَتَلَ جَهْمًا

86) Ebû Abdullah dedi ki: Cehm'i öldüren kişinin Selm b. Ahvez olduğu söyleniyordu.

٨٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْرِضُ نَفْسَهُ بِالْمَوْقِفِ فَقَالَ: أَلَا رَجُلٍ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ؟ فَإِنَّ قُرَيْشًا قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبَلِّغَ كَلَامَ رَبِّي

87) Bize Muhammed b. Kesîr tahdis etti, dedi ki: Bize İsrâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Osmân b. el-Muğîre, Sâlim kanalıyla Câbir'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem vakfenin yapıldığı yerde kendisini (insanlara) arz ediyor, şöyle diyordu: "Beni kavmine götürecek bir adam yok mu? Kureyş beni Rabbimin kelâmını tebliğ etmemden men etti."

٨٨) وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: لَمَّا أُسْرِيَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ، فَإِذَا مُوسَى فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ بِتَفْضِيلِ كَلَامِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

88) Enes b. Mâlik şöyle demiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem geceleyin Ka'be mescidinden yürütüldüğü zaman, Mûsâ ile, Allah azze ve celle'nin kelâmının sağladığı fazîlet sebebiyle yedinci semada karşılaştı."

٨٩) وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: عَطَائِي كَلَامٌ، وَعَذَابِي كَلَامٌ، وَإِذَا أَرَدْتُ شَيْئًا فَإِنَّمَا أَقُولُ لَهُ: كُنْ فَيَكُونُ

89) Ebû Zerr şöyle demiştir: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: Benim bağışım

CamScanner ile tarandı

da kelamdır. Azâbım da kelâmdır. Bir şey dilediğim zaman ona sadece 'Ol!' derim. O da oluverir."

٩٠) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يَحْشُرُ الْعِبَادَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ: أَنَا الْمَلِكُ وَأَنَا الدَّيَّانُ، لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ، وَأَحَدٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ يَطْلُبُهُ بِمَظْلَمَةٍ

90) Abdullah b. Uneys şöyle demiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah kulları kıyâmet günü bir araya getirir de onlara uzakta olanın da yakında olan gibi işiteceği bir sesle 'Ben Melik'im, Ben Deyyân'ım' buyurur. Cennet ehlinden herhangi birinin, cehennem ehlinden biri haksızca alınmış bir hakkını kendisinden talep ettiği sürece cennete girmesi olacak şey değildir."

٩١) وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ: حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

91) Ebû Hureyre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "Allah semada bir işe hükmettiği zaman melekler kanatlarını O'nun buyruğuna teslimiyetlerinin bir göstergesi olmak üzere vururlar. Sanki o kaya üzerinde bir zincirdir. Kalplerinden korku giderilince 'Rabbiniz ne buyurdu?' diye sorarlar. (Diğerleri de) 'Hakkı, O Alî'dir, Kebîr'dir' derler."

٩٢) وَكَذَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ، وَابنُ مَسْعُودٍ، وَأَهْلُ الْعِلْمِ

92) İbn Abbâs, İbn Mes'ûd ve diğer ilim ehli kimseler de böyle söylemiştir.

٩٣) وَقَالَ خَبَّابُ بْنُ الْأَرَتِّ : تَقَرَّبْ إِلَى اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتَ فَإِنَّكَ لَنْ تَقَرَّبَ إِلَى اللَّهِ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ كَلَامِهِ

CamScanner ile tarandı

93) Habbâb b. el-Erett şöyle demiştir: "Elinden geldiğince Allah'a yaklaşmaya çalış. Sen Allah'a kesinlikle O'na kelâmından daha sevimli bir şeyle yaklaşamazsın."

٩٤) وَقَالَ نِيَارُ بْنُ مَكْرَمٍ الْأَسْلَمِيُّ: لَمَّا نَزَلَتْ: الم غُلِبَتِ الرُّومُ خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ يَصِيحُ يَقُولُ: كَلَامُ رَبِّي كَلَامُ رَبِّي

94) Niyâr b. Mukram el-Eslemî şöyle demiştir: "Elif-Lâm-Mîm, Rumlar yenildi" (Rûm, 1-2) nâzil olduğu zaman Ebû Bekr radıyallâhu anh "Rabbimin kelâmı, Rabbimin kelâmı!" diye bağırarak dışarı çıktı.

٩٥) وَكَانَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، إِذَا سَمِعَتِ الْقُرْآنَ قَالَتْ: كَلَامُ رَبِّي، كَلَامُ رَبِّي

95) Esmâ bint Ebî Bekr de Kur'ân'ı işittiği zaman "Rabbimin kelâmı, Rabbimin kelâmı!" derdi.

٩٦) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ: فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ الرَّبِ عَلَى خَلْقِهِ

96) Ebû Abdurrahmân es-Sülemî şöyle demiştir: "Kur'ân'ın diğer sözlere üstünlüğü Rabbin yarattıklarına üstünlüğü gibidir."

٩٧) وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَوَّلُ الْأَنْبِيَاءِ؟ قَالَ: آدَمُ قُلْتُ إِنَّهُ لَنَبِيٌّ، قَالَ: نَعَمْ مُكَلَّمٌ

97) Ebû Zerr şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Resûlü, nebîlerin ilki kimdir?" diye sordum. "Âdem" buyurdu. "O nebî miydi?" dedim. "Evet, hem de kendisiyle konuşulan (bir nebî idi)" buyurdu.

٩٨) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: لَمَّا كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى كَانَ النِّدَاءُ فِي السَّمَاءِ، وَكَانَ اللَّهُ فِي السَّمَاءِ

CamScanner ile tarandı

98) İbn Abbâs radıyallâhu anh şöyle demiştir: "Allah Mûsâ ile konuştuğu zaman nidâ semadaydı. Allah da semadaydı."

٩٩) حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ، حَدَّثَنِي نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَصْدَقُ الْحَدِيثِ كَلَامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

99) Bana Mûsâ b. Mes'ûd tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân b. Saîd, Abdurrahmân b. Âbis kanalıyla onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Abdullah'ın ashâbından bazı insanlar Abdullah'tan onun şöyle dediğini tahdis ettiler: "Sözlerin en doğrusu Allah azze ve celle'in kelâmıdır."

١٠٠) وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ الشَّفَاعَةَ قَالَ :يَقُولُ نُوحٌ: انْطَلِقُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ فَإِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَهُ خَلِيلًا، فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ :انْطَلِقُوا إِلَى مُوسَى فَإِنَّ اللَّهَ كَلَّمَهُ تَكْلِيمًا

100) Ebû Bekr es-Sıddık radıyallâhu anh'ın Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet ettiğine göre o şefaati söz konusu ettikten sonra şunları söylemiştir: "Nûh 'İbrâhîm'e gidin, zira Allah onu halîl edinmiştir' der. Bunun üzerine İbrâhîm'e giderler. O da 'Mûsâ'ya gidin, zira Allah onunla gerçekten konuşmuştur' der."

١٠١) وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ، وَابنُ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى مُوسَى بِكَلَامِهِ وَرِسَالَاتِهِ

101) Ebû Hureyre ve İbn Ömer Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu rivâyet etmişlerdir: "Allah Mûsâ'yı kelâmıyla ve risâletiyle seçkin kılmıştır."

١٠٢) وَقَالَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ، فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ

CamScanner ile tarandı

مِنْ عَمَلِهِ، وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، وَلَوْ بِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ

102) Adiyy b. Hâtim şöyle demiştir: Rasulullah buyurdu ki: "Sizden hiç kimse yoktur ki Rabbi onunla, onunla kendisi arasında bir tercüman olmaksızın konuşacak olmasın. O zaman kişi sağına bakacak fakat hazırladığı amellerden başkasını göremeyecek. Soluna bakacak fakat hazırladığı amellerden başkasını göremeyecek. Önüne bakacak fakat yüzünün karşısındaki ateşten başkasını göremeyecektir. Şu hâlde yarım hurmayla olsa dahi, güzel bir sözle olsa dahi ateşten korunun!"

١٠٣) وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُبَشِّرُكَ عَمَّا لَقِيَ أَبُوكَ؟ إِنَّ اللَّهَ كَلَّمَ أَبَاكَ مِنْ غَيْرِ حِجَابٍ فَقَالَ لَهُ: عَبْدِي سَلْنِي، فَقَالَ: يَا رَبِّ رُدَّنِي إِلَى الدُّنْيَا حَتَّى أُقْتَلَ فِيكَ، قَالَ: إِنِّي قَدْ قَضَيْتُ عَلَيْهِمْ أَلَّا يَرجِعُوا، قَالَ: يَا رَبِّ فَأَبْلِغْهُمْ عَنَّا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

103) Câbir b. Abdullah şöyle demiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Seni babanın karşılaştığı şeyle müjdeleyeyim mi? Allah, babanla arada perde olmaksızın konuştu. Ona 'Kulum, benden dile' buyurdu. Baban da 'Rabbim, beni dünyaya gönder ki Senin yolunda bir daha öldürüleyim' dedi. Allah 'Ben onlar hakkında bir daha geri dönmeyeceklerine hükmettim' buyurdu. Baban 'Rabbim, o zaman onlara bizim durumumuzu ilet' dedi. Bunun üzerine Allah azze ve celle 'Sakın Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanma! Bilakis onlar diridirler, Rableri katında rızıklandırılmaktadırlar' buyruğunu indirdi.

١٠٤) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَرَامٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدًا

CamScanner ile tarandı

104) Ebû Abdullah dedi ki: O (yani Câbir'in babası) Abdullah b. Amr b. Harâm'dır ve Uhud Günü şehîd olarak öldürülmüştür.

١٠٥) وَقَالَ: جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ عَلَى عَرْشِهِ فَوْقَ سَمَاوَاتِهِ، وَسَمَاوَاتُهُ فَوْقَ أَرْضِهِ مِثْلُ الْقُبَّةِ

105) Cubeyr b. Mut'im Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "Allah arşının üzerinde, semalarının yukarısındadır. Semaları da arzının yukarısında kubbe gibidir."

١٠٦) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ، فِي قَوْلِهِ: ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ قَالَ: الْعَرْشُ عَلَى الْمَاءِ، وَاللَّهُ فَوْقَ الْعَرْشِ، وَهُوَ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ

106) İbn Mes'ûd, Allah'ın "Sonra Arş'a istivâ etti" (Secde, 4) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Arş suyun üzerindedir. Allah da Arş'ın yukarısındadır. Bununla birlikte O ne işte olduğunuzu bilir."

١٠٧) وَقَالَ قَتَادَةُ، فِي قَوْلِهِ: وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ قَالَ: يُعْبَدُ فِي السَّمَاءِ، وَيُعْبَدُ فِي الْأَرْضِ

107) Katâde, Allah Teâlâ'nın "O semada da ilahtır, yerde de ilahtır" (Zuhruf, 84) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Semada da O'na ibâdet edilir, yerde de O'na ibâdet edilir."

١٠٨) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ، قَالَ: مِنْ أَيَّامِ السِّتَّةِ

108) İbn Abbâs "İşi semadan arza kadar çekip çevirir sonra işler O'na mikdarı sizin saydıklarınızdan bin sene olan bir günde yükselir" (Secde, 5) buyruğu hakkında "Altı günden" demiştir.[11]

---

[11] Yani insanların saydıklarından bin sene mikdarında olan bir gün Allah'ın kendisi içerisinde gökleri ve yeri yarattığı altı günden biri kadardır.

CamScanner ile tarandı

١٠٩) وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ، أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا

109) Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Göktekinin sizi yere batırmayacağından emin mi oldunuz? Bakarsınız ki o çalkalanıyor! Yoksa Göktekinin üzerinize taş dolu bir fırtına göndermeyeceğinden emin mi oldunuz?" (Mülk, 16-17)

١١٠) وَقَالَ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي: كَمْ تَعْبُدُ الْيَوْمَ إِلَهًا؟ قَالَ: سَبْعَةٌ، سِتَّةٌ فِي الْأَرْضِ وَوَاحِدٌ فِي السَّمَاءِ، قَالَ: فَأَيُّهُمْ تُعِدُّ لِرَغْبَتِكَ وَلِرَهْبَتِكَ؟ قَالَ: الَّذِي فِي السَّمَاءِ، قَالَ: أَمَا إِنَّكَ إِنْ أَسْلَمْتَ عَلَّمْتُكَ كَلِمَتَيْنِ يَنْفَعَانِكَ، فَلَمَّا أَسْلَمَ الْحُصَيْنُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي الْكَلِمَتَيْنِ اللَّتَيْنِ وَعَدْتَنِي، قَالَ: اللَّهُمَّ أَلْهِمْنِي رُشْدِي, وَأَعِذْنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي

110) İmrân b. Husayn şöyle demiştir: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem babama "Bugün kaç ilaha ibâdet ediyorsun?" diye sordu. Babam "Altısı yerde biri gökte olmak üzere yedi" diye cevap verdi. Rasulullah "Umdukların ve korktukların için hangisini hazırda bulunduruyorsun?" diye sordu. Babam "Göktekini" dedi. Bunun üzerine Rasulullah "Sen var ya, müslüman olursan sana sana fayda verecek iki söz öğretirim" buyurdu. Husayn müslüman olunca "Ey Allah'ın Resûlü, bana bana (öğreteceğine) söz verdiğin iki sözü öğret" dedi. Rasulullah buyurdu ki: "Şöyle de: Allah'ım! Bana gideceğim doğru yolu ilham et ve beni nefsimin şerrinden koru!"

١١١) وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِنَّ الْجَهْمِيَّةَ هُمُ الْمُشَبِّهَةُ، لِأَنَّهُمْ شَبَّهُوا رَبَّهُمْ بِالصَّنَمِ، وَالْأَصَمِّ، وَالْأَبْكَمِ الَّذِي لَا يَسْمَعُ، وَلَا يُبْصِرُ، وَلَا يَتَكَلَّمُ، وَلَا يَخْلُقُ، وَقَالَتِ الْجَهْمِيَّةُ: وَكَذَلِكَ لَا يَتَكَلَّمُ، وَلَا يُبْصِرُ نَفْسَهُ، وَقَالُوا: إِنَّ اسْمَ اللَّهِ مَخْلُوقٌ

111) İlim ehlinden biri şöyle demiştir: Asıl müşebbihe Cehmiyye'dir. Çünkü onlar rablerini işitmeyen, görmeyen, konuşmayan ve yaratmayan sağır ve dilsiz bir puta benzetmişlerdir. Yine

CamScanner ile tarandı

Cehmiyye "O tıpkı bunun gibi konuşmaz ve kendisini görmez" demiştir. Yine onlar "Allah'ın ismi yaratılmıştır" demişlerdir.

١١٢) وَيَلْزَمُهُمْ أَنْ يَقُولُوا إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ أَنْ يَقُولَ: لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي اسْمُهُ اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ الَّذِي اسْمُهُ اللَّهُ، لِأَنَّهُمْ قَالُوا: إِنَّ اسْمَ اللَّهِ مَخْلُوقٌ

112) Buna göre onların, "Müezzin ezan okuduğu zaman 'İsmi Allah olandan başka ilah yoktur ve yine şehâdet ederim ki Muhammed ismi Allah olanın resûlüdür' demesi gerekir" demeleri gerekir. Çünkü onlar Allah'ın isminin yaratılmış olduğunu söylemişlerdir.

١١٣) وَلَقَدِ اخْتَصَمَ يَهُودِيٌّ وَمُسْلِمٌ إِلَى بَعْضِ مُعَطِّلِيهِمْ فَقَضَى بِالْيَمِينِ عَلَى الْمُسْلِمِ، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ حَلِّفْهُ فَقَالَ الْمُخَاصِمُ إِلَيْهِ اِحْلِفْ بِاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَ هُوَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ حَلِّفْهُ بِالْخَالِقِ لَا بِالْمَخْلُوقِ، فَإِنَّ هَذَا فِي الْقُرْآنِ، وَزَعَمْتَ أَنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ فحَلِّفْهُ بِالْخَالِقِ، فَبُهِتَ الْآخَرُ، وَقَالَ :قُومَا حَتَّى أَنْظُرَ فِي أَمْرِكُمَا، وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ

113) Bir yahudi ve bir müslüman, onların muattılarından birinin huzurunda davalaştılar. Muattıl müslümanın yemin etmesi gerektiği yönünde hüküm verdi. Yahudi "Ona yemin ettir" dedi. Huzurunda davalaşılan kişi de "Kendisinden başka ilah olmayan Allah adına yemin et!" dedi. Bunun üzerine yahudi "Onu yaratılmış adına değil Yaratıcı adına yemin ettir!" diye karşılık verdi. "Zira bu (söylediğin) Kur'ân'dadır. Hâlbuki sen Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu söylemiş bulunuyorsun. Dolayısıyla onu Yaratıcı adına yemin ettir!" Bunun üzerine öteki apışıp kaldı ve "Kalkın da sizin meseleniz üzerinde düşüneyim" dedi. Orada batıla sapanlar hüsrana uğradı.

CamScanner ile tarandı

١١٤) حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، حَدَّثَنَا مَعْبَدٌ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ، نَزَلَ فِي بَغْدَادَ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ :سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْقُرْآنِ فَقَالَ: لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٍ

114) Bize el-Hasen b. es-Sabbâh tahdis etti, dedi ki: Bize sonradan Bağdad'a yerleşen Ma'bed Ebû Abdurrahmân el-Kûfî tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye b. Ammâr tahdis etti, dedi ki: Ca'fer b. Muhammed'e Kur'ân'ı sordum. "Ne yaratıcıdır ne de yaratılmıştır" dedi.

١١٥) وَقَالَ أَبُو عُبَيْدٍ: احْتَجَّ هَؤُلَاءِ: يَعْنِي الْجَهْمِيَّةَ بِآيَاتٍ، وَلَيْسَ فِيمَا احْتَجُّوا بِهِ أَشَدُّ الْتِبَاسًا مِنْ ثَلَاثٍ قَوْلِهِ: وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا، فَقَالُوا :إِنْ قُلْتُمْ: إِنَّ الْقُرْآنَ لَا شَيْءَ كَفَرْتُمْ، وَإِنْ قُلْتُمْ: شَيْءٌ فَهُوَ دَاخِلٌ فِي الْآيَةِ، وَالثَّانِيَةُ قَوْلُهُ: إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ، وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ، قَالُوا :فَأَنْتُمْ قُلْتُمْ بِقَوْلِ النَّصَارَى لِأَنَّ الْمَسِيحَ كَلِمَةُ اللَّهِ، وَهُوَ خَلْقٌ فَقُلْتُمْ إِنَّ كَلَامَ اللَّهِ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ، وَعِيسَى مِنْ كَلَامِ اللَّهِ، وَالثَّالِثَةُ: مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ، وَقُلْتُمْ لَيْسَ بِمُحْدَثٍ

115) Ebû Ubeyd -Cehmiyye'yi kastederek- şunları söylemiştir: Bunlar bazı ayetleri hüccet getirmişlerdir ve hüccet olarak getirdikleri ayetler arasında kafaları şu üçünden çok karıştıracak bir ayet yoktur.

Bunlardan biri "Her şeyi yaratmış ve ona bir kader tayin etmiştir" (Furkân, 2) buyruğudur. Demişlerdir ki: "Eğer Kur'ân'ın bir şey olmadığını söylerseniz kâfir olursunuz. Bir şey olduğunu söylerseniz o da bu ayetin kapsamına girmektedir."

İkincisi "Meryem oğlu Mesîh Îsâ ancak Allah'ın resûlü, Meryem'e attığı kelimesi ve O'ndan bir ruhtur" (Nisâ, 171) buyruğudur. Demişlerdir ki: "Siz hristiyanların söylediğinin aynısını söylediniz. Zira Mesîh Allah'ın kelimesidir ve yaratılmıştır. Siz de 'Allah'ın

CamScanner ile tarandı

kelâmı yaratılmış değildir' dediniz. Hâlbuki Îsâ da Allah'ın kelâmındandır."

Üçüncüsü "Onlara Rablerinden muhdes bir öğüt gelmez ki..." (Enbiyâ, 2) buyruğudur. (Demişlerdir ki:) Siz '(Kur'ân) muhdes değildir' dediniz."

١١٦) قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ: أَمَّا قَوْلُهُ: وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَقَالَ فِي آيَةٍ أُخْرَى: إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ، فَأَخْبَرَ أَنَّ أَوَّلَ خَلْقٍ خَلَقَهُ بِقَوْلِهِ وَأَوَّلَ خَلْقٍ هُوَ مِنَ الشَّيْءِ الَّذِي قَالَ: وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ، فَأَخْبَرَ أَنَّ كَلَامَهُ قَبْلَ الْخَلْقِ

116) Ebû Ubeyd şöyle demiştir: "Her şeyi yaratmıştır" buyruğuna gelince, buyurduğu gibidir. O başka bir ayette de "Bir şeyi istediğimiz zaman ona sözümüz ancak ona 'Ol!' dememizdir, o da oluverir" (Nahl, 40) buyurmuştur. Görüldüğü üzere O, yarattığı ilk şeyi sözüyle yarattığını ve yaratılan ilk şeyin "Her şeyi yaratmıştır" buyruğundaki şey kapsamında olduğunu bildirmiş, dolayısıyla sözünün yaratmasından önce olduğunu haber vermiştir.[12]

١١٧) وَأَمَّا تَحْرِيفُهُمْ :إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَلَوْ كَانَ كَمَا قَالُوا لَكَانَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ: وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهُ إِلَى مَرْيَمَ لِأَنَّ عِيسَى مُذَكَّرٌ، وَالْكَلِمَةُ مُؤَنَّثَةٌ لَا اخْتِلَافَ بَيْنَ الْعَرَبِ فِي ذَلِكَ، وَإِنَّمَا خَلَقَ اللَّهُ عِيسَى بِالْكَلِمَةِ لَا أَنَّهُ الْكَلِمَةُ، أَلَا تَسْمَعُ إِلَى قَوْلِهِ: وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ يَعْنِي جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، كَمَا قَالَ فِي آيَةٍ أُخْرَى : فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا، وَقَالَ: إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ فَخَلَقَ عِيسَى وَآدَمَ بِقَوْلِهِ: كُنْ وَلَيْسَ بَيْنَ هَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ خِلَافٌ

[12] Yani Allah'ın kelâmı yaratılmışlar kapsamında değildir ki "Her şeyi yaratmıştır" âyetinin kapsamına dâhil olsun. Onun kelâmı yaratmasından öncedir ve yaratması kelâmıyla gerçekleşir.

CamScanner ile tarandı

117) "Meryem oğlu Mesîh Îsâ ancak..." ayetini tahrif etmelerine gelince eğer söyledikleri doğru olsaydı iki kapak arasında (müzekker/eril zamir ile) "ve kelimetuhû elkâhu ilâ Meryem" yazması gerekirdi. Çünkü Îsâ müzekkerdir. Kelime ise müennestir. Bu hususta Araplar arasında bir ihtilaf yoktur. Allah Îsâ'yı kelimesiyle yaratmıştır. Değilse Îsâ kelime değildir. Allah Teâlâ'nın "Meryem'e attığı kelimesi ve O'ndan bir ruh" buyruğunu işitmez misin? Burada Cibrîl aleyhisselâm'ı kastetmektedir. Nitekim O başka bir ayette "Ona ruhumuzu gönderdik de ona tam bir insan olarak gözüktü" (Meryem, 17) buyurmuştur. Yine O "Şüphesiz Allah'ın katında Îsâ'nın misâli Âdem'in misâli gibidir, onu topraktan yaratmış, sonra ona ol demiştir" (Âli İmrân, 59) buyurmuştur. Görüldüğü üzere O Îsâ'yı ve Âdem'i "Ol!" buyruğuyla yaratmıştır. İki ayet arasında bir çelişki yoktur.

١١٨) وَأَمَّا تَحْرِيفُهُمْ: مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ، فَإِنَّمَا حَدَثَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ مَا لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُ

118) "Onlara Rablerinden muhdes bir öğüt gelmez ki..." (Enbiyâ, 2) ayetini tahrif etmelerine gelince o ancak Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ve ashabının nezdinde, Allah ona bilmediklerini öğrettiği zaman hâdis (muhdes/sonradan meydana gelen) olmuştur.

١١٩) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ، لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ، فَبَيَّنَ أَنَّ الْخَلَائِقَ وَالطَّلَبَ، وَالْحَثِيثَ، وَالْمُسَخَّرَاتِ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ شَرَحَ، فَقَالَ: أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

119) Ebû Abdullah dedi ki: Kur'ân Allah'ın yaratılmamış kelâmıdır. Çünkü Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'a istivâ eden Allah'tır. Gündüze onu ısrarla kovalayan geceyi sarıyor. O

CamScanner ile tarandı

güneşi, ayı ve yıldızları da musahhar hâlde emriyle yaratmıştır." Burada O mahlûkâtın, ısrarla kovalamanın ve musahhar kılınanların emri ile gerçekleştiğini bildirmiştir. Sonra bunu "Dikkat edin, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur, Âlemlerin Rabbi Allah bütün eksikliklerden münezzehtir!" buyurarak açmıştır.

١٢٠) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: قَدْ بَيَّنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْخَلْقَ مِنَ الْأَمْرِ بِقَوْلِهِ: أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ، فَالْخَلْقُ بِأَمْرِهِ كَقَوْلِهِ: لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ، وَكَقَوْلِهِ: إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ، وَكَقَوْلِهِ: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ، وَلَمْ يَقُلْ بِخَلْقِهِ

120) İbn Uyeyne şöyle demiştir: "Allah azze ve celle 'Yaratmak da emretmek de O'na mahsustur' buyruğuyla yaratmayı emretmekten ayırmıştır. Dolayısıyla yaratma O'nun emriyle gerçekleşir. O'nun şu buyrukları da bu kapsamdadır: 'Önce de sonra da emir Allah'ındır.' (Rûm, 4) 'Bir şey dilediği zaman emri ancak ona ol demekten ibârettir, o da oluverir.' (Yâsîn, 82) 'Göğün ve yerin emriyle ayakta durması da O'nun ayetlerindendir.' (Rûm, 25) Görüldüğü üzere O ('emriyle' buyurmuş) 'yarattığıyla' dememiştir."

١٢١) حَدَّثَنَا أَصْبَغُ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ: مَا الْقَدَرُ؟ قَالَ: يَا مُجَاهِدُ أَيْنَ قَوْلُهُ: أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ

121) Bize Asbağ tahdis etti, dedi ki: Bana Abdullah b. Vehb haber verdi, dedi ki: Bana Yahyâ b. Eyyûb, İbn Cureyc kanalıyla Mücâhid'den onun şöyle dediğini haber verdi: Abdullah b. Abbâs'a "Kader nedir?" diye sordum. "Ey Mücâhid, Allah'ın 'Dikkat edin, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur!' buyruğu nerede?" dedi.

١٢٢) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنِ ابْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ الْمُسْلِمُونَ

CamScanner ile tarandı

يُحِبُّونَ أَنْ يَظْهَرَ الرُّومُ عَلَى فَارِسَ؛ لِأَنَّهُمْ أَهْلُ كِتَابٍ، وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يُحِبُّونَ أَنْ يَظْهَرَ فَارِسُ عَلَى الرُّومِ لِأَنَّهُمْ أَهْلُ أَوْثَانٍ، فَذَكَرَ ذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ لِأَبِي بَكْرٍ، فَذَكَرَ ذَلِكَ أَبُو بَكْرٍ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا إِنَّهُمْ سَيُهْزَمُونَ فَذَكَرَ ذَلِكَ أَبُو بَكْرٍ لَهُمْ فَقَالُوا: اجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ أَجَلًا فَإِنْ ظَهَرُوا كَانَ لَكَ كَذَا وَكَذَا وَإِنْ ظَهَرْنَا كَانَ لَنَا كَذَا وَكَذَا فَجَعَلَ بَيْنَهُمْ أَجَلًا خَمْسَ سِنِينَ، فَلَمْ يَظْهَرُوا، فَذَكَرَ ذَلِكَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ :أَلاَ جَعَلْتَ أَدْنَى؟ قَالَ :دُونَ الْعَشَرَةِ فَقَالَ سَعِيدٌ: الْبِضْعُ مَا دُونَ الْعَشَرَةِ، قَالَ: فَظَهَرَتِ الرُّومُ بَعْدَ قَوْلِهِ: الم غُلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بِضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ، قَالَ :فَغُلِبَتِ الرُّومُ ثُمَّ غَلَبَتْ بَعْدُ، قَالَ اللَّهُ: لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ، قَالَ :فَفَرِحَ الْمُسْلِمُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ

122) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû İshâk, Süfyân- Habîb b. Ebî Amra- Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Müslümanlar Rumların Farslara üstün gelmesini istiyorlardı. Çünkü Rumlar kitap ehli kimselerdi. Müşrikler de Farsların Rumlara üstün gelmesini istiyorlardı. Çünkü onlar putperest bir kavimdi. Sonra müslümanlar bunu Ebû Bekir'e anlattılar. Ebû Bekir de bunu Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e anlattı. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona 'Onlar var ya, bozguna uğrayacaklar' buyurdu. Sonra Ebû Bekir bunu onlara (yani müşriklere) aktardı. Onlar da 'Bizimle aranda bir süre tayin et de onlar (yani Rumlar) üstün gelirse şu ve şu senin olsun, biz (yani Farslar) üstün gelirsek şu ve şu bizim olsun' dediler. Ebû Bekir de onlarla arasında beş sene süre tayin etti. Fakat bu süre içerisinde Rumlar üstün gelemediler. Bunun üzerine Ebû Bekir bunu Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e zikretti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de 'Süreyi on seneden erken bir vakitte diye belirleseydin ya' buyurdu. -Saîd 'bid'u ondan aşağı sayıları kapsar' dedi-. Sonra Rumlar Allah'ın şu buyruklarından sonra galip geldiler: 'Elif-Lâm-Mîm. Rumlar yakın bir

CamScanner ile tarandı

yerde mağlup oldular fakat mağlubiyetlerinden sonra birkaç sene içinde galip gelecekler. Önce de sonra da emir Allah'ındır.' (Rûm, 1-4) Yani Rumlar önce yenildi sonra galip geldi. Allah şöyle buyurdu: 'Önce de sonra da emir Allah'ındır, o gün müminler de sevincektir.' Gerçekten de müminler (o gün) Allah'ın yardımıyla sevindiler."

١٢٣) حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ :حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَبُو سَعِيدٍ التَّغْلِبِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ عَنْ سُفْيَانَ بِهَذَا

123) Bize İbnu'l Müsennâ tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Saîd et-Tağlibî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû İshâk el-Fezârî, Süfyân'dan bunu tahdis etti.

١٢٤) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَأَمَّا أَفْعَالُ الْعِبَادِ فَقَدْ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو مَالِكٍ عَنْ رِبْعِي بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يَصْنَعُ كُلَّ صَانِعٍ وَصَنْعَتَهُ وَتَلَا بَعْضُهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ: وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ، فَأَخْبَرَ أَنَّ الصِّنَاعَاتِ وَأَهْلَهَا مَخْلُوقَةٌ

124) Ebû Abdullah dedi ki: Kulların fiillerine gelince; bize Alî b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Mervân b. Muâviye tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Mâlik, Rib'î b. Hirâş kanalıyla Huzeyfe'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Şüphesiz Allah her yapanı ve yaptığını yapar."

Bazıları burada "Hâlbuki Allah sizi de yaptıklarınızı da yaratmıştır" (Sâffât, 96) ayetini okumuştur. Yani O yapılan şeylerin de o şeyleri yapanların da yaratılmış olduğunu bildirmiştir.

١٢٥) حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ: إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ كُلَّ صَانِعٍ وَصَنْعَتَهُ، إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ صَانِعَ الْخَزَمِ وَصَنْعَتَهُ

125) Bize Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Muâviye, el-A'meş- Şakîk kanalıyla Huzeyfe'den şunu tahdis etti: "Şüphesiz

CamScanner ile tarandı

Allah her yapanı ve yaptığını yaratmıştır. Şüphesiz Allah hazemi[13] işleyen herkesi ve yaptığı şeyi yaratmıştır."

١٢٦) رَوَاهُ وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ

126) Bunu Vekî', el-A'meş'ten rivâyet etmiştir.

١٢٧) حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: الْعَجْزُ وَالْكَيْسُ مِنَ الْقَدَرِ

127) Bize Ebû Nuaym tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, İbn Tâvûs- babası kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Acizlik ve zindelik kaderdendir."

١٢٨) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُوسٍ الْيَمَانِيِّ، قَالَ :أَدْرَكْتُ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُونَ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ

وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ :قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى الْعَجْزِ وَالْكَيْسِ أَوِ الْكَيْسِ وَالْعَجْزِ

128) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana Mâlik, Ziyâd b. Sa'd- Amr b. Müslim kanalıyla Tâvûs el-Yemânî'den onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashabından bazı insanları 'Her şey bir kader iledir' derken gördüm. Yine ben Abdullah b. Ömer'i şöyle derken işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Acizliğe ve zindeliğe varıncaya kadar her şey bir kader iledir.'"

١٢٩) وَقَالَ اللَّيْثُ، عَنْ طَاوُوسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ، حَتَّى الْعَجْزِ وَالْكَيْسِ

[13] Hazem, kabuklarından ip elde edilen bir ağaç türüdür.

CamScanner ile tarandı

129) Leys, Tâvûs kanalıyla İbn Abbâs'tan rivâyet ettiğine göre o "Gerçekten Biz her şeyi bir kader ile yarattık" (Kamer, 49) buyruğu hakkında "acizliğe ve zindeliğe varıncaya kadar" demiştir.

١٣٠) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ طَاوُوسٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ : كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى الْعَجْزِ وَالْكَيْسِ

130) Bize Amr b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Uyeyne, Amr- Tâvûs kanalıyla İbn Ömer'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Acizliğe ve zindeliğe varıncaya kadar her şey bir kader iledir."

١٣١) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى وَضْعِكَ يَدَكَ عَلَى خَدِّكَ

131) İbn Abbâs dedi ki: "Elini yanağına koymana varıncaya kadar her şey bir kader iledir."

١٣٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ :سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: مَا زِلْتُ أَسْمَعُ أَصْحَابَنَا يَقُولُونَ: إِنَّ أَفْعَالَ الْعِبَادِ مَخْلُوقَةٌ

132) Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl (el-Buhârî) dedi ki: Ubeydullah b. Saîd'i şöyle derken işittim: Yahyâ b. Saîd'i şöyle derken işittim: "Ashabımızı hep 'Kulların fiilleri yaratılmıştır' derlerken işittim."

١٣٣) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :حَرَكَاتُهُمْ وَأَصْوَاتُهُمْ وَاكْتِسَابُهُمْ وَكِتَابَتُهُمْ مَخْلُوقَةٌ، فَأَمَّا الْقُرْآنُ الْمَتْلُوُّ الْمُبِينُ الْمُثْبَتُ فِي الْمُصْحَفِ الْمَسْطُورُ الْمَكْتُوبُ الْمُوعَى فِي الْقُلُوبِ فَهُوَ كَلَامُ اللَّهِ لَيْسَ بِخَلْقٍ، قَالَ اللَّهُ: بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ

133) Ebû Abdullah dedi ki: (Kulların) hareketleri, sesleri, kazandıkları/işledikleri ve yazdıkları yaratılmıştır. Mushaflara konulmuş, satırlara geçirilmiş, yazılmış ve kalplerde bellenmiş,

CamScanner ile tarandı

okunmakta olan apaçık Kur'ân'a gelince o Allah'ın kelâmıdır ve yaratılmış değildir. Allah Teâlâ "Hayır, o kendilerine ilim verilenlerin göğüslerindeki apaçık ayetlerdir" (Ankebût, 49) buyurmuştur.

١٣٤) وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: فَأَمَّا الْأَوْعِيَةُ فَمَنْ يَشُكُّ فِي خَلْقِهَا؟

134) İshâk b. İbrâhîm şöyle demiştir: "Kaplara gelince, onların yaratılmış olduğundan kim şüphe eder?"

١٣٥) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ، وَقَالَ: بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ، فَذَكَرَ أَنَّهُ يُحْفَظُ وَيُسْطَرُ قَالَ: وَمَا يَسْطُرُونَ

135) Allah Teâlâ "Ve yayılmış sayfalardaki yazılmış kitaba (and olsun)!" (Tûr, 2-3) buyurmuştur. Yine O "Hayır, o korunmuş bir levhada şerefli bir kur'ân'dır" (Burûc, 21-22) buyurmuştur. Görüldüğü üzere O Kur'ân'ın korunmuş/hıfz edilmiş ve yazılmış olduğunu zikretmiştir. Yine O "Yazdıklarına" (Kalem, 1) buyurmuştur.

١٣٦) حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، ثنا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ: وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ، فَقَالَ : الْمَسْطُورُ الْمَكْتُوبُ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ، وَهُوَ الْكِتَابُ

136) Bize Ravh b. Abdulmu'min tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Zurey' tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd Katâde'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "'Tûr'a ve mestûr kitaba and olsun.' Mestûr yazılmış demektir. 'Yayılmış sayfalarda.' Yani o kitaptır."

١٣٧) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ: صُحُفٍ مَكْتُوبَةٍ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ فِي صُحُفٍ

137) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Verkâ, İbn Ebî Necîh kanalıyla Mücâhid'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "'Mestûr kitaba.' Yani yazılmış sahifelere. 'Yayılmış rıkkta.' Yani sahifelerde."

CamScanner ile tarandı

١٣٨) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَنَا مَالِكٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ :طُفْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ: وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ

138) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik, Muhammed b. Abdurrahmân b. Nevfel- Urve- Zeyneb binti Ebî Seleme kanalıyla Ümmü Seleme'den onun şöyle dediğini haber verdi: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Beyt tarafına doğru 'Tûr'a ve yazılmış kitaba and olsun' sûresini okuyarak namaz kılıyorken tavaf ettim."

١٣٩) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَدْ بَيَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْلَ الْحَامِدِينَ مِنَ الْعِبَادِ وَدُعَاءَهُمْ وَصَلَاتَهُمْ وَتَضَرُّعَهُمْ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ بَيَّنَ مَا يُجِيبُهُمُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ حَيْثُ يَقُولُ الرَّسُولُ :اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ، يَقُولُ الْعَبْدُ : الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ: يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: حَمِدَنِي عَبْدِي

139) Ebû Abdullah dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem hamd eden kulların sözünü, dualarını, namazlarını ve Allah azze ve celle'ye yakarışlarını beyan etmiştir. Yine o Hayy ve Kayyûm olanın onlara nasıl cevap verdiğini de beyan etmiştir. Resûl "İsterseniz şunu okuyun..." buyurmuştur. "Kul 'Hamd Âlemlerin Rabbi Allah'adır' der. Allah azze ve celle de 'Kulum bana hamd etti' buyurur."

١٤٠) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي السَّائِبِ، مَوْلَى هِشَامِ بْنِ زُهْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : كُلُّ صَلَاةٍ لَا يُقْرَأُ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَهِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ

فَقُلْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَإِنِّي أَكُونُ أَحْيَانًا وَرَاءَ الْإِمَامِ، فَقَالَ :اقْرَأْ بِهَا فِي نَفْسِكَ يَا فَارِسِيُّ؛ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ، فَنِصْفُهَا لِي وَنِصْفُهَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا

CamScanner ile tarandı

سَأَلَ، يَقُولُ الْعَبْدُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، يَقُولُ اللَّهُ :حَمِدَنِي عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَقُولُ اللَّهُ :أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، يَقُولُ اللَّهُ :مَجَّدَنِي عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، فَهَذِهِ الْآيَةُ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، فَهَذِهِ لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ

140) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik, el-Alâ b. Abdurrahmân- Hişâm b. Ebî Urve'nin mevlâsı Ebu's Sâib- Ebû Hureyre kanalıyla Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu tahdis etmiştir: "İçerisinde Fâtihatu'l Kitab okunmayan her namaz eksiktir, tam değildir."

(Ebu's Sâib dedi ki:) "Ey Ebû Hureyre, ben bazen imamın arkasında oluyorum?" dedim. Bunun üzerine o şöyle dedi: Onu içinden oku ey Fârisî! Çünkü ben Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah tebârake ve teâlâ şöyle buyurmuştur: Namazı kulumla aramda ikiye böldüm. Yarısı benimdir. Yarısı da kulumundur. İstediği kulumundur. Kul 'Hamd Âlemlerin Rabbi Allah'adır' der. Allah da 'Kulum bana hamd etti' buyurur. Kul 'Rahmân ve Rahîm' der. Allah da 'Kulum beni övdü' buyurur. Kul 'Din gününün mâliki' der. Allah da 'Kulum beni temcîd etti' buyurur. Kul 'Ancak Sana ibâdet eder ve ancak Senden yardım isteriz' der. Bu ayet kulumla benim aramdadır. Kul 'Bizi doğru yola ilet' der. Bu da kulumundur ve istediği kulumundur."

١٤١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :فَأَمَّا الْمِدَادُ وَالرَّقُّ وَنَحْوُهُ فَإِنَّهُ خَلْقٌ، كَمَا أَنَّكَ تَكْتُبُ اللَّهَ، فَاللَّهُ فِي ذَاتِهِ هُوَ الْخَالِقُ، وَخَطُّكَ وَاكْتِسَابُكَ مِنْ فِعْلِكَ خَلْقٌ، لِأَنَّ كُلَّ شَيْءٍ دُونَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَصْنَعُهُ وَهُوَ خَلْقٌ، وَقَالَ: وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ، وَقَالَ: وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ، وَقَالَ: بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ

141) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Mürekkebe, deriye/sayfalara ve benzeri şeylere gelince bunlar yaratılmıştır. Nitekim sen "Allah" yazarsın. Allah bizzât yaratıcıdır. Fakat yazın ve ortaya koyduğun fiilin yaratılmıştır. Çünkü Allah azze ve celle'den

CamScanner ile tarandı

gayrı olan, O'nun yaptığı her şey yaratılmıştır. Nitekim O "O her şeyi yaratmış ve ona bir kader tayin etmiştir" (Furkân, 2) buyurmuştur. Yine O "Ve gerçekten o katımızda Ümmü'l Kitab'da yüce ve hikmet doludur" (Zuhruf, 4) buyurmuştur. Yine O "Hayır, o korunmuş bir levhada şerefli bir kur'ândır" (Burûc, 21-22) buyurmuştur.

١٤٢) حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ زِيَادِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْقُرَشِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَخْزُومِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ مُشْرِكُو قُرَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَاصَمُوهُ فِي الْقَدَرِ فَنَزَلَتْ: إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

142) Bize Ebû Nuaym tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Ziyâd b. İsmâîl el-Kuraşî- Muhammed b. Abbâd b. Ca'fer el-Mahzûmî kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Kureyş müşrikleri Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e geldiler ve onunla kader hususunda tartıştılar. Bunun üzerine 'Gerçekten Biz her şeyi bir kader ile yarattık' (Kamer, 49) nâzil oldu."

١٤٣) حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا

143) Bize Kabîsa tahdis etti, dedi ki: Bize bunu Süfyân tahdis etti.

١٤٤) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا يُونُسُ هُوَ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ عَمْرِو بْنُ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ :نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ، فِي أَهْلِ الْقَدَرِ

144) Bize Muhammed b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus ki o İbnu'l Hâris'tir, Amr b. Şuayb- babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etti: "'Gerçekten mücrimler bir dalâlet ve çılgınlık içerisindedirler' (Kamer, 47) ayeti kader ehli hakkında nazil oldu."

١٤٥) وَيُرْوَى فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَمُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ

CamScanner ile tarandı

145) Bu konuda İbn Abbâs'tan ve Muâz b. Enes'ten gelen rivâyetler vardır.

١٤٦) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، قَالَ :سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ عَاصِمٍ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَقُولُهُ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ، فَقَالَ: قُلِ اللَّهُمَّ , عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ, فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ, رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ، وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ

146) Bize Muhammed b. Beşşâr tahdis etti, dedi ki: Bize Ğunder tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Ya'lâ b. Atâ'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Amr b. Âsım'ın şöyle dediğini işittim: Ebû Hureyre'yi şöyle derken işittim: Ebû Bekir es-Sıddık Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Bana sabahladığım ve akşamladığım zaman söyleyeceğim bir şey bildir" dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "De ki: 'Allah'ım! Görünmeyenleri ve görünenleri bilen! Göklerin ve yerin yaratıcısı! Her şeyin rabbi ve hükümdârı! Şehadet ederim ki Senden başka ilah yoktur. Nefsimin şerrinden, şeytanın ve şirkinin şerrinden Sana sığınırım.' Bir de yatacağın yere yattığın zaman (bunu söyle)."

١٤٧) حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ

147) Bize Saîd b. er-Rabî' tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti... Sonra hadisi aktardı.

١٤٨) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ... بِهَذَا: رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ

148) Bize Amr b. Avn tahdis etti, dedi ki: Bize Huşeym, Ya'lâ b. Atâ- Amr b. Âsım kanalıyla Ebû Hureyre'den tahdis ettiğine gö-

CamScanner ile tarandı

re Ebû Bekir "Ey Allah'ın Resûlü!" dedi... Bu şekilde "her şeyin rabbi ve hükümdarı" dedi.

١٤٩) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، بِهَذَا

149) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Huşeym bunu tahdis etti.

١٥٠) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ :قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ, آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

150) Bize Alî b. Ayyâş tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb b. Ebî Hamza, Muhammed b. el-Münkedir kanalıyla Câbir'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kim nidâyı (yani ezanı) işittiği zaman şöyle derse kıyamet günü şefaatim ona helâl olur: Allah'ım, ey bu tam davetin ve kılınacak namazın rabbi! Muhammed'e vesîleyi ve fazîleti ver ve onu ona vaad ettiğin Makâm-ı Mahmûd'a ulaştır!"

١٥١) وَيُذْكَرُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، وَغَيْرِهِ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي قَوْلِهِ: فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ إِنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

151) Enes b. Mâlik'ten ve başka ilim ehli kimselerden zikredildiğine göre onlar "Rabbine and olsun ki onları yapmakta olduklarından sorguya çekeceğiz" (Hicr, 92-93) buyruğu hakkında "Bu Lâ ilâhe illallah'tır" demişlerdir.

١٥٢) وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَ تِلْكَ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ، وَقَالَ: لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ، وَقَالَ : جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

152) Allah azze ve celle "İşte bu yapmakta olduklarınıza karşılık mirasçısı kılındığınız cennettir" (Zuhruf, 72) buyurmuştur. Yine O "Çalışanlar bunun gibisi için çalışsınlar" (Sâffât, 61) buyurmuştur.

CamScanner ile tarandı

Yine O "Yapmakta olduklarına karşılık olmak üzere" (Vâkıa, 24) buyurmuştur.

١٥٣) وَحَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ :سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللّٰهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

153) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî- Saîd b. el-Museyyeb kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye soruldu. Bunun üzerine o "Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٥٤) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَا :حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ، قِيلَ :ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قِيلَ :ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ

154) Bize Ahmed b. Yûnus ve Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dediler ki: Bize İbrâhîm b. Sa'd tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Şihâb'ın, Saîd b. el-Museyyeb- Ebû Hureyre kanalıyla tahdis ettiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye soruldu. Rasulullah da "Allah'a ve Resûlü'ne iman" buyurdu. "Sonra hangisi?" diye soruldu. Rasulullah "Allah yolunda cihad" buyurdu. "Sonra hangisi?" diye soruldu. Rasulullah "(Hatalardan arınmış) mebrur hac" buyurdu.

١٥٥) حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، عَنِ ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

155) Bize Abdulazîz b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm, İbn Şihâb- Saîd- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den aynısını tahdis etti.

CamScanner ile tarandı

١٥٦) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ مِثْلَهُ

156) Bize Yahyâ b. Kaza'a tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm b. Sa'd benzerini tahdis etti.

١٥٧) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ :جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَقَالَ :يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ, مِثْلَهُ

157) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Hişâm tahdis etti, dedi ki: Bize Ma'mer, ez-Zuhrî- İbnu'l Museyyeb kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bir adam Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve "Ey Allah'ın Nebîsi, amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Allah'a iman" buyurdu... (Sonra) benzeri(ni zikretti.)

١٥٨) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قِيلَ :يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ أَوْ خَيْرٌ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَبِرَسُولِ

158) Bize Muhammed b. Ubeydullah tahdis etti, dedi ki: Bize Ömer b. Talha, Muhammed b. Amr- Ebû Seleme kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Ey Allah'ın Resûlü, amellerin hangisi daha fazîletlidir -ya da daha hayırlıdır?" diye soruldu. Bunun üzerine Rasulullah "Allah'a ve Resûlü'ne iman" buyurdu.

١٥٩) حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَبَانُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ عِنْدَ اللَّهِ إِيمَانٌ لَا شَكَّ فِيهِ، وَغَزْوٌ لَا غُلُولَ فِيهِ، وَحَجٌّ مَبْرُورٌ

159) Bize Müslim b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bize Ebân tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ'nın, Ebû Ca'fer- Ebû Hureyre kana-

CamScanner ile tarandı

lıyla tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle derdi: "Allah katında amellerin en fazîletlisi içerisinde şüphe olmayan iman, içerisinde ganimetten çalma olmayan gazâ ve hatalardan arınmış hacdır."

١٦٠) حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبَانُ، مِثْلَهُ

160) Bize Mûsâ da tahdis etti, dedi ki: Bize Ebân aynısını tahdis etti.

١٦١) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ يَحْيَى، حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ عِنْدَ اللَّهِ إِيمَانٌ لَا شَكَّ فِيهِ، مِثْلَهُ

161) Bize İbrâhîm b. el-Münzir tahdis etti, dedi ki: Bize Muâz b. Hişâm tahdis etti, dedi ki: Bize babam, Yahyâ'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Ebû Ca'fer, Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini işittiğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah katında amellerin en fazîletlisi içerisinde şüphe olmayan imandır..." (Sonra) aynısı(nı zikretti.)

١٦٢) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا خَلِيفَةُ بْنُ غَالِبٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ :سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

162) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Halîfe b. Ğâlib tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd el-Makburî, Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye soruldu. Bunun üzerine Rasulullah "Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٦٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ، حَدَّثَنَا خَلِيفَةُ بْنُ غَالِبٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ :أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ : إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

CamScanner ile tarandı

163) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Âmir tahdis etti, dedi ki: Bize Halîfe b. Ğâlib, Saîd b. Ebî Saîd el-Makburî- babası kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bir adam Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelip "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye sordu. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٦٤) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مُرَاوِحٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ :سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

164) Bize Ubeydullah b. Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Hişâm b. Urve, babası- Ebû Murâvih kanalıyla Ebû Zerr'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Hangi amel daha fazîletlidir?" diye sordum. "Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٦٥) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي عُرْوَةَ، عَنْ أَبِي مُرَاوِحٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْأَعْمَالِ خَيْرٌ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

165) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys, Ebû Ca'fer'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Urve'nin Ebû Murâvih kanalıyla Ebû Zerr'den tahdis ettiğine göre o Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha hayırlıdır?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٦٦) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ أُرَاهُ ابْنَ أَبِي ثَوْرٍ – قَالَ :مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الشَّكُّ مِنِّي – عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ هُوَ ابْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ

CamScanner ile tarandı

عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ :جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَحَجٌّ مَبْرُورٌ

166) Bize Muhammed b. es-Sabbâh tahdis etti, dedi ki: Bize el-Velîd -ki onun İbn Ebî Sevr olduğunu sanıyorum, Muhammed b. Yûsuf "Şüphe benden kaynaklanmaktadır" dedi- Abdulmelik ki o İbn Umeyr'dir- Mûsâ b. Talha kanalıyla müminlerin annesi Âişe'den tahdis ettiğine göre o şöyle demiştir: Bir adam Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelip "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Allah'a iman, O'nun yolunda cihad ve hatalardan arınmış hac" buyurdu.

١٦٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَقِتَالٌ فِي سَبِيلِهِ، وَحَجٌّ مَبْرُورٌ

167) Bize Muhammed b. Abdurrahîm tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Süleymân tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Atâ tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye b. İshâk, Âişe bint Talha kanalıyla müminlerin annesi Âişe'den şunu tahdis etmiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye soruldu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Allah'a iman, O'nun yolunda cihad ve hatalardan arınmış hac" buyurdu.

١٦٨) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، أَخْبَرَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ، عَنْ جَدَّتِهِ الشَّفَّاءِ قَالَتْ :سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ: أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَجِهَادٌ وَحَجٌّ مَبْرُورٌ

168) Bize Muhammed b. Saîd tahdis etti, dedi ki: Bize Abîde b. Humeyd, Abdulmelik b. Umeyr- Osmân b. Ebî Hasme kanalıyla ninesi eş-Şifâ'dan onun şöyle dediğini haber verdi: "Bir adamın kendisine 'Hangi amel daha fazîletlidir?' diye sorması üzerine

CamScanner ile tarandı

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in 'Allah'a iman, cihad ve hatalardan arınmış hac' buyurduğunu işittim."

١٦٩) حَدَّثَنَا ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَتَصْدِيقٌ بِرَسُولِهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ

169) Bize Dırâr b. Surad tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah b. Vehb, Mûsâ b. Uleyy b. Rabâh- babası- Cunâde b. Ebî Umeyye kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye soruldu. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Allah'a iman, Resûlü'nü tasdik ve O'nun yolunda cihad" buyurdu.

١٧٠) وَقَالَ عُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبْشِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ: إِيمَانٌ لَا شَكَّ فِيهِ

170) Ubeyd b. Umeyr, Abdullah b. Hubşî kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu rivâyet etmiştir: "Amellerin en fazîletlisi içerisinde şüphe olmayan imandır."

١٧١) وَقَالَ الْعَلَاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ: حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ، حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ عَبَّاسٍ عَنِ الْحَارِسِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَتَصْدِيقٌ بِكِتَابِهِ

171) el-Alâ b. Abdulcebbâr dedi ki: Bize Suveyd Ebû Hâtim tahdis etti, dedi ki: Bana Ayyâş b. Abbâs'ın, el-Hâris b. Yezîd- Uleyy b. Rabâh- Cunâde b. Ebî Umeyye kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten tahdis ettiğine göre o Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Amellerin hangisi daha fazîletlidir?" diye sorulduğunu, Nebî sal-

CamScanner ile tarandı

lallâhu aleyhi ve sellem'in de "Allah'a iman ve kitabını tasdik" buyurduğunu işitmiştir.

١٧٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِيمَانَ وَالتَّصْدِيقَ وَالْجِهَادَ وَالْخَيْرَ عَمَلًا

172) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Görüldüğü üzere Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem; imanın, tasdîkin, cihadın ve hayrın birer amel olduğunu söylemiştir.

١٧٣) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَخْرُجُ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ أَعْمَالَكُمْ مَعَ أَعْمَالِهِمْ , يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ, فَبَيَّنَ أَنَّ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ هِيَ الْعَمَلُ

173) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Öyle bir kavim çıkar ki amelleri yanında amellerinizi küçümsersiniz. Kur'ân'ı okurlar..." Burada da o Kur'ân okumanın bir amel olduğunu beyan etmiştir.

١٧٤) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ :سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ، وَأَعْمَالَكُمْ مَعَ أَعْمَالِهِمْ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ

174) Bize Abdullah b. Mesleme, Mâlik- Yahyâ b. Saîd- Muhammed b. İbrâhîm- Ebû Seleme b. Abdurrahmân kanalıyla Ebû Saîd'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Aranızda bir kavim çıkar ki namazlarının yanında namazlarınızı küçümsersiniz, amellerinin yanında amellerinizi küçümsersiniz. Kur'ân'ı okurlar fakat o gırtlaklarını geçmez. Okun hedefi delip geçtiği gibi dinden çıkarlar."

١٧٥) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَنَا مَالِكٌ، بِهَذَا

CamScanner ile tarandı

175) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik bunu haber verdi.

١٧٦) حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ: وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا أَيْ عَدْلًا

176) Bize Ravh b. Abdulmu'min tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Zurey' tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd'in Katâde'den tahdis ettiğine göre o "O'na kullarından bir cüz/parça nisbet ettiler" (Zuhruf, 15) buyruğu hakkında "yani denk" demiştir.

١٧٧) قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ : مَنْ قَالَ إِنَّ كَلَامَ الْعِبَادِ لَيْسَ بِخَلْقٍ فَهُوَ كَافِرٌ

177) Hammâd b. Zeyd şöyle demiştir: "Kim kulların sözlerinin yaratılmış olmadığını söylerse kâfirdir."

١٧٨) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَمِنَ الدَّلِيلِ عَلَى أَنَّ اللَّهَ يَتَكَلَّمُ كَيْفَ شَاءَ، وَأَنَّ أَصْوَاتَ الْعِبَادِ مُؤَلَّفَةٌ حَرْفًا حَرْفًا، فِيهَا التَّطْرِيبُ وَالْهَمْزُ وَاللَّحْنُ وَالتَّرْجِيعُ، حَدِيثُ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

178) Ebû Abdullah dedi ki: Allah'ın dilediği gibi konuştuğunun, kulların seslerinin ise harflerden meydana geldiğinin; tatrîb, hemz, lahn ve tercî[14] barındırdığının bir delîli de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in eşi Ümmü Seleme'nin rivâyet etmiş olduğu hadistir:

١٧٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، وَيَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، قَالَا: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ يَعْلَى بْنِ مَمْلَكٍ، أَنَّهُ سَأَلَ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ، عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَاتِهِ، فَقَالَتْ: مَا لَكُمْ وَصَلَاتُهُ، كَانَ يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ قَدْرَ مَا

[14] Tatrîb sesi uzatmak ve güzelleştirmektir. Hemz, hemzeli okumaktır. Lahn nağmeli okumaktır. Tercî de tatrîbin benzeridir.

CamScanner ile tarandı

صَلَّى، ثُمَّ يُصَلِّي قَدْرَ مَا نَامَ، ثُمَّ يَنَامُ قَدْرَ مَا صَلَّى، حَتَّى الصُّبْحِ، وَنَعَتَتْ قِرَاءَتَهُ فَإِذَا قِرَاءَتُهُ حَرْفًا حَرْفًا

179) Bize Abdullah b. Sâlih ve Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dediler ki: Bize el-Leys'in İbn Ebî Müleyke kanalıyla Ya'lâ b. Memlek'ten tahdis ettiğine göre o Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in eşi Ümmü Seleme'ye Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kıraatini ve namazını sordu. Ümmü Seleme de şöyle dedi: "Sizin onun namazıyla ne alâkanız vardır? O sabaha kadar önce namaz kılar, sonra namaz kıldığı süre kadar uyur, sonra uyuduğu süre kadar namaz kılar, sonra namaz kıldığı süre kadar uyurdu." Ümmü Seleme sonra onun kıraatini anlattı. Anlattığına göre kıraati harf harf idi.

١٨٠) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ بِهَذَا

180) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys, Abdullah b. Ubeydullah b. Ebî Muleyke'den bunu tahdis etti.

١٨١) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ :صَلَّى بِنَا رَجُلٌ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَجَاءَ بِتِلْكَ الْهِنَاتِ، يَعْنِي يَطْرَبُ، فَأَنْكَرَ ذَلِكَ الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَقَالَ :يَقُولُ اللَّهُ: وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

181) Bize Muhammed b. Mukâtil tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah haber verdi, dedi ki: Bize Hammâd b. Seleme, İmrân b. Abdullah'tan onun şöyle dediğini haber verdi: Bir adam bize Ramazan Ayı'nda Medîne Mescidi'nde bir namaz kıldırdı ve şu garip şeyleri ortaya koydu. -Yani nağme yapıyordu-. Kâsım b. Muhammed bunu onaylamadı ve şöyle dedi: Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "O gerçekten izzetli bir kitaptır. Ona ne önünden ne de arkasından bâtıl gelemez. Hakîm ve Hamîd olandan indirilmedir." (Fussilet, 41-42)

CamScanner ile tarandı

١٨٢) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ لَهُ: أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ، فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ وَبَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ لِلصَّلَاةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلَا إِنْسٌ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ، سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

182) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana Mâlik'in Abdurrahmân b. Abdullah b. Abdurrahmân b. Ebî Sa'sa'a kanalıyla babasından tahdis ettiğine göre babası Abdurrahmân'a Ebû Saîd el-Hudrî'nin kendisine şöyle dediğini haber verdi: "Senin davarları ve çölü sevdiğini görüyorum. Davarlarının arasında ya da çölünde olduğun zaman namaz için ezan okuduğunda sesini yükselterek oku. Zira müezzinin sesini işiten her bir cin ve insan kıyamet günü mutlaka onun lehine şehadette bulunur." Ebû Saîd dedi ki: "Bunu Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den işittim."

١٨٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، بِهَذَا

183) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik bunu haber verdi.

١٨٤) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَغْفِرُ اللهُ لِلْمُؤَذِّنِ مَدَّ صَوْتِهِ

184) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Mûsâ b. Ebî Osmân tahdis etti, dedi ki: Ebû Yahyâ'nın, Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini rivâyet ettiğini işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah müezzini sesini yükselttiği ölçüde bağışlar."

١٨٥) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا

CamScanner ile tarandı

185) Bize Süleymân tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be bunu tahdis etti.

١٨٦) حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهُ مَدَّ صَوْتِهِ

186) Bize Ebu'l Velîd tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Mûsâ b. Ebî Osmân'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Ebû Yahyâ'nın şöyle dediğini işittim: Ebû Hureyre'nin Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu rivâyet ettiğini işittim: "Müezzin sesini yükselttiği ölçüde bağışlanır."

١٨٧) حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ :أَنْبَأَنِي مُوسَى، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، بِهَذَا

187) Bize Hafs b. Ömer tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bana Mûsâ haber verdi, dedi ki: Ebû Yahyâ'yı bunu söylerken işittim.

١٨٨) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ :حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ، قَالَ :حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ :لَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاقُوسِ فَيُعْمَلُ لِيُضْرَبَ بِهِ لِلنَّاسِ فِي الْجَمْعِ لِلصَّلَاةِ، أَطَافَ بِي وَأَنَا نَائِمٌ رَجُلٌ يَحْمِلُ نَاقُوسًا فِي يَدِهِ , فَقُلْتُ :يَا عَبْدَ اللَّهِ تَبِيعُ النَّاقُوسَ؟ قَالَ :وَمَا تَصْنَعُ بِهِ؟ قُلْتُ :أَدْعُو بِهِ إِلَى الصَّلَاةِ، قَالَ :أَفَلَا أَدُلُّكَ عَلَى مَا هُوَ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ؟ قُلْتُ :بَلَى، قَالَ :تَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ , قَالَ :ثُمَّ اسْتَأْخَرَ عَنِّي غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ قَالَ: تَقُولُ

CamScanner ile tarandı

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، قَالَ :فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا رَأَيْتُ فَقَالَ: إِنَّ هَذَا رُؤْيَا حَقٌّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَقُمْ مَعَ بِلَالٍ فَأَلْقِ عَلَيْهِ مَا رَأَيْتَ فَلْيُؤَذِّنْ بِهِ، فَإِنَّهُ أَنْدَى مِنْكَ صَوْتًا ، فَقُمْتُ مَعَ بِلَالٍ فَجَعَلْتُ أُلْقِي عَلَيْهِ وَيُؤَذِّنُ فَسَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ يَجُرُّ رِدَاءَهُ يَقُولُ :وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ يا رَسُولَ اللهِ لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي أُرِيَ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَلِلَّهِ الْحَمْدُ

188) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Ya'kûb b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bana babam, İbn İshâk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Muhammed b. İbrâhîm b. el-Hâris et-Teymî, Muhammed b. Abdullah b. Zeyd b. Abdurabbih'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana babam Abdullah b. Zeyd tahdis etti, dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem çan çalınmasını emredip de çan insanların namaza toplanmasını sağlamak üzere çalınması için yapılmaya başlandığı zaman ben uyurken rüyama elinde çan taşıyan bir adam girdi. "Ey Allah'ın kulu, çanı satar mısın?" diye sordum. "Ne yapacaksın onunla?" dedi. "Onunla namaza çağıracağım" dedim. "Sana bundan daha hayırlısını söyleyeyim mi?" diye sordu. "Söyle" dedim. Şunları söyledi: "Dersin ki: Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür! Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur! Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur! Şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın resûlüdür! Şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın resûlüdür. Haydin namaza! Haydin namaza! Haydin felâha! Haydin felâha! Allah en büyüktür! Allah en büyüktür! Allah'tan başka ilâh yoktur." Sonra benden fazla uzak olmayan bir yere geriledi ve şunları söyledi: "Namaz için kâmet getireceğin zaman da şöyle dersin: Allah en büyüktür, Allah en büyüktür! Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur! Şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın

CamScanner ile tarandı

resûlüdür! Haydin namaza! Haydin felâha! Namaz kâim olmuştur! Namaz kâim olmuştur! Allah en büyüktür, Allah en büyüktür! Allah'tan başka ilah yoktur!" Sabahı ettiğim zaman Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e gittim ve ona gördüğümü haber verdim. Buyurdu ki: "Şüphesiz bu hak bir rüyadır inşâallah. Bilâl'le kalk ve ona gördüklerini aktar da onları söyleyerek ezan okusun. Çünkü onun sesi seninkinden daha gürdür." Ben de Bilâl'le kalkıp (gördüklerimi) ona aktarmaya başladım. O da ezan okuyordu. O esnada Ömer b. el-Hattâb radıyallâhu anh da bunu evindeyken işitti ve hemen ridasını sürükleye sürükleye dışarı çıktı. "Seni hak ile gönderene yemin olsun ki ey Allah'ın Resûlü, ben de ona gösterilenin aynısını gördüm!" diyordu. Rasulullah "O zaman Allah'a hamd olsun" dedi.

١٨٩) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ :فَأَرَى عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ، حَتَّى أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ قَالَ: فَاخْرُجْ مَعَ بِلَالٍ فَأَلْقِهَا عَلَيْهِ، وَلْيُنَادِ بِلَالٌ فَإِنَّهُ أَنْدَى مِنْكَ صَوْتًا ، قَالَ: فَخَرَجْتُ مَعَ بِلَالٍ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَجَعَلْتُ أُلْقِيهَا عَلَيْهِ وَهُوَ يُنَادِي، فَسَمِعَ عُمَرُ الصَّوْتَ فَخَرَجَ، فَقَالَ :يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي رَأَى

189) Bana Muhammed b. Ubeyd tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Seleme, Muhammed b. İshâk kanalıyla Muhammed b. Abdullah b. Zeyd'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Abdullah b. Zeyd'e bir rüya gösterildi de Abdullah hemen dışarı çıkıp Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanına vardı ve ona olayı anlattı. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Bilâl'le çık, ona gördüklerini aktar, Bilâl de nidâ etsin, zira Bilâl'in sesi seninkinden daha gürdür" buyurdu. (Abdullah b. Zeyd) dedi ki: Ben de Bilâl'le mescide çıktım ve ona gördüklerimi aktarmaya başladım. O da nida ediyor (yani ezan okuyor)du. O esnada Ömer sesi işitti ve "Ey Allah'ın Resûlü, vallahi ben de onun gördüğünün aynısını gördüm!" dedi.

CamScanner ile tarandı

١٩٠) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ، أَخْبَرَنِي جَدِّي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي مَحْذُورَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا مَحْذُورَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: امْدُدْ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

190) Bize Abdullah b. Abdulvehhâb tahdis etti, dedi ki: İbrâhîm b. Abdulazîz b. Abdulmelik b. Ebî Mahzûra dedi ki: Bana dedem Abdulmelik b. Ebî Mahzûra'nın haber verdiğine göre o Ebû Mahzûra'yı Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu aktarırken işitmiş: "Şunları uzat: Eşhedu ellâ ilâhe illallâh, eşhedu ellâ ilâhe illallâh. Eşhedu enne Muhammeden rasûlullah, eşhedu enne Muhammeden rasûlullah."

١٩١) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَمِعْتُمُ الْأَذَانَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ

191) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ezânı işittiğiniz zaman müezzinin söylediğinin aynısını söyleyin."

١٩٢) وَقَالَ عُمَرُ، لِأَبِي مَحْذُورَةَ حِينَ سَمِعَ صَوْتَهُ: مَا خَشِيتَ أَنْ يَنْشَقَّ مُرَيْطَاؤُكَ، قَالَ: إِنِّي حَسَّنْتُ لَكَ صَوْتِي

192) Ömer, Ebû Mahzûra'ya -sesini güzelleştirdiği zaman- "Muraytânın[15] yarılacağından korkmadın mı?" diye sormuş, Ebû Mahzûra da "Sesimi senin için güzelleştirdim" diye cevap vermiştir.

١٩٣) وَقَالَ: عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ: أَذِّنْ أَذَانًا سَمْحًا وَإِلَّا فَاعْتَزِلْنَا

193) Ömer b. Abdulazîz şöyle demiştir: "Zorluk altına girmeden bir ezan oku ya da yanımızdan ayrıl."

---

[15] Muraytâ, göbekle kasık arasındaki bölgedir. Ömer, Ebû Mahzûra'ya ona nazar değebileceğinden dolayı böyle söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

١٩٤) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، وَذَكَرَتِ الَّذِي كَانَ مِنْ شَأْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ: وَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًا، فَوَاللَّهِ مَا أَحْبَبْتُ أَنْ يُنْتَهَكَ مِنْ عُثْمَانَ أَمْرٌ قَطُّ إِلَّا قَدِ انْتُهِكَ مِنِّي مِثْلُهُ، حَتَّى وَاللَّهِ لَوْ أَحْبَبْتُ قَتْلَهُ لَقُتِلْتُ، يَا عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَدِيٍّ لَا يَغُرَّنَّكَ أَحَدٌ بَعْدَ الَّذِي تَعْلَمُ، فَوَاللَّهِ مَا احْتَقَرْتُ أَعْمَالَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى نَجَمَ النَّفَرُ الَّذِينَ طَعَنُوا فِي عُثْمَانَ فَقَالُوا قَوْلًا لَا يَحْسُنُ مِثْلُهُ، وَقَرَءُوا قِرَاءَةً لَا يَحْسُنُ مِثْلُهَا، وَصَلُّوا صَلَاةً لَا يُصَلَّى مِثْلُهَا، فَلَمَّا تَدَبَّرْتُ الصَّنِيعَ إِذَا هُمْ وَاللَّهِ مَا يُقَارِبُونَ أَعْمَالَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا أَعْجَبَكَ حُسْنُ قَوْلِ امْرِئٍ فَقُلِ: اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ فَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ أَحَدٌ

194) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys'in, Ukayl- İbn Şihâb- Urve kanalıyla Âişe'den tahdis ettiğine göre o Osmân b. Affân ile ilgili olarak gerçekleşenleri söz konusu ettikten sonra şöyle demiştir: "Unutulup giden biri olmayı ne çok isterdim! Vallahi Osmân'ın neyinin çiğnenmesini istemişsem mutlaka benden de aynısının çiğnenmiş olmasını isterim. Öyle ki onun öldürülmesini istemişsem öldürüleyim vallahi. Ey Ubeydullah b. Adiyy! Bildiğin şeyden sonra kimse seni yanıltmasın! Vallahi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashabının amelleri Osmân'a tan eden birkaç kişi ortaya çıkana kadar küçümsenmemişti. Onlar öyle bir söz söylediler ki o kadar güzel bir söz yoktu. Öyle bir Kur'ân okudular ki o kadar güzel bir okuyuş yoktu. Öyle bir namaz kıldılar ki öyle bir namaz kılınmıyordu. Fakat yapılan iş üzerinde düşündüğüm zaman gördüm ki onlar vallahi Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashabının amellerine yaklaşamıyorlardı bile. Şu hâlde bir kişinin sözünü beğenirsen 'Amel edin, amelinizi Allah ve Resûlü görecektir' de. Kimse seni hafife almasın!"

١٩٥) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ: وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ حِينَ سَأَلَهُ عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ: تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ، قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَنَا

CamScanner ile tarandı

مُؤْمِنٌ؟ قَالَ: نَعَمْ ، ثُمَّ قَالَ :مَا الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: تَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، فَذَكَرَهُ، قَالَ :إِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَنَا مُسْلِمٌ؟ قَالَ: نَعَمْ

195) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Cibrîl'e -o kendisine imanın ne olduğunu sorduğu zaman "Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine iman edersin" buyurmuştur. Cibrîl'in "Bunu yaptığım zaman ben mümin miyim?" diye sorması üzerine "Evet" demiştir. Sonra Cibrîl "İslâm nedir?" diye sormuş, o da "Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın resûlü olduğuma şehadet edersin..." diye cevap vermiştir. Cibrîl "Bunu yaparsam ben müslüman mıyım?" diye sormuş, o da "Evet" buyurmuştur.

١٩٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :فَسَمَّى الْإِيمَانَ وَالْإِسْلَامَ وَالشَّهَادَةَ وَالْإِحْسَانَ، وَالصَّلَاةَ بِقِرَاءَتِهَا وَمَا فِيهَا مِنْ حَرَكَاتِ الرُّكُوعِ، وَالسُّجُودِ فِعْلًا لِلْعَبْدِ

196) Ebû Abdullah dedi ki: Görüldüğü üzere o; imanın, islâmın, şehâdetin, ihsânın; kıraatiyle, içerisinde bulunan rükû ve secde hareketleriyle birlikte namazın kulun birer fiili olduğunu söylemiştir.

١٩٧) وَقَالَ: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ

197) Allah şöyle buyurmuştur: "Allah adâleti ayakta tutarak kendisinden başka ilah olmadığına şehadet etti. Melekler ve ilim sahipleri de." (Âli İmrân, 18)

١٩٨) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا :أَقْبَلَ رَجُلٌ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ فَرَدَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ :يَا مُحَمَّدُ مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ، وَالْكِتَابِ، وَالنَّبِيِّينَ، وَتُؤْمِنُ بِالْقَدَرِ كُلِّهِ، قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ آمَنْتُ؟ قَالَ: نَعَمْ

198) Bize Muhammed b. Selâm tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, Ebû Ferve- Ebû Zur'a kanalıyla Ebû Zerr ve Ebû Hureyre'den on-

CamScanner ile tarandı

ların şöyle dediklerini haber verdi: Bir adam gelip "Selâm üzerine olsun ey Muhammed!" dedi. Rasulullah da onun selâmını aldı. Adam sonra "Ey Muhammed, iman nedir?" diye sordu. Rasulullah "Allah'a, meleklerine, kitabına, nebîlere iman etmektir, bir de kaderin tamamına iman edersin" buyurdu. Adam "Bunu yaptığım zaman iman etmiş olur muyum?" diye sordu. Rasulullah "Evet" diye cevap verdi.

١٩٩) حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ، سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ :بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: أَنْ تُسْلِمَ وَجْهَكَ لِلَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ ، قَالَ :فَأَخْبِرْنِي بِعُرَى الْإِسْلَامِ... قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَنَا مُسْلِمٌ؟ قَالَ : نَعَمْ، قَالَ :صَدَقْتَ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ

199) Bize Ebu'n Nu'mân tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd b. Zeyd tahdis etti, dedi ki: Bize Matar el-Verrâk'ın, Abdullah b. Bureyde- Yahyâ b. Ya'mer kanalıyla tahdis ettiğine göre o (yani Yahyâ) Abdullah b. Ömer'i Ömer'den onun şöyle dediğini rivâyet ederken işitmiş: Biz Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanındayken bir adam çıkageldi ve "Ey Allah'ın Resûlü, İslâm nedir?" diye sordu. Rasulullah da "Kendini Allah'a teslim etmen, namazı kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve Beyt'i haccetmen" diye cevap verdi. Adam sonra "Bana İslâm'ın kulplarını bildir" dedi... Sonra "Bunları yaptığım zaman ben müslüman mıyım?" diye sordu. Rasulullah da "Evet" buyurdu. Bunun üzerine adam "Doğru söyledin" dedi... Ravi sonra hadisin devamını aktardı.

٢٠٠) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ نِبْرَاسٍ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ :بَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابُ السَّفَرِ، فَتَخَطَّى النَّاسَ حَتَّى جَلَسَ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ، قَالَ: مَا

CamScanner ile tarandı

الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَحَجُّ الْبَيْتِ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، قَالَ :فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَنَا مُؤْمِنٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ :صَدَقْتَ. فَتَعَجَّبُوا، قَالَ :مَا الْإِحْسَانُ؟ قَالَ: أَنْ تَخْشَى اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ. قَالَ :مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، وَلَكِنْ لَهَا أَشْرَاطٌ، فَقَامَ فَقَالَ: عَلَيَّ بِالرَّجُلِ، فَلَمْ يَجِدُوهُ، قَالَ: ذَاكَ جِبْرِيلُ جَاءَ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ، لَمْ يَأْتِ عَلَى حَالٍ أَنْكَرْتُهُ قَبْلَ الْيَوْمِ

200) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize ed-Dahhâk b. Nibrâs tahdis etti, dedi ki: Bize Sâbit, Enes'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ashabıyla birlikteyken yanına üzerinde yolculuk elbiseleri bulunan bir adam geldi. İnsanları aştı, tâ ki onun önünde oturdu. Ellerini onun dizlerinin üzerine koydu. "İslâm nedir?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehâdet etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, Ramazan'ı oruçlamak ve yoluna güç yetirdiğin takdirde Beyt'i haccetmek" buyurdu. Adam "Bunu yaptığım zaman ben mümin miyim?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Evet" diye cevap verdi. Bunun üzerine adam "Doğru söyledin" dedi. İnsanlar da buna şaşırdı. Adam sonra "İhsan nedir?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Allah'tan O'nu görüyormuşçasına korkmandır, her ne kadar sen O'nu göremiyorsan da O seni görüyor" buyurdu. Adam sonra "Kıyâmet ne zaman?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Kendisine bu sorulan kişi soran kişiden daha bilgili değildir fakat kıyâmetin alâmetleri vardır" buyurdu. Sonra adam kalktı. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Adamı bana getirin!" dedi. Fakat onu bulamadılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "O Cibrîl'di. Size dininizi öğretmeye geldi. Bugünden önce bana garipsediğim bir hâlde gelmemişti."

CamScanner ile tarandı

٢٠١) حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ :سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْجَبَّارُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّهُ لَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ، إِنِّي كَمَا فَرَضْتُ عَلَيْكَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ وَكُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، خَمْسُونَ صَلَاةً فِي أُمِّ الْكِتَابِ

201) Bize Abdulazîz b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bana Süleymân b. Bilâl, Şerîk b. Abdullah'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Enes b. Mâlik'in şöyle dediğini işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yürütüldüğü gece Cebbâr tebârake ve teâlâ şöyle buyurdu: "Ey Muhammed! Benim katımda söz değiştirilmez. Ben sana Ümmü'l Kitâb'da farz kıldığım gibiyim: Her haseneye karşılık on misli vardır. Elli (vakit) namaz Ümmü'l Kitab'dadır."

٢٠٢) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ التِّنِّيسِيُّ، حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي هِلَالُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ، حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ الْحَكَمِ، قَالَ :قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا كُنَّا حَدِيثَ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ فَجَاءَ اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ... وَبَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ :يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَانِي وَقَالَ: صَلَاتُنَا هَذِهِ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، وَإِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ

202) Bize Abdullah b. Muhammed el-Cu'fî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Hafs et-Tinnîsî tahdis etti, dedi ki: Bize el-Evzâî tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ b. Ebî Kesîr tahdis etti, dedi ki: Bana Hilâl b. Ebî Meymûne tahdis etti, dedi ki: Bize Atâ b. Yesâr tahdis etti, dedi ki: Bana Muâviye b. el-Hakem tahdis etti, dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü, biz cahiliyeden daha yeni çıktık, Allah bize İslâm'ı getirdi..." dedim. (Yine Muâviye b. el-Hakem) şöyle dedi: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ile birlikte namazda olduğum esnada topluluktan bir adam aksırdı. 'Allah sana rahmet etsin!' dedim. Nebî sallallâhu

CamScanner ile tarandı

aleyhi ve sellem namazı bitirince beni çağırdı ve buyurdu ki: "Bizim şu namazımız var ya, onda insanların sözlerinden birini söylemek doğru değildir. O ancak tesbih, tekbir ve Kur'ân okumak içindir."

٢٠٣) حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ الْعَبْدِيِّ، قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ، حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ، عَنْ طَارِقٍ الْمُحَارِبِيِّ، قَالَ :رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنَادِي بِأَعْلَى صَوْتِهِ :يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تُفْلِحُوا

203) Bize Alî, Muhammed b. Bişr el-Abdî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bize Yezîd b. Ziyâd b. Ebi'l Ca'd tahdis etti, dedi ki: Bize Câmi' b. Şeddâd, Târık el-Muhâribî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i avazı çıktığı kadar "Ey insanlar, Lâ ilâhe illallâh deyin kurtulun!" diye bağırırken gördüm.

٢٠٤) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ: إِنَّ فِيكَ خُلُقَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ، الْحِلْمُ وَالْحَيَاءُ، قَالَ :جَبْلًا جُبِلْتُ عَلَيْهِ أَوْ خُلُقًا مِنِّي؟ قَالَ: بَلْ جَبْلًا جُبِلْتَ عَلَيْهِ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَبَلَنِي عَلَى خُلُقَيْنِ أَحَبَّهُمَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

204) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Abdulkays'ın başı yaralısına şöyle buyurmuştur: "Sende Allah'ın sevdiği iki huy vardır ki bunlar hilm ve hayâdır." Onun "Bunlar üzerine yaratıldığım iki huy mudur yoksa benden iki haslet midir?" diye sorması üzerine "Hayır, üzerine yaratıldığın iki huydur" diye cevap vermiştir. Bunun üzerine Abdulkays'ın başı yaralısı "Beni sevdiği iki huy üzere yaratan Allah azze ve celle'ye hamd olsun!" demiştir.

٢٠٥) حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا يُونُسُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ ذَلِكَ وَزَادَ، قُلْتُ :قَدِيمًا كَانَ أَوْ حَدِيثًا؟ قَالَ: قَدِيمًا

205) Bunu bize Ebû Ma'mer tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvâris tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus, Abdurrahmân b. Ebî Bek-

CamScanner ile tarandı

ra kanalıyla Abdulkays'ın başı yaralısından Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in ona bunu söylediğini tahdis etti ve şu ziyadede bulundu: "Bunlar önceden mi vardı yoksa sonradan mı meydana geldi?" diye sordum. "Önceden vardı" buyurdu.

٢٠٦) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ يُونُسَ، زَعَمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ :قَالَ أَشَجُّ عَبْدِ الْقَيْسِ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا قُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَبَلَنِي عَلَى خُلُقَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللهُ

206) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize İsmâîl'in Yûnus'tan tahdis ettiğine göre Abdurrahmân b. Ebî Bekra şöyle demiştir: Abdulkays'ın başı yaralısı dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem böyle buyurdu. Ben de "Beni sevdiği iki huy üzere yaratan Allah'a hamd olsun!" dedim.

٢٠٧) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ يُونُسَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنِ الْأَشَجِّ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

207) Bize İsmâîl b. Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Huşeym'in, Yûnus- Abdurrahmân b. Ebî Bekra- el-Eşecc kanalıyla tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem aynısını söylemiştir.

٢٠٨) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ :قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَفَادَ أَحَدُكُمُ الْمَرْأَةَ أَوِ الْجَارِيَةَ أَوِ الدَّابَّةَ، أَوِ الْغُلَامَ، فَلْيَقُلْ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا، وَخَيْرِ مَا جُبِلَتْ عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا جُبِلَتْ عَلَيْهِ

208) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ, İbn Aclân'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Amr b. Şuayb, babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Biriniz bir kadın, cariye, binek ya da köle elde ettiği zaman şöyle desin: Senden bunun hayrını ve

CamScanner ile tarandı

üzerine yaratıldığı huyun hayrını istiyorum. Bunun şerrinden ve üzerine yaratıldığı huyun şerrinden Sana sığınıyorum."

٢٠٩) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَرَوَاهُ عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ عَجْلاَنَ، عَنْ عَمْرٍو نَحْوَهُ

209) Ebû Abdullah dedi ki: Bunu Ubeydullah da Süfyân- İbn Aclân- Amr kanalıyla benzer şekilde rivâyet etmiştir.

٢١٠) حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ دِينَارٍ، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ جُوَيْنٍ، حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ، قَالَ :قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَشَجُّ إِنَّ فِيكَ خُلُقَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ، الْحِلْمُ وَالتُّؤَدَةُ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَشَيْءٌ جُبِلْتُ عَلَيْهِ أَمْ شَيْءٌ حَدِيثٌ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلْ شَيْءٌ جُبِلْتَ عَلَيْهِ

210) Bize Hasen b. Muhammed b. Sabbâh tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Süleymân tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize Hâlid b. Dînâr tahdis etti, dedi ki: Bize Umâra b. Cuveyn tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Saîd tahdis etti, dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Ey Eşecc! Sende Allah'ın sevdiği iki huy var ki bunlar hilim ve teennîdir" buyurdu. Onun "Ey Allah'ın Resûlü, bunlar üzerine yaratıldığım iki huy mudur yoksa sonradan meydana gelen şeyler midir?" diye sorması üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Hayır, üzerine yaratıldığın iki huydur" diye cevap verdi.

٢١١) حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا طَالِبُ بْنُ حُجَيْرٍ، حَدَّثَنِي هُودُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، سَمِعَ جَدَّهُ مَزْيَدَةَ الْعَبْدِيَّ قَالَ :جَاءَ الْأَشَجُّ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ فِيكَ خُلُقَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ. قَالَ :جَبْلًا جُبِلْتُ عَلَيْهِ أَمْ خُلُقًا مِنِّي؟ قَالَ: بَلْ جَبْلًا جُبِلْتَ عَلَيْهِ. قَالَ :الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَبَلَنِي عَلَى مَا يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولُ

CamScanner ile tarandı

211) Bize Kays b. Hafs tahdis etti, dedi ki: Bize Tâlib b. Huceyr tahdis etti, dedi ki: Bana Hûd b. Abdullah'ın tahdis ettiğine göre o dedesi Mezyede el-Abdî'nin şöyle dediğini işitmiş: el-Eşecc geldi de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona "Gerçekten sende Allah'ın sevdiği iki huy vardır" buyurdu. el-Eşecc'in "Bunlar üzerine yaratıldığım iki huy mudur yoksa benden iki haslet midir?" diye sorması üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Hayır, üzerine yaratıldığın iki haslettir" diye cevap verdi. Bunun üzerine el-Eşecc "Beni kendisinin ve resûlünün sevdiği huy üzere yaratan Allah'a hamd olsun" dedi.

٢١٢) حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَتْنِي أُمُّ أَبَانَ بِنْتُ الْوَازِعِ الْعَبْدِيُّ، عَنْ جَدِّهَا الزَّارِعِ بْنِ عَامِرٍ، خَرَجَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :يَا أَشَجُّ بَلِ اللَّهُ جَبَلَكَ، قَالَ :الْحَمْدُ لِلَّهِ

212) Bize Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Matar b. Abdurrahmân tahdis etti, dedi ki: Bana Ümmü Ebân bint el-Vâzi' el-Abdî'nin dedesinden tahdis ettiğine göre dedesi ez-Zâri' b. Âmir Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanına çıkmış... Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de ona "Ey Eşecc, Allah seni bu huy üzere yaratmıştır" buyurmuştur. Bunun üzerine el-Eşecc "Allah'a hamd olsun" demiştir.

٢١٣) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَلَا يُوَجَّهُ الْقُرْآنُ إِلَّا أَنَّهُ صِفَةُ اللَّهِ وَلَا يُقَالُ كَيْفَ مَا تَوَجَّهَ، وَهُوَ قَوْلُ الْجَبَّارِ تَعَالَى، أَنْطَقَ بِهِ عِبَادَهُ، وَكَذَلِكَ تَوَاتَرَتِ الْأَخْبَارُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :أَنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ اللَّهِ، وَأَنَّ أَمْرَهُ قَبْلَ خَلْقِهِ، وَبِهِ نَطَقَ الْكِتَابُ

213) Ebû Abdullah dedi ki: Kur'ân ise ne tarafa yönlendirilirse yönlendirilsin Allah azze ve celle'nin sıfatıdır. Hangi yöne çevrilirse çevrilsin ancak Allah azze ve celle'nin sıfatı olduğu söylenir.[16] O Cebbâr Teâlâ'nın kullarına konuşturduğu sözüdür. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den de Kur'ân'ın Allah'ın kelâmı olduğu ve O'nun

[16] Yani Kur'ân; okunsa da, dinlense de, yazılsa da, söylense de Kur'ân'dır.

CamScanner ile tarandı

emrinin yaratmasından önce olduğu hususunda birbiri ardınca çok sayıda haber gelmiştir. Kitab da bunu dile getirmiştir.

٢١٤) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ ابْنُ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَالِمٍ هُوَ ابْنُ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا رَجُلٌ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ؟ فَإِنَّ قُرَيْشًا قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبَلِّغَ كَلَامَ رَبِّي

214) Bize Muhammed b. Kesîr tahdis etti, dedi ki: Bize İsrâîl'in, Osmân b. el-Muğîre -ki başkası İbn Ebi'l Muğîre demiştir- Sâlim -ki o İbn Ebi'l Ca'd'dır- Câbir kanalıyla tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Beni kavmine götürecek bir adam yok mu? Zira Kureyş Rabbimin kelâmını tebliğ etmeme engel oldu."

٢١٥) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَبَيَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الْإِبلَاغَ مِنْهُ، وَأَنَّ كَلَامَ اللَّهِ مِنْ رَبِّهِ

215) Ebû Abdullah dedi ki: Görüldüğü üzere Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem tebliğin kendisinden olduğunu, Allah'ın kelâmının ise Rabbinden olduğunu beyan etmiştir.

٢١٦) وَلَمْ يُذْكَرْ عَنْ أَحَدٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، وَالتَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ خِلَافُ مَا وَصَفْنَا، وَهُمُ الَّذِينَ أَدَّوُا الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرْنًا بَعْدَ قَرْنٍ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَكَذلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ، وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

216) Muhâcirler'den, Ensâr'dan ve onlara güzellikle tâbi olanlardan da zikrettiğimizin hilâfına bir şey nakledilmemiştir. Onlar Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den sonra Kitab'ı ve Sünnet'i nesilden nesile aktaran kimselerdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "İşte sizi; insanlara şahidler olmanız, Resûl'ün de size şahid olması için böyle vasat bir ümmet kıldık." (Bakara, 143)

٢١٧) قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ

CamScanner ile tarandı

217) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Siz Allah'ın yeryüzündeki şahidlerisiniz."

٢١٨) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ :حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ :قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُجَاءُ بِنُوحٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُ هَلْ بَلَّغْتَ؟ فَيَقُولُ :نَعَمْ يَا رَبِّ، فَتُسْأَلُ أُمَّتُهُ :هَلْ بَلَّغَكُمْ؟ فَيَقُولُونَ :مَا جَاءَنَا مِنْ نَذِيرٍ، فَيُقَالُ :مَنْ شُهُودُكَ؟ فَيَقُولُ :مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ، فَيُجَاءَ بِكُمْ فَتَشْهَدُونَ، ثُمَّ قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

218) Bize İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Usâme tahdis etti, dedi ki: Bize el-A'meş tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Sâlih, Ebû Saîd el-Hudrî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kıyâmet günü Nûh getirilir ve ona 'Tebliğ ettin mi?' denir. O da 'Evet ey Rabbim' der. Sonra ümmetine 'Size tebliğ etti mi?' diye sorulur. Onlar da 'Bize bir uyarıcı gelmedi' derler. Bunun üzerine (Nûh'a) 'Şahidlerin kimdir?' denir. O da 'Muhammed ve ümmetidir' der. Bunun üzerine siz getirilirsiniz ve şahidlik edersiniz."

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem sonra şu âyeti okudu: "İşte sizi; insanlara şahidler olmanız, Resûl'ün de size şahid olması için böyle vasat bir ümmet kıldık." (Bakara, 143)

٢١٩) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: هُمُ الطَّائِفَةُ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ

219) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Onlar Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kendileri hakkında "Ümmetimden bir taife hak üzere üstün olmaya devam edecek, onları yardımsız bırakan onlara zarar veremeyecektir" buyurduğu taifedir.

CamScanner ile tarandı

٢٢٠) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ

220) Bize Ubeydullah b. Mûsâ, İsmâîl- Kays- el-Muğîre b. Şu'be kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Ümmetimden bir taife üstün oldukları hâlde Allah'ın emri gelinceye kadar üstün olmaya devam edecektir."

٢٢١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَيُرْوَى نَحْوُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَمُعَاوِيَةَ، وَجَابِرٍ، وَسَلَمَةَ بْنِ نُفَيْلٍ، وَقُرَّةَ بْنِ إِيَاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

221) Ebû Abdullah dedi ki: Bunun benzeri Ebû Hureyre, Muâviye, Câbir, Seleme b. Nufeyl ve Kurra b. İyâs'a ulaşan kanallarla da Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet edilmiş bulunmaktadır.

٢٢٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي ذَلِكَ اخْتِلَافٌ، إِلَى زَمَنِ مَالِكٍ، وَالثَّوْرِيِّ، وَحَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، وَعُلَمَاءِ الْأَمْصَارِ ثُمَّ بَعْدَهُمْ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِي أَهْلِ الْحِجَازِ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ فِي مُحَدِّثِي أَهْلِ الْبَصْرَةِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَوَكِيعٌ وَذَوُوهُمْ ابْنُ الْمُبَارَكِ فِي مُتَّبِعِيهِ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي الْوَاسِطِيِّينَ إِلَى عَصْرِ مَنْ أَدْرَكْنَا مِنْ أَهْلِ الْحَرَمَيْنِ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، وَالْعِرَاقَيْنِ، وَأَهْلِ الشَّامِ، وَمِصْرَ، وَمُحَدِّثِي أَهْلِ خُرَاسَانَ، مِنْهُمْ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ فِي مُنْتَابِيهِ وَأَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ فِي مُجْتَبِيهِ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ مَعَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، وَأَبُو مُسْهِرٍ فِي الشَّامِيِّينَ، وَنُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ مَعَ الْمِصْرِيِّينَ، وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ مَعَ أَهْلِ الْبَصْرَةِ، وَالْحُمَيْدِيُّ مِنْ قُرَيْشٍ، وَمَنْ أَتْبَعَ الرَّسُولَ مِنَ الْمَكِّيِّينَ، وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَأَبُو عُبَيْدٍ فِي أَهْلِ اللُّغَةِ

222) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Mâlik, es-Sevrî, Hammâd b. Zeyd ve (bunların akrânı olan ve) büyük şehirlerde

CamScanner ile tarandı

bulunan âlimler zamanına kadar; onlardan sonra Hicâz ehlinden İbn Uyeyne, Basra ehlinin muhaddislerinden Yahyâ b. Saîd ve Abdurrahmân b. Mehdî; yine Abdullah b. İdrîs, Hafs b. Ğıyâs, Ebû Bekr b. Ayyâş, Vekî' ve akranları, Vekî'nin takipçilerinden Abdullah b. el-Mubârek, Vâsıtlılardan Yezîd b. Hârûn zamanına kadar, hatta Harameyn yani Mekke ve Medîne, Irâkayn (yani Kûfe ve Basra), Şâm ve Mısır ehlinden, aralarında ziyaretçileriyle birlikte Muhammed b. Yûsuf'un, kendisini seçenlerle birlikte Ebu'l Velîd Hişâm b. Abdulmelik'in de bulunduğu Horasan muhaddislerinden, aralarında İsmâîl b. Ebî Uveys'in bulunduğu Medîne ehlinden, Ebû Müshir gibi Şamlılardan, Nuaym b. Hammâd gibi Mısırlılardan, Ahmed b. Hanbel gibi Basralılardan, el-Humeydî gibi Kureyş mensuplarından, Resûl'e uyan Mekkelilerden, İshâk b. İbrâhîm gibi kimselerden, Ebû Ubeyd gibi lugat âlimi zatlardan gördüklerimizin zamanına kadar ilim ehlinden hiç kimse arasında bu hususta bir ihtilâf vâki olmamıştır.

٢٢٣) وَهَؤُلَاءِ الْمَعْرُوفُونَ بِالْعِلْمِ فِي عَصْرِهِمْ بِلَا اخْتِلَافٍ مِنْهُمْ، أَنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ اللَّهِ، إِلَّا مَنْ شَذَّ فَسَهَا، أَوْ أَغْفَلَ الطَّرِيقَ الْوَاضِحَ فَعَمِيَ عَلَيْهِ، فَإِنَّ مَرَدَّهُ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ، قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ

223) Zamanlarında âlim kimseler olarak bilinen bu zatlar aralarında hiçbir ihtilâf olmaksızın Kur'ân'ın Allah'ın kelâmı olduğunu söylemişlerdir. Çoğunluktan ayrılıp yanılan ya da açık yoldan gafil olup yolu göremeyen kimse bundan müstesnadır. Bu kimsenin (sözünün) götürüleceği yer Kitab ve Sünnet'tir. Allah tebârake ve teâlâ "Eğer bir şey hususunda anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah'a ve Resûl'e götürün" (Nisâ, 59) buyurmuştur.

٢٢٤) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ: وَإِنَّكُمْ مَا اخْتَلَفْتُمْ فِي شَيْءٍ فَإِنَّ مَرَدَّهُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى مُحَمَّدٍ

CamScanner ile tarandı

224) Bize İbrâhîm b. el-Münzir tahdis etti, dedi ki: Bize İshâk b. Ca'fer b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bana Kesîr b. Abdullah b. Amr b. Avf, babası- dedesi kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle yazdığını tahdis etti: "Hangi şey hususunda ihtilâfa düşerseniz onun döndürüleceği yer Allah'tır ve Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'dir."

٢٢٥) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ، حَدَّثَنَا بِذَلِكَ الْعَلَاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

225) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Kim işimize uygun olmayan bir amel işlerse o reddedilir" buyurmuştur.

Bunu bize el-Alâ b. Abdulcebbâr tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah b. Ca'fer el-Mahzûmî, Sa'd b. İbrâhîm- el-Kâsım- Âişe kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den tahdis etti.

٢٢٦) وَأَمَرَ عُمَرُ أَنْ تُرَدَّ الْجَهَالَاتُ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

226) Ömer bilinmeyenlerin Sünnet'e döndürülmesini emretmiştir.

٢٢٧) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَكُلُّ مَنْ لَمْ يَعْرِفِ اللَّهَ بِكَلَامِهِ أَنَّهُ غَيْرُ مَخْلُوقٍ فَإِنَّهُ يُعَلَّمُ، وَيُرَدُّ جَهْلُهُ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ، فَمَنْ أَبَى بَعْدَ الْعِلْمِ بِهِ، كَانَ مُعَانِدًا، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ، وَلِقَوْلِهِ: وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

227) Ebû Abdullah dedi ki: Dolayısıyla kim Allah azze ve celle'nin kelâmının yaratılmamış olduğunu bilmiyorsa ona (bilmediği) öğretilir ve cehâleti Kitab ve Sünnet'e götürülür. Onu bildikten sonra kim (hakkı) kabul etmezse o bir muânid (inatçı) olur. Nitekim Allah azze ve celle "Allah bir kavmi hidâyet ettikten sonra onları

CamScanner ile tarandı

sakınacakları şeyleri beyân etmeden saptıracak değildir" (Tevbe, 115) buyurmuştur. Yine O şöyle buyurmuştur: "Kim hidâyet kendisine belli olduktan sonra Resûl'e karşı gelir ve müminlerin yolundan gayrısına uyarsa onu girdiği yolda yalnız bırakır ve cehenneme sokarız. O ne kötü varış yeridir!" (Nisâ, 115)

٢٢٨) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَأَمَّا مَا احْتَجَّ بِهِ الْفَرِيقَانِ لِمَذْهَبِ أَحْمَدَ وَيَدَّعِيهِ كُلٌّ لِنَفْسِهِ، فَلَيْسَ بِثَابِتٍ كَثِيرٌ مِنْ أَخْبَارِهِمْ، وَرُبَّمَا لَمْ يَفْهَمُوا دِقَّةَ مَذْهَبِهِ

228) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: İki fırkanın Ahmed'in mezhebini savunmak için hüccet getirdiklerine ve her birinin kendi lehine delil olduğunu iddia ettikleri şeylere gelince onların haberlerinden birçoğu sâbit (sahih) değildir. Muhtemelen onlar Ahmed'in mezhebindeki inceliği kavrayamamışlardır.

٢٢٩) بَلِ الْمَعْرُوفُ عَنْ أَحْمَدَ وَأَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ كَلَامَ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ، وَمَا سِوَاهُ فَهُوَ مَخْلُوقٌ، وَأَنَّهُمْ كَرِهُوا الْبَحْثَ وَالتَّنْقِيبَ عَنِ الْأَشْيَاءِ الْغَامِضَةِ، وَتَجَنَّبُوا أَهْلَ الْكَلَامِ، وَالْخَوْضَ وَالتَّنَازُعَ إِلَّا فِيمَا جَاءَ فِيهِ الْعِلْمُ، وَبَيَّنَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

229) Aksine Ahmed'den ve diğer ilim ehli kimselerden bilinen şey Allah'ın kelâmının yaratılmış olmadığı, bundan gayrısının ise yaratılmış olduğudur. Onlar kapalı meseleleri araştırmayı ve bunların üzerine düşmeyi hoş karşılamamışlar, kelâm ehlinden uzak durmuşlar, kendisi hususunda ilmin geldiği ve Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in beyanda bulunduğu konuların dışındaki hususlarda söze dalmaktan ve tartışmaya girmekten kaçınmışlardır.

٢٣٠) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ :سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمًا يَتَدَارَءُونَ فَقَالَ: إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِهَذَا، ضَرَبُوا كِتَابَ اللَّهِ بَعْضَهُ بِبَعْضٍ،

CamScanner ile tarandı

وَإِنَّمَا نَزَلَ كِتَابُ اللَّهِ يُصَدِّقُ بَعْضُهُ بَعْضًا، فَلَا تَضْرِبُوا بَعْضَهُ بَعْضًا، مَا عَلِمْتُمْ مِنْهُ فَقُولُوا، وَمَا لَا، فَكِلُوهُ إِلَى عَالِمِهِ

230) Bize İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrazzâk haber verdi, dedi ki: Bize Ma'mer, ez-Zuhrî- Amr b. Şuayb- babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem birbirleriyle tartışmakta olan bir topluluk gördü ve şöyle buyurdu: "Sizden öncekiler ancak bundan dolayı helâk oldular. Allah'ın kitabının bir kısmını başka bir kısmına vurdular. Oysa Allah'ın kitabı bir kısmı diğer kısmını doğrular hâlde nâzil olmuştur. Şu hâlde onun bir kısmını başka bir kısmına vurmayın! Ondan bildiğinizi söyleyin, bilmediğinizi ise bilenine havâle edin!"

٢٣١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ : وَكُلُّ مَنِ اشْتَبَهَ عَلَيْهِ شَيْءٌ فَنَوْلُهُ أَنْ يَكِلَهُ إِلَى عَالِمِهِ كَمَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَمَا أَشْكَلَ عَلَيْكُمْ فَكِلُوهُ إِلَى عَالِمِهِ، وَلَا يَدْخُلَ فِي الْمُتَشَابِهَاتِ إِلَّا مَا بُيِّنَ لَهُ

231) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Kime bir şey karışık gelmişse yapması gereken onu Abdullah b. Amr'ın Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den naklen "Size ne karışık gelmişse onu bilenine havâle edin" dediği üzere bilenine havâle etmek ve kendisine beyan edilenlerin dışında kalan müteşabihlere girmemektir.

٢٣٢) وَقَدْ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ :تَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ، وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ، قَالَتْ :قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَإِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَهُمُ الَّذِينَ عَنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَاحْذَرُوهُمْ

CamScanner ile tarandı

232) Bize Abdullah b. Mesleme tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. İbrâhîm, Abdullah b. Ebî Müleyke- el-Kâsım kanalıyla Âişe'den şunu tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu: "O sana Kitab'ı indirendir. Onun bir kısmı muhkem ayetlerdir ki onlar Kitab'ın anasıdır. Diğer kısmı da müteşabih (ayet)lerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlara gelince onlar fitne çıkarmak maksadıyla ve tevilini arayarak onun müteşabihinin peşine düşerler. Hâlbuki onun tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde derinleşenler ise 'Ona iman ettik, hepsi Rabbimiz katındandır' derler. Ancak akıl sahipleri öğüt alır." (Âli İmrân, 7)

(Âişe) dedi ki: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Onun müteşabihinin peşine düşenleri gördüğün zaman işte onlar Allah azze ve celle'nin kastettiği kimselerdir. Onlardan sakının!"

٢٣٣) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: مَنْ عَلِمَ عِلْمًا فَلْيَقُلْ بِهِ، وَمَنْ لَا، فَلْيَقُلِ :اللَّهُ أَعْلَمُ، فَإِنَّ مِنْ عِلْمِ الرَّجُلِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ :اللَّهُ أَعْلَمُ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ لِنَبِيِّهِ: قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ

233) İbn Mes'ûd şöyle demiştir: "Kim bir ilmi biliyorsa onu söylesin. Kim bilmiyorsa 'Allah daha iyi bilir' desin. Zira bilmediği hakkında 'Allah daha iyi bilir' demesi kişinin ilmindendir. Nitekim Allah azze ve celle nebîsine 'De ki: Ben sizden buna karşılık bir ücret istemiyorum ve ben (kendimde olmayanı kendimde gibi göstererek) kendisini külfet altına sokanlardan da değilim' (Sâd, 86) buyurmuştur."

٢٣٤) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ وَ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الضُّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ :أَتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ، فَذَكَرَ هَذَا

234) Bize Muhammed b. Kesîr tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Mansûr ve el-A'meş- Ebu'd Duhâ kanalıyla Mesrûk'tan tahdis ettiğine göre o şöyle demiştir: "İbn Mes'ûd'un yanına gittim de..." Sonra bunu zikretti.

CamScanner ile tarandı

٢٣٥) وَاعْتَبِرْ بِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

235) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in "Kavmimi bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar" kavlinden ibret al.

٢٣٦) وَإِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا وَهَوًى مُتَّبَعًا، وَدُنْيَا مُؤْثَرَةً، وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ، فَعَلَيْكَ بِنَفْسِكَ، وَذَرْ عَنْكَ أَمْرَ الْعَامَّةِ، حَدَّثَنَا بِهِ عَبْدَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا عُتْبَةُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ جَارِيَةَ اللَّخْمِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو أُمَيَّةَ الشَّعْبَانِيُّ، قَالَ :أَتَيْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ فَقَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا... نَحْوَهُ

236) Peşine düşülen bir hevâ ya da öncelenen bir dünyalık gördüğünde veya her görüş sahibinin kendi görüşünü beğendiğini müşâhede ettiğinde sen kendine bak! Başkalarının durumuyla ilgilenme!

Bunu bize Abdân, Abdullah'tan tahdis etti. Abdullah dedi ki: Bize Utbe b. Ebî Hakîm haber verdi, dedi ki: Bana Amr b. Câriye el-Lahmî tahdis etti, dedi ki: Bana Ebû Umeyye eş-Şa'bânî tahdis etti, dedi ki: Ebû Sa'lebe'nin yanına gittim, dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kendisine itaat edilen bir cimrilik... gördüğün zaman..." Sonra benzerini zikretti.

٢٣٧) إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ، وَقَوْلُهُ: أَلَمْ تَرَ أَنَّهُم فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ، إِنَّ اللهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

237) "Gerçekten Biz onu sabırlı bulduk. Ne güzel kuldu o! Gerçekten o çokça tevbe eden biriydi." (Sâd, 44)

Yine O şöyle buyurmuştur: "Her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını görmedin mi?" (Şuarâ, 225)

"Şüphesiz Allah takva sahipleriyle ve muhsin olanlarla beraberdir." (Nahl, 128)

CamScanner ile tarandı

٢٣٨) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ :سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: مَا اغْتَبْتُ أَحَدًا مُذْ عَلِمْتُ أَنَّ الْغِيبَةَ تَضُرُّ بِصَاحِبِهَا

238) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Mûsâ b. İsmâîl'in şöyle dediğini işittim: Ebû Âsım'ı şöyle derken işittim: "Gıybetin sahibine zarar verdiğini öğrendiğimden bu yana kimsenin gıybetini yapmadım."

٢٣٩) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَشْكَابَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ، خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ :سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

239) Bize Ahmed b. İşkâb tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Fudayl, Umâra b. el-Ka'kâ'- Ebû Zur'a- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu tahdis etti: "İki söz vardır ki Rahmân'a sevimli, dile hafif, mizanda ağırdır: Allah'ı O'na hamd ederek her türlü noksanlıktan tenzih ederim. Azîm Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederim."

٢٤٠) حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: اجْتَمَعَ فِي الْبَيْتِ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ، أَوْ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ، قَلِيلَةٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ، فَقَالَ أَحَدُهُمْ: أَتَرَوْنَ اللَّهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ؟ قَالَ الْآخَرُ :يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا، وَلَا يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا، وَقَالَ الْآخَرُ :إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ

240) Bize el-Humeydî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize Mansûr, Mücâhid- Ebû Ma'mer kanalıyla Abdullah'tan onun şöyle dediğini haber verdi: Beyt'in yanında karınlarının yağı çok, kalplerinin anlayışı az olan iki Sakîfli bir Kureyşli -ya

CamScanner ile tarandı

da iki Kureyşli bir Sakîfli- bir araya geldi. Biri "Sizce Allah söylediklerimizi işitiyor mudur?" diye sordu. Diğeri "Sesli konuşursak işitiyordur, sessiz konuşursak işitmiyordur" diye cevap verdi. Öteki ise "Sesli konuştuğumuzda işitiyorsa sessiz konuştuğumuzda da işitiyordur" dedi. Bunun üzerine Allah azze ve celle şu âyeti indirdi: "Siz kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin aleyhinizde şahidlik yapmalarından sakınmıyordunuz..." (Fussilet, 22)

٢٤١) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ :كَانَ يُقَالُ: عَجَبًا لِلتَّاجِرِ كَيْفَ يَتَّجِرُ؟ قَالَ يَحْيَى: يَصْدُقُ وَيَفْعَلُ وَيَفْعَلُ، قَالَ مُحَمَّدٌ :حَتَّى دَخَلَ مَعِي يَحْيَى فِي التِّجَارَةِ فَقَالَ لِي: يَا أَخِي مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَقَدْ رَابَنِي قَالَ: فَذَكَرْتُهُ لِحُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ مُحَمَّدٌ: الْآنَ حِينَ فَقِهَ

241) Bize İshâk b. Mansûr tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân b. Mehdî, Hammâd b. Zeyd- Yahyâ b. Atîk kanalıyla İbn Sîrîn'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Denirdi ki: Tâcire hayret doğrusu! Nasıl ticâret yapmaktadır?" Yahyâ "Doğru söyler, şunu yapar ve bunu yapar" dedi. Muhammed (İbn Sîrîn) sonra şunu söyledi: "Tâ ki Yahyâ benimle ticârete girdi ve bana 'Kardeşim, her bir şey bende şüphe uyandırıyor!' dedi. Ben de bunu Humeyd b. Abdurrahmân'a zikrettim. 'İşte şimdi onun fakih olduğu zamandır' dedi."

٢٤٢) حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي حَصِينٍ، قَالَ :قَالَ حُذَيْفَةُ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُصْلَحُ فِيهِ إِلَّا بِالَّذِي كَانَ يُنْهَى عَنْهُ: التَّعَرُّبُ بَعْدَ الْهِجْرَةِ

242) Bize Kabîsa tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Ebû Hasîn'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Huzeyfe dedi ki: "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki o zamanda ancak önceden yasaklanmakta olan şeyle yani hicretten sonra bedevîleşmekle düzelinir."

CamScanner ile tarandı

٢٤٣) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ :وَالْقَ بِهَذَا أَهْلَ الْعِلْمِ، وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ فَيَتَفَرَّقُوا كَتَفَرُّقِ أَهْلِ الْبِدَعِ: الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ

243) Ebû Abdullah -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- dedi ki: İlim ehlini bu şekilde karşıla ve bidat ehlinin fırkalara ayrıldığı gibi fırkalara ayrılan cahillerden yüz çevir. "Dinlerini terk edip parçalara bölünenler var ya, senin onlarla bir alâkan yoktur." (En'âm, 159)

٢٤٤) وَيُذْكَرُ عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ قَالَ: هُمْ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ

244) Tâvûs kanalıyla Ebû Hureyre'den onun "Onlar bu ümmet içerisindedir" dediği zikredilmektedir.

٢٤٥) حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ وَهْبٍ، عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، فِي بَيْعِ الْمَصَاحِفِ، أَنَّهُ لَا يَبِيعُ كِتَابَ اللَّهِ إِنَّمَا يَبِيعُ عَمَلَ يَدَيْهِ

245) Bize Mûsâ, Vuheyb- Dâvûd kanalıyla eş-Şa'bî'den mushafları satmak hakkında şunu tahdis etti: "Kişi Allah'ın kitabını satmaz. Ancak ellerinin amelini satar."

٢٤٦) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: اشْتَرِ الْمُصْحَفَ وَلَا تَبِعْ

246) Bize Ubeydullah b. Mûsâ, İbn Cureyc- Atâ kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Mushafı satın al ama satma."

٢٤٧) قَالَ بُكَيْرُ بْنُ مِسْمَارٍ: أَخْبَرَنِي زِيَادٌ مَوْلَى سَعْدٍ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ: لَا نَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا مُتَّجَرًا، وَلَكِنْ مَا عَمِلَتْ يَدَاكَ فَلَا بَأْسَ

247) Bukeyr b. Mismâr dedi ki: Bana Sa'd'ın mevlâsı Ziyâd, İbn Abbâs'a (mushafları satmanın caiz olup olmadığını) sorduğunu, İbn Abbâs'ın da şöyle cevap verdiğini haber verdi: "Onları bir

CamScanner ile tarandı

ticâret malı edinmeni doğru bulmuyoruz. Ellerinin yaptığına gelince bunda bir sakınca yoktur."

٢٤٨) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ لَا يَرَى بَأْسًا أَنْ يَبِيعَ الْمُصْحَفَ وَيَشْتَرِي بِثَمَنِهِ مُصْحَفًا هُوَ أَفْضَلُ مِنْهُ، وَلَا بَأْسَ أَنْ يُبَادِلَ الْمُصْحَفُ بِالْمُصْحَفِ، فَرَخَّصَ فِي شِرَاءِ الْمُصْحَفِ

248) Bize İshâk, Cerîr- Leys- Mücâhid kanalıyla İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre o kişinin mushafı sattıktan sonra onun bedeliyle ondan daha iyi bir mushaf almasında bir sakınca görmezdi. Mushafı mushafla değiştirmede de bir sakınca görmezdi. Mushaf satışına da ruhsat vermişti.

٢٤٩) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الصَّبَّاحُ الْعَبْدِيُّ، أَنْبَأَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، سَأَلْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ، عَنْ كِتَابِ الْمُصْحَفِ، فَقَالَ: وَمَا بَأْسٌ قَدْ كَانَ فَتَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَكْتُبُهَا بِالْمَائَةِ

249) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize es-Sabbâh el-Abdî tahdis etti, dedi ki: Bize Ubeydullah b. Süleymân haber verdi, dedi ki: Saîd b. el-Museyyeb'e mushaf yazmayı sordum. Dedi ki: "Bunda bir sakınca yoktur. İbn Abbâs'ın kölesi yüz (dirhem) karşılığında mushaf yazardı."

٢٥٠) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى، أَنْبَأَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَهُمْ، قَالَ :أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ابْتِيَاعُهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَبِيعَهَا

250) Bize İbrâhîm b. Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Hişâm, İbn Cureyc'in kendilerine haber verip şöyle dediğini haber verdi: Bana Ebu'z Zubeyr, Câbir b. Abdullah'ın şöyle dediğini işittiğini haber verdi: "Onları (yani mushafları) satın almak bana onları satmaktan daha sevimlidir."

CamScanner ile tarandı

٢٥١) وَقَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، فِي بَيْعِ الْمَصَاحِفِ: إِنَّمَا هُمْ مُصَوِّرُونَ يَبِيعُونَ عَمَلَ أَيْدِيهِمْ

251) İbn Numeyr, el-A'meş- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan mushaf satmak hakkında şunu rivâyet etti: "Onlar ancak ellerinin yaptığını satan tasvircilerdir."

٢٥٢) وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ، وَلَا مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا رَسْمُهُ

252) Alî radıyallâhu anh'tan onun şöyle dediği zikredilmektedir: "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki o zamanda İslâm'dan ancak ismi, Kur'ân'dan da ancak resmi kalır."

٢٥٣) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

253) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin" buyurmuştur.

٢٥٤) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا أَذِنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ

254) Bana İbrâhîm b. Hamza ez-Zubeyrî tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Ebî Hâzim, Yezîd b. el-Hâd- Muhammed b. İbrâhîm- Ebû Seleme b. Abdurrahmân- Ebû Hureyre kanalıyla onun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittiğini tahdis etti: "Allah hiçbir şeyi Kur'ân'ı güzel sesle açıktan okuyan bir nebîyi dinlediği gibi dinlememiştir."

CamScanner ile tarandı

٢٥٥) وَحَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ رَاشِدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أَذِنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ إِذْنَهُ لِنَبِيٍّ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ

255) Bana Yahyâ b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Ubeydullah b. Amr, İshâk b. Râşid- ez-Zuhrî- Ebû Seleme b. Abdurrahmân- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Allah hiçbir şeyi Kur'ân'ı teğannî ile okuyan bir nebîyi dinlediği gibi dinlememiştir."

٢٥٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِرَاءَةَ أَبِي مُوسَى، فَقَالَ: أُوتِيَ أَبُو مُوسَى مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ

256) Ebû Abdullah dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Ebû Mûsâ'nın kıraatini duymuş ve "Ebû Mûsâ'ya Dâvûd Âilesi'nin mizmarlarından verilmiştir" buyurmuştur.

٢٥٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: يَا أَبَا مُوسَى لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ

257) Bize Muhammed b. Halef Ebû Bekr tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Yahyâ el-Hımmânî tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Abdullah b. Ebî Burde, dedesi Ebû Burde kanalıyla Ebû Mûsâ'dan Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in ona şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Ey Ebû Mûsâ! Gerçekten sana Dâvûd Âilesi'nin mizmarlarından bir mizmar verilmiştir!"

٢٥٨) وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ قَالَ حَدَّثَنَا قَنَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّهْمِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَمِعَ أَبَا مُوسَى يَقْرَأُ فَقَالَ: كَأَنَّ هَذَا مِنْ أَصْوَاتِ آلِ دَاوُدَ

CamScanner ile tarandı

258) Bana Ahmed b. Humeyd tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahîm tahdis etti, dedi ki: Bize Kanân b. Abdullah en-Nehmî, Abdurrahmân b. Avsece- el-Berâ kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den tahdis ettiğine göre o Ebû Mûsâ'yı Kur'ân okurken işitmesi üzerine "Sanki bu Dâvûd Âilesi'nin seslerindendir" buyumuştur.

٢٥٩) وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ مِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ شُرَيْحٍ، حَدَّثَنِي أَبِي هَانِئُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ :قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْكَلَامِ، وَبَذْلِ الطَّعَامِ

259) Bize Ahmed b. Ya'kûb tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. el-Mikdâm, Mikdâm b. Şurayh kanalıyla Şurayh'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana babam Hâni' b. Yezîd tahdis etti, dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Bana beni cennete sokacak bir şey söyle" dedim. "Güzel söz söyle ve yemek yedir!" buyurdu.

٢٦٠) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ دِينَارٍ، أَرَاهُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ :سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ غَضًّا كَمَا أُنْزِلَ فَلْيَقْرَأْهُ عَلَى قِرَاءَةِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ

260) Bize Ahmed b. İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Osmân b. Ömer tahdis etti, dedi ki: Bize Îsâ b. Dînâr -zannediyorum babası kanalıyla- Amr b. el-Hâris'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Kur'ân'ı indirildiği gibi taze okuması kimi mutlu ediyorsa onu Ümmü Abd'in oğlunun kıraati üzere okusun."

٢٦١) وَقَالَ مَيْسَرَةُ، مَوْلَى فَضَالَةَ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَلَّهُ أَشَدُّ أَذَنًا إِلَى رَجُلٍ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ مِنْ صَاحِبِ الْقَيْنَةِ إِلَى قَيْنَتِهِ

261) Fedâle'nin mevlâsı Meysera, Fedâle b. Ubeyd'den şunu tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah Kur'ân'ı güzel sesle okuyan adamı (şarkıcı) cariye sahibinin cariyesini dinlediğinden daha iyi dinler."

CamScanner ile tarandı

٢٦٢) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَأَعْرِفُ رُفْقَةَ الْأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ :وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ أَوْ قَالَ الْعَدُوَّ، قَالَ لَهُمْ :إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تُنْظِرُوهُمْ

262) Bize Muhammed b. el-Alâ tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Usâme, Bureyd- Ebû Burde kanalıyla Ebû Mûsâ'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Gerçekten ben Eş'arîler topluluğunu geceleyin (evlerine) girdikleri zaman Kur'ân'la tanıyorum. Onların evlerini -evlerini gündüz girdikleri zaman görmemiş olsam da- geceleyin Kur'ân okuma seslerinden biliyorum. Onlardan atlarla -ya da 'düşmanla' dedi- karşılaştığı zaman onlara 'Arkadaşlarım size kendilerini beklemenizi söylüyor' diyen bir hakîm vardır."[17]

٢٦٣) حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ الْأَعْمَشِ، سَمِعَ طَلْحَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

263) Bize Ömer b. Hafs tahdis etti, dedi ki: Bana babam, el-A'meş'ten onun Talha'yı Abdurrahmân b. Avsece- el-Berâ kanalıy-

---

[17] "Fethu'l Bârî"de (7/487) şunlar söylenmiştir: "Yani bu kimse cesaretinden dolayı (düşmana) böyle söylemektedir. Düşmandan kaçmamakta, bilakis onların üzerine yürümektedir. Düşman savaş meydanından ayrılmak istediği zaman da onları savaş meydanında tutmak için "Süvarileri bekleyin de karşınıza çıksınlar!" demektedir. Bu tevil ikinci kısım (yani düşman kısmı) hususunda söz konusudur. Birinci kısma (yani atlar kısmına) gelince bu hususta söylenecek tevil şudur: Buradaki atlarla kasd ettiği muhtemelen Müslümanların atlarıdır. Bununla hakîm kimsenin arkadaşlarının yaya olduğuna işâret etmektedir. İşte bu hakîm kimse de süvarilere o yayaları beklemelerini söylemektedir ki düşmanın karşısına hep birlikte çıksınlar. Bu doğruya daha yakındır.

CamScanner ile tarandı

la Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu rivâyet ederken işittiğini tahdis etti: "Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin."

٢٦٤) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ طَلْحَةَ بِهَذَا

264) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, el-A'meş kanalıyla Talha'dan bunu tahdis etti.

٢٦٥) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ طَلْحَةَ مِثْلَهُ

265) Bize Osmân tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, Mansûr kanalıyla Talha'dan aynısını tahdis etti.

٢٦٦) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الْأَعْمَشِ بِهذَا

266) Bize Osmân tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, el-A'meş'ten bunu tahdis etti.

٢٦٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، سَمِعْتُ طَلْحَةَ الْيَامِيَّ، سَمِعْتُ ابْنَ عَوْسَجَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

267) Bize Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Ğunder tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Talha el-Yâmî'nin şöyle dediğini işittim: İbn Avsece'yi şöyle derken işittim: el-Berâ b. Âzib'in şöyle dediğini işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin."

٢٦٨) قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْسَجَةَ وَكُنْتُ أُنْسِيتُ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ، حَتَّى أَذْكَرَنِيهِ الضَّحَّاكُ بْنُ مُزَاحِمٍ

268) Abdurrahmân b. Avsece dedi ki: "Bana 'Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin' unutturulmuştu. Tâ ki bunu bana ed-Dahhâk b. Müzâhim hatırlattı."

CamScanner ile tarandı

٢٦٩) حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ثنا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي طَلْحَةُ، سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ، عَنِ الْبَرَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ مِثْلَهُ

269) Bize Mahmûd tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Dâvûd tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bana Talha haber verdi, dedi ki: Abdurrahmân'ı el-Berâ kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu rivâyet ederken işittim: "Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin." Sonra Abdurrahmân aynısını söyledi.

٢٧٠) وَيُرْوَى عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

270) Bu Suheyl- babası- Ebû Hureyre kanalıyla da Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet edilmektedir.

٢٧١) حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ طَلْحَةَ، قَالَ :سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْسَجَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ :قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

271) Bize Kurra b. Habîb tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be ve Muhammed b. Talha, Talha'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Abdurrahmân b. Avsece'yi el-Berâ'dan onun şöyle dediğini rivâyet ederken işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin."

٢٧٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَعَامَّةُ هَذِهِ الْأَخْبَارِ مُسْتَفِيضَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ

272) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bu haberlerin tamamı ilim ehli nezdinde müstefîzdir. (Yaygın ve meşhurdur.)

٢٧٣) وَلَا رَيْبَ فِي تَخْلِيقِ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ، وَنِدَائِهِمْ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ، وَقَالَ: فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

CamScanner ile tarandı

273) Dâvûd Âilesi'nin mizmarlarının ve nidalarının yaratılmış olduğu hususunda hiçbir şüphe yoktur. Zira Allah azze ve celle "O her şeyi yarattı" (Furkân, 2) buyurmuştur. Yine O "Bile bile Allah'a nidler kılmayın!" (Bakara, 22) buyurmuştur.

٢٧٤) حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ أَنَّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ، يَقُولُ :سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ: بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا أَوْ قِرَاءَةً مِنْهُ

274) Bize Hallâd b. Yahyâ tahdis etti, dedi ki: Bize Mis'ar tahdis etti, dedi ki: Bize Adiyy b. Sâbit, el-Berâ'yı şöyle derken işittiğini tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i yatsı namazında 'Ve't tîni ve'z zeytûn'u okurken işittim. Sesi ve kıraati ondan güzel kimseyi işitmedim."

٢٧٥) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ جُنْدَبٍ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ إِيَاسٍ الْهُذَلِيِّ، قَالَ :كُنَّا نَقُومُ فِي عَهْدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي الْمَسْجِدِ فَنَتَفَرَّقُ هَهُنَا فِرْقَةٌ وَهَهُنَا فِرْقَةٌ، وَكَانَ النَّاسُ يَمِيلُونَ إِلَى أَحْسَنِهِمْ صَوْتًا، فَقَالَ عُمَرُ: أُرَاهُمْ قَدِ اتَّخذُوا الْقُرْآنَ أَغَانِيَ، أَمَا وَاللَّهِ لَئِنِ اسْتَطَعْتُ لَأُغَيِّرَنَّ، فَلَمْ يَمْكُثْ إِلَّا ثَلَاثَ لَيَالٍ حَتَّى أَمَرَ أُبَيًّا فَصَلَّى بِهِمْ

275) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Ebî Zi'b tahdis etti, dedi ki: Bize Müslim b. Cundeb, Nevfel b. İyâs el-Huzelî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Ömer b. el-Hattâb radıyallâhu anh'ın zamanında mescidde namaz kılardık da bir kısmımız bir yerde bir kısmımız başka bir yerde olurdu. İnsanlar aralarında en güzel sesli kimse ona meyleder lerdi. Bunun üzerine Ömer dedi ki: "Bakın! Sizi Kur'ân'ı nağmeler hâline getirmiş görüyorum. Vallahi elimden gelirse bu durumu değiştireceğim!" Bundan sonra üç geceden fazla kalmadı. Bu sürenin sonunda Ubeyy'e emretti de onlara Ubeyy namaz kıldırdı.

CamScanner ile tarandı

٢٧٦) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، قَالَ :قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ: اقْرَأْ، وَكَانَ عَلْقَمَةُ حَسَنَ الصَّوْتِ، فَقَرَأَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: رَتِّلْ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي

276) Bize Ahmed b. Yûnus tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Şihâb, el-A'meş- İbrâhîm kanalıyla Alkame'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Abdullah bana 'Oku!' dedi." Alkame'nin sesi güzeldi. Okudu. Bunun üzerine Abdullah "Anam babam sana feda olsun, ağır ağır oku!" dedi.

٢٧٧) قَالَ أَبُو عَبْدُ اللهِ: وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا، وَقَالَ: وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ، وَقَالَ: الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَقَالَ: وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ، وَقَالَ : يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ، وَقَالَ: وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ، وَقَالَ: يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ، وَقَالَ: إِنَّ هذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

277) Ebû Abdullah dedi ki: Allah azze ve celle "Kur'ân okunduğu zaman ona kulak verin!" (A'râf, 204) buyurmuştur. Yine O "Rabbinin sana vahyedilen kitabını oku!" (Kehf, 27) buyurmuştur. Yine O "Allah'ın kitabını okuyanlar" (Fâtır, 29) buyurmuştur. Yine O "Ondan önce sen bir kitaptan okuyor değildin ve sağ elinle de yazmıyordun" (Ankebût, 48) buyurmuştur. Yine O "Onu hakkıyla tilâvet ederler" (Bakara, 121) buyurmuştur. Yine O "Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti anın" (Ahzâb, 34) buyurmuştur. Yine O "Allah'ın ayetlerini gecenin saatlerinde okurlar" (Âli İmrân, 113) buyurmuştur. Yine O "Şüphesiz bu Kur'ân en doğru olana iletir" (İsrâ, 9) buyurmuştur.

٢٧٨) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَبَيَّنَ أَنَّ التِّلَاوَةَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ وَأَنَّ الْوَحْيَ مِنَ الرَّبِّ تَعَالَى

CamScanner ile tarandı

278) Ebû Abdullah (el-Buhârî) -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Görüldüğü üzere O tilâvetin Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den ve ashabından, vahyin ise Rab Teâlâ'dan olduğunu beyan etmiştir.

٢٧٩) وَمِنْهُ قَوْلُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى، فَبَيَّنَتْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ الْإِنْزَالَ مِنَ اللَّهِ، وَأَنَّ النَّاسَ يَتْلُونَهُ

279) Âişe radıyallâhu anhâ'nın şu sözü de bu kapsamdadır: "Allah'ın benim hakkımda okunacak bir vahiy indireceğini düşünmüyordum."

Görüldüğü üzere Âişe radıyallâhu anhâ da indirmenin Allah'tan olduğunu ve insanların onu (yani Allah'ın indirdiğini) okuduklarını beyan etmiştir.

٢٨٠) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ، حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا، وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ، قَالَتْ :فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ، وَأَنَّ اللَّهَ مُبَرِّئُنِي، وَلَكِنْ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى، وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللَّهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى، وَأَنْزَلَ اللَّهُ: إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ، الْعَشْرَ آيَاتٍ كُلَّهَا

280) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys, Yûnus kanalıyla İbn Şihâb'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Urve b. ez-Zubeyr, Alkame b. Vakkâs ve Ubeydullah b. Abdullah; Âişe'nin -iftiracılar onun hakkında söylediklerini söyledikleri zamanki- olayını haber verdi. Her biri bana hadisten bir parça tahdis etti. (Bu hadise göre Âişe) şöyle demiştir: "Sonra yatağıma yattım. O zaman suçsuz olduğumu ve Allah'ın beni temize çıkaracağını biliyordum. Fakat Allah'a yemin olsun ki Allah'ın benim hakkımda okunacak bir vahiy indireceğini düşünmüyordum. Bana göre değerim, Allah benim hakkımda okunacak bir emirle konuş-

CamScanner ile tarandı

mayacak kadar azdı. Sonra Allah Teâlâ "Şüphesiz iftirayla gelenler sizden bir topluluktur..." (Nûr, 11) ile başlayan on ayetin tamamını indirdi.

٢٨١) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي يُونُسُ مِثْلَهُ

281) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus aynısını tahdis etti.

٢٨٢) وَرَوَاهُ صَالِحٌ، وَابْنُ إِسْحَاقَ، وَفُلَيْحٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ نَحْوَهُ

282) Bunu Sâlih, İbn İshâk ve Fuleyh; İbn Şihâb'dan benzer şekilde rivâyet etti.

٢٨٣) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا، وَلَكِنَّهُ كَلَامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ تَلَفَّظَ بِهِ الْعِبَادُ وَالْمَلَائِكَةُ

283) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Yine Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "De ki: İnsanlar ve cinler bu Kur'ân'ın mislini getirmek üzere birleşseler, birbirlerine destek olsalar bile onun mislini getiremezler." (İsrâ, 88) Fakat o, Allah'ın kullar ve melekler tarafından telaffuz edilen kelâmıdır.

٢٨٤) وَقَدْ بَيَّنَ ذَلِكَ مَا حَدَّثَنِي بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ أَحِبَّ فُلَانًا فَيُنَوِّهُ بِهَا جِبْرِيلُ فِي حَمَلَةِ الْعَرْشِ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ الْعَرْشِ، فَيَسْمَعُ أَهْلُ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ لَغَطَ أَهْلِ الْعَرْشِ، مَوَدَّةُ عَبْدٍ تَنْزِلُ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ ثُمَ سَمَاءً سَمَاءً حَتَّى تَنْزِلَ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيُحِبُّهُ أهلُ سَمَاءِ الدُّنْيَا ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ الْأَرْضِ وَالْبُغْضُ مِثْلُ ذَلِكَ

284) Bunu bana Abdulazîz b. Abdullah'ın tahdis ettiği şey beyan etmektedir. O şöyle demiştir: Bize İbn Ebî Hâzim, babası- Ebû Sâlih es-Semmân- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve

CamScanner ile tarandı

sellem'in şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Allah bir kulu sevdiği zaman Cibrîl'e 'Falanı sev!' diye nida eder. Bunun üzerine Cibrîl bunu Hamele-i Arş'a duyurur. Arş ehli de onu sever. Sonra yedinci semanın ehli Arş ehlinin uğultusunu işitir. Kulun sevgisi yedinci semaya, sonra birer birer diğer semalara iner. Tâ ki dünya semasına iner de dünya semasının ehli onu sever. Sonra yere iner de yeryüzündekiler onu sever. Buğz da bu şekildedir."

٢٨٥) وَقَالَ: فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ، وَقَالَ: وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ

285) Yine Allah "Biz onu senin dilinle kolaylaştırdık" (Meryem, 97) ve "Gerçekten Biz Kur'ân'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık" (Kamer, 32) buyurmuştur.

٢٨٦) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ حَدَّثَنَا بِهِ آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرِّشْكُ، سَمِعْتُ مُطَرِّفًا، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ

286) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Herkese kendisi için yaratıldığı şey kolaylaştırılmıştır" buyurmuştur. Bunu bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd er-Rişk tahdis etti, dedi ki: Mutarrif'in İmrân b. Husayn kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu rivâyet ettiğini işittim: "Herkese kendisi için yaratıldığı şey kolaylaştırılmıştır." (Ya da: Herkese kendisi için yaratılan şey kolaylaştırılmıştır.)[18]

٢٨٧) حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ، قَالَ :حَدَّثَنَا يَزِيدُ، حَدَّثَنِي مُطَرِّفُ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عِمْرَانَ، قَالَ :قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ , فِيمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ؟ قَالَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ

287) Bize Ebû Ma'mer tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvâris tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd tahdis etti, dedi ki: Bana Mutarrif b.

---

[18] Dolayısıyla kullardan sâdır olan ve onlara kolaylaştırılan Kur'ân okuma fiili yaratılmıştır.

CamScanner ile tarandı

Abdullah, İmrân'dan şunu tahdis etti: "Ey Allah'ın Resûlü, amel edenler ne için amel etmektedir?" diye sordum. "Herkese kendisi için yaratıldığı şey kolaylaştırılmıştır" buyurdu.

٢٨٨) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ

288) Bize Süleymân tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd, Mutarrif- İmrân kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu tahdis etti: "Herkese kendisi için yaratıldığı şey kolaylaştırılmıştır."

٢٨٩) حَدَّثَنَا أَصْبَغُ، أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِعَمَلِهِ

289) Bize Asbağ tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Vehb, Amr- Ebu'z Zubeyr- Câbir kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu tahdis etti: "Her amel edene ameli kolaylaştırılmıştır."

٢٩٠) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا قُدِّرَ لَهُ

290) Abdullah b. Ömer de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den naklen "Herkese kendisi için takdir edilen kolaylaştırılmıştır" demiştir.

٢٩١) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عُمَرَ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ

291) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Âsım b. Ubeydullah tahdis etti, dedi ki: Sâlim b. Abdullah'ın babasından şunu rivâyet ettiğini işittim: Ömer Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e (aynı şeyi) dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Herkese kolaylaştırılmıştır" buyurdu.

CamScanner ile tarandı

٢٩٢) حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ مِثْلَهُ

292) Bize Haccâc tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be aynısını tahdis etti.

٢٩٣) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي عَاصِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ :سَمِعْتُ سَالِمًا، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ

293) Bize Alî b. Hafs tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah haber verdi, dedi ki: Bize Şu'be haber verdi, dedi ki: Bana Âsım b. Ubeydullah haber verdi, dedi ki: Sâlim'in şöyle dediğini işittim: Babamın şöyle dediğini işittim: Ömer b. el-Hattâb'ı şöyle derken işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i işittim, dedi ki: "Herkese kendisi için yaratıldığı şey kolaylaştırılmıştır."

٢٩٤) وَتَابَعَهُ غُنْدَرٌ، وَالْجُدِّيُّ، عَنْ شُعْبَةَ

294) Ona Ğunder ve el-Cuddî mutabaat edip Şu'be'den rivâyette bulundu.

٢٩٥) وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ

295) Allah azze ve celle "Dillerinizin ve renklerinizin farklılığı..." (Rûm, 22) buyurmuştur.

٢٩٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَبَيَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ ذِكْرَ اللَّهِ هُوَ الْعَمَلُ

296) Ebû Abdullah dedi ki: Ayrıca Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Allah'ı anmanın bir amel olduğunu beyan etmiştir.

٢٩٧) حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنِي ابْنُ ثَوْبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَامِرَ، قَالَ :سَمِعْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ يَقُولُ :إِنَّ آخِرَ كَلِمَةٍ فَارَقْتُ عَلَيْهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ

CamScanner ile tarandı

اللَّهِ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ أَوْ أَفْضَلُ؟ قَالَ: أَنْ تَمُوتَ وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ

297) Bize Alî tahdis etti, dedi ki: Bize el-Velîd b. Müslim tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Sevbân tahdis etti, dedi ki: Bana babam, Mekhûl- Cubeyr b. Nufeyr kanalıyla Mâlik b. Yuhâmir'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Muâz b. Cebel'i şöyle derken işittim: Kendisi üzerine Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den ayrıldığım son konuşma şudur: "Ey Allah'ın Resûlü, amellerin hangisi Allah'a daha sevimlidir -ya da daha fazîletlidir?" diye sordum. "Dilin Allah azze ve celle'nin zikriyle ıslak olduğu hâlde ölmendir" buyurdu.

٢٩٨) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ، سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُغَفَّلٍ، قَالَ :رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ أَوْ جَمَلِهِ وَهِيَ تَسِيرُ بِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ، أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قِرَاءَةً لَيِّنَةً، وَهُوَ يُرَجِّعُ

298) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû İyâs tahdis etti, dedi ki: Abdullah b. Muğaffel'in şöyle dediğini işittim: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i dişi devesinin -ya da erkek devesinin- üzerinde gördüm. Deve onunla yürüyordu. Bir taraftan da o Fetih Sûresi'ni -ya da Fetih Sûresi'nin bir bölümünü- yumuşak bir kıraatle tercî' yaparak okuyordu."

٢٩٩) حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ: قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ سُورَةً فَرَجَّعَ فِيهَا، وَقَالَ مُعَاوِيَةُ: لَوْ شِئْتُ أَنْ أَحْكِيَ لَكُمْ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَفَعَلْتُ

299) Bize Müslim tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye b. Kurra, Abdullah b. Muğaffel'den şunu tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethedildiği gün bir sûre okudu ve onu okurken tercî' yaptı."

Muâviye dedi ki: "İstesem size Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in kıraatini aktarırım."

CamScanner ile tarandı

٣٠٠) حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا

300) Bize Ebu'l Velîd tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be bunu tahdis etti.

٣٠١) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ النَّاسِ أَحْسَنُ قِرَاءَةً؟ قَالَ: الَّذِي إِذَا سَمِعْتَهُ رَأَيْتَ عَلَيْهِ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

301) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Ayrıca Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "İnsanlardan hangisinin kıraati daha güzeldir?" diye sorulmuş, o da "Kendisini işittiğin zaman Allah azze ve celle'den korktuğunu üzerinde müşahede ettiğin kimseninki" diye cevap vermiştir.

٣٠٢) وَيُذْكَرُ عَنْ سَعْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ الذِّكْرِ الْخَفِيُّ

302) Sa'd kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den "Zikrin en hayırlısı gizli olandır" buyurduğu zikredilmektedir.

٣٠٣) وَقَالَ: ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً، وَقَالَ: وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ

303) Allah "Rabini; içinden, yakararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle an..." (A'râf, 205) buyurmuştur. Yine O "Rabbinize yakararak ve gizlice dua edin" (A'râf, 55) buyurmuştur.

٣٠٤) وَسَمِعَ عُمَرُ مُعَاذًا الْقَارِئَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَقَالَ: إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

304) Ömer Muâz el-Kârî'yi yüksek sesle okurken işitmiş, bunun üzerine "Şüphesiz seslerin en hoşlanılmayanı eşeklerin sesidir" (Lukmân, 19) demiştir.

CamScanner ile tarandı

٣٠٥) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ، سَمِعْتُ أَبِي، سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ، قَالَ: مَا سَمِعْتُ صَنْجًا قَطُّ، وَلَا بَرْبَطًا، وَلَا مِزْمَارًا أَحْسَنَ صَوْتًا مِنْ أَبِي مُوسَى إِلَّا فُلَانٌ إِنْ كَانَ لَيُصَلِّي بِنَا فَنَوَدُّ أَنَّهُ قَرَأَ الْبَقْرَةَ مِنْ حُسْنِ صَوْتِهِ

305) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Mu'temir tahdis etti, dedi ki: Babamın şöyle dediğini işittim: Ebû Osmân'ın şöyle dediğini işittim: "Falan haricinde sesi Ebû Mûsâ'dan güzel olan ne bir sanc ne bir ud ne bir zurna işittim. O bize namaz kıldırırdı da Bakara'yı güzel sesiyle okumasını isterdik."

٣٠٦) وَيُذْكَرُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ مُعَاذٍ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنُؤَاخَذُ بِمَا نَقُولُ كُلِّهِ وَيُكْتَبُ عَلَيْنَا؟ قَالَ: وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ فِي جَهَنَّمَ إِلَّا حَصَائِدُ الْأَلْسِنَةِ

306) Abdurrahmân b. Ğanm kanalıyla Muâz'dan zikredildiğine göre o "Ey Allah'ın Resûlü, bütün söylediklerimizden hesaba çekilecek miyiz ve hepsi üzerimize yazılacak mı?" diye sordu. Bunun üzerine Rasulullah 'İnsanları burunları üzerine cehenneme dillerin hayırsız sözlerinden başkası mı devirmektedir ki?' buyurdu.

٣٠٧) وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ: حَدَّثَنِي أَبُو هَانِئٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ فِي جَهَنَّمَ إِلَّا مَا نَطَقَتْ أَلْسِنَتُهُمْ؟

307) Ahmed b. Sâlih, İbn Vehb'den onun şöyle dediğini rivâyet etmiştir: Bana Ebû Hâni', Amr b. Mâlik- Fedâle b. Ubeyd kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem dedi ki: "İnsanları burunları üzerine cehenneme dillerinin söylediklerinden başkası mı devirmektedir ki?"

CamScanner ile tarandı

٣٠٨) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :فَبَيَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ أَصْوَاتَ الْخَلْقِ وَقِرَاءَتَهُمْ وَدِرَاسَتَهُمْ وَتَعْلِيمَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ مُخْتَلِفَةٌ بَعْضُهَا أَحْسَنُ مِنْ بَعْضٍ وَأَزْيَنُ وَأَحْلَى، وَأَصْوَتُ، وَأَرْتَلُ، وَأَلْحَنُ، وَأَعْلَى، وَأَخَفُّ، وَأَغَضُّ، وَأَخْشَعُ، قَالَ: وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا، وَأَجْهَرُ، وَأَخْفَى، وَأَمْهَرُ، وَأَمَدُّ، وَأَلْيَنُ، وَأَخْفَضُ مِنْ بَعْضٍ

308) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Görüldüğü üzere Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem yaratılmışların seslerinin, okuyuşlarının, anlatışlarının, öğretişlerinin ve dillerinin yaratılmış olduğunu; bunların bir kısmının diğerlerinden daha daha güzel, daha süslü, daha tatlı, daha sesli, daha bir ağır, daha bir lahinli, daha yüksek, daha hafif, daha taze, Allah'ın "Sesler Rahmân'ın karşısında huşûya bürünmüştür, artık fısıltıdan başka bir şey duyamazsın" (Tâhâ, 108) buyurduğu üzere daha huşûlu, daha açık, daha gizli, daha mâhir, daha uzun, daha yumuşak ve daha kısık olduğunu beyan etmiştir.

٣٠٩) حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِي يَشْتَدُّ عَلَيْهِ لَهُ أَجْرَانِ

309) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Katâde- Zürâre- Sa'd b. Hişâm- Âişe kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Kur'ân'ı mahâretle okuyan şerefli ve iyi yazıcılarla beraberdir. Onu okurken zorlanana ise iki ecir vardır."

٣١٠) حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ :سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: كَانَ يَمُدُّ مَدًّا

310) Bize Müslim tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr b. Hâzim tahdis etti, dedi ki: Bize Katâde tahdis etti, dedi ki: Enes b. Mâlik'e

CamScanner ile tarandı

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kıraatini sordum. "Uzun uzun okurdu" dedi.

٣١١) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَأَبُو النُّعْمَانِ، قَالَا :ثنا جَرِيرٌ مِثْلَهُ، وَقَالَ: يَمُدُّ صَوْتَهُ مَدًّا

311) Bize Süleymân b. Harb ve Ebu'n Nu'mân tahdis etti, dediler ki: Bize Katâde aynısını tahdis etti. Ayrıca "Sesini iyice uzatırdı" dedi.

٣١٢) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ :سُئِلَ أَنَسٌ، كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ كَانَتْ مَدًّا، ثُمَّ قَرَأَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَمُدُّ بِسْمِ اللَّهِ وَيَمُدُّ الرَّحْمَنِ، وَيَمُدُّ الرَّحِيمِ

312) Bize Amr b. Âsım tahdis etti, dedi ki: Bize Hemmâm'ın Katâde'den tahdis ettiğine göre Enes b. Mâlik'e "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kıraati nasıldı?" diye soruldu. O da "Uzundu" diye cevap verdi. Sonra "Bismillâhirrahmânirrahîm"i okudu ve dedi ki: "O 'Bismilllâh'ı uzatırdı. 'er-Rahmân'ı uzatırdı. 'er-Rahîm'i de uzatırdı."

٣١٣) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ، عَنْ قُطْبَةَ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَرَأَ فِي الْفَجْرِ: وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ، يَمُدُّ بِهَا صَوْتَهُ

313) Bize Muhammed b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize İsrâîl, Ziyâd b. Ilâka- Kutbe b. Mâlik kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun sabah namazında sesini uzata uzata "Ve'n nahle bâsikâtin lehâ tal'un nadîd"i (Kâf, 10) okuduğunu tahdis etti.

٣١٤) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَأَمَّا الْمَتْلُوُّ فَقَوْلُ اللَّهِ الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ، وَقَالَ : هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ

CamScanner ile tarandı

314) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Okunan şeye gelince o kendisine hiçbir şeyin benzemediği, Semî'/İşiten ve Basîr/Gören (Şûrâ, 11) Allah Teâlâ'nın sözüdür. Yine O "İşte bu kitabımızdır, size hakkı söylemektedir" (Câsiye, 29) buyurmuştur.

٣١٥) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُمَثَّلُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلًا فَيَشْفَعُ لِصَاحِبِهِ

315) Abdullah b. Amr, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyetle şöyle demiştir: "Kur'ân kıyâmet günü bir adam olarak temessül eder ve sahibine şefaat eder."

٣١٦) حَدَّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ شُعَيْبِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

316) Bunu bana Zuheyr b. Harb tahdis etti, dedi ki: Bize Ya'kûb b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bize babam, İbn İshâk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Amr b. Şuayb b. Muhammed b. Abdullah b. Amr, babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in bunu söylediğini işittim.

٣١٧) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ :وَهُوَ اكْتِسَابُهُ وَفِعْلُهُ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

317) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bu (adam olarak temessül eden şey) kişinin iktisâbı/kazancı ve fiilidir. Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Kim zerre ağırlığınca hayır işlerse onu görür. Kim zerre ağırlığınca şer işlerse onu görür." (Zelzele, 7-8)

٣١٨) وَقَالَ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ صَعْصَعَةَ، عَمِّ الْفَرَزْدَقِ، أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعْتُهُ يَقْرَأُ :فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ، فَقُلْتُ: حَسْبِي قَدْ عَلِمْتُ فِيمَ الْخَيْرُ وَفِيمَ الشَّرُّ

CamScanner ile tarandı

318) Cerîr b. Hâzim, el-Hasen kanalıyla el-Ferazdak'ın amcası Sa'saa'dan şunu rivâyet etmiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanına gittim ve onu "Kim zerre ağırlığınca hayır işlerse onu görür, kim zerre ağırlığınca şer işlerse onu görür" (Zelzele, 7-8) ayetlerini okurken işittim. Bunun üzerine "Bu bana yeter" dedim. "Artık hayrın ve şerrin nerede olduğunu öğrenmiş bulunuyorum."

٣١٩) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِنَّا إِذَا حَدَّثْنَاكُمْ أَتَيْنَاكُمْ بِتَصْدِيقِ ذَلِكَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، وَقَدْ دَخَلَ فِي ذَلِكَ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَغَيْرُهَا

319) İbn Mes'ûd radıyallâhu anh şöyle demiştir: "Biz size hadis aktardığımızda size bunu doğrulayan şeyi Allah'ın kitabından getiririz." Bunun kapsamına Kur'ân okuma ve başka şeyler de girmektedir.

٣٢٠) وَقَدْ بَيَّنَ اللَّهُ قَوْلَ الْمَخْلُوقِينَ حِينَ قَالَ: لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا، فَأَخْبَرَ أَنَّ الْعَمَلَ مِنَ الْحَيَاةِ ثُمَّ بَيَّنَ خَلْقَهُ فَقَالَ: وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

320) Allah "Hanginizin ameli daha güzel diye sizi sınamak için..." (Mülk, 2) buyurarak yaratılmışların sözünü beyan etmiş, amelin hayattan olduğunu bildirmiştir. Sonra yarattığını beyan edip şöyle buyurmuştur: "Sözünüzü gizleyin ya da açığa vurun, O göğüslerin özündekini bilir. Yaratan bilmez mi? O Latîf'tir, Habîr'dir." (Mülk, 13-14)

٣٢١) مَعَ أَنَّ الْجَهْمِيَّةَ وَالْمُعَطِّلَةَ إِنَّمَا يُنَازِعُونَ أَهْلَ الْعِلْمِ عَلَى قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: إِنَّ اللَّهَ لَا يَتَكَلَّمُ, وَإِنْ تَكَلَّمَ فَكَلَامُهُ خَلْقٌ، فَقَالُوا: إِنَّ الْقُرْآنَ الْمَقْرُوءَ بِعِلْمِ اللَّهِ مَخْلُوقٌ، فَلَمْ يُمَيِّزُوا بَيْنَ تِلَاوَةِ الْعِبَادِ وَبَيْنَ الْمَقْرُوءِ

321) Şu da var ki muattıl Cehmiyye ilim ehliyle ancak Allah tebârake ve teâlâ'nın kelâmı hususunda çekişmekte ve "Allah konuşmaz, konuşursa bile kelâmı yaratılmıştır" demektedir. Onlar

CamScanner ile tarandı

"Allah'ın ilmiyle okunan Kur'ân yaratılmıştır" demişler, kulların okuyuşuyla okunan şeyi birbirinden ayırmamışlardır.

٣٢٢) وَقَدْ رَفَعَ أَبُو بَكْرٍ صَوْتَهُ بِقَوْلِهِ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا، حَدَّثَنِي بِهِ عَيَّاشُ هُوَ بْنُ الْوَلِيدِ الرَّقَّامُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ :مَا عَلِمْتُ قُرَيْشًا هَمُّوا بِقَتْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا يَوْمًا، فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ, فَاخْتَطَفَهُ , ثُمَّ رَفَعَ صَوْتَهُ، فَقَالَ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ، الْآيَةَ. فَقَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ أَرْسَلَنِي رَبِّي إِلَيْكُمْ بِالذَّبْحِ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ :يَا مُحَمَّدُ مَا كُنْتَ جَهُولًا، فَقَالَ: وَأَنْتَ مِنْهُمْ

322) Ebû Bekir yüksek sesle "Bir adamı öldürecek misiniz?" (Ğâfir, 28) demiştir. Bunu bana Ayyâş -ki o İbnu'l Velîd er-Rakkâm'dır- tahdis etti, dedi ki: Bize Abdula'lâ tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Amr, Ebû Seleme'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Abdullah b. Amr b. el-Âs tahdis etti, dedi ki: "Bir gün haricinde Kureyş'in Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i öldürmeye niyetlendiğini bilmiyorum. O gün de Ebû Bekir geldi, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i hızla kendisine çekti, sonra da yüksek sesle 'Rabbim Allah dedi diye bir adamı öldürecek misiniz, hâlbuki o Rabbinizden açık delillerle gelmiştir...' (Ğâfir, 28) dedi. Sonra Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem 'Nefsim elinde olana yemin ederim ki Rabbim beni size boğazlamayla gönderdi' dedi. Ebû Cehil 'Ey Muhammed, sen câhil değildin' diye karşılık verdi. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem 'Sen de onlardansın!' buyurdu."

٣٢٣) وَقَالَ الْأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ أَنَسٍ، فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ فَجَعَلَ يُنَادِي: وَيْلَكُمْ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ

323) el-A'meş, Ebû Süfyân kanalıyla Enes'ten şunu rivâyet etti: "Bunun üzerine Ebû Bekir kalktı ve "Yazıklar olsun size, Rabbim Allah dedi diye bir adamı öldürecek misiniz?" dedi.

CamScanner ile tarandı

٣٢٤) رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، وَأَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

324) Bunu Abdullah b. Amr ve Esmâ bint Ebû Bekr Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet etti.

٣٢٥) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَالْمَقْرُوءُ هُوَ كَلَامُ الرَّبِ الَّذِي قَالَ لِمُوسَى: إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي، إِلَّا الْمُعْتَزِلَةَ فَإِنَّهُمُ ادَّعَوْا أَنَّ فِعْلَ اللَّهِ مَخْلُوقٌ، وَأَنَّ أَفْعَالَ الْعِبَادِ غَيْرُ مَخْلُوقَةٍ وَهَذَا خِلَافُ عِلْمِ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا مَنْ تَعَلَّقَ مِنَ الْبَصْرِيِّينَ بِكَلَامِ سَنْسُوِيَه، كَانَ مَجُوسِيًّا فَادَّعَى الْإِسْلَامَ، فَقَالَ الْحَسَنُ :أَهْلَكَتْهُمُ الْعُجْمَةُ

325) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Demek ki okunan şey, Mûsâ'ya "İnnenî enellâhu lâ ilâhe illâ ene fa'budnî"[19] (Tâhâ, 14) buyuran Rabbin kelâmıdır. Fakat Mutezile bu görüşte değildir. Zira onlar Allah'ın fiilinin yaratılmış olduğunu, kulların fiillerinin ise yaratılmamış olduğunu iddia etmişlerdir! Hâlbuki bu müslümanların bilgisinin hilâfınadır. Şu kadar var ki bazı Basralılar (bu görüşte olan) Sensûye'nin görüşüne tutunmuşlardır. Bu şahıs sonradan müslümanlık iddiasında bulunan bir mecûsî idi. el-Hasen "Onları acemlik (yani Arapça'dan anlamayışları) helâk etti" demiştir.

٣٢٦) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ ابْنِ زَيْدٍ النُّمَيْرِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ

326) Bize Süleymân b. Harb tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd b. Zeyd, İbn Zeyd en-Numeyrî kanalıyla el-Hasen'den tahdis etti.

[19] Gerçekten Ben, Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Şu hâlde Bana ibâdet et!

CamScanner ile tarandı

٣٢٧) وَقَالَ هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ : كَانَتِ الْعَرَبُ تُثْبِتُ الْقَدَرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَالْإِسْلَامِ

327) Hemmâm, Katâde'den şunu rivâyet etmiştir: Araplar kadere cahiliyyede de İslâm'da da inanırlardı.[20]

٣٢٨) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ، فَذَكَرَ إِبْلَاغَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ، ثُمَّ ذَكَرَ فِعْلَ تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ فَقَالَ: وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ فَسَمَّى تَبْلِيغَهُ الرِّسَالَةَ وَتَرْكَهُ فِعْلًا، فَلَا يُمْكِنُ لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ: عَلَى الرَّسُولِ أَنَّهُ لَمْ يَفْعَلْ مَا أُمِرَ بِهِ مِنَ الرِّسَالَةِ

328) Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Bunu yapmazsan O'nun risâletini tebliğ etmemiş/mesajını iletmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır." (Mâide, 67) Görüldüğü üzere O, Resûl'e indirilenin tebliğini söz konusu etmiş, sonra risâleti tebliğ fiilini söz konusu ederek "Eğer bunu yapmazsan O'nun risâletini tebliğ etmemiş olursun" buyurmuştur. Böylece Resûl'ün risâleti tebliğ etmesini ya da etmemesini fiil olarak isimlendirmiştir. Şu hâlde hiç kimse Resûl hakkında "O kendisine emredilen risâleti yerine getirmemiştir" diyemez.

٣٢٩) حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ النَّحْرِ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَوَصِيَّتُهُ إِلَى أُمَّتِهِ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

329) Bize Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ b. Saîd tahdis etti, dedi ki: Bize el-Fudayl b. Ğazvân tahdis etti, dedi ki: Bize İkrime'nin İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve

[20] Yani Arapça'yı bilmemek, insanları, câhiliyye Araplarının bile sahip olmadığı sapık bir görüşe, kaderi inkâr düşüncesine sevk etmiştir.

CamScanner ile tarandı

sellem Kurban Bayramı günü insanlara bir hutbe irad etti. Sonra başını semaya kaldırıp "Allah'ım tebliğ ettim mi, Allah'ım tebliğ ettim mi, Allah'ım tebliğ ettim mi?" dedi. İbn Abbâs dedi ki: Nefsim elinde olana yemin ederim ki bu onun ümmetine vasiyetidir: "Burada bulunan bulunmayana aktarsın!"

٣٣٠) وَحَدَّثَنَا عَلِيٌّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا أَبُو الزَّعْرَاءِ سَمِعَهُ مِنْ عَمِّهِ أَبِي الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ :أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَعَّدَ فِيَّ النَّظَرَ وَصَوَّبَ. قُلْتُ :إِلَى مَا تَدْعُو؟ وَعَنْ مَا تَنْهَى؟ قَالَ: لَا شَيْءَ إِلَّا اللَّهَ وَالرَّحِمَ، قَالَ : أَتَتْنِي رِسَالَةٌ مِنْ رَبِّي فَضِقْتُ بِهَا ذَرْعًا وَرَأَيْتُ أَنَّ النَّاسَ سَيُكَذِّبُونَنِي، فَقِيلَ لِي :لَتَفْعَلَنَّ أَوْ لَيُفْعَلَنَّ بِكَ

330) Bize yine Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize Ebu'z Za'râ, amcası Ebu'l Ahvas'ı babasından onun şöyle dediğini rivâyet ederken işittiğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanına gittim. Bakışlarını bana kaldırdı, sonra da indirdi. "Neye çağırıyorsun ve neden sakındırıyorsun?" diye sordum. "Allah'tan ve akrabalık bağlarını gözetmekten başka bir şeye çağırmıyorum" buyurdu. Yine o şöyle dedi: "Bana Rabbimden bir risâlet/mesaj geldi ve onu yüklenmekte zorluk çektim. İnsanların beni yalanlayacağını düşündüm. Bunun üzerine bana 'Ya bu işi yaparsın ya da sana bir şeyler yapılır' dendi."

٣٣١) وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً

331) Ebû Hureyre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyetle "Benden bir ayet olsun tebliğ edin!" demiştir.

٣٣٢) وَقَالَ الزُّهْرِيُّ: مِنَ اللَّهِ الرِّسَالَةُ، وَعَلَى الرَّسُولِ الْبَلَاغُ، وَعَلَيْنَا التَّسْلِيمُ

332) ez-Zuhrî şöyle demiştir: "Risâlet Allah'tandır. Resûl'e düşen tebliğ, bize düşen de teslimiyettir."

CamScanner ile tarandı

٣٣٣) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَانْتَحَلَ نَفَرٌ هَذَا الْكَلَامَ، فَافْتَرَقُوا عَلَى أَنْوَاعٍ لَا أُحْصِيهَا مِنْ غَيْرِ بَصَرٍ، وَلَا تَقْلِيدٍ يَصِحُّ فَأَضَلَّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، جَهْلًا بِلَا حُجَّةٍ، أَوْ ذِكْرِ إِسْنَادٍ، وَكُلُّهُ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ فَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُلْبِسَهُمْ شِيَعًا، وَيُذِيقَ بَعْضَهُمْ بَأْسَ بَعْضٍ، فَلَا مَرَدَّ لَهُ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ

333) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bazıları bu sözü alıp basîretsizce ve sahih bir taklid üzere olmaksızın sayamayacağım kadar çok fırkaya ayrılmıştır. Böylece câhilce, bir hüccete dayanmaksızın ve herhangi bir isnad zikretmeksizin birbirlerini saptırmışlardır. Rabbinin rahmet ettikleri hariç bunların hepsi Allah'tan gayrısının katındandır. Bundan dolayı bu görüşlerin arasında birçok çelişki bulmuşlardır. Allah onları fırkalara ayırıp bir kısmına diğerlerinin gücünü tattırmak istediği zaman O'nun emrini geri çevirecek yoktur. Artık onlar şüpheleri içinde döner dururlar.

٣٣٤) كَمَا حَدَّثَنِي الْأُوَيْسِيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِيهِ: لَا يُقِيمُونَ عَلَى أَمْرٍ وَإِنْ أَعْجَبَهُمْ إِلَّا نَقَلَهُمُ الْجَدَلُ إِلَى أَمْرٍ سِوَاهُ، فَهُمْ كُلَّ يَوْمٍ فِي شُبْهَةٍ جَدِيدَةٍ وَدِينِ ضَلَالٍ

334) Nitekim bana el-Uveysî, İbn Ebi'z Zinâd kanalıyla babasından onun şöyle dediğini tahdis etti: "Onlar bir şey üzerinde sabit kalmazlar. Benimsedikleri görüş hoşlarına giderse ne âlâ. Aksi takdirde cidâl onları başka bir şeye nakleder. Artık onlar her gün yeni bir şüphe, yeni bir sapık din içerisindedirler."

٣٣٥) حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعُوذُ بِوَجْهِكَ، قَالَ: أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ، قَالَ: أَعُوذُ بِوَجْهِكَ، قَالَ: أَوْ يُلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ، قَالَ: هَذَا هُوَ أَهْوَنُ أَوْ هَذَا أَيْسَرُ

CamScanner ile tarandı

335) Bize Ebu'n Nu'mân tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd b. Zeyd, Amr b. Dînâr kanalıyla Câbir'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "De ki: O üzerinize yukarınızdan bir azap göndermeye kâdirdir" (En'âm, 65) ayeti nazil olduğu zaman Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Yüzüne sığınırım" dedi. Sonra "ya da ayaklarınızın altından..." kısmını okudu ve yine "Yüzüne sığınırım" dedi. Sonra "ya da sizi fırkalara ayırıp bir kısmınızın gücünü diğer kısmınıza tattırmaya..." kısmını okudu ve "Bu daha hafiftir -ya da daha kolaydır" buyurdu.

٣٣٦) وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَحَرَمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَهْلَ الْأَهْوَاءِ كُلَّهُمْ، أَنْ يَجِدُوا عِنْدَ أَشْيَاعِهِمْ، أَوْ بِأَسَانِيدِهِمْ، حُكْمًا مِنْ أَحْكَامِ الرَّسُولِ أَوْ فَرْضًا أَوْ سُنَّةً مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ، إِلَّا مَا يَعْتَلُّونَ بِأَهْلِ الْحَدِيثِ، إِذَا بَدَا لَهُمْ، كَالَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ، فَآمَنُوا بِبَعْضٍ، وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ، فَمَنْ رَدَّ بَعْضَ السُّنَنِ مِمَّا نَقَلَهُ أَهْلُ الْعِلْمِ، فَيَلْزَمُهُ أَنْ يَرُدَّ بَاقِيَ السُّنَنِ، حَتَّى يَتَخَلَّى مِنَ السُّنَنِ وَالْكِتَابِ، وَأَمْرِ الْإِسْلَامِ أَجْمَعَ. وَالْبَيَانُ فِي هَذَا كَثِيرٌ

336) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Allah azze ve celle hevâ ehlinin tamamını kendilerinden olan şeyhleri kanalıyla ya da kendi isnadları vasıtasıyla Resûl'ün hükümlerinden bir hüküm, bir farz ya da resûllerin sünnetlerinden bir sünnet bulmaktan mahrum bırakmıştır. Şu kadar var ki onlar işlerine geldiği zaman hadis ehline yapışırlar. Onların bu durumu Kur'ân'ı parçalar hâline getirip onun bir kısmına iman eden bir kısmına ise küfreden kimselerin durumuna benzemektedir. Kim ilim ehlinin naklettiği sünnetlerin bir kısmını reddediyorsa onun sünnetlerin kalan kısmını da reddetmesi gerekir ki sünnetlerden, Kitab'dan ve İslâm'ın tamamından bağımsız hâle gelsin! Bu konudaki açıklama çoktur.

٣٣٧) قَالَ الْخَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ: يُقَلَّلُ الْكَلَامُ لِيُحْفَظَ وَيُكَثَّرُ لِيُفْهَمَ

337) el-Halîl b. Ahmed şöyle demiştir: "Kelâm bellensin diye azaltılır, anlaşılsın diye çoğaltılır."

CamScanner ile tarandı

٣٣٨) وَنَحْنُ عَلَى قَوْلِ عُمَرَ حَيْثُ يَقُولُ: إِنِّي قَائِلٌ مَقَالَةً قُدِّرَ لِي أَنْ أَقُولَهَا، فَمَنْ عَقَلَهَا وَوَعَاهَا فَلْيُحَدِّثْ بِهَا حَتَّى تَنْتَهِيَ بِهِ رَاحِلَتُهُ، وَمَنْ خَشِيَ أَنْ لَا يَعِيَهَا، فَإِنِّي لَا أُحِلُّ لَهُ أَنْ يَكْذِبَ عَلَيَّ، حَدَّثَنِي بِهِ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكٍ، وَيُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ ذَلِكَ

338) Biz Ömer'in söylediğini söylüyoruz. O şöyle demiştir: "Ben söylememin bana takdir edildiği bir söz söyleyeceğim. Kim sözümü akleder ve iyice bellerse onu devesinin götürdüğü yere kadar aktarsın. Kim de sözümü iyi belleyemeyeceğinden endişe ediyorsa ben ona hakkımda yalan söylemesini helâl etmiyorum."

Bunu bana Yahyâ b. Süleymân, İbn Vehb- Mâlik ve Yûnus- İbn Şihâb- Ubeydullah b. Abdullah- İbn Abbâs- kanalıyla Ömer'den tahdis etti.

٣٣٩) قَالَ اللَّهُ: وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

339) Allah tebârake ve teâlâ şöyle buyurmuştur: "Hakkında bilgin olmayan şeyin peşine düşme!" (İsrâ, 36)

٣٤٠) هَدَانَا اللهُ وَإِيَّاكُمُ الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ وَجَنَّبَنَا الَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ

340) Allah bizi ve sizi Dosdoğru Yol'a iletsin. Bizi kendilerine apaçık deliller geldikten sonra fırkalara ayrılıp ihtilâfa düşen kimselerden uzak eylesin.

٣٤١) وَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: بَغْيًا بَيْنَهُمْ: بَغْيًا عَلَى الدُّنْيَا، وَطَلَبِ مُلْكِهَا وَزُخْرُفِهَا وَزِينَتِهَا، أَيُّهُمْ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ وَالْمَهَابَةُ فِي النَّاسِ فَبَغَى بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ، وَضَرَبَ بَعْضُهُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ:

CamScanner ile tarandı

أَقَامُوا عَلَى مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ، وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ، وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَاعْتَزَلُوا الِاخْتِلَافَ، وَكَانُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِنَّ رُسُلَهُمْ قَدْ بَلَّغَتْهُمْ وَأَنَّهُمْ كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ

341) Ubeyy b. Ka'b "aralarındaki bağy sebebiyle" (Câsiye, 17) buyruğu hakkında şunları söylemiştir: "Yani dünyayı istemeleri, onun saltanatının, yaldızının ve süsünün peşine düşmeleri sebebiyle. Saltanat ve insanlar arasındaki saygınlık hangisinin olacak diye. Bundan dolayı birbirlerine karşı haddi aşmışlar, birbirlerinin boyunlarını vurmuşlardır. Sonra Allah iman edenleri kendisi hususunda ihtilâfa düştükleri hakka hidâyet etmiştir. Bu sebeple onlar resûllerin getirdiği şey üzere durmuşlar, namazı kılmışlar, zekâtı vermişler ve ihtilâftan uzak durmuşlardır. Böylece kıyamet günü insanlar aleyhine; resûllerinin kendilerine (Allah'ın mesajını) tebliğ ettiklerine, insanların ise resûllerini yalanladıklarına dair şehadette bulunacak konuma gelmişlerdir.

٣٤٢) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ

342) Bize İsmâîl b. Ebî Uveys tahdis etti, dedi ki: Bana Kesîr b. Abdullah b. Amr b. Avf, babası- dedesi kanalıyla Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Hep birlikte Allah'ın ipine yapışın! Ayrılmayın! Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra ihtilâfa düşenler gibi olmayın!"

٣٤٣) حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، قَالَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَسَارٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ :بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَهُ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا ابْنَ عُمَرَ، كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ فِي النَّجْوَى؟ قَالَ :سَمِعْتُهُ يَقُولُ: يَدْنُو مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ قَالَ: فَذَكَرَ صَحِيفَتَهُ فَيُقَرِّرُهُ بِذُنُوبِهِ: هَلْ تَعْرِفُ؟ فَيَقُولُ :رَبِّ أَعْرِفُ، حَتَّى يَبْلُغَ بِهِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَبْلُغَ

CamScanner ile tarandı

فَيَقُولُ :إِنِّي سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكَافِرُ فَيُنَادَى عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ، قَالَ اللَّهُ: وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ، قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: كَنَفُهُ: يَعْنِي سِتْرَهُ

343) Bize Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah haber verdi, dedi ki: Bize Muhammed b. Yesâr, Katâde- Safvân b. Muhriz kanalıyla İbn Ömer'den şunu rivâyet etti: (Safvân b. Muhriz dedi ki:) İbn Ömer'le birlikte yürüdüğüm sırada ona bir adam gelip "Ey İbn Ömer, Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i necvâ (Allah'ın müminle gizlice konuşması) konusunda ne buyururken işittin?" diye sordu. O da şöyle cevap verdi: Onu şöyle buyururken işittim: "Mümin Rabbine yaklaşır. Tâ ki Rabbi onun üzerine kenefini koyar. -Sonra sahifesini zikretti-. Sonra ona günahlarını itiraf ettirir. 'Biliyor musun?' buyurur. O da 'Rabbim, biliyorum' der. Yine 'Biliyor musun?' buyurur. O da yine 'Rabbim, biliyorum' der. Tâ ki Allah'ın varmasını dilediği yere kadar varır. Sonra Allah 'Ben dünyada senin günahlarını örtmüştüm, bu gün de günahlarını bağışlıyorum' buyurur. Sonra hasenelerinin kitabı verilir. Kâfire gelince, bütün şahidlerin yanı başında nida edilir."

Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Şahidler de şöyle der: Bunlar Rableri hakkında yalan söyleyenlerdir. İyi dinleyin! Allah'ın laneti zalimler üzerinedir." (Hûd, 18)

İbnu'l Mubârek dedi ki: "Kenefi örtüsü demektir."

٣٤٤) حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ، حَدَّثَنَا أَبَانُ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ، بَيْنَا أَنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ قَالَ :سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

344) Bize Müslim tahdis etti, dedi ki: Bize Ebân tahdis etti, dedi ki: Bize Katâde tahdis etti, dedi ki: Bize Safvân b. Muhriz tahdis etti, dedi ki: Ben İbn Ömer'in yanındayken o şöyle dedi: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i benzerini buyururken işittim.

٣٤٥) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ بِهَذَا

CamScanner ile tarandı

345) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Avâne, Katâde'den bunu tahdis etti.

٣٤٦) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، وَهِشَامٌ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ بِهَذَا

346) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Zurey' tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd ve Hişâm tahdis etti, dediler ki: Bize Katâde bunu tahdis etti.

٣٤٧) وَقَالَ آدَمُ: حَدَّثَنَا شَيْبَانُ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

347) Âdem dedi ki: Bize Şeybân tahdis etti, dedi ki: Bize Katâde tahdis etti, dedi ki: Bize Safvân b. Muhriz, İbn Ömer'den şunu tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i bunu buyururken işittim.

٣٤٨) حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ، عَنْ صَفْوَانَ، سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ، سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَأَمَّا الْكَافِرُ وَالْمُنَافِقُ فَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

348) Bize Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Hemmâm tahdis etti, dedi ki: Bana Katâde, Safvân'dan onun İbn Ömer'in Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittiğini işittiğini tahdis etti: "Kâfire ve münafığa gelince şahidler 'Bunlar Rableri hakkında yalan söyleyenlerdir, iyi dinleyin, Allah'ın laneti zâlimler üzerinedir!' derler."

٣٤٩) حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي الْوَلِيدِ أَبُو عُثْمَانَ الْمَدَنِيُّ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ مُسْلِمٍ، حَدَّثَهُ أَنَّ شُفَيًّا الْأَصْبَحِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ دَخَلَ الْمَدِينَةَ، فَإِذَا أَبُو هُرَيْرَةَ، فَقَالَ :حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْقَارِئِ: أَلَمْ أُعَلِّمْكَ مَا أَنْزَلْتُ عَلَى

CamScanner ile tarandı

رَسُولِي؟ قَالَ :بَلَى يَا رَبِّ، قَالَ :فَمَاذَا عَمِلْتَ؟ قَالَ :كُنْتُ أَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، فَيَقُولُ اللَّهُ :كَذَبْتَ وَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ كَذَبْتَ، وَيَقُولُ اللَّهُ :بَلْ أَرَدْتَ أَنْ يُقَالَ فُلَانٌ قَارِئٌ، وَقَدْ قِيلَ ذَلِكَ

وَقَالَ أَبُو عُثْمَانَ، أَخْبَرَنِي الْعَلَاءُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، قَالَ مُعَاوِيَةُ :صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ: مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ، إِلَى: وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

349) Bize Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah, Hayve b. Şurayh'tan onun şöyle dediğini haber verdi: Bana el-Velîd b. Ebi'l Velîd -Ebû Osmân el-Medenî- Ukbe b. Müslim'in kendisine Şüfeyyâ el-Asbahî'nin ona şunu tahdis ettiğini tahdis etti: O (yani Şüfeyyâ) Medîne'ye girmiş ve bakmış ki Ebû Hureyre! Ebû Hureyre şöyle demiş: Bana Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem tahdis etti, buyurdu ki: "Kıyamet günü geldiğinde Allah azze ve celle kâriye 'Sana resûlüme indirdiğimi öğretmedim mi?' buyurur. O da 'Öğrettin yâ Rabb!' der. Allah 'Peki ne amel ettin?' buyurur. O da 'Gece saatlerini ve gündüz saatlerini kıyamla geçirirdim' der. Allah 'Yalan söyledin!' buyurur. Melekler de 'Yalan söyledin' derler. Allah 'Sen ancak falanca kâridir denmesini istedin ve bu sana dendi' buyurur."

Ebû Osmân dedi ki: Bana el-Alâ b. Ebî Hakîm haber verdi, dedi ki: Muâviye dedi ki: Allah ve Resûlü doğru söylemiştir: "Kim dünya hayatını ve zinetini isterse onlara orada yaptıklarının karşılığını tastamam veririz. Orada haksızlığa da uğratılmazlar... Yapmakta oldukları da bâtıldır." (Hûd, 15-16)

٣٥٠) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ : وَمِمَّا يُقَوِّي قَوْلَ الشَّعْبِيِّ فِي بَيْعِ الْمَصَاحِفِ – أَنَّهُ إِنَّمَا يَبِيعُ عَمَلَ يَدَيْهِ – قَوْلُ زِيَادِ بْنِ لَبِيدٍ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ يُرْفَعُ الْعِلْمُ وَقَدْ أُثْبِتَ وَوَعَتْهُ الْقُلُوبُ

CamScanner ile tarandı

350) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: eş-Şa'bî'nin mushafların satışı hakkındaki "Kişi ancak elinin yaptığını satmaktadır" şeklindeki kavlini destekleyen hususlardan biri de Ziyâd b. Lebîd'in Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "İlim sabit kılınmışken/iyice yerleştirilmişken ve kalpler onu bellemişken nasıl kaldırılır?" demesidir.

٣٥١) حَدَّثَنَا بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، حَدَّثَنِي عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ يَوْمًا فَقَالَ: هَذَا أَوَانُ يُرْفَعُ الْعِلْمُ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ زِيَادُ بْنُ لَبِيدٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ , كَيْفَ يُرْفَعُ الْعِلْمُ وَقَدْ أُثْبِتَ وَوَعَتْهُ الْقُلُوبُ؟ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ كُنْتُ لَأَحْسَبُكَ مِنْ أَفْقَهِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ... ثُمَّ ذَكَرَ لَهُ ضَلَالَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى عَلَى مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، فَلَقِيتُ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ بِحَدِيثِ عَوْفٍ فَقَالَ: أَلَا أُخْبِرُكَ بِأَوَّلِ ذَلِكَ يُرْفَعُ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: الْخُشُوعُ حَتَّى لَا تَرَى خَاشِعًا

351) Bunu bize Abdullah b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys, İbrâhîm b. Ebî Able- el-Velîd b. Abdurrahmân el-Curaşî kanalıyla Cubeyr b. Nufeyr'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Avf b. Mâlik el-Eşcaî'nin tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir gün semaya baktı ve "İşte bu ilmin kaldırılacağı zamandır" buyurdu. Ensâr'dan Ziyâd b. Lebîd denen bir adam ona "Ey Allah'ın Resûlü, ilim sabit kılınmışken ve kalpler onu bellemişken nasıl kaldırılır?" diye sordu. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona "Ben seni Medîne ehlinin en fakihlerinden sanıyordum..." buyurdu. Sonra ona, yahudilerin ve hristiyanların, ellerinde bulunan Allah'ın kitabına rağmen dalâlet içinde olmalarını söz konusu etti.

(Cubeyr b. Nufeyr dedi ki:) Avf'ın hadisini Şeddâd b. Evs'e aktardım. "Sana onun ilk olarak neyinin kaldırılacağını söyleyeyim mi?" diye sordu. "Söyle" dedim. "Huşû" dedi. "Öyle ki huşû sahibi kimseyi göremezsin."

CamScanner ile tarandı

٣٥٢) حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بِهَذَا

352) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys bunu tahdis etti.

٣٥٣) حَدَّثَنَا خَطَّابُ بْنُ عُثْمَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ :بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ، فَقَالَ زِيَادٌ :كَيْفَ يُرْفَعُ الْعِلْمُ وَفِينَا كِتَابُ اللَّهِ، وَقَدْ عَلَّمْنَاهُ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا

353) Bize Hattâb b. Osmân tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Hımyer, İbrâhîm b. Ebî Able, el-Velîd b. Abdurrahmân el-Curaşî- Cubeyr b. Nufeyr kanalıyla Avf b. Mâlik'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: "Biz Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorken..." -Sonra benzerini zikretti-. Bunun üzerine Ziyâd "Aramızda Allah'ın kitabı varken ve biz onu oğullarımıza ve kadınlarımıza öğretmişken ilim nasıl kaldırılır?" dedi.

٣٥٤) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ :كُنْتُ مَعَ أَبِي مُوسَى، وَعَبْدِ اللَّهِ، فَقَالَا :قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامٌ يَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ، وَيُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ

354) Bize Ubeydullah b. Mûsâ, el-A'meş kanalıyla Ebû Vâil'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Ebû Mûsâ ve Abdullah'ın yanındaydım. Dediler ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kıyâmetin öncesinde cehâletin ineceği ve ilmin kaldırılacağı günler vardır."

٣٥٥) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلِي اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ

355) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvâris, Ebu't Teyyâh- Enes kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun

CamScanner ile tarandı

şöyle buyurduğunu tahdis etti: "İlmin kaldırılması kıyâmetin alâmetlerindendir."

٣٥٦) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَأَنْ يَظْهَرَ الْجَهْلُ

356) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ, Şu'be-Katâde kanalıyla Enes'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "İlmin kaldırılması ve cehâletin yayılması kıyâmetin alâmetlerindendir."

٣٥٧) وَحَدَّثَنَا مُسْلِمٌ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ مِثْلَهُ

357) Bize Müslim tahdis etti, dedi ki: Bize Hişâm tahdis etti, dedi ki: Bize Katâde aynısını tahdis etti.

٣٥٨) وَرَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

358) Bunu İbn Ömer de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet etmiştir.

٣٥٩) وَرَوَى حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَأَبُو سَلَمَةَ، وَيَزِيدُ بْنُ الْأَصَمِّ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَعْقُوبَ، وَأَبُو يُونُسَ، وَعِيَاضُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

359) Humeyd b. Abdurrahmân, Ebû Seleme, Yezîd b. el-Esamm, Abdurrahmân b. Ya'kûb, Ebû Yûnus ve Iyâd b. Dînâr Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den benzerini rivâyet etmişlerdir.

٣٦٠) وَقَالَ عُمَرُ: أُبَيٌّ أَقْرَؤُنَا، وَإِنَّا لَنَدَعُ كَثِيرًا مِنْ لَحْنِ أُبَيٍّ

360) Ömer şöyle demiştir: "Ubeyy Kur'ân'ı en iyi bilenimiz ve okuyanımızdır. Bununla birlikte biz Ubeyy'in birçok lahnini bırakmış bulunuyoruz."

CamScanner ile tarandı

٣٦١) قَالَ سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، مِثْلَهُ

361) Süfyân, Habîb b. Ebî Sâbit- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan aynısını rivâyet etti.

٣٦٢) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا، قَالَ: نَزَلَتْ بِمَكَّةَ، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ سَبُّوا مَنْ أَنْزَلَهُ، وَمَنْ جَاءَ بِهِ، وَلَا تُخَافِتْ بِهَا: عَنْ أَصْحَابِكَ حَتَّى يَأْخُذُوا عَنْكَ

362) Bize Amr b. Merzûk tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be'nin, Ebû Bişr- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan haber verdiğine göre o "Namazda sesini ne yükselt ne de kıs" (İsrâ, 110) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Bu ayet Mekke'de inmiştir. Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem yüksek sesle Kur'ân okuduğu zaman onu indiren ve getiren hakkında kötü sözler söylüyorlardı. 'Ne de kıs.' Yani ashabının duyamayacağı kadar kısık sesle okuma ki senden alsınlar."

٣٦٣) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ سَبَّ الْمُشْرِكُونَ الْقُرْآنَ، وَمَنْ جَاءَ بِهِ، فَلَا يُحِبُّ ذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ، وَإِذَا خَفَضَ اشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا

363) Bize Amr b. Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Dâvûd tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be'nin, Ebû Bişr- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan rivâyet ettiğine göre o "Namazda sesini ne yükselt ne de kıs" (İsrâ, 110) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem yüksek sesle Kur'ân okuduğu zaman müşrikler Kur'ân ve onu getiren hakkında kötü sözler söylüyorlardı.

CamScanner ile tarandı

Müslümanlar da bundan hoşlanmıyorlardı. Rasulullah sesini kıstığında ise bu onun ashabını zor duruma sokuyordu. Bunun üzerine Allah azze ve celle 'Namazda sesini ne yükselt ne de kıs' (İsrâ, 110) buyruğunu indirdi."

٣٦٤) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، حَدَّثَنِي هُشَيْمٌ، أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا، قَالَ: نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ، وَكَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ، فَإِذَا سَمِعَهُ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ، وَمَنْ أَنْزَلَهُ، وَمَنْ جَاءَ بِهِ، فَقَالَ اللَّهُ لِنَبِيِّهِ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ، أَيْ بِقِرَاءَتِكَ، فَيَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ، وَلَا تُخَافِتْ بِهَا، عَنْ أَصْحَابِكَ، أَيْ بِقِرَاءَتِكَ، فَلَا تُسْمِعَهُمْ وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

364) Bize Amr b. Zürâre, Hişâm'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bize Ebû Bişr'in, Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre o "Namazda sesini ne yükselt ne de kıs" (İsrâ, 110) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Bu ayet Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Mekke'de saklanmakta olduğu zaman nazil olmuştur. O ashabına namaz kıldırdığı zaman Kur'ân okurken sesini yükseltiyordu. Müşrikler de bunu işittiği zaman Kur'ân, onu indiren ve getiren hakkında kötü sözler söylüyorlardı. Bunun üzerine Allah nebîsi sallallâhu aleyhi ve sellem'e 'Namazda sesini ne yükselt...' buyurdu. Yani namazında yüksek sesle Kur'ân okuma! Sonra müşrikler duyar da Kur'ân hakkında kötü konuşurlar. 'Ne de kıs.' Yani ashabına duyuramayacağın şekilde kısık sesle de okuma. 'İkisinin arasında bir yol ara.'"

٣٦٥) رَوَاهُ الْأَعْمَشُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِيَاسٍ

365) Bunu el-A'meş Ca'fer b. İyâs'tan rivâyet etmiştir.

٣٦٦) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، أَخْبَرَنَا زِيَادٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ الْحُصَيْنِ، أَنَّ عِكْرِمَةَ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُمْ

CamScanner ile tarandı

قَالَ: إِنَّمَا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا، مِنْ أَجْلِ أُولَئِكَ، يَقُولُ: لَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ فَيَتَفَرَّقُوا عَنْكَ، وَلَا تُخَافِتْ بِهَا فَلَا تُسْمِعَهَا مَنْ يُحِبُّ أَنْ يَسْمَعَهَا، مِمَّنْ يَسْتَرِقُ ذَلِكَ دُونَهُمْ، لَعَلَّهُ أَنْ يَرْعَوِيَ إِلَى بَعْضِ مَا يَسْتَمِعُ فَيَنْتَفِعَ بِهِ

366) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Ziyâd, Muhammed b. İshâk'tan onun şöyle dediğini haber verdi: Bana Dâvûd b. el-Husayn'ın tahdis ettiğine göre Abdullah b. Abbâs'ın mevlâsı İkrime ona Abdullah b. Abbâs'ın kendilerine tahdis edip şöyle dediğini tahdis etmiştir: "'Namazda sesini ne yükselt ne de kıs, ikisinin arasında bir yol ara' âyeti ancak onlardan dolayı indirilmiştir. O buyurmaktadır ki: Namazda sesini yükseltme. Sonra senden ayrılırlar. Bununla birlikte sesini çok da kısma. Sonra onu dinlemek isteyip onlardan (yani müşriklerden) başka kapacak olan kimselere onu duyuramazsın. Belki biri kulak verdiği bir şeye dikkat kesilir de onunla faydalanır."

٣٦٧) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ إِذَا صَلَّى جَهَرَ بِالْقِرَاءَةِ فَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَطْرُدُونَ عَنْهُ النَّاسَ، وَقَالُوا: لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغُوا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ، وَإِذَا أَخْفَى قِرَاءَتَهُ، لَمْ يَسْمَعْ ذَلِكَ مَنْ يَشْتَهِي أَنْ يَسْمَعَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا الْآيَةَ

367) Bize Amr b. Hâlid tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Seleme, İbn İshâk- Dâvûd b. Husayn- İkrime kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Mekke'de namaz kıldığı zaman Kur'ân'ı yüksek sesle okuyordu. Müşrikler de insanları onun etrafından kovalıyorlardı. 'Bu Kur'ân'a kulak vermeyin ve okunurken gürültü yapın ki üste çıkabilesiniz' (Fussilet, 26) diyorlardı. Kur'ân'ı kısık sesle okuduğunda ise onu, onu duymak isteyenler duyamıyordu. Bunun üzerine Al-

CamScanner ile tarandı

lah azze ve celle 'Namazda sesini ne yükselt ne de kıs' (İsrâ, 110) buyruğunu indirdi."

٣٦٨) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الْمَخْزُومِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ: وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ، قَالَ: فَسَمِعَهُ الْمُشْرِكُونَ فَجَاءُوا إِلَيْهِ فَنَالُوا مِنْهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ: قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ، إِلَى قَوْلِهِ: سَبِيلًا

368) Bize İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Hişâm el-Mahzûmî tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Zeyd'in, Amr b. Mâlik-Ebu'l Cevzâ kanalıyla Âişe'den tahdis ettiğine göre o "Namazında sesini yükseltme..." buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Sonra müşrikler onu işittiler ve onun yanına gelip ona kötü sözler söylediler. Bunun üzerine Allah 'De ki: İster Allah diye dua edin ister Rahmân diye dua edin...' buyruğunu 'ikisinin arasında bir yol ara' (İsrâ, 110) buyruğuna kadar indirdi."

٣٦٩) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَ سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ النُّكْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ أَوْسِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرِّبَعِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ الْبَيْتِ فَجَهَرَ بِالدُّعَاءِ, فَجَعَلَ يَقُولُ: يَا اللَّهُ، يَا رَحْمَنُ فَسَمِعَتْهُ أَهْلُ مَكَّةَ، فَأَقْبَلُوا عَلَيْهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُو فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنى، إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

369) Bize Muhammed b. Mûsâ el-Kattân tahdis etti, dedi ki: Bize Yezîd b. Hârûn tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Zeyd tahdis etti, dedi ki: Bize Amr b. Mâlik en-Nukrî, Ebu'l Cevzâ Evs b. Abdullah er-Ribe'î kanalıyla Âişe'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Beyt'in yanındaydı. Açıktan dua edip "Yâ Allah, yâ Rahmân!" demeye başladı. Mekkeliler de onu işitip üzerine yürüdüler. Bunun üzerine Allah azze ve celle âyetin sonuna kadar şu buyruğunu indirdi: "De ki: İster Allah diye dua

CamScanner ile tarandı

edin ister Rahmân diye dua edin. Hangisiyle dua ederseniz edin en güzel isimler O'nundur." (İsrâ, 110)

٣٧٠) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ، قَالَ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ، وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْهِمَا يَوْمٌ إِلَّا يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَذَكَرَ الْحَدِيثَ، فَلَمْ تَكْذِبْ قُرَيْشٌ بِجِوَارِ ابْنِ الدُّغُنَّةِ، وَقَالُوا :مُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ، وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ وَلَا يُؤْذِينَا بِذَلِكَ، وَلَا يَسْتَعْلِنْ بِهِ

370) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Ukayl tahdis etti, dedi ki: İbn Şihâb dedi ki: Bana Urve b. ez-Zubeyr, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in eşi Âişe'nin şöyle dediğini haber verdi: "Annemi ve babamı hep din üzere oldukları hâlde hatırlıyorum. Onların üzerinden bir gün geçmemiştir ki o günde Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem sabah akşam bize gelmesin..." Sonra hadisi zikretti. (Sonra şöyle devam etti:) "Kureyş İbnu'd Düğunne'nin verdiği emanı yalanlamadı. Şöyle dediler: 'Ebû Bekir'e söyle de Rabbine evinde ibâdet etsin ve orada istediğini okusun. Bize bununla eziyet vermesin ve bunu açığa vurmasın.'"

٣٧١) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ أَنَّ كُرَيْبًا، مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ قَالَ :سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ؟ قَالَ: كَانَ يَقْرَأُ فِي بَعْضِ حُجَرِهِ فَيَسْمَعُ قِرَاءَتَهُ مَنْ كَانَ خَارِجًا

371) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys, Hâlid- Saîd- Mahrame b. Süleymân kanalıyla İbn Abbâs'ın mevlâsı Kureyb'in ona şunu haber verdiğini tahdis etti: İbn Abbâs'a "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in geceleyin namazı nasıldı?" diye sordum. Dedi ki: "Odalarından birinde Kur'ân okurdu da onun kıraatini dışarıdaki kimse işitirdi."

CamScanner ile tarandı

٣٧٢) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ، قَالَ :سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ وِتْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ :كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَتُهُ؟ أَكَانَ يُسِرُّ بِالْقُرْآنِ أَمْ يَجْهَرُ؟ قَالَتْ: رُبَّمَا كَانَ يُسِرُّ، وَرُبَّمَا جَهَرَ

372) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Leys, Muâviye b. Sâlih kanalıyla Abdullah b. Ebî Kays'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Âişe'ye Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in vitrini sordum. "Onun kıraati nasıldı, gizli mi okurdu yoksa açıktan mı okurdu?" dedim. "Bazen gizli okur, bazen de açıktan okurdu" diye cevap verdi.

٣٧٣) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً، وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَأَنَا أُحَرِّكُهُمَا لَكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَرِّكُهُمَا، وَقَالَ سَعِيدٌ :أَنَا أُحَرِّكُهُمَا كَمَا رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَرِّكُهُمَا فَحَرَّكَ شَفَتَيْهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ: لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ، قَالَ: جَمْعَهُ فِي صَدْرِكَ وَتَقْرَأَهُ، فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ، قَالَ: فَاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ، إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نَقْرَأَهُ، قَالَ :فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ اسْتَمَعَ، فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا قَرَأَهُ

373) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Avâne tahdis etti, dedi ki: Bize Mûsâ b. Ebî Âişe tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Cubeyr, İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "'Onu çabucak ezberlemek için dilini onunla kıpırdatma!' (Kıyâme, 16) Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem indirilen (vahiy) karşısında çok zorluk çeker, dudaklarını kıpırdatırdı."

İbn Abbâs dedi ki: "İşte ben sana dudaklarımı Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in dudaklarını kıpırdattığı gibi kıpırdatıyorum." Saîd dedi ki: "İşte ben dudaklarımı İbn Abbâs'ı dudaklarını

CamScanner ile tarandı

kıpırdatırken gördüğüm gibi kıpırdatıyorum." Ve dudaklarını kıpırdattı. "Bunun üzerine Allah azze ve celle 'Onu çabucak ezberlemek için dilini onunla kıpırdatma, zira onun cem'i ve kur'ânı Bize âittir' (Kıyâme, 16-17) buyruğunu indirdi. Yani onun göğsünde toplanması ve onu okuman (Bize aittir). 'Onu okuduğumuz zaman okunuşunu takip et.' (Kıyâme, 18) Yani onu dinle ve sus. 'Sonra onun beyânı da Bize aittir.' (Kıyâme, 19) Yani sonra onu okumamız Bize âittir. Bundan sonra Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Cibrîl kendisine geldiği zaman (onu) dinlerdi. Cibrîl gittiği zaman da Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem onu (Cibrîl'in) okuduğu gibi okurdu."

٣٧٤) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، وَجَرِيرٌ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

374) Bize Kuteybe b. Saîd tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Avâne ve Cerîr, Mûsâ b. Ebî Âişe- Saîd b. Cubeyr- İbn Abbâs kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu tahdis etti.

٣٧٥) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ، عَنْ قَوْلِهِ: لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ، فَقَالَ: قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: كَانَ يُحَرِّكُ لِسَانَهُ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ، فَقِيلَ لَهُ: تَخْشَى أَنْ يَنْفَلِتَ، ثُمَّ: إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ: ثُمَّ أَجْمَعُهُ فِي صَدْرِكَ، وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ: يَقُولُ: أُنْزِلَ عَلَيْكَ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ: أَنْ نُبَيِّنَهُ عَلَى لِسَانِكَ

375) Bize Ubeydullah b. Mûsâ'nın İsrâîl kanalıyla Mûsâ b. Ebî Âişe'den tahdis ettiğine göre o Saîd b. Cubeyr'e Allah'ın "Onu çabucak ezberlemek için dilini onunla kıpırdatma!" (Kıyâme, 16) buyruğunu sormuş, o da şu cevabı vermiştir: İbn Abbâs dedi ki: "O kendisine (vahiy) indiği zaman dudaklarını kıpırdatırdı. Bunun üzerine ona dendi ki: 'Onun kaçmasından korkup da (dudaklarını kıpırdatma)! Onun toplanması Bize âittir. Yani onu göğsünde Ben toplayacağım. Onu okuduğumuz -yani ona indirildiği- zaman

CamScanner ile tarandı

okunuşunu takip et. Sonra onun beyânı yine Bize âittir. (Kıyâme, 18-19) Yani onu senin dilinden açıklamak (Bize âittir)."

٣٧٦) وَحَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا مُوسَى، وَكَانَ ثِقَةً، عَنْ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُنْزِلَ بِهِ الْوَحْيُ حَرَّكَ بِهِ لِسَانَهُ، –وَوَصَفَ سُفْيَانُ– يُرِيدُ أَنْ يَحْفَظَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ

376) Bize el-Humeydî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize -sika bir kimse olan- Mûsâ, Saîd kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem kendisine vahiy indirildiği zaman onu ezberlemek arzusuyla dilini onunla kıpırdatırdı. -Süfyân (nasıl kıpırdattığını) gösterdi-. Bunun üzerine Allah azze ve celle 'Onu çabucak ezberlemek için dilini onunla kıpırdatma!' (Kıyâme, 16) buyruğunu indirdi."

٣٧٧) وَقَالَ أَبُو عَاصِمٍ: أَخْبَرَنَا شَبِيبٌ، لَقِيتُهُ بِمَكَّةَ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: كَانَ جِبْرِيلُ إِذَا أَتَى بِآيَةٍ حَرَّكَ بِهَا لِسَانَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ: فَاتَّبِعْ عَمَلَهُ وَتَفَهَّمْ مَا فِيهِ

377) Ebû Âsım dedi ki: Bize -kendisiyle Mekke'de görüştüğüm- Şebîb haber verdi, dedi ki: Bize İkrime, İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Cibrîl ona bir âyet getirdiği zaman (Rasulullah) dilini onunla kıpırdatıyordu. Bunun üzerine Allah azze ve celle şu âyetleri indirdi: 'Onu çabucak ezberlemek için dilini onunla kıpırdatma. Şüphesiz onu toplamak ve okumak Bize âittir. Onu okuduğumuzda okunuşunu takip et.' (Kıyâme, 16-18) Onun ameli-ni takip et ve içindekileri anlamaya çalış."

CamScanner ile tarandı

٣٧٨) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَأْ فِي سَبْعٍ وَلَا تَنْثُرْهُ

378) Bana İbrâhîm b. Hamza tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Ebî Hâzim, Yezîd- Muhammed- Ebû Seleme kanalıyla Abdullah b. Amr'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bana buyurdu ki: "Yedi (gün)de oku ve onu saçıp savurma!"

٣٧٩) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ، قَالَ :ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ :قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي فِدَاءِ سَبَايَا، فَنِمْتُ فِي مَسْجِدِهِ بَعْدَ الْعَصْرِ، وَأَنَا عَلَى شِرْكِي، فَوَاللَّهِ مَا أَنْبَهَنِي إِلَّا قِرَاءَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَغْرِبِ وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ

379) Bize Ubeyd b. Yaîş tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. İshâk, ez-Zuhri- Muhammed b. Cubeyr b. Mut'im kanalıyla babasından onun şöyle dediğini tahdis etti: "Bazı esirlerin fidyesini ödemek için Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelmiştim. İkindiden sonra onun mescidinde uyudum. O zamanlar şirkim üzereydim. Vallahi beni Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in akşam namazında 'Tûr'a ve yazılmış kitaba and olsun'u (Tûr, 1-2) okumasından başkası uyandırmadı."

٣٨٠) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ : وَلَقَدْ بَيَّنَ نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى أَنَّ كَلَامَ الرَّبِّ لَيْسَ بِخَلْقٍ، وَأَنَّ الْعَرَبَ لَا تَعْرِفُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ إِلَّا بِالْفِعْلِ، فَمَنْ كَانَ لَهُ فِعْلٌ فَهُوَ حَيٌّ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فِعْلٌ فَهُوَ مَيِّتٌ، وَأَنَّ أَفْعَالَ الْعِبَادِ مَخْلُوقَةٌ، فَضُيِّقَ عَلَيْهِ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ، وَتَوَجَّعَ أَهْلُ الْعِلْمِ لِمَا نَزَلَ بِهِ، وَفِي اتِّفَاقِ الْمُسْلِمِينَ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ

CamScanner ile tarandı

نُعَيْمًا وَمَنْ نَحَا نَحْوَهُ لَيْسَ بِمُفَارِقٍ وَلَا مُبْتَدِعٍ، بَلِ الْبِدَعُ وَالرَّئِيسُ بِالْجَهْلِ بِغَيْرِهِمْ أَوْلَى، إِذْ يُفْتُونَ بِالْآرَاءِ الْمُخْتَلِفَةِ، مِمَّا لَمْ يأَذَنْ بِهِ اللَّهُ

380) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Nuaym b. Hammâd - Allah Teâlâ ona rahmet etsin- Rabb'in kelâmının yaratılmış olmadığını, Arapların diriyi ölüden ancak fiille ayırt ettiklerini, onlara göre fiili olanın diri olduğunu, fiili olmayanın ise ölü olduğunu ve kulların fiillerinin yaratılmış olduğunu beyan etmiştir. Bundan dolayı o kendi yoluna devam edene dek sıkıştırılmıştır. İlim ehlinin de onun başına gelenden dolayı içi sızlamıştır. Müslümanların ittifâkında Nuaym'ın ve onun görüşünü tercih edenlerin haktan ayrılmadığına ve bidatçi olmadığına delil vardır. Aksine bidatçilik ve cehâlette önderlik başkalarına daha çok yakışmaktadır. Zira onlar farklı görüşlerle Allah'ın izin vermediği şeyleri fetva olarak dile getirmektedirler.

٣٨١) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ :ثنا زُهَيْرٌ، قَالَ :ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ، قَالَ :ثنا شَدَّادُ بْنُ مَعْقِلٍ، قَالَ :قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ الَّذِي بَيْنَ ظَهْرَيْكُمْ يُوشِكُ أَنْ يُنْزَعَ مِنْكُمْ، قُلْتُ :يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ كَيْفَ يُنْزَعُ مِنَّا وَقَدْ أَثْبَتَهُ اللَّهُ فِي قُلُوبِنَا، وَأَثْبَتْنَاهُ فِي مَصَاحِفِنَا؟ قَالَ: يُسْرَي فِي لَيْلَةٍ، فَيُنْزَعُ مَا فِي الْقُلُوبِ، وَيُذْهَبُ بِمَا فِي الْمَصَاحِفِ، ثُمَّ تَلَا: وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ

381) Bize Ahmed b. Yûnus tahdis etti, dedi ki: Bize Zuheyr tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulazîz b. Rufey' tahdis etti, dedi ki: Bize Şeddâd b. Ma'kil tahdis etti, dedi ki: Abdullah dedi ki: "Aranızdaki bu Kur'ân'ın sizden çekilip alınması yakındır." (Şeddâd dedi ki:) "Ey Abdullah b. Mes'ûd, Allah onu kalplerimize yerleştirmişken, biz de onu mushaflarımıza yerleştirmişken o bizden nasıl çekilip alınır?" diye sordum. Şöyle dedi: "Bir gecede yürütülür de kalplerdeki çekilip alınır, mushaflardaki götürülür." Sonra şu âyeti okudu: "Dilersek sana vahyettiğimizi götürürüz..." (İsrâ, 86)

CamScanner ile tarandı

٣٨٢) حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، قَالَ سُفْيَانُ، قَالَ :ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بِهَذَا

382) Bize el-Humeydî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulazîz bunu tahdis etti.

٣٨٣) قَالَ سُفْيَانُ: ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا، لَا تَجِدُ أَحَدًا يَتَوَكَّلُ لَكَ أَنْ لَا نَذْهَبَ بِهِ

383) Süfyân dedi ki: "'Sonra onun hakkında Bize karşı bir vekîl bulamazsın.' (İsrâ, 86) Yani onu götürmememiz için sana vekîl olan kimseyi bulamazsın!"

٣٨٤) وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ :حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْزِعُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا، أَيْ يَنْتَزِعُهُ مِنْ صُدُورِ النَّاسِ وَلَكِنْ يَنْزِعُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَّالًا فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

384) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana Mâlik, Hişâm b. Urve- babası- Abdullah b. Amr kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Allah ilmi, onu insanların göğüslerinden çekip almak sûretiyle çekip almaz. Fakat O ilmi âlimlerin canlarını alarak çekip alır. Sonunda hiçbir âlim bırakmadığı zaman insanlar câhil önderler edinirler. Onlara sorulur. Onlar da ilimsizce fetvâ verirler. Böylece hem kendileri saparlar hem de başkalarını saptırırlar."

٣٨٥) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ :ثنا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، وَالْعَلَاءِ بْنِ زِيَادٍ، وَعُقْبَةَ، وَرَجُلٍ آخَرَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ: أَنْزَلْتُ عَلَيْكَ كِتَابًا لَا يَغْسِلُهُ الْمَاءُ تَقْرَؤُهُ نَائِمًا وَيَقْظَانًا

385) Bize Muhammed b. Sinân tahdis etti, dedi ki: Bize Hemmâm, Katâde- Yezîd b. Abdullah b. eş-Şıhhîr, el-Alâ b. Ziyâd,

CamScanner ile tarandı

Ukbe ve başka bir adam- Iyâd b. Hımâr kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Allah bana şunu vahyetti: Sana suyun yıkayamayacağı, hem uyurken hem de uyanıkken okuyacağın bir kitap indirdim."

٣٨٦) وَقَدْ أَمَرَ عُثْمَانُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَنْ يَنْسَخَ الْمَصَاحِفَ، ثُمَّ حَرَّقَ سَائِرَ الْمَصَاحِفِ

386) Osmân, Zeyd b. Sâbit'e mushafları kopyalamasını emretmiş, diğer mushafları yaktırmıştır.

٣٨٧) حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، قَالَ :أَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ :أَخْبَرَنِي أَنَسٌ، عَنْ عُثْمَانَ، نَحْوَهُ

387) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî'den onun şöyle dediğini haber verdi: Bana Enes, Osmân'dan benzerini haber verdi.

٣٨٨) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ :ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ :ثنا شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: أَدْرَكْتُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ شَقَّقَ عُثْمَانُ الْمَصَاحِفَ فَأُعْجِبَ، أَوْ قَالَ: لَمْ يَعِبْ ذَلِكَ مِنْهُمْ أَحَدٌ

وَلاَ يُقَالُ: مُحَرِّقُ الْقُرْآنِ

388) Bize Muhammed b. el-Müsennâ tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân b. Mehdî tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Ebû İshâk kanalıyla Mus'ab b. Sa'd'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Osmân mushafları yırttığı zaman Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashabını gördüm. Bu olumlu karşılandı. -Ya da 'Onlardan hiçbiri bunu ayıplamadı' dedi-."

Nitekim bir kimseye "Kur'ân yakıcısı" denmez.

٣٨٩) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ :حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، قَالَ :أَخْبَرَنِي أَنَسٌ، عَنْ عُثْمَانَ نَحْوَهُ

CamScanner ile tarandı

389) Bize Muhammed b. el-Müsennâ tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân tahdis etti, dedi ki: Bana Enes, Osmân'dan benzerini haber verdi.

٣٩٠) حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ :حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، قَالَ :سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ

390) Bize el-Mekkî b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd, Katâde- Zürâre b. Evfâ kanalıyla Sa'd b. Hişâm'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Âişe radıyallâhu anhâ'ya Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ahlâkını sordum. "Onun ahlâkı Kur'ân'dı" dedi.

٣٩١) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ: اقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَلَا تَغُرَّنَّكُمْ هَذِهِ الْمَصَاحِفُ الْمُعَلَّقَةُ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ قَلْبًا وَعَى الْقُرْآنَ

391) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye, Süleym-Âmir kanalıyla Ebû Umâme el-Bâhilî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Kur'ân'ı okuyun. Sizi sakın şu asılı mushaflar yanıltmasın. Zira Allah içinde Kur'ân'ı barındıran bir kalbe azap etmez."

٣٩٢) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ

392) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana Mâlik'in, Nâfi' kanlıyla İbn Ömer'den tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Kur'ân ile düşman topraklarına yolculuk etmekten nehyetmiştir.

٣٩٣) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ :نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُسَافِرَ بِالْمُصْحَفِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ

393) Bize Ahmed b. Hâlid, İbn İshâk- Nâfi' kanalıyla İbn Ömer'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Rasulullah sallallâhu

CamScanner ile tarandı

aleyhi ve sellem kişinin mushafla düşman topraklarına yolculuk etmesinden nehyetti."

٣٩٤) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَتَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهَلْ يُسَافَرُ إِلاَّ بِخَلْقٍ

394) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Ona Muhammed b. Bişr, Ubeydullah- Nâfi'- İbn Ömer- Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem kanalıyla mutabaatta bulunmuştur.

Yaratılmış olandan başkasıyla yolculuk edilir mi ki?!

٣٩٥) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: إِنِّي سَمِعْتُ الْقُرَّاءَ فَوَجَدْتُهُمْ مُتَقَارِبِينَ فَاقْرَءُوا كَمَا عُلِّمْتُمْ، وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: أَيُّ الْقِرَاءَتَيْنِ تَعُدُّونَ أَوَّلَ؟

395) İbn Mes'ûd şöyle demiştir: "Ben Kur'ân okuyanları dinledim de hepsini birbirine yakın gördüm. Şu hâlde size öğretildiği gibi okuyun." İbn Abbâs da "İki kıraatten hangisini daha eski sayıyorsunuz?" demiştir.

٣٩٦) حَدَّثَنِي يَحْيَى، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ، عَنِ أَبِي عَبَّاسٍ، قَالَ :أَيُّ الْقِرَاءَتَيْنِ تَعُدُّونَ أَوَّلَ؟ قُلْنَا :قِرَاءَةُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: لَا، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ مَرَّةً، إِلَّا الْعَامَ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ فَإِنَّهُ عُرِضَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ مَرَّتَيْنِ فَحَضَرَهُ عَبْدُ اللَّهِ فَشَهِدَ مَا نُسِخَ مِنْهُ وَمَا بُدِّلَ

396) Bize Yahyâ tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Muâviye'nin, el-A'meş- Ebû Zabyân kanalıyla İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre o "İki kıraatten hangisini daha eski sayıyorsunuz?" diye sordu. (Ebû Zabyân dedi ki:) Biz de "Abdullah'ın (yani İbn Mes'ûd'un) kıraatini" dedik. Dedi ki: "Hayır! Kur'ân Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e ruhunun kabzedildiği yıl dışında her Ramazan'da bir kez arz edilirdi. Ruhunun kabzedildiği yıl ise Kur'ân ona iki defa arz edildi. Abdullah da onun yanında bulundu. Kur'ân'dan neyin nesh edildiğine ve neyin değiştirildiğine şahid oldu."

CamScanner ile tarandı

٣٩٧) وَرَوَاهُ زَائِدَةُ وَ يَعْلَى، عَنِ الْأَعْمَشِ

397) Bunu Zâide ve Ya'lâ da el-A'meş'ten rivâyet etmiştir.

٣٩٨) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مُرَّةَ، قَالَ :أَتَيْتُ مَنْزِلَ ابْنِ مَسْعُودٍ أَطْلُبُهُ، فَقِيلَ لِي :هُوَ عِنْدَ أَبِي مُوسَى، فأَتَيْتُ أَبَا مُوسَى فَإِذَا هُوَ وَحُذَيْفَةُ وَهُوَ يَقُولُ لِحُذَيْفَةَ :إِنَّكَ صَاحِبُ الْحَدِيثِ، قَالَ: أَجَلْ كَرِهْتُ أَنْ يُقَالَ قِرَاءَةُ فُلَانٍ، وَقِرَاءَةُ فُلَانٍ

398) Bize Osmân tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, Husayn b. Abdurrahmân kanalıyla Murra'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: "İbn Mes'ûd'un evine onu aramaya geldim. Bana 'O Ebû Mûsâ'nın yanındadır' dendi. Ben de Ebû Mûsâ'nın yanına gittim. Huzeyfe ile birlikteydi. (İbn Mes'ûd) Huzeyfe'ye 'Sen hadis ehlisin' diyordu. Huzeyfe de 'Evet, "falanın kıraati, falancanın kıraati" denmesini istemedim' diye karşılık verdi."

٣٩٩) فَبَيَّنَ أَنَّ قِرَاءَةَ الْقَارِئِ سِوَى الْقُرْآنِ، قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَمِمَّا بَيَّنَ ذَلِكَ

399) Böylece o Kur'ân okuyan kimsenin kıraatinin Kur'ân'dan başka bir şey olduğunu beyan etmiştir. Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bunu beyan eden şeylerden biri de şudur:

٤٠٠) مَا حَدَّثَنِي بِهِ يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عِيَاضٍ الْقَارِي، قَالَ :جَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ، فَدَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ وَنَحْنُ عِنْدَهَا، قَالَ :لَمَّا بَلَغَ عَلِيًّا مَا عَيَّبُوا عَلَيْهِ وَفَارَقُوهُ، أَمَرَ فأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ لَهُ أَنْ لَا يَدْخُلَ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا رَجُلٌ قَدْ حَمَلَ الْقُرْآنَ، فَلَمَّا امْتَلَأَتِ الدَّارُ مِنْ قُرَّاءِ النَّاسِ، وَجَاءَ بِمُصْحَفٍ إِمَامٍ عَظِيمٍ فَوَضَعَهُ عَلِيٌّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَطَفِقَ يَصُكُّهُ بِيَدَيْهِ وَيَقُولُ: أَيُّهَا الْمُصْحَفُ حَدِّثِ النَّاسَ، فَنَادَاهُ النَّاسُ فَقَالُوا :يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَاذَا تَسْأَلُ عَنْهُ إِنَّمَا هُوَ مِدَادٌ فِي وَرَقٍ وَنَحْنُ نَتَكَلَّمُ بِمَا رَأَيْنَا فِيهِ، فَمَاذَا تُرِيدُ؟ فَقَالَ: أَصحَابُكُمُ الَّذِينَ خَرَجُوا، بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، يَقُولُ اللَّهُ جَلَّ وَعَزَّ فِي كِتَابِهِ فِي امْرَأَةٍ

CamScanner ile tarandı

وَرَجُلٍ: وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا، بَلْ أُمَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْظَمُ حَقًّا وَحُرْمَةً مِنِ امْرَأَةٍ وَرَجُلٍ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ، قَالَتْ: صَدَقَ، يَكْذِبُونَ عَلَيْهِ وَيَزِيدُونَ عَلَيْهِ، الْحَدِيثَ

400) Bana Yûsuf b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bana Yahyâ b. Süleym, İbn Huseym kanalıyla Ubeydullah b. Iyâd el-Kârî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Abdullah b. Şeddâd gelip Âişe'nin yanına girdi. Biz de Âişe'nin yanındaydık. (Abdullah) dedi ki: Kendisinden dolayı Alî'yi kınadıkları ve ondan ayrıldıkları şey Alî'ye ulaşınca o emretti de bir müezzini "Müminlerin emîrinin yanına ancak Kur'ân taşıyıcısı olan kimse girsin!" diye nida etti. Ev tamamen kârîlerle dolunca Alî büyük ve imam bir mushaf getirdi, sonra onu önüne koydu. Sonra ona eliyle vurmaya başladı. Bir taraftan da "Ey mushaf, insanlara anlat, anlat insanlara!" diyordu. Bunun üzerine insanlar ona seslenip "Ey müminlerin emîri, ona neyi soruyorsun?" dediler. "O ancak yapraktaki bir miktar mürekkeptir. Biz de onda gördüğümüzü söylüyoruz. Şimdi sen ne yapmak istiyorsun?" Bunun üzerine Alî "Hurûc eden arkadaşlarınız var ya..." dedi. "Sizinle aramda Allah azze ve celle'nin kitabı hakemdir. Allah azze ve celle kitabında bir kadın ve bir erkek hakkında şöyle buyurmaktadır: 'Eğer aralarının açılmasından korkarsanız erkeğin ehlinden bir hakem, kadının ehlinden de bir hakem tayin edin. Eğer arayı düzeltmek isterlerse Allah aralarını düzeltir.' (Nisâ, 35) Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in ümmetinin hakkı ve hürmeti bir kadının ve erkeğin hakkından ve hürmetinden daha büyüktür..." Sonra hadisin devamını zikretti.

(Âişe) dedi ki: "Doğru söylemiş. Onun hakkında yalan söylüyorlar ve çok konuşuyorlar."

٤٠١) حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا أَبِي، ثنا الْأَعْمَشُ، حَدَّثَنِي شَقِيقٌ، قَالَ: رَأَى عَبْدُ اللَّهِ مُصْحَفًا مُزَيَّنًا بِالذَّهَبِ فَقَالَ: إِنَّ أَحْسَنَ مَا زُيِّنَ بِهِ الْمُصْحَفُ فِي الْحَقِّ لَتِلَاوَتُهُ

CamScanner ile tarandı

401) Bize Ömer b. Hafs tahdis etti, dedi ki: Bize babam tahdis etti, dedi ki: Bize el-A'meş tahdis etti, dedi ki: Bize Şakîk tahdis etti, dedi ki: Abdullah altınla süslenmiş bir mushaf gördü ve "Mushafın kendisiyle süsleneceği en güzel şey şüphesiz onu hakkıyla tilâvet etmektir" dedi.

٤٠٢) حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: إِنَّ أَحْسَنَ مَا زُيِّنَ بِهِ الْمُصْحَفُ لَتِلَاوَتُهُ فِي الْحَقِّ

402) Bize İbn Sellâm tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Muâviye, el-A'meş kanalıyla Şakîk'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Abdullah dedi ki: "Kur'ân'ın kendisiyle süsleneceği en güzel şey şüphesiz onu hakkıyla tilâvet etmektir."

٤٠٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا أَبُو جُمْعَةَ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ عَاشِرَ عَشَرَةٍ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ مِنْ أَحَدٍ أَعْظَمُ مِنَّا أَجْرًا، آمَنَّا بِكَ وَاتَّبَعْنَاكَ، قَالَ: وَمَا يَمْنَعُكُمْ مِنْ ذَلِكَ وَرَسُولُ اللَّهِ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ، يَأْتِيكُمْ بِالْوَحْيِ مِنَ السَّمَاءِ؟ بَلْ قَوْمٌ يَأْتُونَ مِنْ بَعدِكُمْ يَأْتِيهِمْ كِتَابٌ بَيْنَ لَوْحَيْنِ فَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَعْمَلُونَ بِمَا فِيهِ أُولَئِكَ أَعْظَمُ مِنْكُمْ أَجْرًا، أُولَئِكَ أَعْظَمُ مِنْكُمْ أَجْرًا

403) Bize Abdullah b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye b. Sâlih, İbn Cubeyr'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Yanımıza Ebû Cum'a el-Ensârî geldi ve şöyle dedi: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem ile birlikteydik. Yanımızda da on kişinin onuncusu olarak Muâz b. Cebel vardı. "Ey Allah'ın Resûlü, bizden daha büyük ecre sahip biri var mı?" diye sorduk. "Sana iman ettik ve tâbi olduk." Buyurdu ki: "Allah'ın resûlü aranızdayken ve size semadan vahiy geliyorken sizi bundan ne alıkoyacak ki? Hayır! Sizden sonra gelecek bir topluluğa iki levha arasında bir kitap gelecektir de ona iman edip içindekileri uygulayacaklardır. İşte onların ecri sizin ecrinizden daha büyüktür. İşte onların ecri sizin ecrinizden daha büyüktür!"

CamScanner ile tarandı

بَابُ مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ: بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ، وَقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، وَإِنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ

Allah azze ve celle'nin "Sana Rabbinden İndirileni Tebliğ Et, Bunu Yapmazsan O'nun Risâletini Tebliğ Etmemiş Olursun" (Mâide, 67) Buyruğu Hakkında, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in "Benden Bir Âyet Olsun Tebliğ Edin" ve "Burada Bulunan Bulunmayana Tebliğ Etsin" Buyrukları Hakkında, Bir De Vahyin Kesilmiş Olması Hakkında Gelenler Babı

CamScanner ile tarandı

٤٠٤) قَالَ عَلِيٌّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ :ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا كَتَمَ شَيْئًا مِنَ الْوَحْيِ فَقَدْ أَعْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْفِرْيَةَ وَاللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ : بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ

404) Alî, Muhammed b. Bişr'den rivâyetle şöyle dedi: Bize Saîd b. Ebî Arûbe, Ebû Ma'şer- eş-Şa'bî- Mesrûk kanalıyla Âişe'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Kim Muhammed'in vahiyden bir şeyi gizlediğini söylerse Allah'a büyük bir iftirada bulunmuş olur. Hâlbuki Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Sana Rabbinden indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun risâletini tebliğ etmemiş (mesajını iletmemiş) olursun." (Mâide, 67)

٤٠٥) وَقَالَ صَالِحٌ: يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي، وَقَالَ شُعَيْبٌ: لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي، وَقَالَ تَعَالَى: لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ

405) Sâlih "Ey kavmim, gerçekten ben Rabbimin risâletini size tebliğ ettim" (A'râf, 79) demiştir. Şuayb "Gerçekten ben Rabbimin mesajlarını size ulaştırdım. (A'râf, 93) demiştir. Yine Allah "Ki onların Rablerinin mesajlarını ulaştırdıklarını bilsin" (Cinn, 28) buyurmuştur.

٤٠٦) فَبَيَّنَ أَنَّ الرِّسَالَةَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالْإِبْلَاغَ مِنَ الرُّسُلِ

406) Böylece O risâletin/mesajın Allah azze ve celle'den, tebliğin ise resûllerden olduğunu beyan etmiştir.

٤٠٧) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَمْرُو بْنُ طَلْحَةَ بْنِ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ، أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ، قَالَتْ :أَتَتْ يَهُودُ يَوْمًا تَسْتَأْذِنُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَلَسُوا عَلَى الْبَابِ حَتَّى فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَذِنَ لَهُمْ، فَقَالُوا :يَا أَبَا

CamScanner ile tarandı

الْقَاسِمِ فَعَلْتَ بِنَا الْيَوْمَ شَيْئًا لَمْ تَكُنْ تَفْعَلُهُ، حَبَسْتَنَا بِالْبَابِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَرَنِي رَبِّي بِكَذَا، وَأَنْزَلَ عَلَيَّ كَذَا، وَأَنْزَلَ كَذَا، قَالُوا :وَالَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَاةَ عَلَى مُوسَى إِنَّا لَنَجِدُ أُمَّتَكَ أَسْرَعَ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ إِجَابَةً لِنَبِيِّهَا وَأَوْشَكَ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ انْصِرَافًا عَنْ دِينِهَا

407) Bize Alî b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Ömer b. Talha b. Alkame b. Vakkâs el-Leysî tahdis etti, dedi ki: Bana Abdullah b. Alkame b. Vakkâs tahdis etti, dedi ki: Bana babamın Âişe'den haber verdiğine göre o babama tahdis edip şöyle demiş: Bir gün yahudiler gelip Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den içeri girmek için izin istediler. Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem işini bitirene kadar kapının önünde oturdular. Rasulullah sonra onlara izin verdi. "Ey Ebu'l Kâsım!" dediler. "Bugün bize daha önce hiç yapmadığın bir şeyi yaptın, bizi kapıda beklettin!" dediler. Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem "Rabbim bana şunu emretti, bana şunu indirdi ve şunu indirdi" buyurdu. Bunun üzerine dediler ki: "Mûsâ'ya Tevrât'ı indirene yemin olsun ki biz senin ümmetini ümmetler arasında nebîsine en hızlı icâbet eden, bununla birlikte dininden ayrılması da en yakın olan ümmet görüyoruz."

٤٠٨) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ، ثنا عِكْرِمَةُ، عَنِ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا؟ قَالُوا :يَوْمٌ حَرَامٌ، قَالَ: فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا؟ قَالُوا: بَلَدٌ حَرَامٌ، قَالَ: فَأَيُّ شَهْرٍ هَذَا؟ قَالُوا: شَهْرٌ حَرَامٌ، قَالَ: فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فَأَعَادَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَوَصِيَّتُهُ إِلَى أُمَّتِهِ: فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ

408) Bize Alî b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ b. Saîd tahdis etti, dedi ki: Bize el-Fudayl b. Ğazvân tahdis etti, dedi

CamScanner ile tarandı

ki: Bize İkrime'nin İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Kurban Bayramı günü insanlara bir hutbe irad edip "Ey insanlar, bugün hangi gündür?" diye sordu. Onlar da "Haram bir gündür" dediler. Sonra "Bu belde hangi beldedir?" diye sordu. Onlar da "Haram bir beldedir" dediler. Sonra "Bu ay hangi aydır?" diye sordu. Onlar da "Haram bir aydır" dediler. Bunun üzerine "İşte kanlarınız ve mallarınız da şu beldenizdeki ve şu ayınızdaki şu gününüzün haramlığı gibi haramdır" buyurdu ve bunu üç defa tekrar etti. Sonra başını semaya kaldırıp "Allah'ım, tebliğ ettim mi?" dedi.

İbn Abbâs dedi ki: Nefsim elinde olana yemin ederim ki bu onun ümmetine vasiyetidir: "Burada bulunan bulunmayana aktarsın. Benden sonra birbirlerinin boyunlarını vuran kâfirlere dönmeyin."

٤٠٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثنا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي سَعِيدٌ، عَنِ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ :أَيُّهَا الْأَمِيرُ أُحَدِّثُكَ قَوْلًا قَامَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغَدَ يَوْمَ الْفَتْحِ سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ: حَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللَّهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ وَلَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا، وَلَا يَعْضِدَ بِهَا شَجَرَةً، فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا فَقُولُوا لَهُ :إِنَّ اللَّهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكُمْ فَإِنَّمَا أَذِنَ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ، ثُمَّ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالْأَمْسِ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

409) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Saîd'in Ebû Şurayh'tan tahdis ettiğine göre o Amr b. Saîd'e -onun Mekke'ye orduları sevk ettiği sırada- şunları söyledi: Ey emîr! Sana Fetih Günü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kalkıp söylediği bir sözü aktaracağım ki bu sözü iki kulağım işitmiş, kalbim bellemiş, bunu söylediği zaman gözlerim onu görmüştür. O Allah'a hamd u senâda bulunduktan sonra şöyle bu-

CamScanner ile tarandı

yurdu: "Mekke'yi Allah haram kılmıştır. Onu insanlar haram kılmamıştır. Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kimsenin orada bir kanı dökmesi ya da bir ağacı kesmesi helâl olmaz. Biri Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in orada savaşmasını ruhsat kabul edecek olursa ona 'Allah resûlüne izin vermiş, size izin vermemiştir' deyin. Bana da ancak gündüzün kısa bir vakti kadar izin verilmiştir. Sonra bugün haramlığı dünkü haramlığı gibi geri gelmiştir. Artık burada bulunan bulunmayana aktarsın!"

٤١٠) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو عَامِرٍ، ثنا قُرَّةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَرَجُلٌ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ :خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ: أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ: أَلَيْسَتْ بِالْبَلْدَةِ الْحَرَامِ؟ قُلْنَا: بَلَى، قَالَ: فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ : اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ، وَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ

410) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Âmir tahdis etti, dedi ki: Bize Kurre, Muhammed b. Sîrîn'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Abdurrahmân b. Ebî Bekra, Ebû Bekra'dan; ayrıca gözümde Abdurrahmân'dan daha fazîletli olan Humeyd b. Abdurrahmân, Ebû Bekra'dan onun şöyle dediğini haber verdi: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Kurban Bayramı günü bize bir hutbe îrâd edip "Bugünün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediler. Bunun üzerine bir süre sessiz kaldı. Öyle ki ona isminden başka bir isim vereceğini düşündük. "Haram belde değil midir?" diye sordu. "Öyledir" dedik. Buyurdu ki: "İşte kanlarınız ve mallarınız da Rabbinize kavuşacağınız güne kadar bu ayınızdaki ve bu beldenizdeki bu gününüzün haramlığı gibi haramdır. Bakın, tebliğ ettim mi?"

CamScanner ile tarandı

"Evet" dediler. Bunun üzerine şöyle dedi: "Allah'ım, şahid ol! Burada bulunan bulunmayana aktarsın. Kendisine aktarılan nice kimse vardır ki işitenden daha iyi beller. Benden sonra birbirlerinin boyunlarını vuran kâfirlere dönmeyin!"

٤١١) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى، ثنا قُرَّةُ، حَدَّثَنِي ابْنُ سِيرِينَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، وَعَنْ رَجُلٍ آخَرَ هُوَ فِي نَفْسِي أَفْضَلُ مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا، وَقَالَ :لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، رُبَّ مُبَلَّغٍ يُبَلِّغُهُ مَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ فَكَانَ كَذَلِكَ

411) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ tahdis etti, dedi ki: Bize Kurre tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Sîrîn, Abdurrahmân b. Ebî Bekra ve gözümde Abdurrahmân b. Ebî Bekra'dan daha fazîletli olan bir adam kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu tahdis etti. (Farklı olarak) dedi ki: "Burada bulunan bulunmayana aktarsın. Nice kimse vardır ki kendisinden daha iyi belleyene aktarır." Öyle de oldu.

٤١٢) حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ :حَدَّثَتْنِي سَرَّاءُ بِنْتُ نَبْهَانَ قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لِيُبَلِّغْ أَدْنَاكُمْ أَقْصَاكُمْ ثَلَاثًا

412) Bize Ebû Âsım, Rabîa b. Abdurrahmân'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Serrâ bint Nebhân tahdis etti, dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i üç defa "Yakın olanınız uzak olanınıza ulaştırsın" buyururken işittim.

٤١٣) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ نَشِيطٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ، مِنْ بَنِي عُقَيلٍ قَالَ :خَرَجْتُ حِينَ قَدِمَ يَزِيدُ بْنُ الْمُهَلَّبِ فَمَرَرْنَا بِالزُّجَيْجِ فَإِذَا شَيْخٌ كَبِيرٌ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأَنَا تَحْتَ جِرَانِ نَاقَتِهِ قَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ أَتَدْرُونَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا؟ شَهْرٌ حَرَامٌ، وَبَلَدٌ حَرَامٌ، وَيَوْمٌ حَرَامٌ، أَلَا إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ بَيْنَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَهُ،

CamScanner ile tarandı

اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ ثَلَاثًا , فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، فَإِذَا هُوَ الْعَدَّاءُ بْنُ خَالِدٍ الْعَامِرِيُّ

413) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân b. Neşît tahdis etti, dedi ki: Bize Benî Ukayl'den Abdulkerîm tahdis etti, dedi ki: Yezîd b. el-Mühelleb geldiği zaman dışarıya çıktım. Sonra ez-Zuceyc'e uğradık. Baktık ki o çok yaşlı bir adam! Şöyle dedi: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i Veda Haccı'nda işittim. Devesinin boğazının altındaydım. Buyurdu ki: 'Ey insanlar! Bu ayın hangi ay olduğunu biliyor musunuz? Bu ay haram bir aydır. (Bu belde) haram bir beldedir. (Bugün) haram bir gündür. İyi dinleyin! Kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da O'na kavuşacağınız güne kadar bu gününüzün haramlığı gibi haramdır. Allah'ım, şahid ol! Allah'ım, şahid ol! Allah'ım, şahid ol!' Bunu üç defa söyledi. 'Burada bulunan bulunmayana aktarsın.'" Sonra baktık ki o el-Addâ b. Hâlid el-Âmirî'dir.

٤١٤) حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ السَّهْمِيُّ، حَدَّثَنِي زُرَارَةُ بْنُ كَرِيمِ بْنِ حَارِثِ بْنِ عَمْرٍو السَّهْمِيُّ أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ عَمْرٍو السَّهْمِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... بِهَذَا، وَقَالَ :فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

414) Bize Ebû Ma'mer tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvâris tahdis etti, dedi ki: Bize Utbe b. Abdulmelik es-Sehmî tahdis etti, dedi ki: Bana Zürâre b. Kureym b. Hâris b. Amr es-Sehmî'nin tahdis ettiğine göre el-Hâris b. Amr es-Sehmî ona tahdis edip şöyle demiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e vardım..." Aynı şekilde tahdis ettikten sonra "Burada bulunan bulunmayana aktarsın" demiştir.

٤١٥) حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُبَلِّغُ شَاهِدُكُمْ غَائِبَكُمْ

CamScanner ile tarandı

415) Bize Mekkî b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bize Behz b. Hakîm, babası- dedesi kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun "Burada bulunanınız bulunmayanınıza aktarsın" buyurduğunu tahdis etti.

٤١٦) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ الصُّنَابِحِيِّ، قَالَ :دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فِي مَرَضِهِ فَقَالَ عُبَادَةُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرُ إِلَى رَجُلٍ كَأَنَّمَا عُرِجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ هُبِطَ بِهِ إِلَى الْأَرْضِ فَهُوَ يَعْمَلُ مِثْلَ مَا رَآهُ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا، وَلَئِنِ اسْتَطَعْتُ، ثُمَّ قَالَ عُبَادَةُ :وَمَا تَرَكْتُ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكُمْ فِيهِ خَيْرٌ إِلَّا قَدْ حَدَّثْتُكُمْ بِهِ إِلَّا هَذَا: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لِيُبَلِّغِ الْحَاضِرُ مِنْكُمُ الْغَائِبَ، وَمَنْ مَاتَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ , فَقَدْ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

416) Bize İbrâhîm b. el-Münzir tahdis etti, dedi ki: Bize Ma'n tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye, Rabîa b. Yezîd kanalıyla es-Sunâbihî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Hastalığı esnasında Ubâde b. es-Sâmit'in yanına girdik. "Kimi -onu nasıl görüyorsa öyle amel etmesine rağmen- âdetâ göğe çıkarıldıktan sonra yere indirilmiş bir adama bakması mutlu edecekse şuna baksın!" dedi.[21] "Elimden gelseydi..." Sonra Ubâde şunları söyledi: "Şunun dışında, Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den işittiğim ve kendisinde sizin için hayır bulunan hiçbir hadisi size aktarmazlık etmedim: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: 'Sizden burada bulunan bulunmayana aktarsın. Kim Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun bir olduğuna ve ortağının bulunmadığına şehâdet eder hâlde ölürse cennet ona vacip olur.'"

٤١٧) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا أَبُو مُحَمَّدٍ عِيسَى بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ الْمَذْحِجِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ

[21] Ubâde b. es-Sâmit bu sözüyle es-Sunâbihî'yi kasd etmektedir.

CamScanner ile tarandı

عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي مُحَدِّثُكُمْ بِحَدِيثٍ فَلْيُبَلِّغِ الْحَاضِرُ مِنْكُمُ الْغَائِبَ

417) Bize Süleymân b. Abdurrahmân tahdis etti, dedi ki: Bize el-Velîd b. Müslim tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Muhammed Îsâ b. Mûsâ'nın İsmâîl b. Ubeydullah kanalıyla Kays b. Müslim el-Mezhicî'den tahdis ettiğine göre o Ubâde b. es-Sâmit'i şöyle derken işitmiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Size bir söz söyleyeceğim. Sizden burada bulunan bulunmayana aktarsın."

٤١٨) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ الْأَقْمَرِ، قَالَ :لَمَّا قُتِلَ عَلِيٌّ وَقَامَ الْحَسَنُ صَعِدَ الْمِنْبَرَ، وَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ :أَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاضِعَهُ فِي حَبْوَتِهِ وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ , إِنِّي أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، وَلَوْلَا عَزْمَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا حَدَّثْتُكُمْ بِهِ ثُمَّ سَمِعْتُهُ بَعْدُ يُحَدِّثُ بِهِ، فَقَالَ فِيهِ: مَنْ أَحَبَّنِي فَلْيُحِبَّهُ

418) Bize Süleymân b. Harb tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Amr b. Murra- Abdullah b. el-Hâris kanalıyla Zuheyr b. el-Akmer'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Alî öldürüldükten sonra el-Hasen kalkıp minbere çıktı. Bir adam da kalkıp şöyle dedi: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i onu dizine oturtmuş hâlde gördüm de 'Allah'ım, ben onu seviyorum, sen de onu sev, bunu burada bulunan bulunmayana aktarsın' diyordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in bu emri olmasaydı bunu size aktarmazdım. Sonra onu yine bunu tahdis ederken ve bunun içerisinde 'Kim beni seviyorsa onu da sevsin' buyururken işittim."

٤١٩) أَخْبَرَنَا عَبْدَانُ، أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَسَدِ فَقَالَ: مَنْ أَحَبَّنِي فَلْيُحِبَّهُ

419) Bize Abdân haber verdi, dedi ki: Bana babam Şu'be'den bunu haber verdi. (İçerisinde dedi ki:) Bunun üzerine Esed'den bir adam kalkıp "Beni seven bunu da sevsin" dedi.

CamScanner ile tarandı

٤٢٠) حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ حَبِيبٍ الْمُحَارِبِيُّ قَالَ :نَزَلْنَا حِمْصَ فَذُكِرَ لَنَا أَنَّ أَبَا أُمَامَةَ بِهَا فَدَخَلْنَا فَإِذَا شَيْخٌ كَبِيرُهُم، فَقَالَ :إِنَّ هَذَا الْمَجْلِسَ مِنْ بَلَاغِ اللَّهِ إِيَّاكُمْ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ بَلَّغَ مَا أُرْسِلَ بِهِ وَأَنْتُمْ فَبَلِّغُوا مَا تَسْمَعُونَ مِنَّا

420) Bize Hişâm b. Ammâr tahdis etti, dedi ki: Bize Sadaka b. Hâlid tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Hafs Osmân b. Ebi'l Âtike tahdis etti, dedi ki: Bize Süleymân b. Habîb el-Muhâribî tahdis etti, dedi ki: Hıms'ta konaklamıştık. Ebû Umâme'nin orada olduğu söylendi. Biz de (onun yanına) girdik. Baktık ki onların büyükleri olan bir ihtiyar! "Şüphesiz bu meclis Allah'ın size teblîğindendir" dedi. Sonra şunu söyledi: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem kendisiyle gönderildiği şeyi tebliğ etti. Size gelince, siz de bizden işittiklerinizi tebliğ edin."

٤٢١) حَدَّثَنَا فَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيُّ، ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيُّ، وَزِيَادُ بْنُ جُبَيْرٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ :أَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رِسَالَةِ رَبِّنَا: أَنَّهُ مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ فِي نَعِيمٍ لَمْ يُرَ مِثْلُهَا، وَمَنْ بَقِيَ مِنَّا مَلَكَ رِقَابَكُمْ، قَالَ: ذَلِكَ لِعَامِلِ كِسْرَى

421) Bize Fadl b. Ya'kûb tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah b. Ca'fer er-Rakkî tahdis etti, dedi ki: Bize Mu'temir b. Süleymân tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. Ubeydullah es-Sekafî tahdis etti, dedi ki: Bize Bekr b. Abdullah el-Muzenî ve Ziyâd b. Cubeyr, Cubeyr b. Hayye kanalıyla el-Muğîre b. Şu'be'den şunu tahdis etti: "Nebîmiz sallallâhu aleyhi ve sellem bize Rabbimizden bir mesaj olarak içimizden kim öldürülürse cennete gideceğini, benzeri görülmemiş nimetler içinde olacağını; içimizden kim de kalırsa sizin boyunlarınıza sahip olacağını bildirdi." O bunu Kisrâ'nın vâlisine söylemişti.

CamScanner ile tarandı

٤٢٢) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، ثنا زِيَادٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ كَمَا حَدَّثَنَا مَوْلَى آلِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَوْ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا جِئْتُكُمْ بِهِ أَطْلُبُ أَمْوَالَكُمْ وَلَا الشَّرَفَ فِيكُمْ؛ وَلَكِنْ بَعَثَنِي اللَّهُ إِلَيْكُمْ رَسُولًا، وَأَنْزَلَ عَلَيَّ كِتَابًا، وَأَمَرَنِي أَنْ أَكُونَ لَكُمْ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَبَلَّغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ، فَإِنْ تَقْبَلُوا مِنِّي مَا جِئْتُكُمْ بِهِ فَهُوَ حَظُّكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَإِنْ تَرُدُّوهُ عَلَيَّ أَصْبِرْ لِأَمْرِ اللَّهِ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

422) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Ziyâd tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Zeyd b. Sâbit Âilesi'nin mevlâsının, Saîd b. Cubeyr ya da İbn Abbâs'ın mevlâsı İkrime kanalıyla Abdullah b. Abbâs'tan tahdis ettiği gibi: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ben size onu mallarınızı istemek ya da aranızda şeref talep etmek için getirmedim. Fakat Allah beni size bir resûl olarak gönderdi. Bana bir kitap indirdi. Bana sizin için bir müjdeleyici ve uyarıcı olmamı emretti. Ben de size Rabbimin risâletini tebliğ ettim ve size nasihatte bulundum. Eğer benden size getirdiğim şeyi kabul ederseniz o sizin dünyadaki ve âhiretteki nasîbiniz olur. Eğer onu reddedip bana geri çevirirseniz Allah sizinle aramda hükmünü verinceye dek O'nun emrine sabrederim."

٤٢٣) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَكَمِ، ثنا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، ثنا إِسْرَائِيلُ، ثنا سَعْدٌ الطَّائِيُّ، ثنا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيَلْقَيَنَّ اللَّهَ أَحَدُكُمْ فَلَيَقُولَنَّ لَهُ: أَلَمْ أَبْعَثْ إِلَيْكَ رَسُولًا فَيُبَلِّغَكَ

423) Bize Muhammed b. el-Hakem tahdis etti, dedi ki: Bize en-Nadr b. Şumeyl tahdis etti, dedi ki: Bize İsrâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Sa'd et-Tâî tahdis etti, dedi ki: Bize Muhill b. Halîfe, Adiyy b. Hâtim'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Ben Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanındayken o şöyle buyurdu: "Muhakkak biriniz

CamScanner ile tarandı

Allah'ın huzuruna çıkacak, Allah da ona 'Sana bir resûl göndermemiş miydim, o da sana tebliğ etmemiş miydi?' buyuracak."

٤٢٤) حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ، ثنا زُهَيْرٌ، ثنا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ، حَدَّثَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ عِبَادٍ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ أَنَّهُ شَهِدَ خُطْبَةً لِسَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: وَافَقْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى وَذَكَرَ الْكُسُوفَ وَقَالَ: إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ رَسُولٌ فَأُذَكِّرُكُمْ بِاللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي قَصَّرْتُ فِي شَيْءٍ مِنْ تَبْلِيغِ رِسَالَاتِ رَبِّي قَالُوا: نَشْهَدُ أَنَّكَ بَلَّغْتَ رِسَالَاتِ رَبِّكَ وَأَدَّيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ

424) Bize Ebû Ğassân tahdis etti, dedi ki: Bize Zuheyr tahdis etti, dedi ki: Bize el-Esved b. Kays tahdis etti, dedi ki: Bana Basra ehlinden Sa'lebe b. Ibâd, Semura b. Cundeb'in hutbesine şahid olduğunu ve onun şöyle dediğini tahdis etti: İnsanların yanına çıkıp namaz kıldığı zaman Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e denk geldik. -Sonra küsûfu söz konusu etti-. Buyurdu ki: "Ben ancak beşer olan bir resûlüm. Eğer Rabbimin mesajlarının teblîğiyle ilgili bir şey hususunda kusur işlediğimi biliyorsanız, size Allah'ı hatırlatıyorum." Bunun üzerine "Senin Rabbinin mesajlarını tebliğ ettiğine ve sorumluluğunu yerine getirdiğine şehadet ederiz" dediler.

٤٢٥) حَدَّثَنَا حِبَّانُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ عِبَادٍ الْعَبْدِيِّ، سَمِعْتُ سَمُرَةَ بْنَ جُنْدَبٍ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي قَصَّرْتُ عَنْ تَبْلِيغِ شَيْءٍ مِنْ رِسَالَاتِ رَبِّي فَقَالُوا: نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسَالَاتِ رَبِّكَ

425) Bize Hibbân tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah, Süfyân-Esved b. Kays kanalıyla Sa'lebe b. Ibâd'dan onun şöyle dediğini haber verdi: Semura b. Cundeb'in şöyle dediğini işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Eğer Rabbimin mesajlarından birini tebliğ hususunda kusur işlediğimi biliyorsanız..." buyurdu. Bunun üzerine onlar "Senin Rabbinin mesajlarını tebliğ ettiğine şehâdet ederiz" dediler.

CamScanner ile tarandı

٤٢٦) حَدَّثَنَا يَحْيَى، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: فَوَيْلٌ للذينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بأَيْدِيهِمْ، قَالَ: نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الْكِتَابِ

426) Bize Yahyâ tahdis etti, dedi ki: Bize Vekî'nin, Süfyân-Abdurrahmân b. Alkame kanalıyla İbn Abbâs'tan tahdis ettiğine göre o "Kitabı elleriyle yazanlara veyl olsun..." (Bakara, 79) buyruğu hakkında "Bu kitap ehli hakkında nazil olmuştur" demiştir.

٤٢٧) حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثنا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ، كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْدَثُ الْأَخْبَارِ بِاللَّهِ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ؟ وَقَدْ حَدَّثَكُمُ اللَّهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ بَدَّلُوا مِنْ كُتُبِ اللَّهِ وَغَيَّرُوا وَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ، قَالُوا :هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قليلًا، أَوَ لَا يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسئلَتِهِمْ؟ فَلَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا رَجُلًا مِنْهُمْ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ

427) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Ubeydullah b. Abdullah, Abdullah b. Abbâs'ın şöyle dediğini haber verdi: "Ey müslümanlar topluluğu! Allah'ın nebînize indirdiği kitap Allah'tan gelen haberlerin en yenisi olduğu, saf olduğu ve kendisine bir şey karıştırılmadığı hâlde nasıl kitap ehline bir şey sorarsınız? Hem Allah size kitap ehlinin kendisinin bazı kitaplarını tebdîl ettiğini, değiştirdiğini, kitabı elleriyle yazdıklarını, sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için 'Bu Allah katındandır' dediklerini söylemiştir. Size gelen ilim sizi onlara soru sormaktan alıkoymuyor mu? Vallahi onlardan bir adamı size size indirilen şeyi sorarken görmedik."

٤٢٨) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: رَوَاهُ يُونُسُ، وَمَعْمَرٌ، وَإِبرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ

428) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bunu ayrıca Yûnus, Ma'mer'den; İbrâhîm b. Sa'd, ez-Zuhrî'den rivâyet etmiştir.

CamScanner ile tarandı

٤٢٩) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، ثنا زِيَادٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مَوْلًى لِزَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، أَوْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فِي التَّوْرَاةِ سَفْكَ دِمَائِهِمْ وَكَانُوا فَرِيقَيْنِ حِينَ تَسَافَكُوا دِمَاءَهُمْ بَيْنَهُمْ، وَبِأَيْدِيهِمُ التَّوْرَاةُ يَعْرِفُونَ فِيهَا مَا عَلَيْهِمْ وَمَا لَهُمْ

429) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Ziyâd, Muhammed b. İshâk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Zeyd b. Sâbit'in mevlâsı İkrime ya da Saîd b. Cubeyr kanalıyla Abdullah b. Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Medîne'ye geldi..." Sonra hadisi aktardı. (Ve şunları ekledi:) "Allah onlara Tevrât'ta birbirlerinin kanını dökmeyi haram kılmıştı. Onlar birbirlerinin kanını döktüklerinde iki bölük oluyorlardı. Ellerinde de Tevrât vardı. Onda yer alan haklarını ve sorumluluklarını biliyorlardı."

٤٣٠) حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثنا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: إِنَّ نَاسًا كَانُوا يُؤْخَذُونَ بِالْوَحْيِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ، وَإِنَّمَا نَأْخُذُكُمُ الْآنَ بِمَا ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ، فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَمِنَّاهُ وَقَرَّبْنَاهُ، وَلَيْسَ إِلَيْنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شَيْءٌ، اللَّهُ يُحَاسِبُهُ فِي سَرِيرَتِهِ، وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءًا لَمْ نَأْمَنْهُ وَلَمْ نُصَدِّقْهُ، وَإِنْ قَالَ إِنَّ سَرِيرَتَهُ حَسَنَةٌ

430) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî'den onun şöyle dediğini tahdis etti, dedi ki: Bana Humeyd b. Abdurrahmân b. Avf, Abdullah b. Utbe b. Mes'ûd'un şöyle dediğini haber verdi: Ömer b. el-Hattâb'ı şöyle derken işittim: "Birtakım insanlar Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in zamanında vahiyle yargılanıyorlardı. Şimdi ise vahiy kesilmiş durumdadır. Şimdi biz sizi ancak bize görünen amellerinizle yargılarız. Kim bize hayır

CamScanner ile tarandı

gösterirse ondan emin oluruz ve onu kendimize yaklaştırırız. Gizledikleri bizi ilgilendirmez. Gizledikleri hususunda onu Allah hesaba çekecektir. Kim de bize kötülük gösterirse -içinin temiz olduğunu söylese bile- ondan emin olmayız ve onu doğrulamayız."

٤٣١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: تَابَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ، أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي يُونُسُ

431) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Ona Osmân b. Sâlih mutabaat edip şöyle dedi: Bize İbn Vehb haber verdi, dedi ki: Bana Yûnus tahdis etti.

٤٣٢) وَرَوَاهُ سَلَامَةُ، عَنْ عُقَيْلٍ

432) Bunu Selâme de Ukayl'den rivâyet etmiştir.

٤٣٣) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ: الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ: يَعْرِفُونَ أَنَّ الْإِسْلَامَ دِينُ اللَّهِ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، مَكْتوبٌ عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ

433) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvehhâb'ın, Saîd kanalıyla Katâde'den tahdis ettiğine göre "Kendilerine kitabı verdiklerimiz onu oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar" (Bakara, 146) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Allah'ın İslâm'ın dini olduğunu, Muhammed'in Allah'ın resûlü olduğunu bilirler. Bu onların yanlarında, Tevrât'ta ve İncîl'de yazılıdır."

٤٣٤) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ: أُذُنٌ وَعَتْ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

434) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: İbn Uyeyne de "ve onu belleyecek kulaklar bellesin diye..." (Hâkka, 12) buyruğu hakkında "Allah azze ve celle'den belleyecek kulaklar" demiştir.

CamScanner ile tarandı

٤٣٥) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلَ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ؟ قَالَ: أَحْيَانًا مِثْلَ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ وَهُوَ أَشَدُّهُ عَلَيَّ فَيُفْصِمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُ مَا قَالَ وَأَحْيَانًا يَتَمَثَّلُ لِيَ الْمَلَكُ رَجُلًا فَيُكَلِّمُنِي فَأَعِي مَا يَقُولُ، قَالَتْ عَائِشَةُ: وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَنْزِلُ عَلَيْهِ فِي الْيَوْمِ الشَّدِيدِ الْبَرْدِ فَيَفْصِمُ عَنْهُ، وَإِنَّ جَبِينَهُ لَيَتَفَصَّدُ عَرَقًا

435) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik, Hişâm b. Urve- babası kanalıyla Âişe'den onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: el-Hâris b. Hişâm Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Vahiy sana nasıl geliyor?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "Bazen zil çınlaması gibi (geliyor) ki bu benim için en zor olanıdır. Sonra dediğini bellemiş olduğum hâlde (vahyi) benden keser. Bazen de melek bana görünür de benimle konuşur. Ben de onun söylediğini bellerim."

Âişe dedi ki: "Gerçekten onu çok soğuk bir günde kendisine vahiy inerken gördüm de (melek vahyi) ondan kestiğinde alnından terler boşanıyordu."

٤٣٦) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، ثنا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَحْيَانًا يَتَمَثَّلُ لِي الْمَلَكُ فَأَعِي مَا يَقُولُ، مِثْلَهُ

436) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik, Hişâm b. Urve- babası- Âişe kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den aynı şekilde şunu tahdis etti: "Bazen melek bana görünür de onun söylediğini bellerim."

٤٣٧) حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَتَمَثَّلُ لِيَ الْمَلَكُ أَحْيَانًا رَجُلًا

CamScanner ile tarandı

فَيُكَلِّمُنِي فأَعِي مَا يَقُولُ، وَيأَتِينِي الْمَلَكُ أَحْيَانًا مِثْلَ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ فَيَفْصِمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُ، بِهَذَا

437) Bana Ferve b. Ebi'l Meğrâ tahdis etti, dedi ki: Bize Alî b. Müshir, Hişâm- babası- Âişe kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Melek bana bazen adam sûretinde görünür de benimle konuşur. Ben de onun söylediğini bellerim. Bazen de melek bana zil çınlaması gibi gelir. (Söylediğini) bellemiş olduğum hâlde benden (vahyi) keser..."

٤٣٨) حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلَ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يَنْزِلُ عَلَيْكَ الْوَحْيُ؟ قَالَ: مِثْلَ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ فَيَفْصِمُ عَنِّي أَحْيَانًا وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْهُ

438) Bize Mâlik b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Uyeyne, Hişâm- babası kanalıyla Âişe'den onun şöyle dediğini tahdis etti: el-Hâris b. Hişâm Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Vahiy sana nasıl iner?" diye sordu. Rasulullah da buyurdu ki: "Zil çınlaması gibi (iner). Bazen ondan (söylediğini) bellemiş olduğum hâlde benden (vahyi) keser."

٤٣٩) حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلَ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ: كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ؟ قَالَ: أَحْيَانًا مِثْلَ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ فَيَفْصِمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُ

439) Bize Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Hişâm- babası kanalıyla Âişe'den onun şöyle dediğini tahdis etti: el-Hâris b. Hişâm Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Sana vahiy nasıl gelir?" diye sordu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "Bazen zil çınlaması gibi (gelir). Sonra (söylediğini) bellemiş olduğum hâlde (vahyi) benden keser."

CamScanner ile tarandı

بَابُ مَا كَانَ النَّبِيُّ يَذْكُرُهُ وَيَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Rabbi azze ve celle'den Zikretmekte ve Rivâyet Etmekte Oldukları Babı

CamScanner ile tarandı

٤٤٠) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بِشْرٍ، ثنا رَوْحٌ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَحْكِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا

440) Bize Yahyâ b. Bişr tahdis etti, dedi ki: Bize Ravh tahdis etti, dedi ki: Bize Zuheyr b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Zeyd b. Eslem, Ebû Sâlih- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den Rabbi azze ve celle'den rivâyet ettikleri içerisinde onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Kim Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir zirâ' yaklaşırım. Kim Bana bir zirâ'[22] yaklaşırsa Ben ona bir bâ'[23] yaklaşırım."

٤٤١) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ، قَالَ: إِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ الْعَبْدُ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي مَشْيًا أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً

441) Bize Muhammed b. Abdurrahîm tahdis etti, dedi ki: Bize Saîd b. er-Rabî' tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Katâde- Enes kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbinden rivâyetle şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Kul Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir zirâ' yaklaşırım. O Bana bir zirâ' yaklaşırsa Ben ona bir bâ' yaklaşırım. O Bana yürüyerek gelirse Ben ona koşar adımlarla giderim."

---

[22] Dirsek ile parmak uçları arasındaki mesâfe.

[23] İki kol yanlara açıldığı zaman iki el arasındaki mesâfe.

CamScanner ile tarandı

٤٤٢) حَدَّثَنَا آدَمُ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: لِكُلِّ عَمَلٍ كَفَّارَةٌ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَلَخَلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ

442) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Ziyâd tahdis etti, dedi ki: Ebû Hureyre'yi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbiniz azze ve celle'den rivâyetle şöyle buyurduğunu rivâyet ederken işittim: "Her amelin bir kefâreti vardır. Oruç benim içindir ve onun karşılığını da Ben vereceğim. Gerçekten oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha hoştur."

٤٤٣) حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ مِثْلَهُ

443) Bize Hafs b. Ömer tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Muhammed b. Ziyâd'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Ebû Hureyre'yi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbinizden rivâyetle şöyle buyurduğunu rivâyet ederken işittim... (Sonra) aynısı(nı zikretti).

٤٤٤) حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ مِثْلَهُ

444) Bize Haccâc tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Muhammed b. Ziyâd'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Ebû Hureyre'yi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbinizden rivâyetle şöyle buyurduğunu rivâyet ederken işittim... (Sonra) aynısı(nı zikretti).

٤٤٥) حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ، وَسُلَيْمَانُ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِ هَذَا

CamScanner ile tarandı

445) Bize Müslim ve Süleymân tahdis etti, dediler ki: Bize Şu'be, Muhammed b. Ziyâd- Ebû Hureyre- Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem kanalıyla bunun aynısını tahdis etti.

٤٤٦) حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ...

446) Bana Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd, Sâbit- Ebû Râfi'- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbinden şunu rivâyet ettiğini tahdis etti.

٤٤٧) حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَظْلِمُ الْمُؤْمِنَ حَسَنَةً يُثَابُ عَلَيْهَا الرِّزْقَ فِي الدُّنْيَا، وَأَمَّا الْكَافِرُ فَيُعْطَى حَسَنَاتُهُ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الآخِرَةِ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُعْطَى بِهَا

447) Bize Hafs b. Ömer tahdis etti, dedi ki: Bize Hemmâm tahdis etti, dedi ki: Bize Katâde, Enes kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbinden rivâyet ettikleri içerisinde şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Şüphesiz Allah azze ve celle müminden bir hasenenin bile karşılığını esirgemez. Mümin ona karşılık dünyada rızıkla mükâfatlandırılır. Kâfire gelince hasenelerinin karşılığı ona dünyada verilir. Âhirete vardığında ise karşılığında kendisine bir şey verilecek bir hasenesi kalmaz."

٤٤٨) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُقَدَّمٍ، ثنا مُوسَى بْنُ الْمُسَيَّبِ، قَالَ :سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ أَبِي الْجَعْدِ يَذْكُرُ عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِنْ تَأْتِنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئَةً بَعْدَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا جَعَلْتُ قُرَابَهَا مَغْفِرَةً وَلَا أُبَالِي

448) Bize Amr b. Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Ömer b. Alî b. Mukaddem tahdis etti, dedi ki: Bize Mûsâ b. el-Museyyeb tahdis etti, dedi ki: Sâlim b. Ebi'l Ca'd'ı, el-Ma'rûr b. Suveyd- Ebû Zerr

CamScanner ile tarandı

kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in onun Rabbi azze ve celle'den rivâyetle şöyle buyurduğunu zikrederken işittim: "Ey âdemoğlu! Bana hiçbir şeyi ortak koşmadıktan sonra Bana arz dolusu günahla gelsen bile arz dolusu mağfiret kılarım da hiç umursamam."

٤٤٩) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ بِهَذَا، وَقَالَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

449) Bize Muhammed b. Ebî Bekr tahdis etti, dedi ki: Ömer b. Alî bunu söyledi. Ayrıca "...Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den, o da Rabbi azze ve celle'den..." dedi.

٤٥٠) حَدَّثَنَا مُوسَى، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: اسْتَقْرَضْتُ مِنَ ابْنِ آدَمَ فَلَمْ يُقْرِضْنِي وَشَتَمَنِي، يَقُولُ وَادَهْرَاهْ، وَادَهْرَاهْ، وَاللَّهُ هُوَ الدَّهْرُ، وَكُلُّ شَيْءٍ مِنِ ابْنِ آدَمَ يَأْكُلُهُ التُّرَابُ إِلَّا عَجْبَ ذَنَبِهِ فَإِنَّهُ يُخْلَقُ عَلَيْهِ حَتَّى يُبْعَثَ مِنْهُ

450) Bize Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd, Muhammed b. İshâk- el-Alâ b. Abdurrahmân- babası- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun Rabbi azze ve celle'den rivâyetle şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Ben âdemoğlundan borç istedim ama o Bana borç vermedi. Hem de bana hakâret etti. O 'Hay dehre, hay dehre!' demektedir. Hâlbuki dehr Allah'tır. Toprak, kuyruk sokumu kemiği dışında âdemoğlunun her şeyini yiyecektir. Çünkü âdemoğlu onun üzerine yaratılacak, tâ ki ondan diriltilecektir."

٤٥١) حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ، ثنا ابْنُ جَابِرٍ، وَالْأَوْزَاعِيُّ، قَالَا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْمُهَاجِرِ، قَالَ: سَمِعْتُ كُرَيْمَةَ، تَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَا مَعَ عَبْدِي مَا ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ

CamScanner ile tarandı

451) Bize el-Humeydî tahdis etti, dedi ki: Bize el-Velîd tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Câbir ve el-Evzâî tahdis etti, dediler ki: Bize İsmâîl b. Abdullah b. Ebi'l Muhâcir tahdis etti, dedi ki: Kureyme'yi şöyle derken işittim: Ebû Hureyre'yi şöyle derken işittim: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah azze ve celle buyurdu ki: "Ben, Beni andığı ve dudakları Benimle kıpırdadığı sürece kulumla beraberim."

٤٥٢) وَيَذْكُرُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ، أَوْ مُجَاهِدٍ فِي قَوْلِهِ: وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ، قَالَ: هُمْ أَهْلُ الْقُرْآنِ إِذَا عَمِلُوا بِهِ

452) İbrâhîm ve Mücâhid'den aktarıldığına göre onlar "Doğruyu getiren ve onu doğrulayan" (Zümer, 33) buyruğu hakkında "Onlar -onunla amel ettikleri takdirde- Kur'ân ehlidir" demişlerdir.

CamScanner ile tarandı

بَابُ مَا كَانَ النَّبِيُّ يَسْتَعِيذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ لَا بِكَلَامِ غَيْرِهِ

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Başkasının Kelâmına Değil Allah'ın Kelimelerine Sığınmakta Olduğu Babı

CamScanner ile tarandı

٤٥٣) وَقَالَ نُعَيْمٌ: لَا يُسْتَعَاذُ بِالْمَخْلُوقِ، وَلَا بِكَلَامِ الْعِبَادِ وَالْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالْمَلَائِكَةِ، وَفِي هَذَا دَلِيلٌ أَنَّ كَلَامَ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ، وَأَنَّ سِوَاهُ مَخْلُوقٌ

453) Nuaym (b. Hammâd) dedi ki: "Ne bir yaratılmışa sığınılır ne de kulların, cinlerin, insanların ya da meleklerin kelâmına."

Burada Allah'ın kelâmının yaratılmış olmadığına, ondan gayrısının yaratılmış olduğuna delil vardır.

٤٥٤) قَالَ أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ :ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: كَانَ الْوَلِيدُ بْنُ الْوَلِيدِ رَجُلًا يَفْزَعُ فِي مَنَامِهِ، وَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اضْطَجَعْتَ لِلنَّوْمِ فَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَمِنْ شَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَيَاطِينَ، وَأَنْ يَحْضُرُونِ، فَقَالَهَا فَذَهَبَ ذَلِكَ عَنْهُ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو: مَنْ بَلَغَ مِنْ بَنِيهِ عَلَّمَهُ إِيَّاهُنَّ، وَمَنْ كَانَ مِنْهُمْ صَغِيرًا لَا يَعِيهَا كَتَبَهَا وَعَلَّقَهَا فِي عُنُقِهِ

454) Ahmed b. Hâlid dedi ki: Bize Muhammed b. İshâk, Amr b. Şuayb- babası kanalıyla dedesinden onun şöyle dediğini tahdis etti: el-Velîd b. el-Velîd uykusunda korkuya kapılan bir adamdı. Bunu Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e zikretti de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu: "Uyumak üzere yattığın zaman de ki: Allah'ın adıyla. Öfkesinden, cezalandırmasından, kullarının şerrinden, şeytanların dürtmelerinden ve yanımda bulunmalarından Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım." el-Velîd bunu söyledi ve o hâli kendisinden gitti.

Abdullah b. Amr çocuklarından kime yetişmişse ona bu kelimeleri öğretirdi. Onlardan bunları ezberleyemeyecek kadar küçük olanlara gelince, bunları yazar ve onların boyunlarına takardı.

٤٥٥) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَعْقُوبَ أَنَّ يَعْقُوبَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ بُسْرَ بْنَ

CamScanner ile tarandı

سَعِيدٍ، يَقُولُ :سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ خَوْلَةَ بِنْتَ حَكِيمٍ، تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا فَقَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ

455) Bize Abdullah b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Yezîd b. Ebî Habîb, el-Hâris b. Ya'kûb kanalıyla Ya'kûb b. Abdullah'ın ona Büsr b. Saîd'i şöyle derken işittiğini tahdis ettiğini tahdis etti: Sa'd b. Ebî Vakkâs'ı şöyle derken işittim: Havle b. Hakîm'i şöyle derken işittim: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle derdi: "Kim bir konaklama yerinde konaklar da 'Yarattıklarının şerrinden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım' derse konakladığı o yerden ayrılana kadar hiçbir şey ona zarar vermez."

٤٥٦) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثنا اللَّيْثُ مِثْلَهُ

456) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys aynısını tahdis etti.

٤٥٧) حَدَّثَنَا آدَمُ، ثنا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ نَحْوَهُ

457) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys, Yezîd'den benzerini tahdis etti.

٤٥٨) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ، وَقَصَّ الْحَدِيثَ

458) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys, Yezîd'den haber verdi ve hadisi anlattı.

٤٥٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثنا مَالِكٌ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: مَا نِمْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ؟ قَالَ :لَدَغَتْنِي عَقْرَبٌ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

CamScanner ile tarandı

459) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik tahdis etti. Bize Abdullah b. Mesleme de Mâlik kanalıyla tahdis etti. Onun, Suheyl b. Ebî Sâlih es-Semmân- babası- Ebû Hureyre kanalıyla rivâyet ettiğine göre Eslem'den bir adam "Bu gece hiç uyuyamadım!" dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona "Neden dolayı?" diye sordu. Adam "Beni akrep soktu da ondan" diye cevap verdi. Bunun üzerine Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sen var ya, akşamladığın zaman 'Yarattıklarının şerrinden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım' deseydin inşâallah (akrep) sana zarar vermezdi."

٤٦٠) حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ، ثنا عَبْدُ الْأَعْلَى، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بِهَذَا

460) Bize Ayyâş tahdis etti, dedi ki: Bize Abdula'lâ tahdis etti, dedi ki: Bize Ubeydullah b. Ömer bunu tahdis etti.

٤٦١) حَدَّثَنَا أَصْبَغُ، أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

461) Bize Asbağ tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Vehb, Cerîr b. Hâzim- Suheyl- babası- Ebû Hureyre- Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem kanalıyla bunu haber verdi.

٤٦٢) حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ الرُّعَيْنِيُّ، حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ، ثني سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ، عَنْ سُهَيْلٍ بِهَذَا

462) Bize Saîd b. Telîd er-Ruaynî tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Vehb tahdis etti, dedi ki: Bana Saîd b. Abdurrahmân el-Cumahî, Suheyl'den bunu tahdis etti.

٤٦٣) حَدَّثَنَا أَصْبَغُ، أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ سَعِيدٍ نَحْوَهُ

463) Bize Asbağ tahdis etti, dedi ki: Bana İbn Vehb, Saîd'den benzerini haber verdi.

CamScanner ile tarandı

٤٦٤) وَرَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ رِفَاعَةَ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

464) Hişâm b. Hassân ve Muhammed b. Rifâa da Suheyl- babası- Ebû Hureyre- Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu rivâyet etti.

٤٦٥) وَقَالَ الزُّهْرِيُّ: أَخْبَرَنِي طَارِقٌ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

465) ez-Zuhrî dedi ki: Bana Târık, Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu haber verdi.

٤٦٦) وَرَوَاهُ شِبْلُ بْنُ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

466) Şibl b. el-Alâ b. Abdurrahmân da babası- dedesi- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu rivâyet etti.

٤٦٧) وَيُرْوَى عَنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

467) Yine el-Ka'kâ- Ebû Sâlih- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den benzeri rivâyet edilmektedir.

٤٦٨) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَوِّذُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ يَقُولُ: إِنَّ أَبَاكُمَا كَانَ يُعَوِّذُ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ يَقُولُ: أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ كُلِّهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

468) Bize Osmân b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, Mansûr- el-Minhâl- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem el-

CamScanner ile tarandı

Hasen'i ve el-Huseyn'i şöyle diyerek Allah'a sığındırırdı: "Babanız da İsmâîl'i ve İshâk'ı şöyle diyerek Allah'a sığındırırdı: Sizi, bütün şeytanlardan, zehirli hayvanlardan ve bütün kem gözlerden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığındırıyorum."

٤٦٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَعْلَى، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمِنْهَالِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ يُعَوِّذُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ: أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لاَمَّةٍ، وَيَقُولُ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ يُعَوِّذُ ابْنَيْهِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

469) Bize Abdullah b. Ebî Şeybe tahdis etti, dedi ki: Bize Ya'lâ tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Mansûr- el-Minhâl- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem el-Hasen'i ve el-Huseyn'i "Sizi bütün şeytanlardan, zehirli hayvanlardan ve bütün kem gözlerden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığındırıyorum" diye sığındırır, "İbrâhîm de oğulları İsmâîl ve İshâk'ı (böyle) sığındırırdı" derdi.

٤٧٠) حَدَّثَنَا أَصْبَغُ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ بِهَذَا

470) Bize Asbağ tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Vehb, Süfyân es-Sevrî'den bunu tahdis etti.

٤٧١) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، ثنا عُمَرَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَبَّارُ، ثنا الْأَعْمَشُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَوِّذُ حَسَنًا وَحُسَيْنًا: أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

471) Bize Osmân tahdis etti, dedi ki: Bize Ömer b. Abdurrahmân el-Ebbâr tahdis etti, dedi ki: Bize el-A'meş, Mansûr- el-Minhâl- Saîd b. Cubeyr kanalıyla İbn Abbâs'tan şunu tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Hasen'i ve Huseyn'i şöyle sığındırırdı:

CamScanner ile tarandı

"Sizi bütün şeytanlardan, zehirli hayvanlardan ve bütün kem gözlerden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığındırıyorum."

٤٧٢) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا ابْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... بِهَذَا

472) Bize Abdullah b. Ebî Şeybe tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Fudayl, el-A'meş- el-Minhâl kanalıyla Muhammed b. Alî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem..." Sonra bunu zikretti.

٤٧٣) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَءُوا الْقُرْآنَ

473) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Kur'ân'ı okuyun" buyurmuştur.

٤٧٤) وَنَهَاهُمْ أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ إِذَا عَلَوْا مَكَانًا

474) İnsanları yüksek bir yere çıktıklarında seslerini yükseltmekten nehyetmiştir.

٤٧٥) حَدَّثَنِي بِهِ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْأَنْصَارِيُّ، ثنا التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَرَقِيْنَا فِي عَقَبَةٍ، أَوْ فِي ثَنِيَّةٍ، قَالَ: وَكَانَ الرَّجُلُ مِنَّا إِذَا عَلَاهَا، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ لَا تُنَادُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا، قَالَ: وَهُوَ عَلَى بَغْلَةٍ يَعْرِضُهَا، فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَةً مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

475) Bize bunu Ahmed b. İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize el-Ensârî tahdis etti, dedi ki: Bize et-Teymî, Ebû Osmân kanalıyla Ebû Mûsâ'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bir sefer esnasında Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Sarp bir dağa -ya da bir tepeye- çıktık. Bizden bir adam oraya çıktığı zaman "Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür!" diyordu. Bunun üze-

CamScanner ile tarandı

rine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Siz bir sağıra ya da gâibe seslenmiyorsunuz" buyurdu. Yol üzerinde durdurduğu dişi bir katırın üzerindeydi. Sonra "Ey Ebû Mûsâ -ya da ey Abdullah- sana cennetin hazinelerinden bir hazineyi öğreteyim mi?" diye sordu. (Ebû Mûsâ) "Öğret ey Allah'ın Resûlü!" diye cevap verdi. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" (Güç ve kuvvet ancak Allah iledir) buyurdu.

٤٧٦) قَالَ: وَيُذْكَرُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ خَفِيضَ الصَّوْتِ، وَيَكْرَهُ أَنْ يَكُونَ رَفِيعَ الصَّوْتِ

476) (Ebû Abdullah el-Buhârî) dedi ki: Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun kısık sesli adamı sevdiği, adamın yüksek sesli olmasından hoşlanmadığı zikredilmektedir.

٤٧٧) وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَادِي بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ، فَلَيْسَ هَذَا لِغَيْرِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ

477) Yine Allah azze ve celle uzaktakinin de yakındakinin işittiği gibi işitebileceği bir sesle nida eder. Bu Allah celle zikruhû'dan başkası için söz konusu değildir.

٤٧٨) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَفِي هَذَا دَلِيلٌ أَنَّ صَوْتَ اللَّهِ لَا يُشْبِهُ صَوْتَ الْخَلْقِ، لِأَنَّ صَوْتَ اللَّهِ يَسْمَعُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُ مَنْ قَرُبَ، وَأَنَّ الْمَلَائِكَةَ يُصْعَقُونَ مِنْ صَوْتِهِ، فَإِذَا تَنَادَى الْمَلَائِكَةُ لَمْ يُصْعَقُوا

478) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Burada Allah'ın sesinin yaratılmışların sesine benzemediğine delil vardır. Çünkü Allah'ın sesini yakında bulunanın işittiği gibi uzakta bulunan da işitir ve melekler O'nun sesinden dolayı baygınlık geçirirler. Melekler birbirlerine seslendiklerinde ise baygınlık geçirmezler.

٤٧٩) وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا، فَلَيْسَ لِصِفَةِ اللَّهِ نِدٌّ، وَلَا مِثْلٌ، وَلَا يوجدُ شَيْءٌ مِنْ صِفَاتِهِ بِالْمَخْلُوقِينَ

CamScanner ile tarandı

479) Allah azze ve celle "Allah'a denkler tutmayın!" (Bakara, 22) buyurmuştur. Dolayısıyla Allah'ın sıfatının ne bir dengi ne bir misli vardır. O'nun sıfatlarından hiçbiri yaratılmışlarda bulunmaz.

٤٨٠) حَدَّثَنَا بِهِ دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا هَمَّامٌ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُمْ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُنَيْسٍ يَقُولُ :سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :يَحْشُرُ اللَّهُ الْعِبَادَ فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ: أَنَا الْمَلِكُ، أَنَا الدَّيَّانُ، لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ، وَأَحَدٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ يَطْلُبُهُ بِمَظْلَمَةٍ

480) Bunu bize Dâvûd b. Şebîb tahdis etti, dedi ki: Bize Hemmâm tahdis etti, dedi ki: Bize el-Kâsım b. Abdulvâhid tahdis etti, dedi ki: Bana Abdullah b. Muhammed b. Akîl, Câbir b. Abdullah'ın kendilerine Abdullah b. Uneys'i şöyle derken işittiğini tahdis ettiğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Allah kulları toplar da yakındakinin işittiği gibi uzaktakinin de işittiği bir sesle onlara 'Ben Melik'im, Ben Deyyân'ım' diye seslenir. Cennet ehlinden hiç kimse, cehennem ehlinden biri onun zulümle aldığı malını kendisinden talep etmedikçe cennete giremez."

٤٨١) حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا الْأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا آدَمُ، فَيَقُولُ :لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ، فَيُنَادِي بِصَوْتٍ: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُخْرِجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعْثًا إِلَى النَّارِ، قَالَ: يَا رَبِّ، وَمَا بَعْثُ النَّارِ؟ قَالَ: مِنْ كُلِّ أَلْفٍ، أُرَاهُ قَالَ: تِسْعُمِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ، فَحِينَئِذٍ تَضَعُ الْحَامِلُ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

481) Bize Amr b. Hafs b. Ğıyâs tahdis etti, dedi ki: Bize babam tahdis etti, dedi ki: Bize el-A'meş, Ebû Sâlih kanalıyla Ebû Saîd el-Hudrî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve

CamScanner ile tarandı

sellem buyurdu ki: "Allah azze ve celle kıyâmet günü 'Ey Âdem!' buyurur. O da 'Buyur Rabbimiz, emrine âmâdeyim' der. Bunun üzerine Allah bir ses ile 'Allah sana zürriyetinden cehenneme (gidecek) bir ba's çıkarmanı emrediyor' diye seslenir. Âdem 'Rabbim, cehennem ba'sı nedir?' diye sorar. Allah 'Her bin kişiden - zannediyorum dokuz yüz doksan dokuz kişi dedi-' buyurur. İşte o zaman hâmile yükünü bırakır. İnsanları sarhoş olmadıkları hâlde sarhoş görürsün. Fakat Allah'ın azabı çetindir."

٤٨٢) حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الضُّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: مَنْ كَانَ يُحدِّثُنَا بِهِذِهِ الْآيَةِ لَوْلَا ابْنُ مَسْعُودٍ سأَلْنَاهُ: حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ: سَمِعَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ صَلْصَلَةً مِثْلَ صَلْصَلَةِ السِّلْسِلَةِ عَلَى الصَّفْوَانِ فَيَخِرُّونَ حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ سَكَنَ الصَّوْتُ، عَرَفُوا أَنَّهُ الْوَحْيُ وَنَادَوْا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ

482) Bize Abdân, Ebû Hamza- el-A'meş- Ebu'd Duhâ kanalıyla Mesrûk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: İbn Mes'ûd olmasaydı "Tâ ki kalplerinden korku giderilince" (Sebe, 23) âyetini bize kim anlatırdı? Ona sorduk da şöyle dedi: "Göklerdekiler zincirin kaya üzerinde çıkardığı ses gibi bir ses işitirler de yıkılırlar. Tâ ki kalplerinden korku giderilince ses durur ve onun vahiy olduğunu anlarlar. 'Rabbiniz ne buyurdu?' diye seslenirler. (Diğerleri de) 'Hakkı' derler."

٤٨٣) حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا أَبِي، ثنا الْأَعْمَشُ، حَدَّثَنِي مُسْلِمٌ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، بِهَذَا

483) Bize Ömer b. Hafs tahdis etti, dedi ki: Bize babam tahdis etti, dedi ki: Bize el-A'meş tahdis etti, dedi ki: Bana Müslim, Mesrûk kanalıyla Abdullah'tan bunu tahdis etti.

٤٨٤) حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا عَمْرٌو، قَالَ: سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا

CamScanner ile tarandı

قَضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ، كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ فَإِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

484) Bize el-Humeydî tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize Amr tahdis etti, dedi ki: İkrime'yi şöyle derken işittim: Ebû Hureyre'yi şöyle derken işittim: Allah'ın Nebîsi sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Allah azze ve celle semada bir işe hükmettiği zaman melekler O'nun sözüne boyun eğişlerinin bir göstergesi olarak kanatlarını vururlar. Sanki o kaya üzerindeki bir zincirdir. Kalplerinden korku giderilince 'Rabbiniz ne buyurdu?' derler. (Diğerleri de) 'Hakkı, O Aliyy'dir, Kebîr'dir' derler."

٤٨٥) وَقَالَ الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ :حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: إِذَا قَضَى اللَّهُ جَلَّ ذِكْرُهُ أَمْرًا تَكَلَّمَ، رَجَفَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ وَالْجِبَالُ وَخَرَّتِ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ سُجَّدًا

485) el-Hakem b. Ebân şöyle demiştir: Bana İkrime, İbn Abbâs'tan şunu tahdis etti: "Allah celle zikruhû bir işe hükmettiği zaman konuşur da yer, gök ve dağlar titrer. Meleklerin tamamı da secdeye kapanır."

٤٨٦) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، ثنا زِيَادٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ نَفَرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ: مَا كُنْتُمْ تقولُونَ فِي هَذَا النَّجْمِ الَّذِي يُرْمَى بِهِ؟ قَالُوا: كُنَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَقُولُ حِينَ رَأَيْنَاهَا يُرْمَى بِهَا مَاتَ مَلِكٌ، وُلِدَ مَوْلودٌ، مَاتَ مَوْلودٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ ذَلِكَ كَذَلِكَ وَلَكِنَّ اللَّهَ إِذَا قَضَى فِي خَلْقِهِ أَمْرًا سَمِعَهُ أَهْلُ السَّمَاءِ فَسَبَّحُوا فَسَبَّحَ مَنْ تَحْتَهُمْ بِتَسْبِيحِهِمْ فَيُسَبِّحُ مَنْ تَحْتَ ذَلِكَ، فَلَمْ يَزَلِ التَّسْبِيحُ يَهْبِطُ حَتَّى يَنْتَهِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حَتَّى يَقُولَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ :لِمَ سَبَّحْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ :سَبَّحَ مَنْ فَوْقَنَا فَسَبَّحْنَا بِتَسْبِيحِهِمْ، فَيَقُولُونَ: أَفَلَا تَسْأَلُونَ مَنْ

CamScanner ile tarandı

فَوْقَكُمْ مِمَّ سَبَّحُوا فَيَسأَلونَهُمْ فَيَقُولُونَ: قَضَى اللَّهُ فِي خَلْقِهِ كَذَا وَكَذَا، الْأَمْرَ الَّذِي كَانَ فَيَهْبِطُ بِهِ الْخَبَرُ مِنْ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ حَتَّى يَنْتَهِي إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَتَحَدَّثُونَ فَيَتَحَدَّثُ بِهِ فَيَسْتَرِقُهُ الشيَاطِينُ بِالسَّمْعِ عَلَى تَوَهُّمٍ مِنْهُمْ وَاخْتِلَافٍ، ثُمَّ يَأْتُونَ بِهِ إِلَى الْكُهَّانِ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَيُحَدِّثونَهُمْ فَيُخْطِئُونَ وَيُصِيبُونَ، فَيُحَدِّثُ بِهِ الْكُهَّانُ، ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَجَبَ الشيَاطينَ عَنِ السَّمَاءِ بِهذِهِ النُّجومِ وَانْقَطَعَتِ الْكَهَنَةُ الْيَوْمَ فَلَا كَهَانَةَ

486) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Ziyâd, Muhammed b. İshâk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Muhammed b. Müslim b. Abdullah b. Şihâb ez-Zuhrî'nin, Alî b. Huseyn b. Alî b. Ebî Tâlib (rhum)- Abdullah b. Abbâs kanalıyla Ensâr'dan bir topluluktan tahdis ettiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem onlara "Atılan şu yıldız hakkında ne diyorsunuz?" diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü!" dediler. "Onu atılırken gördüğümüz zaman 'Bir kral öldü', 'Bir çocuk doğdu' ya da 'Bir çocuk öldü' derdik." Bunun üzerine Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "O iş öyle değildir. Allah yarattıkları hakkında bir işe hükmettiği zaman sema ehli O'nu işitir ve tesbih getirir. Altındakiler de onların tesbihinin aynısını söyler. Onların altındakiler de tesbih getirir. Tesbih en yakın semaya varıncaya dek inmeye devam eder. Tesbih en yakın semaya varınca birbirlerine 'Neden tesbih ettiniz?' diye sorarlar. 'Üzerimizdekiler tesbih etti, biz de onların tesbihini söyledik' derler. Bunun üzerine 'Üzerinizdekilere sormaz mısınız, neden dolayı tesbih etmişler?' derler. Onlar da üzerlerindekilere sorarlar. Onlar da 'Allah yarattıkları hakkında şuna şuna, olan işe hükmetti' diye cevap verirler. Sonra bunun haberi semadan semaya iner de sonunda dünya semasına varır. Sonra onu konuşurlar. Şeytanlar da vehme kapılmış ve aralarında ayrılığa düşmüş bir şekilde kulak hırsızlığı yaparlar. Sonra onu dünyadaki kâhinlere götürürler. Onlara söylerler. Bazen yanlış söylerler, bazen doğruya isabet ederler. Sonra kâhinler onu dile getirir.

CamScanner ile tarandı

Sonra Allah azze ve celle şeytanları semadan bu yıldızlarla perdelemiştir ve kâhinlik bugün kesilmiştir. Artık kâhinlik yoktur."

٤٨٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ، قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ، قَالَ: قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ، وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ

487) Bize Muhammed b. Kesîr tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Mansûr- Ebû Vâil- Amr b. Şurahbîl kanalıyla Abdullah'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Ey Allah'ın Resûlü, hangi günah daha büyüktür?" diye sordum. "Seni yarattığı hâlde Allah'a denk tutmandır" diye cevap verdi. "Sonra hangisi?" diye sordum. "Seninle birlikte yiyecek endişesiyle çocuğunu öldürmendir" buyurdu. "Sonra hangisi?" dedim. "Komşunun hanımıyla zina etmendir" buyurdu. Sonra Allah azze ve celle Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in sözünün tasdîki olarak "Onlar ki Allah ile birlikte başka bir ilaha dua etmezler..." (Furkân, 68) buyruklarını indirdi.

٤٨٨) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ، وَسُلَيْمَانُ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، نَحْوَهُ

488) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bana Yahyâ, Süfyân'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Mansûr ve Süleymân, Ebû Vâil'den benzerini tahdis etti.

٤٨٩) حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، ثنا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا، وَهُوَ خَلَقَكَ

489) Bize Osmân tahdis etti, dedi ki: Bana Cerîr, Mansûr- Ebû Vâil- Amr b. Şurahbîl kanalıyla Abdullah'tan şunu tahdis etti:

CamScanner ile tarandı

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Hangi günah daha büyüktür" diye sordum. "Seni yarattığı hâlde Allah'a denk tutmandır" buyurdu.

٤٩٠) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، ثنا جَرِيرٌ مِثْلَهُ

490) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr aynısını tahdis etti.

٤٩١) حَدَّثَنَا هَنَّادٌ، ثنا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ: وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ، قَالَ: يَسْأَلُهُمْ مَنْ خَلَقَ؟ وَمَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ؟ فَيَقُولُونَ اللَّهُ، فذلك إِيمَانُهُمْ وَهُمْ يَعْبُدُونَ غَيْرَهُ

491) Bize Hennâd tahdis etti, dedi ki: Bize Ebu'l Ahvas'ın, Simâk kanalıyla İkrime'den tahdis ettiğine göre o "Onların çoğu Allah'a ancak müşrikler oldukları hâlde iman eder" (Yûsuf, 106) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Onlara 'Yaratan kimdir, gökleri ve yeri yaratan kimdir?' diye sormakta, onlar da 'Allah' demektedirler. Bu onların imanıdır. Bununla birlikte onlar Allah'tan başkasına ibâdet etmektedirler."

CamScanner ile tarandı

بَابُ مَا نَقَشَ النَّبِيُّ فِي خَاتَمِهِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ

وَمَا يَدْخُلُ بِهِ الْحَاجَة

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allah Teâlâ'nın Kitabından Olan Şeyleri Yüzüğüne Nakş Etmesi ve Onunla Helâya Girmemesi Bâbı

CamScanner ile tarandı

٤٩٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَفِي الْخَوَاتِيمِ وَالدَّرَاهِمِ الْبِيضِ ذِكْرُ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ

492) Ebû Abdullah dedi ki: Yüzüklerde ve beyaz dirhemlerde Allah celle zikruhû'nun zikri geçmektedir.

٤٩٣) وَقَالَ عَطَاءٌ فِي الْخَاتَمِ: فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، يَدْخُلُ الْإِنسَانُ الْكَنِيفَ أَوْ يُلِمُّ بِأَهْلِهِ وَهُوَ بِيَدِهِ لَا بَأْسَ بِهِ

493) Atâ dedi ki: "Yüzükte Allah azze ve celle'nin zikri vardır. Fakat insan o elindeyken helâya girer ve ehliyle beraber olur. Bunda bir beis yoktur."

٤٩٤) وَقَالَ الْحَسَنُ: وَلَا بَأْسَ أَنْ يَمَسَّ الدَّرَاهِمَ الْبِيضَ عَلَى غَيْرِ وَضُوءٍ وَأَنْ يَرْفَعَ الْمُصْحَفَ مِنْ هَاهُنَا فَيَضَعَهُ هَاهُنَا

494) el-Hasen de böyle söylemiştir: "Kişinin beyaz dirhemlere abdestsiz olarak dokunmasında ya da mushafı bir yerden alıp başka bir yere koymasında bir beis yoktur.

٤٩٥) وَيُذْكَرُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّهُ كَانَ يَمَسُّ الدَّرَاهِمَ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ

495) Enes'ten de dirhemlere abdestsiz olarak dokunduğu zikredilmektedir.

٤٩٦) وَقَالَ لَنَا عَبْدَانُ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: يَضَعُ الْمُصْحَفَ عَلَى فِرَاشِهِ الَّذِي يَحْتَلِمُ فِيهِ، وَيُجَامِعُ، وَيَعْرَقُ عَلَيْهِ

496) Abdân bize dedi ki: Bize Abdullah, İbn Cureyc- Atâ kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini haber verdi: "Kişi mushafı üzerinde ihtilâm olduğu, cima ettiği ve terlediği yatağın üzerine koyabilir."

٤٩٧) وَبَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ ثُمَّ تَوَضَّأَ إِلَّا رِجْلَيْهِ ثُمَّ أَخَذَ الْمُصْحَفَ

497) Saîd b. Cubeyr bevl etmiş, sonra ayakları dışında abdest organlarını yıkamış, sonra mushafı eline almıştır.

CamScanner ile tarandı

٤٩٨) وَقَالَ طَاوُوسُ فِي الرَّجُلِ تَكُونُ عَلَيْهِ الْمِنْطَقَةُ وَفِيهَا الدَّرَاهِمُ: يَقْضِي حَاجَتَهُ وَهِيَ عَلَيْهِ

498) Tâvûs belinde içerisinde dirhemler bulunan kuşak olan adam hakkında "Onlar üzerindeyken ihtiyacını giderebilir" demiştir.

٤٩٩) وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: لَا بُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ نَفَقَاتِهِمْ

499) İbrâhîm "İnsanlar nafakalarından ayrı olamazlar" demiştir.

٥٠٠) وَأَحَبَّ بَعْضُ التَّابِعِينَ أَنْ لَا يَدْخُلَ الْخَلَاءَ بِالْخَاتَمِ فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ

500) Tâbiîn'den bazıları kişinin içerisinde Allah'ın zikri yer alan yüzükle helâya girmemesini güzel görmüştür.

٥٠١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَهَذَا مِنْ غَيْرِ تَحْرِيمٍ يَصِحُّ

501) Ebû Abdullah dedi ki: Bu haramlık söz konusu olmaksızın doğrudur.

٥٠٢) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ وَلَا بِالْمَسِيحِ

502) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Babalarınız ve Mesîh üzerine yemin etmeyin!" buyurmuştur.

٥٠٣) وَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَحْلِفَ بِالْمَخْلُوقِينَ، وَلَا بِأَعْمَالِهِمْ وَلَا بِكَلَامِهِمْ وَلَا بِكَلَامِ الْكُفَّارِ وَالْمُنَافِقِينَ، وَلَا بِقَوْلِ إِبْلِيسَ، فَمَنْ حَلَفَ بِقَوْلِ الْمَجُوسِ أَوْ نَحْوِهِمْ لَمْ يَلْزَمْهُ حِنْثٌ

503) Hiç kimse ne yaratılmışlar ne onların fiilleri ne sözleri ne kâfirlerin ve münâfıkların sözleri ne de İblîs'in sözü üzerine yemin edemez. Kim mecûsîlerin ve benzerlerinin sözleri üzerine yemin ederse yeminine uygun davranmadığı takdirde günaha girmiş olmaz.

CamScanner ile tarandı

٥٠٤) وَإِنَّمَا يُذْكَرُ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَإِبْرَاهِيمَ

504) Bu İbn Mes'ûd ve İbrâhîm'den zikredilmektedir.

٥٠٥) وَعنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا: مَنْ حَلَفَ بِسُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَعَلَيْهِ بِكُلِّ آيَةٍ مِنْهَا كَفَّارَةٌ

505) Diğer taraftan Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den mürsel olarak şu rivâyet edilmiştir: "Kim Kur'ân'dan bir sûre üzerine yemin ederse ondaki her bir âyete karşılık bir kefâret ödemesi üzerine vaciptir."

٥٠٦) فَأَمَّا أَصْوَاتُ الْمَخْلُوقِينَ فَلَيْسَ فِيهَا كَفَّارَةٌ

506) Yaratılmışların seslerine gelince bunlar hususunda kefâret söz konusu değildir.

٥٠٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ، ثَنِي أَبِي، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ، لَمَّا اسْتُخْلِفَ بَعَثَهُ إِلَى الْبَحْرَيْنِ وَكَتَبَ لَهُ هَذَا الْكِتَابَ، وَكَانَ نَقْشُ الْخَاتَمِ ثَلَاثَةَ أَسْطُرٍ مُحَمَّدٌ سَطْرٌ، وَرَسُولٌ سَطْرٌ، وَاللَّهُ سَطْرٌ

507) Bize Muhammed b. Abdullah el-Ensârî tahdis etti, dedi ki: Bana babam tahdis etti, dedi ki: Bize Sümâme'nin Enes'ten tahdis ettiğine göre Ebû Bekir halîfe olduğu zaman Enes'i (vergi tahsildârı olarak) Bahreyn'e gönderdi. Ona bu mektubu yazıp verdi. Yüzüğün nakşı üç satırdan ibâretti: Bir satırda 'Muhammed', diğer satırda 'Rasûl', öteki satırda da 'Allah' yazıyordu."

٥٠٨) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ: اتَّخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ، وَنَقْشُهُ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

508) Bize Alî b. el-Ca'd tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Katâde'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Enes'i şöyle derken işittim: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem bir yüzük edindi ki sanki

CamScanner ile tarandı

ben hâlâ onun elindeki beyazlığına bakıyorum. Nakşı da 'Muhammedun Rasûlullah' idi."

٥٠٩) حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: اصْطَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا فَقَالَ: إِنَّا اتَّخَذْنَا خَاتَمًا وَنَقَشْنَا عَلَيْهِ نَقْشًا، فَلَا يَنْقُشْ عَلَيْهِ أَحَدٌ

509) Bize Ebû Ma'mer tahdis etti, dedi ki: Bize Abdulvâris, Abdulazîz b. Suhayb kanalıyla Enes'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir yüzük edindi ve şöyle buyurdu: "Biz bir yüzük edindik ve üzerine bir nakış işledik. Artık kimse onun üzerine nakış işlemesin."

٥١٠) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ خَاتَمًا وَنَقَشَهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

510) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd'ın Abdulazîz b. Suheyb kanalıyla Enes'ten tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir yüzük edindi ve nakşı da "Muhammedun Rasûlullah" idi.

٥١١) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، اتَّخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَقَالَ: لَا يَنْقُشْ أَحَدٌ عَلَى نَقْشِ خَاتَمِي

511) Bize Muhammed b. Sellâm tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân'ın Eyyûb b. Mûsâ- Nâfi' kanalıyla İbn Ömer'den tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem üzerinde "Muhammedun Rasûlullah" yazan bir yüzük edindi ve "Kimse yüzüğümün nakşı üzerine nakış işlemesin" buyurdu.

٥١٢) حَدَّثَنَا ابْنُ بِشْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: كَانَ فِي خَاتَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

CamScanner ile tarandı

512) Bize İbn Bişr tahdis etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Bişr tahdis etti, dedi ki: Bize Ubeydullah'ın Nâfi' kanalıyla İbn Ömer'den tahdis ettiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in yüzüğünde "Muhammedun Rasulullah" (nakşı) vardı.

٥١٣) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَدْ كَتَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِتَابًا فِيهِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَقَرَأَهُ تُرْجُمَانُ قَيْصَرَ عَلَى قَيْصَرَ وَأَصْحَابِهِ، وَلَا شَكَّ فِي قِرَاءَةِ الْكُفَّارِ وَأَهْلِ الْكِتَابِ أَنَّهَا أَعْمَالُهُمْ، وَأَمَّا الْمَقْرُوءُ فَهُوَ كَلَامُ الْعَزِيزِ الْمَنَّانِ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ

513) İmam Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem içerisinde "Bismillâhirrahmânirrahîm" geçen bir mektup yazmış, Kayser'in tercümanı da onu Kayser'e ve ashabına okumuştur. Kâfirlerin ve kitap ehlinin okuyuşunun onların birer ameli olduğu hususunda şüphe yoktur. Okunan şeye gelince o Azîz ve Mennân'ın yaratılmış olmayan kelâmıdır.

٥١٤) فَمَنْ حَلَفَ بِأَصْوَاتِ قَصِيرَ أَوْ بِنِدَاءِ الْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ يُقِرُّونَ بِاللَّهِ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ يَمِينٌ دُونَ الْحَلِفِ بِاللَّهِ، لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحْلِفُوا بِغَيْرِ اللَّهِ

514) Kim Kayser'in sesleri ve Allah'ı ikrar eden müşriklerin nidaları üzerine yemin ederse Allah üzerine yemin etmediği sürece ona yemin düşmez. Çünkü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Allah'tan başkası üzerine yemin etmeyin" buyurmuştur.

٥١٥) وَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَحْلِفَ بِالْخَوَاتِيمِ وَالدَّرَاهِمِ الْبِيضِ وَأَلْوَاحِ الصِّبْيَانِ الَّذِينَ يَكْتُبُونَهَا، ثُمَّ يَمْحُونَهَا مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ، وَإِنْ حَلَفَ فَلَا يَمِينَ عَلَيْهِ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا

515) Aynı şekilde kimse yüzükler, beyaz dirhemler, çocukların defalarca önce üzerine yazı yazdıkları sonra yazdıklarını sildikleri levhaları üzerine yemin edemez. Biri bunlar üzerine yemin

CamScanner ile tarandı

ederse ona yemin düşmez. Çünkü Allah azze ve celle "Allah'a nidd-ler edinmeyin" (Bakara, 22) buyurmuştur.

٥١٦) حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثنا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ وَ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي بَعَثَ بِهِ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى فَدَفَعَهُ إِلَى هِرَقْلَ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ، سَلَامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى، أَمَّا بَعْدُ: يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ، إِلَى قَوْلِهِ: فَإِنْ تَوَلَّوَا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ كَثُرَ عِنْدَهُ الصَّخَبُ وَارتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ وَأُخْرِجْنَا

516) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ûd'un haber verdiğine göre Abdullah b. Abbâs ona Ebû Süfyân b. Harb'in kendisine şunu haber verdiğini haber vermiştir: Hirakl Ebû Süfyân'a elçi gönderdi ve Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in mektubunun getirilmesini istedi. Rasulullah bu mektupla Dıhye el-Kelbî'yi Busrâ büyüğüne göndermişti. Busrâ büyüğü de onu Hirakl'e iletmişti. Hirakl onu okudu. Onda şunlar yazıyordu: "Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den Rumların büyüğü Hirakl'e... Selâm hidâyete tâbi olanların üzerine olsun. Bundan sonra: Ey kitap ehli! Sizinle aramızda ortak bir söze gelin... Eğer yüz çevirirlerse 'Şahit olun ki biz müslümanlarız' deyin." (Âli İmrân, 64) Hirakl mektubu okumayı bitirince yanındaki gürültü arttı, sesler yükseldi ve dışarı çıkarıldık.

٥١٧) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ مِثْلَهُ

517) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys aynısını tahdis etti.

CamScanner ile tarandı

٥١٨) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا اللَّيْثُ، حَدَّثَنَا يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبِ بْنِ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ بِهَذَا... فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

518) Dedi ki: Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus'un İbn Şihâb- Ubeydullah kanalıyla Abdullah b. Abbâs'tan tahdis ettiğine göre o Ebû Süfyân b. Harb b. Umeyye'nin kendisine bunu haber verdiğini haber verdi... Baktı ki onda şunlar yazıyordu: "Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den..."

٥١٩) حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ بِهَذَا... ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُرِئَ، فَإِذَا فِيهِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ، فَلَمَّا انْقَضَى مَقَالَتُهُ عَلَتْ أَصْوَاتُ الَّذِينَ حَوْلَهُ مِنْ عُظَمَاءِ الرُّومِ وَكَثُرَ لَغَطُهُمْ

519) Bize İbrâhîm b. Hamza tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm b. Sa'd'ın Sâlih- İbn Şihâb kanalıyla Ubeydullah b. Abdullah'tan tahdis ettiğine göre Abdullah b. Abbâs ona haber verip şöyle demiş: Bana Ebû Süfyân b. Harb bunu haber verdi...

(Eserin içinde şunlar geçmektedir:) Sonra Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in mektubunun getirilmesini istedi ve mektup okundu. Onda şunlar yazıyordu: "Bismillâhirrahmânirrahîm. Ey kitap ehli! Sizinle aramızda ortak bir söze gelin: Allah'tan başkasına ibâdet etmeyelim. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Birbirimizi Allah'ın dışında rabler edinmeyelim. Eğer yüz çevirirlerse 'Şahid olun ki biz müslümanlarız' deyin." (Âli İmrân, 64) (Hirakl'in)

CamScanner ile tarandı

konuşması bitince çevresindeki Rum büyüklerinin sesleri yükseldi ve gürültüleri arttı.

٥٢٠) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، ثنا زِيَادٌ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ :حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَذَا، وَقَدِمَ عَلَيْهِ كِتَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ دِحْيَةَ بْنِ خَلِيفَةَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

520) Bize Amr b. Zürâre tahdis etti, dedi ki: Bize Ziyâd, İbn İshâk'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana ez-Zuhrî, Ubeydullah b. Abdullah kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Ebû Süfyân b. Harb bunu tahdis etti. Ona Dıhye b. Halîfe ile birlikte Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in mektubu geldi: "Bismillâhirrahmânirrahîm..."

٥٢١) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ، وَهِلَالُ بْنُ رَدَّادٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ

521) İmam Ebû Abdullah dedi ki: Bunu Ma'mer ve Hilâl b. Raddâd, ez-Zuhrî'den rivâyet etmiştir.

٥٢٢) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي عُقَيلٌ، وَيُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عُتْبَةَ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا بِكِتَابٍ إِلَى كِسْرَى، فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحَرَيْنِ وَيَدْفَعَهُ عَظِيمُ الْبَحَرَيْنِ إِلَى كِسْرَى، فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى خَرَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ: فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ

522) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Ukayl ve Yûnus, İbn Şihâb'dan onun şöyle dediğini tahdis etti, dedi ki: Bana Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, Abdullah b. Abbâs'ın kendisine şunu haber verdiğini haber verdi: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem bir adamı bir mektupla Kisrâ'ya gönderdi ve ona mektubu Bahreyn büyüğüne, Bahreyn büyüğünün onu Kisrâ'ya vermesi üzere vermesini istedi. Kisrâ mektubu

CamScanner ile tarandı

okuduğu zaman onu parçaladı. -Zannediyorum Saîd b. el-Museyyeb şöyle dedi: "Bunun üzerine Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem onlara paramparça olsunlar diye beddua etti."

٥٢٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي عُقَيلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِهَذَا

523) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Ukayl, İbn Şihâb'dan bunu tahdis etti.

٥٢٤) حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ :أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى، نَحْوَهُ

524) Bize Yahyâ b. Bukeyr tahdis etti, dedi ki: Bana el-Leys, Yûnus kanalıyla İbn Şihâb'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Ubeydullah, İbn Abbâs'ın kendisine şunu haber verdiğini haber verdi: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem mektubu ile (bir adamı) Kisrâ'ya gönderdi... Sonra benzerini zikretti.

٥٢٥) حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ كِتَابًا إِلَى كِسْرَى نَحْوَهُ

525) Bize Ya'kûb b. Humeyd tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm'in Sâlih- İbn Şihâb kanalıyla Ubeydullah'tan tahdis ettiğine göre İbn Abbâs ona şunu haber vermiştir: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem Kisrâ'ya bir mektup gönderdi... Sonra benzerini zikretmiştir.

٥٢٦) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَرَوَاهُ ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ نَحْوَهُ

526) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Bunu İbn Şihâb'ın kardeşinin oğlu benzer şekilde rivâyet etmiştir.

CamScanner ile tarandı

٥٢٧) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ :فَإِنِ احْتَجَّ مُحْتَجٌّ، فَقَالَ :قَدْ رُوِيَ أَنَّ فَضْلَ كَلَامِ اللَّهِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ

527) İmam Ebû Abdullah -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- dedi ki: Bir kimse şöyle diyerek hüccet getirirse: "Allah'ın sözünün diğer sözlere üstünlüğünün Allah'ın yarattıklarına üstünlüğü gibi olduğu rivâyet edilmiştir."

٥٢٨) قِيلَ لَهُ: لَوْ صَحَّ هَذَا الْخَبَرُ لَمْ يَكُنْ لَكَ فِيهِ حُجَّةٌ لِأَنَّهُ قَالَ: كَلَامُ اللَّهِ وَلَمْ يَقُلْ قَوْلُ الْعِبَادِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ الَّذِينَ يَقْرَءُونَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَهَذَا وَاضِحٌ بَيِّنٌ عِنْدَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ أَدْنَى مَعْرِفَةٌ أَنَّ الْقِرَاءَةَ غَيْرُ الْمَقْرُوءِ

528) Ona şöyle denir: Bu haber sahih olsa bile bunda senin lehine bir hüccet yoktur. Çünkü "Allah'ın sözü" demiştir. "Müminlerden, münâfıklardan, kitap ehlinden olup da 'Bismillâhirrahmânirrahîm'i okuyan kulların sözü" dememiştir. Okuyuşun okunan şeyden farklı olduğu en ufak bir bilgiye sahip olan kimsenin nezdinde gayet açıktır.

٥٢٩) وَلَيْسَ لِكَلَامِ الْفَجَرَةِ وَغَيْرِهِمْ فَضْلٌ عَلَى كَلَامِ غَيْرِهِمْ، كَفَضْلِ الْخَالِقِ عَلَى الْمَخْلُوقِ، وَتَبَارَكَ رَبُّنَا وَتَعَالَى وَعَزَّ وَجَلَّ عَنْ صِفَةِ الْمَخْلُوقِينَ

529) Fâcirlerin ya da başkalarının sözlerinin diğerlerinin sözlerine üstünlüğü Yaratıcı'nın yaratılmışa olan üstünlüğü gibi değildir. Rabbimiz yaratılmışların sıfatlarına sahip olmaktan çok çok münezzehtir, çok çok yücedir.

٥٣٠) وَإِنْ قَالَ قَائِلٌ :فَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ لَنْ تَرْجِعُوا إِلَى اللَّهِ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِمَّا خَرَجَ مِنْهُ

530) Bir kimse dese ki: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den 'Siz Allah'a O'ndan çıkandan daha fazîletli bir şeyle dönemezsiniz' buyurduğu rivâyet edilmiştir."

CamScanner ile tarandı

٥٣١) قِيلَ لَهُ: أَلَيْسَ الْقُرْآنُ خَرَجَ مِنْهُ؟ فَخُرُوجُهُ مِنْهُ لَيْسَ كَخُرُوجِهِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَفْهَمُ

531) Ona şöyle cevap verilir: Kur'ân O'ndan çıkmamış mıdır? Kur'ân'ın O'ndan çıkması senden çıkması gibi değildir. Anlıyorsan eğer!

٥٣٢) مَعَ أَنَّ هَذَا الْخَبَرَ لَا يَصِحُّ لِإِرْسَالِهِ وَانْقِطَاعِهِ

532) Diğer taraftan bu haber mürsel ve munkatı olması sebebiyle sahih değildir.

٥٣٣) فَإِنْ قَالَ :فَإِنْ لَمْ يَكُنِ الَّذِي يَتَكَلَّمُ بِهِ الْعَبْدُ قُرْآنًا لَمْ تُجْزِئْهُ صَلَاتُهُ

533) Denirse ki: "Kulun söylediği şey Kur'ân değilse namazı olmaz?"

٥٣٤) قِيلَ لَهُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَلَاةَ إِلَّا بِقِرَاءَةٍ

534) Ona şöyle cevap verilir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Kıraatsiz namaz olmaz" buyurmuştur.

٥٣٥) وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ، سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفِي كُلِّ صَلَاةٍ قِرَاءَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ

535) Ebu'd Derdâ şöyle demiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e 'Her namazda kıraat var mıdır?' diye soruldu da o 'Evet' buyurdu."

٥٣٦) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَالْقِرَاءَةُ هِيَ التِّلَاوَةُ، وَالتِّلَاوَةُ غَيْرُ الْمَتْلُوِّ

536) İmam Ebû Abdullah dedi ki: Demek ki kıraat tilâvettir ve tilâvet (okuma) okunandan farklıdır.

٥٣٧) وَقَدْ بَيَّنَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ، يَقُولُ الْعَبْدُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَيَقُولُ اللَّهُ: حَمِدَنِي عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ:

CamScanner ile tarandı

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، يَقُولُ اللَّهُ: مَجَّدَنِي عَبْدِي، يَقُولُ الْعَبْدُ: إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: هَذِهِ الْآيَةُ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ

537) Ebû Hureyre bunu beyan etmiş ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun "Dilerseniz okuyun" buyurduğunu rivâyet etmiştir.

"Kul 'Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun' der. Allah 'Kulum Bana hamd etti' buyurur. Kul 'Rahmân ve Rahîm' der. Allah azze ve celle 'Kulum Beni övdü' buyurur. Kul 'Din gününün melîki' der. Allah 'Kulum Beni temcîd etti' buyurur. Kul 'Ancak Sana ibâdet eder ve ancak Senden yardım isteriz' der. Allah azze ve celle 'Bu ayet Benimle kulum arasındadır ve istediği kulumundur' buyurur."

٥٣٨) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: فَبَيَّنَ أَنَّ سؤَالَ الْعَبْدِ غَيْرُ مَا يُعْطِيهِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْعَبْدِ، وَأَنَّ قَوْلَ الْعَبْدِ غَيْرُ كَلَامِ اللَّهِ، هَذَا مِنَ الْعَبْدِ الدُّعَاءُ وَالتَّضَرُّعُ، وَمِنَ اللَّهِ الْأَمْرُ وَالْإِجَابَةُ

538) İmam Ebû Abdullah dedi ki: Görüldüğü üzere o kulun istemesinin Allah azze ve celle'nin verdiğinden farklı olduğunu, kulun sözünün de Allah'ın kelâmından farklı olduğunu beyan etmiştir. Duâ ve tazarrû kuldan, emir ve icâbet de Allah'tandır.

٥٣٩) وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا مُعَاوِيَةُ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ الْحَضْرَمِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفِي كُلِّ صَلَاةٍ قِرَاءَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: وَجَبَتْ هَذِهِ

539) Bana Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Bişr b. es-Seriyy tahdis etti, dedi ki: Bize Muâviye, Ebu'z Zâhiriyye kanalıyla Kesîr b. Murra el-Hadramî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Ebu'd Derdâ'yı şöyle derken işittim: Rasulullah sallallâhu

CamScanner ile tarandı

aleyhi ve sellem'e "Her namazda kıraat var mıdır?" diye soruldu da o "Evet" buyurdu. Bunun üzerine Ensâr'dan bir adam "Bu vacip oldu" dedi.

٥٤٠) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ

540) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Dilerseniz okuyun" buyurmuştur.

٥٤١) فَالْقِرَاءَةُ لَا تَكونُ إِلَّا مِنَ النَّاسِ، وَقَدْ تَكَلَّمَ اللَّهُ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلُ وَكَلَامُهُ مِنْ قَبْلِ خَلْقِهِ

541) Demek ki kıraat ancak insanlardan olur. Allah da Kur'ân'ı önceden söylemiştir. O'nun kelâmı yaratmasından öncedir.

٥٤٢) وَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الصَّلَاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: طُولُ الْقُنوتِ

542) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e "Hangi namaz daha fazîletlidir?" diye sorulmuş, o da "Kunutun uzunluğu" (yani kıyâmı uzun olan) diye cevap vermiştir.

٥٤٣) فَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ بَعْضَ الصَّلَاةِ أَطْوَلُ مِنْ بَعْضٍ وَأَخَفُّ، وَأَنَّ بَعْضَهُمْ يَزِيدُ عَلَى بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ، وَبَعْضَهُمْ يَنْقُصُ، وَلَيْسَ فِي الْقُرْآنِ زِيَادَةٌ وَلَا نُقْصَانٌ

543) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bazı insanların kıraatinin diğerlerinin kıraatinden daha uzun veya daha hafîf olduğunu zikretmiş, bazılarının diğerlerinden fazla okuduğunu, bazılarının az okuduğunu söz konusu etmiştir. Hâlbuki Kur'ân'da fazla da eksik de yoktur.

٥٤٤) فَأَمَّا التِّلَاوَةُ فَإِنَّهُمْ يَتَفَاضَلُونَ فِي الْكَثْرَةِ وَالْقِلَّةِ وَالزِّيَادَةِ وَالنَّقْصِ، وَقَدْ يُقَالُ: فُلَانٌ حَسَنُ الْقِرَاءَةِ وَرَدِيءُ الْقِرَاءَةِ وَلَا يُقَالُ حَسَنُ الْقُرْآنِ وَلَا رَدِيءُ الْقُرْآنِ، وَإِنَّمَا نُسِبَ إِلَى الْعِبَادِ الْقِرَاءَةُ لَا الْقُرْآنُ لِأَنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ الرَّبِّ جَلَّ ذِكْرُهُ، وَالْقِرَاءَةُ

CamScanner ile tarandı

فِعْلُ الْعَبْدِ، وَلَا يَخْفَى مَعْرِفَةُ هَذَا الْقَدْرِ إِلَّا عَلَى مَنْ أَعْمَى اللَّهُ قَلْبَهُ، وَلَمْ يُوَفِّقْهُ وَلَمْ يَهْدِهِ سَبِيلَ الرَّشَادِ

544) Tilâvete gelince onlar tilâvet hususunda çokluk, azlık, fazlalık ve eksiklik yönünden farklı derecelerde bulunurlar. Örneğin "Kur'ân'ı güzel" veya "Kur'ân'ı kötü" denmez. Kullara Kur'ân değil ancak kıraat nisbet edilir. Çünkü Kur'ân Rab celle zikruhû'nun kelâmı, kıraat ise kulun fiilidir. Bu kadarcık bir bilgi Allah'ın kalbini kör ettiği, muvaffak kılmadığı ve kendisini doğru yola iletmediği kimseden başkasına gizli kalmaz.

٥٤٥) وَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَشْرَعَ فِي أَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِغَيْرِ عِلْمٍ، كَمَا زَعَمَ بَعْضُهُمْ أَنَّ الْقُرْآنَ بِأَلْفَاظِنَا وَأَلْفَاظُنَا بِهِ شَيْءٌ وَاحِدٌ، وَالتِّلَاوَةَ هِيَ الْمَتْلُوُّ، وَالْقِرَاءَةَ هِيَ الْمَقْرُوءُ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ التِّلَاوَةَ فِعْلُ التَّالِي وَعَمَلُ الْقَارِئِ فَرَجَعَ وَقَالَ: ظَنَنْتُهُمَا مَصْدَرَيْنِ، فَقِيلَ لَهُ :هَلاَّ أَمْسَكْتَ كَمَا أَمْسَكَ كَثِيرٌ مِنْ أَصْحَابِكَ، وَلَوْ بَعَثْتَ إِلَى مَنْ كَتَبَ عَنْكَ فَاسْتَرْدَدْتَ مَا أَثْبَتَّ وَضَرَبْتَ عَلَيْهِ، فَزَعَمَ أَنْ كَيْفَ يُمْكِنُ هَذَا، وَقَدْ قُلْتُ وَمَضى؟ قِيلَ لَهُ: كَيْفَ جَازَ لَكَ أَنْ تَقُولَ فِي اللَّهِ تَعَالَى عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا لَا يَقومُ بِهِ شَرْحًا وَبَيَانًا إِذْ لَمْ تُمَيِّزْ بَيْنَ التِّلَاوَةِ وَالْمَتْلُوِّ؟ فَسَكَتَ إِذْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ جَوَابٌ

545) Kimsenin ilimsizce Allah azze ve celle hakkında bir şey ortaya koyma hakkı yoktur. Nitekim bazıları lafızlarımızla Kur'ân'ın ya da Kur'ân'la lafızlarımızın, tilâvetle tilâvet edilenin, kıraatle okunanın aynı şey olduğunu söyleyerek bunu yapmışlardır.

Ona "Tilâvet, tilâvet edenin fiili ve okuyanın amelidir" dendi. Bunun üzerine o görüşünden dönüp "Ben bunları iki ayrı masdar sanmıştım" dedi! Ona "Ashabından birçoğu gibi dilini tutsaydın ya!" dendi. "Şimdi senin görüşünü yazan kimseye adam göndersen, sonra yazdığından dönsen ve üzerini karalasan olmaz mı?" Bunun üzerine "Söylediğim ve geçip gittiği hâlde bu nasıl mümkün olur?" dedi. Ona şöyle dendi: "Daha sen tilâvetle tilâvet edileni birbirinden ayıramamışken Allah Teâlâ azze ve celle hakkında

CamScanner ile tarandı

O'nda bulunmayan bir şeyi söyleyerek açıklamada bulunman sana nasıl caiz olur?" Bunun üzerine verecek bir cevabı olmadığı için bir şey söyleyemedi.

٥٤٦) قَالَ الْإِمَامُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَحِمَهُ اللَّهُ: فَإِنِ اعْتَرَضَ جَاهِلٌ لَا يَرْتَفِعُ بِقَوْلِهِ فَقَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَالَ: لَا صَلَاةَ إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، دَلَّ أَنَّ الْقُرْآنَ فِي الصَّلَاةِ

546) İmam Ebû Abdullah -Allah ona rahmet etsin- dedi ki: Sözü değersiz câhilin teki itiraz edip dese ki: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem 'Fâtihatu'l Kitab olmadan namaz olmaz' buyurduğuna göre bu Kur'ân'ın namazda olduğuna delâlet etmektedir."

٥٤٧) قِيلَ لَهُ: إِنَّكَ قَدْ أَغْفَلْتَ الْأَخْبَارَ الْمُفَسِّرَةَ الْمُسْتَفِيضَةَ عِنْدَ أَهْلِ الْحِجَازِ، وَأَهْلِ الْعِرَاقِ، وَأَهْلِ الشَّامِ، وَأَهْلِ الْأَمْصَارِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، فَأَفْصَحَ إِنَّ قِرَاءَةَ الْقَارِئِ وَتِلَاوَتَهُ هُمَا غَيْرُ الْمَقْرُوءِ وَالْمَتْلُوِّ، وَإِنَّمَا الْمَتْلُوُّ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ لَا اخْتِلَافَ فِيهِ بَيْنَ أَهْلِ الْعِلْمِ، فَإِنْ لَمْ يَعْلَمْ هَذَا الْمُعْتَرِضُ اللُّغَةَ فَلْيَسْأَلْ أَهْلَ الْعِلْمِ مِنْ أَصْنَافِ النَّاسِ كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ، إِنْ فَقِهَ وَفَهِمَ، فَمَا تَحْمِلُنَا عَلَى كَثْرَةِ الْإِيضَاحِ وَالشَّرْحِ، إِلَّا مَعْرِفَتُنَا بِعُجْمَةِ كَثِيرٍ مِنَ النَّاسِ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

547) Ona şöyle denir: Sen Hicaz ehlinin, Irak ehlinin, Şam ehlinin ve diğer bölgelerin ehlinin nezdinde Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den müstefîz olarak rivâyet edilmiş müfesser haberlerden gâfil kaldın. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ancak "Fâtihatu'l Kitab'ı okumayanın namazı yoktur" buyurmuş, okuyanın okuyuşunun ve tilâvetinin okunan ve tilâvet edilenden başka olduğunu açıkça beyan etmiştir. Tilâvet edilen Fâtihatu'l Kitab'dır. Bu hususta ilim ehli arasında bir ihtilâf yoktur.

CamScanner ile tarandı

Bu itirazcı dili bilmiyorsa farklı sınıflardan ilim ehli insanlara sorsun! Nitekim Allah azze ve celle "Doğruya iletir" (Cinn, 2) buyurmuştur. Anlayışlı olur ve anlarsa.

Bizi bu kadar izaha ve açıklamaya sevk eden şey insanlardan çoğunun acemliğini (yani Arapça'yı bilmediğini) bilmemizdir. Lâ kuvvete illâ billâh!

٥٤٨) وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: إِنَّمَا أَهْلَكَتْهُمُ الْعُجْمَةُ

548) el-Hasen el-Basrî "Onları acemlik helâk etti" demiştir.

٥٤٩) وَقَدْ فَسَّرَهُ لَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

549) Bunu bize Alî b. Abdullah tefsîr etti, dedi ki: Bize Süfyân'ın ez-Zuhrî- Mahmûd b. er-Rabî' kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten tahdis ettiğine göre Rasululah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Fâtihatu'l Kitab'ı okumayanın namazı yoktur."

٥٥٠) حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

550) Bize Haccâc b. Minhâl tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Uyeyne, ez-Zuhrî- Mahmûd b. er-Rabî'- Ubâde b. es-Sâmit kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Fâtihatu'l Kitab'ı okumayanın namazı yoktur."

٥٥١) وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا اللَّيْثُ، قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِأُمِّ الْقُرْآنِ

CamScanner ile tarandı

551) Bize Abdullah b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Yûnus, İbn Şihâb'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Mahmûd b. er-Rabî', Ubâde b. es-Sâmit'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu: "Kur'ân'ın Anası'nı okumayanın namazı yoktur."

٥٥٢) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنِي أَبِي، عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ مَحْمُودَ بْنَ الرَّبِيعِ الَّذِي مَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَجْهِهِ مِنْ بِئْرِهِمْ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ، أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

552) Bana İshâk tahdis etti, dedi ki: Bize Ya'kûb b. İbrâhîm tahdis etti, dedi ki: Bana babam'ın Sâlih kanalıyla İbn Şihâb'dan tahdis ettiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in yüzüne kuyularından su püskürttüğü Mahmûd b. er-Rabî' ona Ubâde b. es-Sâmit'in kendisine Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber verdiğini haber vermiştir: "Fâtihatu'l Kitab'ı okumayanın namazı yoktur."

٥٥٣) حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا وَهْيبٌ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَصَاعِدًا

553) Bize Mûsâ b. İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bize Vuheyb, Ma'mer- ez-Zuhrî- Mahmûd b. er-Rabî'- Ubâde b. es-Sâmit kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Fâtihatu'l Kitab'ı ve daha fazlasını okumayanın namazı yoktur."

٥٥٤) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَا: ثنا مَعْمَرٌ بِهَذَا

554) Abdullah b. el-Mubârek ve Abdurrazzâk "Bize Ma'mer bunu tahdis etti" demişlerdir.

CamScanner ile tarandı

٥٥٥) حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ حَرَامِ بْنِ حَكِيمٍ، وَمَكْحُولٍ، عَنِ ابْنِ رَبِيعَةَ هُوَ نَافِعُ ابْنُ مَحْمُودٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، وَكَانَ عَلَى إِلْيَاءَ فَأَبْطَأَ عُبَادَةُ عَنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَأَقَامَ أَبُو نُعَيْمٍ الصَّلَاةَ وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ أَذَّنَ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ، فَجِئْتُ مَعَ عُبَادَةَ حَتَّى صَفَّ النَّاسُ وَأَبُو نُعَيْمٍ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ، فَقَرَأَ عُبَادَةُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ حَتَّى فَهِمْنَا مِنْهُ، فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ لَهُ :سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ، فَقَالَ :نَعَمْ، صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضَ الصَّلَوَاتِ الَّتِي لَا يَجْهَرُ فِيهَا بِالْقُرْآنِ، فَقَالَ: لَا يَقْرَأَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِذَا جَهَرْتُ بِالْقُرْآنِ إِلَّا بِأُمِّ الْقُرْآنِ

555) Bana Hişâm b. Ammâr tahdis etti, dedi ki: Bize Sadaka b. Hâlid tahdis etti, dedi ki: Bize Zeyd b. Vâkıd, Harâm b. Hakîm ve Mekhûl- İbn Rabîa ki o Nâfi' b. Mahmûd'dur kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten tahdis etti: Ubâde Îliyâ valisiydi. Bir gün sabah namazını geciktirdi. Ebû Nuaym namaz kâmetini getirdi. O Beyt-i Makdis'te ilk ezan okuyan kişiydi. Sonra ben insanlar saf oldukları zaman Ubâde'yle birlikte geldim. Ebû Nuaym açıktan okuyordu. Ubâde de Kur'ân'ın Anası'nı okudu. Öyle ki bunu ondan anladık. Namazını bitirince ona "Seni Kur'ân'ın Anası'nı okurken işittim" dedim. Dedi ki: "Evet. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bize içerisinde Kur'ân'ı açıktan okuduğu bir namaz kıldırmış ve 'Biriniz ben açıktan okuduğum zaman Kitab'ın Anası haricinde sakın bir şey okumasın!' buyurmuştu."

٥٥٦) وَرَوَى بَعْضُهُمْ: لَا صَلَاةَ إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، وَهُوَ عَلَى مَعْنَى قَوْلِهِ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، لِأَنَّهُ لَا صَلَاةَ إِلَّا بِقِرَاءَةٍ

556) Bazıları hadisi "Fâtihatu'l Kitab olmadan namaz olmaz" lafzıyla rivâyet etmişlerdir ki bu "Fâtihatu'l Kitab'ı okumayanın namazı yoktur" buyruğuyla aynı manadadır. Çünkü kıraatsiz namaz olmaz.

CamScanner ile tarandı

٥٥٧) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الصَّلَاةُ لِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ، وَلِذِكْرِ اللَّهِ، وَلِحَاجَةِ الْمَرْءِ إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

557) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Namaz ancak Kur'ân okumak, Allah'ı anmak ve kişinin Rabbi azze ve celle'ye hâceti içindir."

٥٥٨) فَبَيَّنَ أَنَّ الدُّعَاءَ، وَالْحَاجَةَ، وَالتَّضَرُّعَ، وَالذِّكْرَ، وَالْقِرَاءَةَ مِنَ الْعَبْدِ، وَأَنَّ الْمَقْرُوءَ هُوَ كَلَامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

558) Görüldüğü üzere o duâ, hâcet, tazarrû, zikir ve kıraatin kuldan olduğunu, okunan şeyinse Allah azze ve celle'nin kelâmı olduğunu beyan etmiştir.

٥٥٩) حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ، عَنْ هِلَالٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ، قَالَ: دَعَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّمَا الصَّلَاةُ لِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ، وَلِذِكْرِ اللَّهِ، وَلِحَاجَةِ الْمَرْءِ إِلَى رَبِّهِ، فَإِذَا كُنْتَ فِيهَا فَلْيَكُنْ ذَلِكَ شَأْنَكَ

559) Bana Yahyâ b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bize Fuleyh, Hilâl- Atâ b. Yesâr kanalıyla Muâviye b. el-Hakem es-Sülemî'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem beni çağırıp şöyle buyurdu: "Namaz ancak Kur'ân okumak, Allah'ı anmak ve kulun Rabbine hâceti içindir. Namazda olduğun zaman meşgûliyetin bunlar olsun."

٥٦٠) وَقَالَ عَمَّارٌ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ غَضًّا كَمَا أُنْزِلَ فَلْيَقْرَأْهُ عَلَى قِرَاءَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ، وَكَانَتْ قِرَاءَتُهُ حَرْفًا حَرْفًا

560) Ammâr, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den naklen şöyle demiştir: "Kim Kur'ân'ı indirildiği gibi taze okumak istiyorsa onu İbn Mes'ûd'un kıraati üzere okusun." Onun kıraati harf harf okuma şeklindeydi.

CamScanner ile tarandı

٥٦١) فَأَخْبَرَ أَنَّ قِرَاءَةَ هَذَا الْقَارِئِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ حَرْفًا حَرْفًا أَوْ يَهُذُّهُ هَذًّا سِوَى قِرَاءَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ حَرْفًا حَرْفًا

561) Görüldüğü üzere o harf harf okumayan ya da hıphızlı okuyup geçen okuyucunun kıraatinin İbn Mes'ûd'un harf harf olan kıraatinden başka olduğunu söylemiştir.

٥٦٢) وَأُمِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْرَأَ عَلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ سُورَةً أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ: حَدَّثَنَا بِذَلِكَ قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَسْلَمَ الْمِنْقَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ أُبَيٌّ: قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُنْزِلَتْ عَلَيَّ سُورَةٌ أُمِرْتُ أَنْ أُقْرِئَكَهَا، قُلتُ :سُمِّيتُ لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا الْمُنْذِرِ فَرِحْتَ بِذَلِكَ، قَالَ: وَمَا يَمْنَعُنِي وَهُوَ يَقُولُ: قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا

562) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e de Ubeyy b. Ka'b'a kendisine indirilen bir sûreyi okuması emredilmiştir. Bunu bize Kabîsa tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Eslem el-Minkarî- Abdullah b. Abdurrahmân b. Ebzâ kanalıyla babasından onun şöyle dediğini tahdis etti: Ubeyy dedi ki: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Bana bir sûre indirildi ki onu sana okumakla emrolundum" buyurdu. "Sana ismim verildi mi?" diye sordum. "Evet" dedi.

(Abdurrahmân b. Ebzâ dedi ki:) Ona (yani Ubeyy'e) "Bundan dolayı sevindin mi?" diye sordum. "O 'Allah'ın fazlıyla, rahmetiyle, işte bununla sevinsinler' (Yûnus, 58) buyurduğu hâlde neden sevinmeyeyim ki?" dedi.

٥٦٣) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَسْلَمَ الْمِنْقَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

563) Bize Muhammed b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân, Eslem el-Minkarî- Abdullah b. Abdurrahmân b. Ebzâ- babası

CamScanner ile tarandı

kanalıyla Ubeyy b. Ka'b'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bana buyurdu ki..." Sonra benzerini zikretti.

٥٦٤) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْفٍ، ثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الْأَجْلَحِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُمِرْتُ أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ، فَقُلْتُ: أَسَمَّانِي لَكَ رَبِّي أَوْ رَبُّكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَتَلَا: قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا

564) Bize Amr b. Avf tahdis etti, dedi ki: Bize İbnu'l Mubârek, el-Eclah- Abdullah b. Abdurrahmân b. Ebzâ- babası kanalıyla Ubeyy b. Ka'b'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem bana "Bana sana Kur'ân okumam emredildi" buyurdu. "Rabbim -ya da Rabbin- sana ismimi verdi mi?" diye sordum. "Evet" buyurdu ve "Allah'ın fazlıyla, rahmetiyle, işte bununla sevinsinler" (Yûnus, 58) ayetini okudu.

٥٦٥) حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا الْأَجْلَحُ بِهَذَا

565) Bize Bişr b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize el-Eclah bunu tahdis etti.

٥٦٦) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، ثنا الْأَجْلَحُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ نَحْوَهُ

566) Bize İshâk b. Nasr tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Usâme tahdis etti, dedi ki: Bize el-Eclah tahdis etti, dedi ki: Bana Abdullah benzerini tahdis etti.

٥٦٧) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَأَمَّا قَوْلُهُ فَهَلْ يَرْجِعُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا بِاللَّفْظِ الَّذِي تَلَفَّظَ بِهِ فَإِنْ كَانَ الَّذِي تَلَفَّظَ بِهِ قُرْآنًا فَهُوَ كَلَامُ اللَّهِ

567) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Muhâlifimizin şu itirazına gelince: "Kişi Allah'a telaffuz ettiği lafızdan başkasını mı döndürmektedir? Eğer kişinin telaffuz ettiği şey Kur'ân ise o Allah'ın kelâmıdır."

CamScanner ile tarandı

٥٦٨) قِيلَ لَهُ: مَا قَوْلُكَ تَلَفَّظَ بِهِ؟ فَإِنَّ اللَّفْظَ غَيْرُ الَّذِي يُلْفَظُ بِهِ، لِأَنَّكَ تَلْفِظُ بِاللَّهِ، وَلَيْسَ اللَّهُ هُوَ لَفْظَكَ وَكَذَلِكَ تَلْفِظُ بِصِفَةِ اللَّهِ، بِقَوْلِ اللَّهِ، وَلَيْسَ قَوْلُكَ اللَّهُ هُوَ الصِّفَةَ، إِنَّمَا تَصِفُ الْمَوْصُوفَ فَأَنْتَ الْوَاصِفَ وَاللَّهُ هُوَ الْمَوْصُوفُ بِكَلَامِكَ كَالْوَاصِفِ الَّذِي يَصِفُ اللَّهَ بِكَلَامِ غَيْرِ اللَّهِ، وَأَمَّا الْمَوْصُوفُ بِصِفَتِهِ وَكَلَامِهِ فَهُوَ اللَّهُ

568) Ona şu cevap verilir: "Telaffuz ettiği" derken neyi kastediyorsun? Zira lafız telaffuz edilenden başkadır. Çünkü sen Allah'ı telaffuz ediyorsun fakat Allah senin lafzın değildir. Aynı şekilde Allah'ın bir sıfatını, onun sözünü telaffuz ediyorsun fakat senin "Allah" deyişin sıfatın kendisi değildir. Sen ancak nitelenen şeyi niteliyorsun. Şu hâlde sen niteleyensin. Allah da senin kelâmınla nitelenendir. Sen Allah'ı Allah'tan başkasının kelâmıyla niteleyen kimse konumundasın. Onun nitelemesiyle ve kelâmıyla nitelenen ise Allah'tır.

٥٦٩) فَفِي قَوْلِكَ تَلْفِظُ بِهِ، وَتَقْرَأُ بِهِ وَتَقْرَأُ الْقُرْآنَ دَلِيلٌ بَيِّنٌ أَنَّهُ غَيْرُ الْقِرَاءَةِ، كَمَا تَقُولُ قَرَأْتُ بِقِرَاءَةِ عَاصِمٍ، وَقِرَاءَتُكَ عَلَى قِرَاءَةِ عَاصِمٍ، لَا أَنَّ لَفْظَكَ وَكَلَامَكَ كَلَامُ عَاصِمٍ بِعَيْنِهِ، أَلَا تَرَى أَنَّ عَاصِمًا لَوْ حَلَفَ أَنْ لَا يَقْرَأَ الْيَوْمَ ثُمَّ قَرَأْتَ أَنْتَ عَلَى قِرَاءَتِهِ لَمْ يَحْنَثْ عَاصِمٌ؟

569) Hem senin "telaffuz ettiğin", "okuduğun" ve "Kur'ân okursun" şeklindeki sözlerinde Kur'ân'ın kıraatten ayrı olduğuna açık bir delil vardır. Örneğin sen "Âsım kıraatiyle okudum" ve "Kıraatin Âsım kıraati üzeredir" dersin. Bunun manası senin lafzının ve kelâmının bizzat Âsım'ın kelâmı olduğu değildir. Görmez misin ki Âsım bugün Kur'ân okumayacağına dair yemin etse, sonra sen onun kıraati üzere okusan Âsım yemininde günahkâr olmaz.

٥٧٠) وَقَالَ أَحْمَدُ رَحِمَهُ اللَّهُ: لَا يُعْجِبُنِي قِرَاءَةُ حَمْزَةَ، وَلَا يُقَالُ: لَا يُعْجِبُنِي الْقُرْآنُ

CamScanner ile tarandı

570) Ahmed (rh) "Hamza kıraati hoşuma gitmez" demiştir. Bununla birlikte "Kur'ân hoşuma gitmez" denmez.

٥٧١) حَتَّى قَالَ بَعْضُهُمْ: مَنْ قَرَأَ بِقِرَاءَةِ حَمْزَةَ أَعَادَ الصَّلَاةَ

571) Hatta bazıları "Hamza kıraatiyle okuyan namazını iade eder" demiştir.

٥٧٢) وَاعْتَلَّ بَعْضُهُمْ، فَقَالَ: حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ

572) Bazıları delil olarak "Allah'ın kelâmını işitene dek" (Tevbe, 6) buyruğunu getirmiştir.

٥٧٣) قِيلَ لَهُ: إِنَّمَا يُقَالُ: حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ لَا كَلَامَكَ وَنَغَمَتَكَ وَلَحْنَكَ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَضَّلَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ بِكَلَامِهِ، وَلَوْ كُنْتَ تُسْمِعُ الْخَلْقَ كَلَامَ اللَّهِ كَمَا أَسْمَعَ اللَّهُ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، لَمْ يَكُنْ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَضْلٌ، إِذَا سَمِعْتَ كَلَامَ اللَّهِ، وَسَمِعَ مُوسَى كَلَامَ اللَّهِ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمُوسَى: إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي

573) Ona şöyle denir: O ancak "Allah'ın kelâmını işitene dek" buyurmuştur. "Senin kelâmını, nağmeni ve lahnini işitene dek" dememiştir. Zira Allah azze ve celle Mûsâ aleyhisselâm'ı kelâmıyla üstün kılmıştır. Eğer sen Allah'ın kelâmını insanlara Allah'ın Mûsâ aleyhisselâm'a işittirdiği gibi işittiriyorsan Mûsâ aleyhisselâm'ın sana bir üstünlüğü olmaz. Çünkü o takdirde sen de Allah'ın kelâmını işitmiş olursun, Mûsâ da Allah'ın kelâmını işitmiş olur. Oysa Allah azze ve celle Mûsâ'ya "Seni insanlardan ayrı olarak risâletimle ve kelâmımla seçtim" (A'râf, 144) buyurmuştur.

٥٧٤) حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ قَالَ: رَأَيْتُ مُوسَى فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ بِتَفْضِيلِ كَلَامِ اللَّهِ

CamScanner ile tarandı

574) Bana Abdulazîz b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Süleymân b. Bilâl'in Şerîk b. Abdullah kanalıyla Enes'ten tahdis ettiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem yürütüldüğü gece hakkında şöyle buyurmuştur: "Mûsâ'yı Allah'ın kelâmının üstün kılması sayesinde yedinci semada gördüm."

٥٧٥) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَإِنِ ادَّعَيْتَ أَنَّكَ تُسْمِعُ النَّاسَ كَلَامَ اللَّهِ كَمَا أَسْمَعَ اللَّهُ كَلَامَهُ مُوسَى، قَالَ لَهُ: إِنِّي أَنَا رَبُّكَ، فهذَا دَعْوى الرُّبوبِيَّةِ إِذَا لَمْ تُمَيِّزْ بَيْنَ قِرَاءَتِكَ وَبَيْنَ كَلَامِ اللَّهِ

575) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Eğer sen Allah'ın kelâmını insanlara Allah'ın kendi kelâmını Mûsâ'ya işittirdiği gibi işittirdiğini iddia ediyorsan Allah Mûsâ'ya "Gerçekten Ben, Ben senin Rabbinim" (Tâhâ, 12) buyurmuştur. Dolayısıyla senin bu iddian bir rablik iddiası olur. Bunun sebebi senin kıraatinle Allah kelâmını birbirinden ayıramamış olmandır.

٥٧٦) فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: فَاذْكُرونِي أَذْكُرْكُمْ، فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ، يَشْرَحُ أَنَّ ذِكْرَ الْعَبْدِ رَبَّهُ غَيْرُ ذِكْرِ اللَّهِ عَبْدَهُ، لِأَنَّ ذِكْرَ الْعَبْدِ الدُّعَاءُ وَالتَّضَرُّعُ، وَذِكْرَ اللَّهِ الْإِجَابَةُ، كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ

576) Zira Allah azze ve celle "Beni anın ki sizi anayım" (Bakara, 152) ve "Allah'ı babalarınızı andığınız gibi anın" (Bakara, 200) buyurmuştur. Bu kulun Rabbini anmasının Allah'ın kulu anmasından farklı olduğunu açıklamaktadır. Çünkü kulun anması dua ve tazarrû, Allah'ın anması ise icâbettir. Nitekim Allah azze ve celle "Allah'ı babalarınızı andığınız gibi anın" buyurmuştur.

٥٧٧) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَا أَقُولُ إِلَّا مَا فِي الْقُرْآنِ

577) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Ben ancak Kur'ân'da olanı söylerim" buyurmuştur.

CamScanner ile tarandı

٥٧٨) حَدَّثَنَا ضِرَارٌ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ أَبِي الصَّهْبَاءِ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَتِيقٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أُعْطِي السَّائِلِينَ

578) Bize Dırâr tahdis etti, dedi ki: Bize Safvân b. Ebi's Sahbâ, Bukeyr b. Atîk- Sâlim b. Abdullah b. Ömer- babası- dedesi kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Allah azze ve celle buyurur ki: Beni anmak kimi Benden istemekten alıkoyarsa ona isteyenlere verdiğimden daha iyisini veririm."

٥٧٩) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَا أَنَا فِي الْجَنَّةِ سَمِعْتُ صَوْتَ رَجُلٍ بِالْقُرْآنِ، فَبَيَّنَ أَنَّ الصَّوْتَ غَيْرُ الْقُرْآنِ

579) Yine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Cennette olduğum sırada Kur'an okuyan bir adamın sesini işittim" buyurmuştur. Böylece o, sesin Kur'ân'dan farklı olduğunu beyan etmiştir.

٥٨٠) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي أَخِي، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، وَابنِ أَبِي عَتِيقٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَا أَنَا أَمْشِي فِي الْجَنَّةِ سَمِعْتُ صَوْتَ رَجُلٍ بِالْقُرْآنِ فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ، كَذَلِكُمُ الْبِرُّ كَذَلِكُمُ الْبِرُّ

580) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana kardeşim, Süleymân- Mûsâ b. Ukbe- İbn Ebî Atîk- İbn Şihâb- Saîd b. el-Museyyeb kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Ben cennette yürürken Kur'ân okuyan bir adamın sesini işittim. 'Bu kimdir?' diye sordum. 'Hârise b. en-Nu'mân'dır' dediler. İşte iyilik budur, işte iyilik budur!"

٥٨١) وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ بْنِ زُرَارَةَ، وَكَانَتْ فِي حِجْرِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ

CamScanner ile tarandı

عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ وَسَمِعْتُ مِنْهَا صَوْتَ قَارِئٍ يَقْرَأُ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: هَذَا حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ، كَذَاكَ الْبِرُّ، كَذَاكَ الْبِرُّ، وَكَانَ حَارِثَةُ مِنْ أَبَرِّ النَّاسِ

581) Muhammed b. Ebî Atîk kanalıyla İbn Şihâb'dan onun şöyle dediği rivâyet edilmiştir: Bana Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in eşi Âişe'nin himâyesinde olan Amra b. Abdurrahmân b. Sa'd b. Zürâre'nin Âişe'den haber verdiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Ben uyurken kendimi cennette gördüm. Oradan Kur'ân okuyan bir kârinin sesini işittim. 'Bu kimdir?' diye sordum. 'Bu Hârise b. en-Nu'mân'dır' dediler. İşte iyilik budur, işte iyilik budur!" Hârise insanların en iyilerindendi.

٥٨٢) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَيُقَالُ لَهُ: أَصِفَةُ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ وَعِلْمُهُ وَكَلَامُهُ وَأَسْمَاؤُهُ وَعِزَّتُهُ وَقُدْرَتُهُ بَائِنٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى أَمْ لَا؟ أَوْ قَوْلُكَ وَكَلَامُكَ بَائِنٌ مِنَ اللَّهِ أَمْ لَا

582) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Yine muhâlife şöyle denir: Allah celle zikruhû'nun sıfatı; örneğin ilmi, kelâmı, isimleri, izzeti ve kudreti Allah Teâlâ'dan ayrı mıdır, değil midir? Ya da senin sözün ve kelâmın Allah'tan ayrı mıdır, değil midir?

٥٨٣) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي الرُّكُوعِ فَبَيَّنَ أَنَّ الْقِرَاءَةَ غَيْرُ الْمَقْرُوءِ

583) Alî b. Ebî Tâlib radıyallâhu anh "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem rükûda Kur'ân okumaktan nehyetti" demiş, böylece okumanın okunandan farklı olduğunu beyan etmiştir.

٥٨٤) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، ثِنِي مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي الرُّكُوعِ

584) Bize İsmâîl tahdis etti, dedi ki: Bana Mâlik, Nâfi'- İbrâhîm b. Abdullah b. Huneyn- babası- Alî b. Ebî Tâlib radıyallâhu

CamScanner ile tarandı

anh kanalıyla Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in rükûda Kur'ân okumaktan nehyettiğini tahdis etti.

٥٨٥) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثنا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، أَنَّ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ إِنَّهُ سَمِعَ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَأَنَا رَاكِعٌ

585) Bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize el-Leys tahdis etti, dedi ki: Bana Yezîd b. Ebî Habîb'in tahdis ettiğine göre İbrâhîm b. Abdullah b. Huneyn ona babasının kendisine Alî radıyallâhu anh'ın şöyle dediğini işittiğini tahdis ettiğini tahdis etmiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem beni rükûdayken Kur'ân okumaktan nehyetti."

٥٨٦) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثني أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ: نَهَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَأَنَا رَاكِعٌ

586) Bize Muhammed b. Ubeyd tahdis etti, dedi ki: Bana Enes b. Iyâd, el-Hâris b. Abdurrahmân b. Ebî Zubâb- İbrâhîm b. Abdullah b. Huneyn- babası kanalıyla Alî'den şunu tahdis etti: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem beni rükûdayken Kur'ân okumaktan nehyetti."

٥٨٧) حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ، ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ

587) Bize Abdurrahmân b. Yûnus tahdis etti, dedi ki: Bize Hâtim b. İsmâîl, Ca'fer- babası kanalıyla Alî'den (aynısını) tahdis etti.

٥٨٨) وَعَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ عَلِيٍّ: نَهَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي الرُّكُوعِ

CamScanner ile tarandı

588) Ca'fer- Muhammed b. el-Münkedir- Abdullah b. Huneyn kanalıyla Alî'den şu rivâyet edilmiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem beni rükûdayken Kur'ân okumaktan nehyetti."

٥٨٩) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَالَ تَعَالَى: وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَى وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوفَ يُرَى، وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ، فَالْإِبْلَاغُ وَالْإِنْذَارُ مِنْ نُوحٍ وَهُوَ نَذِيرٌ مُبِينٌ يَأْمُرُهُمْ بِطَاعَةِ اللَّهِ، وَأَمَّا الْغُفْرَانُ فَإِنَّهُ مِنَ اللَّهِ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنوبِكُمْ، ثُمَّ قَالَ: رَبِّ إِنِّي دَعَوتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا، فَذَكَرَ الدُّعَاءَ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ نُوحٍ، وَذَكَرَ فِعْلَ نُوحٍ بِقَوْمِهِ، ثُمَّ قَالَ: مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا، فَذَكَرَ خَلْقَ اللَّهِ طَوْرًا بَعْدَ طَوْرٍ، وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ، وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

589) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "İnsan için ancak çalıştığı vardır ve çalışması(nın karşılığı) ileride görülecektir." (Necm, 39-40)

Yine Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Gerçekten Biz Nûh'u 'Kavmini uyar' diye kavmine gönderdik." (Nûh, 2)

Şu hâlde tebliğ ve uyarma Nuh'tandır. Nuh onlara Allah'a itaati emreden açık bir uyarıcıdır. Bağışlama ise Allah'tandır. Çünkü O azze ve celle "...ki günahlarınızı bağışlasın" (Nûh, 4) buyurmuştur. Sonra "Rabbim, ben kavmimi gece gündüz davet ettim" (Nûh, 5) demiştir. Görüldüğü üzere O gizliden ve açıktan davet etmeyi Nûh'un fiili olarak zikretmiş, Nuh'un kavmine yaptığı şeyi söz konusu etmiştir. Sonra şöyle buyurmuştur: "Size ne oluyor da Allah'tan korkmuyorsunuz? Hâlbuki O sizi evreler hâlinde yaratmıştır." (Nûh, 13-14) Burada Allah'ın bir evreden sonra başka bir evreye geçirerek yaratmasını söz konusu etmiştir.

CamScanner ile tarandı

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "O sizi yaratandır. Artık bir kısmınız kâfir, bir kısmınız mümindir." (Teğâbun, 2)

Yine Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Seslerinizi Nebî'nin sesinin üzerine çıkarmayın ve birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi onunla yüksek sesle konuşmayın! Sonra amelleriniz boşa gider de farkında olmazsınız." (Hucurât, 2)

٥٩٠) حَدَّثَنَا مُوسَى، ثنا سُلَيْمَانُ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَ: لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ، وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ، وَكَانَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ رَفِيعُ الصَّوْتِ، فَجَلَسَ فِي بَيْتِهِ وَقَالَ: أَنَا الَّذِي كُنْتُ أَرْفَعُ صَوْتِي فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَجْهَرُ لَهُ الْقَوْلَ، وَقَدْ حَبِطَ عَمَلِي وَأَنَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَفَقَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّهُ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَكُنَّا نَرَاهُ يَمْشِي بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَنَحْنُ نَعْلَمُ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْيَمَامَةِ كَانَ مِنْ بَعْضِنَا بَعْضُ الاَنْكِشَافِ فأَقْبَلَ وَقَدْ تَكَفَّنَ وَتَحَنَّطَ وَقَالَ: بِئْسَ مَا تُعَوِّدُونَ أَقْرَانَكُمْ فقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ رَحِمَهُ اللَّهِ

590) Bize Mûsâ tahdis etti, dedi ki: Bize Süleymân, Sâbit kanalıyla Enes'ten onun şöyle dediğini tahdis etti: "Seslerinizi Nebî'nin sesinin üzerine çıkarmayın ve onunla yüksek sesle konuşmayın..." ayeti nazil olduğu zaman yüksek sesli biri olan Sâbit b. Kays b. Şemmâs evinde oturup şöyle dedi: "Sesimi Nebî'nin sesinin üzerine çıkarıp onunla yüksek sesle konuşan benim! Şimdi amellerim boşa gitti ve cehennem ehlinden oldum!" Sonra Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem onu aradı. Bir adam Nebî'ye gelip "O böyle böyle diyor" dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de ona "O cennet ehlindendir" buyurdu. Onu aramızda yürürken görürdük de onun cennet ehlinden olduğunu bilirdik. Yemâme günü geldiğinde bir kısmımızda bir çözülme meydana gelmişti. Bunun üzerine o kefenini üzerine almış ve kokusunu sürünmüş hâlde gelip "Düşmanlarınıza adet edindirdiğiniz şey ne kötüdür!" dedi. Sonra onlarla öldürülesiye kadar savaştı. Allah ona rahmet etsin.

CamScanner ile tarandı

٥٩١) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَدْ سَمَّى ابْنُ عُمَرَ الصَّوْتَ بِالْقُرْآنِ عِبَادَةً

591) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: İbn Ömer de sesi ibâdet olarak isimlendirmiştir.

٥٩٢) حَدَّثَنِي أَبُو يَعْلَى مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ، ثنا أَبُو صَفْوَانَ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَوَّلُ مَا يَنْقُصُ مِنَ الْعِبَادَةِ التَّهَجُّدُ بِاللَّيْلِ، وَرَفْعُ الصَّوْتِ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ

592) Bana Ebû Ya'lâ Muhammed b. es-Salt tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Safvân, Yûnus- ez-Zuhrî- Sâlim kanalıyla babasından onun şöyle dediğini tahdis etti: "İbâdetten eksilecek ilk şey geceleyin teheccüd ve onda yüksek sesle Kur'ân okumaktır."

٥٩٣) وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا سُئِلَ قَالَ: اِسْمَعْ مِنِّي عَلَى حَرْفِهِ

593) İbn Ömer sorulduğu zaman "Benden harfi üzere dinle" derdi.

٥٩٤) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ بِالْقِرَاءَةِ، حَدَّثَنَا بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثنا مَالِكٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ التَّمَّارِ، عَنِ الْبَيَاضِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَقَدْ عَلَتَ أَصْوَاتُهُمْ بِالْقِرَاءَةِ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُصَلِّيَ يُنَاجِي رَبَّهُ فَلْيَنْظُرْ بِمَا يُنَاجِيهِ بِهِ، وَلَا يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ بِالْقِرَاءَةِ

594) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem "Bir kısmınız diğerlerinizden daha yüksek sesle Kur'ân okumasın" buyurmuştur.

Bunu bize Abdullah b. Yûsuf tahdis etti, dedi ki: Bize Mâlik'in Yahyâ b. Saîd- Muhammed b. İbrâhîm b. el-Hâris et-Teymî- Ebû Hâzim et-Temmâr kanalıyla el-Beyâdî'den tahdis ettiğine göre Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem insanlar namaz kılarken dışarı çıktı. Yüksek sesle Kur'ân okuyorlardı. Bunun üzerine buyurdu ki: "Namaz kılan kimse Rabbi ile gizlice konuşmaktadır. Şu hâlde

CamScanner ile tarandı

onunla gizlice neyi konuştuğuna baksın. Bir kısmınız diğerlerinizden daha yüksek sesle Kur'ân okumasın."

٥٩٥) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، سَمِعَ عَبْدَةَ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، مَوْلَى هُذَيْلٍ، قَالَ: جَاوَرْتُ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ مِنَ الْأَنْصَارِ فحَدَّثَنِي عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

595) Bize İshâk'ın tahdis ettiğine göre o Abde'yi işitmiş: O İbn İshâk- Muhammed b. İbrâhîm kanalıyla Huzeyl'in mevlâsı Ebû Hâzim'den onun şöyle dediğini rivâyet etmiş: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in mescidinde Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashabından Benî Beyâda'dan ve Ensâr'dan bir adamın yanında bulundum (ona komşuluk ettim). Bana Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu tahdis etti.

٥٩٦) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا بَكْرٌ، عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

596) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Bekr'in İbnu'l Hâd- Muhammed b. İbrâhîm- Atâ b. Yesâr kanalıyla Ensâr'dan bir adamdan tahdis ettiğine göre o Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i bunu buyururken işitmiş.

٥٩٧) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: قَالَ النَّبِي صلِي اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِقَوْمٍ كَانُوا يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ فَيَجْهَرُونَ بِهِ: خَلَطْتُمْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ، يَقُولُ: عَلَتْ أَصْوَاتُكُمْ فَشَغَلْتُمُونِي بِرَفْعِهَا فَوْقَ صَوْتِي فَخَلَطْتُمْ عَلَيَّ

597) İbn Mes'ûd şöyle demiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Kur'ân'ı yüksek sesle okuyan bir topluluğa 'Bana Kur'ân'ı karıştırttınız' buyurdu. Yani sesleriniz yükseldi de seslerinizi sesimin üzerine çıkarmak sûretiyle beni meşgûl ettiniz ve böylece kafamı karıştırdınız."

CamScanner ile tarandı

٥٩٨) فَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْفَعَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ صَوْتَهُ وَلَا يَخْلِطُوا عَلَى النَّاسِ فِي جَهْرِهِمْ وَأَصْوَاتِهِمْ، وَلَمْ يَنْهَ عَنِ الْقُرْآنِ، وَلَاعنْ كَلَامِ اللَّهِ الَّذِي كَلَّمَ بِهِ مُوسَى مِنْ قَبْلِ أَنْ يَخْلُقَ هَذِهِ الْأُمَّةَ

598) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bazılarının seslerini diğerlerinin seslerinin üzerine çıkarmasından, böylece sesli okumaları ve sesleri hususunda insanların kafalarını karıştırmalarından nehyetmiştir. Kur'ân'dan ve Allah'ın kelâmından nehyetmemiştir. Allah'ın kelâmı ki Allah bu ümmeti yaratmadan önce onu Mûsâ'ya söylemiştir.

٥٩٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ، عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُسِرُّ بِالْقُرْآنِ كَالْمُسِرِّ بِالصَّدَقَةِ، وَالْجَاهِرُ بِالْقُرْآنِ كَالْجَاهِرِ بِالصَّدَقَةِ

599) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bana Muâviye, Bahîr b. Sa'd- Hâlid b. Ma'dân- Kesîr b. Murra- Ukbe b. Âmir kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Kur'ân'ı gizlice okuyan gizlice sadaka veren gibidir. Kur'ân'ı sesli okuyan da sadakayı açıktan veren gibidir."

٦٠٠) حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا مَعْنٌ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، مِثْلَهُ

600) Bize Yûsuf b. Ya'kûb tahdis etti, dedi ki: Bize Ma'n, Muâviye'den aynısını tahdis etti.

٦٠١) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ أَنَّهَا قَالَتْ: وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ، وَإِنْ صَلَّيْتَ فَهُوَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَكُلُّ خَيْرٍ تَعْمَلُهُ فَهُوَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَكُلُّ شَرٍّ تَجْتَنِبُهُ فَهُوَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَأَفْضَلُ ذَلِكَ تَسْبِيحُ اللَّهِ

601) Bize Abdullah b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bana Muâviye'nin Rabîa b. Yezîd- İsmâîl b. Ubeydullah kanalıyla Ümmü'd

CamScanner ile tarandı

Derdâ'dan tahdis ettiğine göre o "Allah'ın zikri şüphesiz daha büyüktür" (Ankebût, 45) buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Namaz kılarsan bu Allah'ın zikrindendir. İşlediğin her hayır Allah'ın zikrindendir. Kaçındığın her şer de Allah'ın zikrindendir. En fazîletlisi ise Allah'ı tesbih etmektir.

٦٠٢) وَقَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي، وَقَالَ: فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ، وَقَالَ: أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ، وَقَالَ: وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى

602) Mûsâ aleyhisselâm şöyle demiştir: "Dilimdeki bağı da çöz ki sözümü anlasınlar." (Tâhâ, 27-28)

Allah şöyle buyurmuştur: "Göğün ve yerin Rabbine yemin olsun ki o gerçekten sizin konuştuğunuz gibi haktır." (Zâriyât, 23)

Yine O şöyle buyurmuştur: "Bizi her şeyi konuşturan Allah konuşturdu." (Fussilet, 21)

Yine O şöyle buyurmuştur: "Hevâdan konuşmaz. O ancak vahyedilen bir vahiydir." (Necm, 3-4)

٦٠٣) وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ، قَالَ: الصَّوْتُ الْحَسَنُ

603) Bazıları Allah azze ve celle'nin "O dilediği kadar fazlasını yaratır" (Fâtır, 1) buyruğu hakkında "güzel ses" demiştir.

٦٠٤) وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ جِبْرَائِيلَ: وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ، فَبَيَّنَ أَنَّ التَّنْزِيلَ غَيْرُ الْأَمْرِ

604) Yine Allah azze ve celle Cibrîl'den naklen "Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz" (Meryem, 64) buyurmuştur. Böylece inişin emirden ayrı olduğunu beyan etmiştir.

CamScanner ile tarandı

٦٠٥) حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، وَخَلَّادُ بْنُ يَحْيَى، قَالَا: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِجِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَزورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزورُنَا؟ فَنَزَلَتْ: وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا

605) Bize Ebû Nuaym ve Hallâd b. Yahyâ tahdis etti, dediler ki: Bize Ömer b. Zerr, babası- Saîd b. Cubeyr- İbn Abbâs kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den tahdis ettiğine göre o Cibrîl aleyhisselâm'a "Seni bizi ziyâret ettiğinden daha çok ziyâret etmekten ne alıkoyuyor?" dedi. Bunun üzerine şu ayet nâzil oldu: "Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz. Önümüzde ne varsa, arkamızda ne varsa hepsi O'nundur." (Meryem, 64)

٦٠٦) وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِقَتْلَى أُحُدٍ: أَيُّهُمْ أَكْثَرُ أَخْذًا للقُرآنِ؟ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدٍ قَدَّمَهُ مِنَ اللَّحْدِ

606) Câbir b. Abdullah şöyle demiştir: "Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Uhud'da öldürülenler hususunda 'Hangisi daha fazla Kur'ân almıştır?' diye sordu. Kendisine biri işâret edildiği zaman lahde önce onu koyuyordu."

٦٠٧) وَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّ أَكْثَرَ مَغَالِيطِ النَّاسِ مِنْ هَذِهِ الْأَوْجُهِ: إِذَا لَمْ يَعْرِفُوا الْمَجَازَ مِنَ التَّحْقِيقِ، وَلَا الْفِعْلَ مِنَ الْمَفْعولِ، وَلَا الْوَصْفَ مِنَ الصِّفَةِ، وَلَمْ يَعْرِفُوا الْكَذِبَ لِمَ صَارَ كَذِبًا، وَلَا الصِّدْقَ لِمَ صَارَ صِدْقًا

607) Biri şöyle demiştir: "İnsanlar en fazla bu yönlerden hataya düşürülmektedirler: Mecâzı hakîkatten, fiili mef'ûlden, vasfı sıfattan ayırt edememekte; yalanın neden yalan olduğunu, doğrunun neden doğru olduğunu bilmemektedirler."

٦٠٨) قَالَ أَبُو عَبْدُ اللَّهِ: فَأَمَّا بَيَانُ الْمَجَازِ مِنَ التَّحْقِيقِ فَمِثْلُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ للفَرَسِ، وَجَدْتُهُ بَحْرًا، وَهُوَ الَّذِي يَجُوزُ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ، وَتَحْقِيقُهُ أَنَّ

CamScanner ile tarandı

مَشْيَهُ حَسَنٌ، وَمِثْلُ قَوْلِ الْقَائِلِ: عِلْمُ اللَّهِ مَعَنَا وَفِينَا، وَأَنَا فِي عِلْمِ اللَّهِ، إِنَّمَا الْمُرَادُ مِنْ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُنَا وَهُوَ التَّحْقِيقُ، وَمِثْلُ قَوْلِ الْقَائِلِ: النَّهْرُ يَجْرِي، وَمعناهُ أَنَّ الْمَاءَ يَجْرِي وَهُوَ التَّحْقِيقُ، وَأَشْبَاهُهُ فِي اللُّغَاتِ كَثِيرَةٌ

608) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Mecaz ile hakîkatin farkına gelince bunun misâli Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in at hakkındaki "Onu bir deniz olarak buldum" buyruğudur. Bu insanlar arasında mecaz olarak olarak kullanılan bir ifadedir. Hakîkî manası atın yürüyüşünün güzel olmasıdır. Yine örnek olarak kişi "Allah'ın ilmi bizimle ve aramızda" veya "Ben Allah'ın ilmindeyim" der. Bununla kastedilen ancak Allah'ın bizi bildiğidir. Hakîkî mana budur. Yine kişi "Nehir akıyor" der ve bu "Su akıyor" manasına gelir. Hakîkî mana budur. Bunların benzerleri dillerin tamamında çokça bulunmaktadır.

٦٠٩) حَدَّثَنَا آدَمُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ فَزَعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا مِنْ أَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ: الْمَنْدُوبُ فَرَكِبَ، فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ: مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا

609) Bize Âdem tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be Katâde'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Enes b. Mâlik'in şöyle dediğini işittim: Medîne'de bir panik havası esti de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Ebû Talha'dan "Mendûb" denen bir atı ödünç aldı ve (ona) bindi. Geri döndüğünde şöyle buyurdu: "Bir şey görmedik. Ayrıca onu (yani atı) bir deniz olarak bulduk."

٦١٠) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى، عَنْ شُعْبَةَ، حَدَّثَنِي قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا

610) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bize Yahyâ, Şu'be'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Bana Katâde, Enes kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu tahdis etti.

CamScanner ile tarandı

٦١١) وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَابنُ الْمُبَارَكِ، وَعَمْرُو بْنِ مَرْزُوقٍ، عَنْ شُعْبَةَ

611) Bunu Ğunder, İbnu'l Mubârek ve Amr b. Merzûk da Şu'be'den rivâyet etmiştir.

٦١٢) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ كَنَهْرٍ عَذْبٍ يَجْرِي عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَومٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، فَمَا يَبْقَى مِنَ الدَّرَنِ شَيْءٌ

612) Bize Müsedded tahdis etti, dedi ki: Bana Ebû Muâviye, el-A'meş- Ebû Süfyân- Câbir b. Abdullah kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Beş (vakit) namaz birinizin kapısının önünden akan tatlı su nehri gibidir ki her gün beş kere onun içinde yıkanır. Artık kir adına bir şey kalmaz."

٦١٣) وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

613) Ebû Süfyân- Ubeyd b. Umeyr kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den aynısı rivâyet edilmiştir.

٦١٤) قَالَ أَبُو عَبْدُ اللَّهِ: وَأَمَّا الْفِعْلُ مِنَ الْمَفْعُولِ، فَالْفِعْلُ إِنَّمَا هُوَ إِحْدَاثُ الشَّيْءِ، وَالْمَفْعُولُ هُوَ الْحَدَثُ لِقَوْلِهِ: خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، فَالسَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ مَفْعُولَةٌ، وَكُلُّ شَيْءٍ سِوَى اللَّهِ بِصِفَاتِهِ فَهُوَ مَفْعُولٌ، فَتَخْلِيقُ السَّمَوَاتِ فِعْلُهُ لِأَنَّهُ لَا يُمْكِنُ أَنْ تَقُومَ سَمَاءٌ بِنَفْسِهَا مِنْ غَيْرِ فِعْلِ الْفَاعِلِ وَإِنَّمَا تُنْسَبُ السَّمَاءُ إِلَيْهِ لِحَالِ فِعْلِهِ، فَفِعْلُهُ مِنْ رُبُوبِيَّتِهِ، حَيْثُ يَقُولُ: كُنْ فَيَكُونُ، وَالْ كُنْ مِنْ صِفَتِهِ وَهُوَ الْمَوْصُوفُ بِهِ، لِذَلِكَ قَالَ: رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَشْيَاءِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ

614) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Fiil ve mef'ûl arasındaki farka gelince fiil bir şeyi açığa çıkarmak, mef'ûl ise açığa çıkan

CamScanner ile tarandı

şeydir. Zira Allah "Gökleri ve yeri yarattı" (Kehf, 51) buyurmuştur. Şu hâlde gökler ve yer birer mef'ûldür. Sıfatlarıyla birlikte Allah'ın haricindeki her bir şey mef'ûldür. Şu hâlde gökleri yaratmak Allah'ın bir fiilidir. Çünkü göğün bir fâilin fiili olmadan kendi başına kâim olması mümkün değildir. Göğün Allah'a nisbet edilmesi onu yapanın/yaratanın Allah olmasından dolayıdır. Yani fiili O'nun rabliğindendir. Zira O "Ol!" demekte, (bunu neye söylediyse) o da oluvermektedir. O'nun "Ol!" buyruğu O'nun sıfatıdır. Bununla vasıflanan O'dur. Bundan dolayı "Göklerin Rabbi" ve "Nesnelerin Rabbi" demiştir. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de "Her şeyin Rabbi ve Melîki" demiştir.

٦١٥) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا غُنْدَرٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، قَالَ :سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ عَاصِمٍ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَقُولُهُ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ. قَالَ: قُلِ: اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي، وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا أَوْ أَجُرَّهُ إِلَى مُسْلِمٍ، قُلْهُ إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا أَمْسَيْتَ وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ

615) Bize Muhammed b. Beşşâr tahdis etti, dedi ki: Bize Ğunder tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Ya'lâ b. Atâ'dan onun şöyle dediğini tahdis etti: Amr b. Âsım'ı işittim de o Ebû Hureyre'yi şunu aktarırken işitmiş: Ebû Bekir "Ey Allah'ın Resûlü, bana bir şey bildir ki onu sabahladığım ve akşamı ettiğim zaman söyleyeyim" dedi. Bunun üzerine Rasulullah şöyle buyurdu: "De ki: 'Allah'ım! Ey gaybı ve şehâdeti bilen! Gökleri ve yeri yaratan! Her şeyin Rabbi ve Melîki! Senden başka ilâh olmadığına şehâdet ediyorum. Nefsimin şerrinden, şeytanın ve şirkinin şerrinden, kendime bir kötülük yapmaktan ya da onu bir müslümana sürüklemekten Sana sığınıyorum.' Bunu sabahladığın, akşamı ettiğin ve yatağına yattığın zaman söyle."

٦١٦) حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا شُعْبَةُ... فَذَكَرَ الْحَدِيثَ

CamScanner ile tarandı

616) Bize Saîd b. er-Rabî' tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be tahdis etti... Sonra hadisi zikretti.

٦١٧) وَرَوَاهُ مُعَاذٌ، وَبَهْزٌ، عَنْ شُعْبَةَ

617) Bunu Muâz ve Behz de Şu'be'den rivâyet etmiştir.

٦١٨) حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ، ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ يَعْلَى، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا... رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ

618) Bize Amr b. Avn tahdis etti, dedi ki: Bize Huşeym, Ya'lâ- Amr b. Âsım- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den bunu tahdis etti... "Her şeyin Rabbi ve Melîki."

٦١٩) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، ثنا هُشَيْمٌ بِهَذَا

619) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Huşeym bunu tahdis etti.

٦٢٠) قَالَ أَبُو عَبْدُ اللَّهِ: وَكَذَلِكَ تُؤَدَّى جَمِيعُ لُغَاتِ الْخَلْقِ مِنْ غَيْرِ اخْتِلَافٍ بَيْنَهُمْ، وَإِنَّمَا هُوَ الْفَاعِلُ وَالْفِعْلُ وَالْمَفْعولُ، فَالْفِعْلُ صِفَةٌ وَالْمَفْعولُ غَيْرُهُ، وَبَيَانُ ذَلِكَ فِي قَوْلِهِ: مَا أَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ، وَلَمْ يُرِدْ بِخَلْقِ السَّمَوَاتِ نَفْسَهَا وَقَدْ مَيَّزَ فِعْلَ السَّمَوَاتِ مِنَ السَّمَوَاتِ وَكَذَلِكَ فِعْلَ جُمْلَةِ الْخَلْقِ، وَقَوْلُهُ: وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ، وَقَدْ مَيَّزَ الْفِعْلَ وَالنَّفْسَ، وَلَمْ يُصَيِّرْ فِعْلَهُ خَلْقًا

620) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: İnsanlar tarafından konuşulan her bir dil de aralarında herhangi bir ihtilâf olmaksızın bu şekilde eda edilir. Bir fâil, bir fiil ve bir mef'ûl vardır. Fiil O'nun sıfatıdır. Mef'ûl ise O'ndan ayrıdır. Bu Allah'ın şu buyruğunda beyan edilmiştir:

"Ben onları göklerin ve yerin yaratılışına da kendilerinin yaratılışına da şahid kılmadım." (Kehf, 51)

Burada O göklerin yaratılmasıyla bizzat gökleri kasd etmemiştir. Gökleri yapmayı/yaratmayı göklerden ayırmıştır. Yaratıl-

CamScanner ile tarandı

mışların tamamının yapılması da bu şekildedir. (Yani onların yapılması kendilerinden ayrıdır.) Allah "kendilerinin yaratılışına da..." buyruğunda da bir şeyi yapmayı o şeyin kendisinden ayırmıştır.

٦٢١) قَالَ أَبُو عَبْدُ اللَّهِ: وَأَمَّا الْوَصْفُ مِنَ الصِّفَةِ فَالْوَصْفُ إِنَّمَا هُوَ قَوْلُ الْقَائِلِ حَيْثُ يَقُولُ: هَذَا رَجُلٌ طَوِيلٌ، وَثَقِيلٌ، وَجَمِيلٌ، وَحَدِيدٌ، فَالطُّولُ، وَالْجَمَالُ، وَالْحِدَّةُ، وَالثِّقَلُ إِنَّمَا هُوَ صِفَةُ الرَّجُلِ، وَقَوْلُ الْقَائِلِ وَصْفٌ، وَكَذَلِكَ إِذَا قَالَ: اللَّهُ رَحِيمٌ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ، وَاللَّهُ قَدِيرٌ، فَقَوْلُ الْقَائِلِ وَصْفٌ، وَهُوَ عِبَادَةٌ، وَالرَّحْمَةُ وَالْعِلْمُ وَالْقُدْرَةُ وَالْكِبْرِيَاءُ وَالْقُوَّةُ كُلُّ هَذِهِ صِفَاتُهُ

621) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Vasıf ile sıfatın farkına gelince vasıf kişinin "Bu uzun, ağır, güzel, sert bir adamdır" dediği zaman söylediği şeydir. Burada uzunluk, güzellik, sertlik ve ağırlık ise adamın sıfatı olmaktadır. Kişinin söylediği sözse vasıf olmaktadır. Aynı şekilde kişi "Allah Rahîm'dir", "Allah Alîm'dir" veya "Allah Kadîr"dir dediği zaman kişinin söylediği söz vasıf olmaktadır ve bu bir ibâdettir. Rahmet, ilim, kudret, büyüklük ve kuvvete gelince bunların hepsi O'nun sıfatlarıdır.

٦٢٢) وَأَمَّا الْكَذِبُ مِنَ الصِّدْقِ فَقَوْلُ الْقَائِلِ: فُلَانٌ هَا هُنَا وَهُوَ غَائِبٌ فَهُوَ كَذِبٌ فَلَوْ كَانَ حَاضِرًا لَكَانَ صِدْقًا، وَالْكَلِمَةُ وَاحِدَةٌ، وَإِنَّمَا صَارَ صِدْقًا وَكَذِبًا بِالْحَالِ الْمَعْنَى، وَلِذَلِكَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: إِنَّ اللَّهَ رَحِيمٌ وَيَرْحَمُ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ وَيَعْلَمُ، وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَيَقْدِرُ، وَاللَّهُ سَمِيعٌ وَيَسْمَعُ، وَلَمْ يَكُنْ لِقَوْلِهِ مَعْنًى كَمَا وَصَفْنَا فِي شَأْنِ الْكَذِبِ وَالصِّدْقِ، لَكَانَ قَوْلُهُ كَذِبًا، وَإِنَّمَا صَارَ هَذَا الْقَوْلُ عِبَادَةً وَطَاعَةً لِحَالِ الْمَعْنَى

622) Yalanla doğrunun farkına gelince, kişinin biri hakkında o yanında olmadığı hâlde "Falan buradadır" demesi yalandır. Eğer o kişi orada olsaydı bu söz doğru olurdu. Söylenen söz birdir fakat mananın durumuna göre doğru ya da yalan olabilmektedir.

CamScanner ile tarandı

Bundan dolayıdır ki bir adam "Allah Rahîm'dir, merhamet eder", "Allah Alîm'dir, bilir", "Allah Kadîr'dir, gücü yeter" ya da Allah Semî'dir, işitir" dese ve yalanla doğru hakkında anlattığımız üzere bu sözünün bir manası olmasa şüphesiz onun sözü yalan olur. Bu söz mananın durumundan dolayı ibâdet ve taat hâline gelmiştir.

٦٢٣) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَاخْتَلَفَ النَّاسُ فِي الْفَاعِلِ وَالْمَفْعولِ وَالْفِعْلِ، فَقَالَتِ الْقَدَرِيَّةُ :الْأَفَاعِيلُ كُلُّهَا مِنَ الْبَشَرِ لَيْسَتْ مِنَ اللَّهِ، وَقَالتِ الْجَبْرِيَّةُ: الْأَفَاعِيلُ كُلُّهَا مِنَ اللَّهِ، وَقَالتِ الْجَهْمِيَّةُ: الْفِعْلُ وَالْمَفْعولُ وَاحِدٌ، لِذَلِكَ قَالُوا: لِ كُنْ مَخْلُوقٌ، وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ: التَّخْلِيقُ فِعْلُ اللَّهِ، وَأَفَاعِيلُنَا مَخْلُوقَةٌ لِقَوْلِهِ تَعَالَى: وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ، يَعْنِي السِّرَّ وَالْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ، فَفِعْلُ اللَّهِ صِفَةُ اللَّهِ، وَالْمَفْعولُ غَيْرُهُ مِنَ الْخَلْقِ

623) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: İnsanlar fâil, mef'ûl ve fiil hakkında ihtilâf etmişlerdir. Kaderiyye "Fiillerin tamamı insanlardandır, Allah'tan değildir" demiştir. Cebriyye "Fiillerin tamamı Allah'tandır" demiştir. Cehmiyye ise "Fiil ve mef'ûl birdir" demiştir. Bundan dolayı onlar "Ol!" buyruğunun yaratılmış olduğunu söylemişlerdir.

İlim ehli demiştir ki: Yaratma Allah'ın fiilidir. Bizim fiillerimiz ise yaratılmıştır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Sözünüzü ister gizleyin ister açığa vurun. Şüphesiz O göğüslerdekini bilir. Yaratan hiç bilmez mi?" (Mülk, 13-14) Yani gizliden ya da açıktan söylenen sözü bilmez mi?

Şu hâlde Allah'ın fiili Allah'ın sıfatıdır. Mef'ûl ise O'nun dışındakilerdir, yaratılmışlardır.

٦٢٤) وَيُقَالُ لِمَنْ زَعَمَ أَنِّي لَا أَقُولُ: الْقُرْآنُ مَكْتوبٌ فِي الْمُصْحَفِ وَلَكِنْ أَقُولُ الْقُرْآنُ بِعَيْنِهِ فِي الْمُصْحَفِ، يَلْزَمُكَ أَنْ تَقُولَ: إِنَّ مَنْ ذَكَرَ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْمَدَائِنِ وَمَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَغَيْرِهِمَا وَإِبْلِيسَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ

CamScanner ile tarandı

وَجُنودِهِمَا وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ عَايَنْتُهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ فِي الْمُصْحَفِ، لِأَنَّ فِرْعَوْنَ مَكْتوبٌ فِيهِ، كَمَا أَنَّ الْقُرْآنَ مَكْتوبٌ، وَيَلْزَمُهُ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا حِينَ يَقُولُ اللَّهُ فِي الْمُصْحَفِ، وَهَذَا أَمْرٌ بَيِّنٌ لِأَنَّكَ تَضَعُ يَدَكَ عَلَى هَذِهِ الْأَحْرُفِ وَتَرَاهَا بِعَيْنِكَ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، فَلَا يَشُكُّ عَاقِلٌ بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى هُوَ الْمَعْبودُ، وَقَوْلُهُ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، هُوَ قُرْآنٌ، وَكَذَلِكَ جَمِيعُ الْقُرْآنِ هُوَ قَوْلُهُ، وَالْقَوْلُ صِفَةُ الْقَائِلِ وَالْقَائِلُ مَوْصُوفٌ بِهِ فَالْقُرْآنُ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْقِرَاءَةُ وَالْكِتَابَةُ وَالْحِفْظُ للقُرآنِ هُوَ فِعْلُ الْخَلْقِ لِقَوْلِهِ: فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ، فَقَوْلُهُ: فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ، وَالْقِرَاءَةُ فِعْلُ الْخَلْقِ وَهُوَ طَاعَةُ اللَّهِ، وَالْقُرْآنُ لَيْسَ هُوَ بِطَاعَةٍ إِنَّمَا هُوَ الْأَمْرُ بِالطَّاعَةِ، وَدَلِيلُهُ قَوْلُهُ: وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ، وَقَالَ: إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

624) Benim Kur'ân'ın mushafta yazılı olduğunu söylemediğimi, Kur'ân'ın bizzat mushafta olduğunu söylediğimi iddia eden kimseye şöyle denir: Senin şöyle demen gerekir: "Allah'ın Kur'ân'da zikrettiği cinleri, insanları, melekleri, şehirleri, Mekke'yi, Medîne'yi ve diğerlerini, İblîs'i, Firavun'u, Hâmân'ı, ordularını, cenneti ve cehennemi bizzat gözlerimle mushafta gördüm!" Çünkü mushafta Kur'ân yazdığı gibi Firavun da yazmaktadır.

Hatta bu kimsenin bunun da ötesinde "Allah mushaftadır" demesi gerekir. Bu açık bir meseledir. Çünkü sen elini bu harflerin üzerine koyuyor ve bu harfleri gözlerinle görüyorsun. "Allah ki O'ndan başka ilâh yoktur. Hayy'dır, Kayyûm'dur." (Bakara, 255)

Akıllı bir kimse Allah Teâlâ'nın ma'bûd (kendisine ibâdet edilen) olduğu, onun "Allah ki O'ndan başka ilâh yoktur. Hayy'dır, Kayyûm'dur." buyruğunun da Kur'ân olduğu hususunda şüphe etmez. Aynı şekilde Kur'ân'ın tamamı O'nun sözüdür. Söz söyleyenin sıfatıdır. Söyleyen de o sıfatla mevsûf olandır.

Şu hâlde Kur'ân Allah azze ve celle'nin sözüdür. Kur'ân'ı okumak, yazmak ve ezberlemek ise yaratılmışların fiilleridir. Zira Al-

CamScanner ile tarandı

lah "Ondan kolayınıza geleni okuyun" (Müzzemmil, 20) buyurmuş, yine O "Kur'ân'dan kolayınıza geleni okuyun" (Müzzemmil, 20) buyurmuştur. Okumak yaratılmışların fiilidir ve bu Allah'a bir itaattir. Kur'ân ise taat değildir. Taati emirdir. Bunun delili Allah'ın şu buyruklarıdır:

"Ve bir Kur'ân ki onu, onu insanlara ağır ağır okuyasın diye parça parça kıldık." (İsrâ, 106)

"Allah'ın kitabını okuyanlar var ya..." (Fâtır, 29)

"Gerçekten Biz Kur'ân'ı öğüt için kolaylaştırdık. Yok mu öğüt alacak olan?" (Kamer, 17)

٦٢٥) حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا زُهَيْرٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا سَأَلَ الْأَسْوَدَ: فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ أَوْ مُذَّكِرٍ؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ يَقْرَؤُهَا: مُدَّكِرٍ، وَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَؤُهَا: فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ دَالًا

625) Bize Ebû Nuaym tahdis etti, dedi ki: Bize Zuheyr'in Ebû İshâk'tan tahdis ettiğine göre o bir adamın el-Esved'e "'Fe-hel min müddekir' mi yoksa 'müzzekir' mi?" diye sorduğunu, el-Esved'in de şöyle karşılık verdiğini işitmiş: "Abdullah'ı burayı 'müddekir' diye okurken ve 'Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i bu ayeti dâl ile "fe-hel min müddekir" şeklinde okurken işittim' derken işittim."

٦٢٦) حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ: فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

626) Bize Hafs b. Ömer tahdis etti, dedi ki: Bize Şu'be, Ebû İshâk- el-Esved kanalıyla Abdullah'tan onun şöyle dediğini tahdis etti: "Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem 'fe-hel min müddekir' diye okurdu."

٦٢٧) حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا

CamScanner ile tarandı

627) Bize Abdân tahdis etti, dedi ki: Bana babam Şu'be'den bunu haber verdi.

٦٢٨) حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ بِهَذَا

628) Bize Hâlid b. Yezîd tahdis etti, dedi ki: Bize İsrâîl, Ebû İshâk'tan bunu tahdis etti.

٦٢٩) حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ بِهَذَا

629) Bize Nasr b. Alî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Ahmed, Süfyân kanalıyla Ebû İshâk'tan bunu tahdis etti.

٦٣٠) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: وَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ، فَذَلِكَ كُلُّهُ مِمَّا أَمَرَ بِهِ، وَلذلك قَالَ: أَقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَالصَّلَاةُ بِجُمْلَتِهَا طَاعَةُ اللَّهِ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ مِنْ جُمْلَةِ الصَّلَاةِ، وَالصَّلَاةُ طَاعَةُ اللَّهِ، وَالْأَمْرُ بِالصَّلَاةِ قُرْآنٌ وَهُوَ مَكْتُوبٌ فِي الْمَصَاحِفِ، مَحْفُوظٌ فِي الصُّدُورِ، مَقْرُوءٌ عَلَى اللِّسَانِ، وَالْقِرَاءَةُ وَالْحِفْظُ وَالْكِتَابَةُ مَخْلُوقٌ، وَمَا قُرِئَ وَحُفِظَ وَكُتِبَ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ

630) Ebû Abdullah (el-Buhârî) dedi ki: Allah azze ve celle "Rabbinden sana indirileni tebliğ et" (Mâide, 67) buyurmuştur. Bunun tamamı O'nun emrettikleri şeyler kapsamındadır. Bundan dolayı "Namazı kılın" (Bakara, 43) buyurmuştur. Namaz bütünüyle Allah'a bir itaattir. Kur'ân okumak da namaz kapsamındadır. Namaz da Allah'a itaattir. Namazı emretmek ise Kur'ân'dır ve bu mushaflarda yazılmış, göğüslerde bellenmiş, dillerde okunmuştur. Özetle okuma, belleme ve yazma yaratılmıştır. Okunan, bellenen ve yazılan ise yaratılmış değildir.

٦٣١) وَمِنَ الدَّلِيلِ عَلَيْهِ أَنَّ النَّاسَ يَكْتُبُونَ اللَّهَ وَيَحْفَظُونَهُ وَيَدْعُونَهُ، فَالدُّعَاءُ وَالْحِفْظُ وَالْكِتَابَةُ مِنَ النَّاسِ مَخْلُوقٌ، وَلَا شَكَّ فِيهِ، وَالْخَالِقُ اللَّهُ بِصِفَتِهِ

631) Bunun delili insanların "Allah" (lafzını) yazmaları, bunu ezberlemeleri ve dualarda söylemeleridir. İnsanların duaları, ez-

CamScanner ile tarandı

berlemeleri ve yazmaları hiç şüphesiz yaratılmıştır. Yaratıcı ise sıfatıyla birlikte Allah'tır.

٦٣٢) وَيُقَالُ لَهُ: أَيُرَى الْقُرْآنُ فِي الْمَصَاحِفِ؟ فَإِنْ قَالَ: نَعَمْ، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ مِنْ صِفَاتِ اللَّهِ مَا يُرَى فِي الدُّنْيَا، وَهَذَا رَدٌّ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ –فِي الدُّنْيَا– وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ، وَإِنْ قَالَ يُرَى كِتَابَةُ الْقُرْآنِ فَقَدْ رَجَعَ إِلَى الْحَقِّ، وَيُقَالُ لَهُ: هَلْ تُدْرِكُ الْأَبْصَارُ إِلَّا اللَّوْنَ؟ فَإِنْ قَالَ: لَا، قِيلَ لَهُ: وَهَلْ يَكُونُ اللَّوْنُ إِلَّا فِي الْجِسْمِ؟ فَإِنْ قَالَ: نَعَمْ، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ الْقُرْآنَ جِسْمٌ يُرَى

632) Ona (yani muhâlife) "Kur'ân mushaflarda görülür mü?" diye sorulur. "Evet" derse Allah'ın sıfatlarından birinin dünyada görülebileceğini söylemiş olur. Buysa Allah celle zikruhû'nun "Gözler O'nu -dünyada- idrâk edemez, O ise gözleri idrâk eder" (En'âm, 103) buyruğunu red manasına gelmektedir. Eğer "Kur'ân'ın yazısı görülür" derse hakka dönmüş olur.

Yine ona "Gözler renklerden başkasını idrâk edebilir mi?" diye sorulur. "Edemez" derse "Renk cisimden başka bir şeyde bulunabilir mi?" diye sorulur. "Bulunamaz" derse Kur'ân'ın görülebilen bir cisim olduğunu iddia etmiş olur.

٦٣٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ الْقُرْآنُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَوَابِّهِ فَتُسْرَجُ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَبْلَ أَنْ تُسْرَجَ دَوَابُّهُ

633) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrazzâk tahdis etti, dedi ki: Bize Ma'mer, Hemmâm- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle dediğini tahdis etti: "Kur'ân Dâvûd'a hafif kılınmıştı. O emrederdi de

CamScanner ile tarandı

hayvanları eğerlenirdi ve hayvanları eğerlenmeden önce Kur'ân'ı[24] okurdu."

٦٣٤) حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ الْقِرَاءَةُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَوَابِّهِ فَتُسْرَجُ فَيَقْرَأُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ يَعْنِي الْقُرْآنَ

634) Bize İshâk b. Nasr tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrazzâk, Ma'mer- Hemmâm- Ebû Hureyre kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu tahdis etti: "Kıraat Dâvûd'a hafif kılınmıştı. O emrederdi de hayvanları eğerlenirdi. İşini bitirmeden önce de okurdu." Yani Kur'ân'ı okurdu.

٦٣٥) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ – وَإِبْرَاهِيمُ هُوَ ابْنُ طَهْمَانَ – عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ الْقُرْآنُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَابَّتِهِ فَتُسْرَجُ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَبْلَ أَنْ تُسْرَجَ

635) Bize Ahmed b. Hafs en-Neysâbûrî tahdis etti, dedi ki: Bize babam tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm ki İbrâhîm, İbrâhîm b. Tahmân'dır, Mûsâ b. Ukbe- Safvân b. Süleym- Atâ b. Yesâr kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Kur'ân Dâvûd'a hafif kılınmıştı. O emrederdi de hayvanı eğerlenirdi ve hayvanı eğerlenmeden önce Kur'ân'ı okurdu."

[24] Buradaki Kur'ân'dan maksad İbn Kesîr'e göre Zebûr, İbn Hacer'e göre kıraattir. (el-Bidâye ve'n Nihâye, 2/12; Fethu'l Bârî, 6/455)

CamScanner ile tarandı

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ عَنْ أَهْلِ النَّارِ مِنَ الْكُفَّارِ وَالْمُشْرِكِينَ

وَعَبَدَةِ الْأَوْثَانِ وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ وَقَوْلُهُ:

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ

Allah celle zikruhû'nun Kâfirlerden, Müşriklerden ve Putperestlerden Olan Cehennem Ehlinden Naklen "'Ey Mâlik, Rabbin İşimizi Bitirsin!' Diye Nida Ederler" (Zuhruf, 77) Buyurması, "Rabbimiz, Bizi Buradan Çıkar, Eğer (Yaptıklarımıza) Dönersek Gerçekten Biz Zâlimleriz Demektir" (Mü'minûn, 107) Buyurması Babı

CamScanner ile tarandı

٦٣٦) وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ، وَقَالَ الْمُنَافِقُونَ: انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ

636) Ayrıca şeytan iş bitirilince "Gerçekten Allah size hak vaadde bulundu, bense size söz verdim ama size karşı sözümü yerine getirmedim..." (İbrâhîm, 22) demiştir. Münâfıklar da "Bize bakın ki nûrunuzdan biraz alalım..." (Hadîd, 13) demişlerdir.

٦٣٧) حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ عَطَاءً يُخْبِرُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ: وَنَادَوْا يَا مَالِكُ

637) Bize Kuteybe tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân'ın Amr'dan tahdis ettiğine göre o Atâ'yı Safvân b. Ya'lâ'dan haber verirken işitmiş. Safvân da babasından onun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i minberin üzerinde "'Ey Mâlik, Rabbin işimizi bitirsin!' diye nidâ ederler" (Zuhrûf, 77) ayetini okurken işittiğini rivâyet etmiş.

٦٣٨) حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ: وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ

638) Bize Haccâc b. Minhâl tahdis etti, dedi ki: Bize İbn Uyeyne, Amr- Atâ- Safvân b. Ya'lâ kanalıyla babasından onun şöyle dediğini tahdis etti: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i minberin üzerinde "'Ey Mâlik, Rabbin işimizi bitirsin!' diye nida ederler" ayetini okurken işittim.

٦٣٩) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ، ثَنِي دُخَيْنٌ الْحَجْرِيُّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ الْكَافِرُونَ: هَذَا قَدْ وَجَدَ الْمُؤْمِنُونَ مَنْ يَشْفَعُ، فَمَنْ يَشْفَعُ لَنَا؟ مَا هُوَ إِلَّا إِبْلِيسُ، هُوَ الَّذِي أَضَلَّنَا، فَيَأْتُونَ إِبْلِيسَ فَيَقُولُونَ: هَذَا قَدْ وَجَدَ الْمُؤْمِنُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَهُمْ، ثُمَّ يَقُولُ الْكَافِرُونَ :فَقُمْ أَنْتَ فَاشْفَعْ

CamScanner ile tarandı

لَنَا فَإِنَّكَ أَضْلَلْتَنَا، فَيَفُوحُ مَجْلِسُهُ مِنْ أَنْتَنِ رِيحٍ شَمَّهَا أَحَدٌ، ثُمَّ يَعْظُمُ لِجَهَنَّمَ، فَيَقُولُ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ: إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ

639) Bize Abdullah b. Yezîd tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân b. Ziyâd tahdis etti, dedi ki: Bana Duhayn el-Hacrî, Ukbe b. Âmir kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu tahdis etti: "Kâfirler der ki: 'İşte müminler (kendilerine) şefaat edecek birini buldular. Peki bize kim şefaat edecek? Bu İblîs'ten başkası olamaz. Çünkü bizi saptıran odur.' Sonra İblîs'e gelip 'İşte müminler kendilerine şefaat edecek birini buldular' derler. Sonra kâfirler 'Şimdi sen kalk da bizim için şefaat et, çünkü bizi sen saptırdın' derler. Bunun üzerine onun meclisi bir kimsenin kokladığı en çirkin kokuyla dolar. Sonra (İblîs) cehennem için büyür. Şeytan iş bitirilince şöyle der: 'Gerçekten Allah size hak vaadde bulundu, bense size söz verdim ama size karşı sözümü yerine getirmedim...' (İbrâhîm, 22)"

٦٤٠) وَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِرَاءَةَ الْمُنَافِقِينَ وَالْفُجَّارِ فَبَيَّنَ مَا يَتَأَكَّلُونَ بِقِرَاءَتِهِمْ فَلَا يَرْتَابَنَّ أَحَدٌ فِي خَلْقِ الْمُنَافِقِينَ وَأَصْحَابِ الْجَحِيمِ وَأَعْمَالِهِمْ

640) Ayrıca Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem münâfıkların ve fâcirlerin Kur'ân okumalarını, fâcirlerin kıraatlerini geçim kaynağı edinmelerini söz konusu etmiştir. Artık kimse münâfıkların, cehennem ashabının ve onların amellerinin yaratılmış olduğu hususunda şüphe etmesin!

٦٤١) حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ هُوَ أَبُو قُدَامَةَ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: مَنْ قَالَ كَلَامُ الْعِبَادِ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ فَهُوَ كَافِرٌ

641) Bize Ubeydullah -ki o Ebû Kudâme b. Saîd'dir- tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd b. Zeyd şunu tahdis etti: "Kim kulların sözünün yaratılmış olmadığını söylerse kâfirdir."

٦٤٢) وَتَابَعَهُ عَلَى ذَلِكَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ وَمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ

CamScanner ile tarandı

642) Bu hususta Yahyâ b. Saîd el-Kattân ve Mu'temir b. Süleymân ona mutabaat etmiştir.

٦٤٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ، ثنا حَيْوَةُ، حَدَّثَنِي بَشِيرُ بْنُ أَبِي عَمْرٍو الْخَوْلَانِيُّ، أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ قَيْسٍ التُّجِيبِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَخْلُفُ قَوْمٌ مِنْ بَعْدِ سِتِّينَ سَنَةً أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسوفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ثُمَّ يَكُونُ خَلْفٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يَعْدُو تَرَاقِيَهُمْ، وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ ثَلَاثَةٌ: مُؤْمِنٌ، وَمُنَافِقٌ، وَفَاجِرٌ. قَالَ بَشِيرٌ فَقُلْتُ للوَلِيدِ: مَا هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةُ؟ قَالَ: الْمُنَافِقُ كَافِرٌ بِهِ، وَالْفَاجِرُ يَتَأَكَّلُ بِهِ، وَالْمُؤْمِنُ يُؤْمِنُ بِهِ

643) Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Hayve tahdis etti, dedi ki: Bana Beşîr b. Ebî Amr el-Havlânî'nin tahdis ettiğine göre el-Velîd b. Kays et-Tucîbî ona Ebû Saîd el-Hudrî'yi şöyle derken işittiğini tahdis etmiş: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "Altmış sene sonra namazı zâyi eden ve şehvetlerinin peşinden giden bir topluluk gelecektir. Onlar Ğayy'ı boylayacaklardır. Sonra Kur'ân'ı okuyan fakat o köprücük kemiklerini geçmeyen bir nesil gelecektir. Kur'ân'ı biri mümin, biri münâfık, biri de fâcir olmak üzere üç kişi okur."

Beşîr dedi ki: el-Velîd'e "Bu üç kişi neyin nesidir?" diye sordum. Dedi ki: "Münâfık onun kâfiridir. Fâcir onu geçim kaynağı edinir. Mümin ise ona iman eder.

CamScanner ile tarandı

بَابٌ

Bir Bab

٦٤٤) وَمِمَّا يَدُلُّ عَلَى أَصْوَاتِ الْعِبَادِ قَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْثَرُ مُنَافِقِي أُمَّتِي قُرَّاؤُهَا، فَقَدْ قَرَأَهُ الْمُعَطِّلَةُ وَالْجَهْمِيَّةُ وَأَهْلُ الْأَهْوَاءِ وَغَيْرُهُمْ

644) Kulların seslerine (yani bunların yaratılmış olduğuna) delâlet eden şeylerden biri de:

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in "Ümmetimin münâfıklarının çoğunluğu kârileridir" buyruğudur. Evet, Muattıla da Cehmiyye de hevâ ehli de başkaları da Kur'ân'ı okumuştur.

٦٤٥) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقْرَأُ الْقُرْآنَ رِجَالٌ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ لَا يُجَاوِزُ حُلُوقَهُمْ، هُمْ شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ، وَقَالَ يَتَعَجَّلونَهُ وَلَا يَتأَجَّلونَهُ

645) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Kur'ân'ı öyle adamlar okur ki dinden fırlayıp çıkarlar. (Kur'ân) onların boğazlarını geçmez. Onlar insanların ve tüm yaratılmışların en şerlileridir."

Yine o "Onun karşılığını sonra (ahirette) değil, önce (dünyada) beklerler" buyurmuştur.

٦٤٦) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ شُرَيْحٍ الْمَعَافِرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي شَرَاحِيلُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هُدْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْثَرُ مُنَافِقِي أُمَّتِي قُرَّاؤُهَا

646) Bize Muhammed b. Mukâtil Ebu'l Hasen tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Abdurrahmân b. Şurayh el-Meâfirî tahdis etti, dedi ki: Bana Şerâhîl b. Yezîd, Muhammed b. Hudbe kanalıyla Abdullah b. Amr b. el-Âs'tan onun

CamScanner ile tarandı

şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ümmetimin münâfıklarının çoğunluğu kârileridir."

٦٤٧) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ، أَخْبَرَنِي الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَكَانَ ثَبَتًا، ثنا مِشْرَحُ بْنُ هَاعَانَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَكْثَرُ مُنَافِقِي أُمَّتِي قُرَّاؤُهَا

647) Muhammed b. Abdurrahîm tahdis etti, dedi ki: Bize Mansûr b. Seleme tahdis etti, dedi ki: Bana el-Velîd b. el-Muğîre -ki sebt idi- haber verdi, dedi ki: Bize Mişrah b. Hâân, Ukbe b. Âmir kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den onun şöyle buyurduğunu tahdis etti: "Ümmetimin münâfıklarının çoğunluğu kârileridir."

٦٤٨) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثنا أَبُو السَّمْحِ الْمَعَافِرِيُّ، ثنا أَبُو قَبِيلٍ الْمُعَافِرِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَتَخَوَّفُ عَلَى أُمَّتِي ثِنْتَيْنِ: يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ وَيؤَخِّرُونَ الصَّلَوَاتِ، وَالْقُرْآنُ يَتَعَلَّمُهُ الْمُنَافِقُونَ يُجَادِلُونَ بِهِ الَّذِينَ آمَنُوا

648) Bize Alî b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Zeyd b. el-Hubâb tahdis etti, dedi ki: Bize Ebu's Semh el-Meâfirî tahdis etti, dedi ki: Bize Ebû Kabîl'in tahdis ettiğine göre o Ukbe b. Âmir'i Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittiğini aktarırken işitmiş: "Ümmetim için iki şeyden endişe ediyorum: Şehvetlerine uyup namazları geciktirmelerinden ve münâfıkların Kur'ân'ı öğrenip onunla iman edenlerle tartışmalarından."

CamScanner ile tarandı

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Allah azze ve celle'nin "Tevrât'ı Getirin de Onu Okuyun Doğru Söyleyenler İseniz" (Âli İmrân, 93) Buyruğu Babı

CamScanner ile tarandı

٦٤٩) وَقَالَ: وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ، فَمِنْهَا الْعَرَبِيُّ، وَمِنْهَا الْعَجَمِيُّ، فَذَكَرَ اخْتِلَافَ الْأَلْسِنَةِ وَالْأَلْوَانِ وَهُوَ كَلَامُ الْعِبَادِ

649) Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: "Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklılığı da O'nun ayetlerindendir." (Rûm, 22) Arapça da Arapça dışındaki diller de bu diller kapsamındadır. Allah burada dillerin ve renklerin farklılığını zikretmiştir. Diller kulların kelâmıdır.

٦٥٠) وَقَالَ: وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ

650) Yine O şöyle buyurmuştur: "Eğer seni yalanlarlarsa de ki: Benim yaptığım bana, sizin yaptığınız sizedir. Siz benim yaptığımdan berîsiniz. Ben de sizin yaptıklarınızdan berîyim." (Yûnus, 41)

٦٥١) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ يَقُولُ: لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ

651) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Allah'ın kendisine Kur'ân verdiği bir adam ki onunla hem gecenin saatlerinde hem de gündüzün saatlerinde kıyam eder. Bir adam da 'Bana ona verilen verilseydi mutlaka onun yaptığının aynısını yapardım' der."

٦٥٢) فَبَيَّنَ أَنَّ قِيَامَهُ بِالْكِتَابِ هُوَ فِعْلُهُ

652) Burada kişinin Kitab ile kıyâm etmesinin onun fiili olduğunu beyan etmiştir.

CamScanner ile tarandı

٦٥٣) حَدَّثَنِي بِهِ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا جَرِيرٌ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحَاسُدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أُوتِيتُ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ يَقُولُ: لَوْ أُوتِيتُ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ

653) Bunu bana Osmân b. Ebî Şeybe tahdis etti, dedi ki: Bize Cerîr, el-A'meş- Ebû Sâlih kanalıyla Ebû Hureyre'den onun şöyle dediğini tahdis etmiştir: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Ancak iki şey hususunda hasedleşilir: Allah'ın kendisine Kur'ân verdiği bir adam ki onu hem gecenin saatlerinde hem de gündüzün saatlerinde okur. (Başkası da) 'Ona verilen bana verilseydi mutlaka onun yaptığının aynısını yapardım' der. Yine Allah'ın kendisine bir miktar mâl verdiği bir adam ki onu hakkı olan yerlere infak eder. (Başkası da) 'Ona verilen bana verilseydi mutlaka onun yaptığının aynısını yapardım' der."

٦٥٤) وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنِ الْأَعْمَشِ، سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ نَحْوَهُ

654) Şu'be, el-A'meş'ten onun şöyle dediğini rivâyet etti: Ebû Sâlih'i benzerini söylerken işittim.

٦٥٥) حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا الزُّهْرِيُّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، سَمِعْتُ مِنْ سُفْيَانَ مِرَارًا لَمْ أَسْمَعْهُ يَذْكُرُ الْخَبَرَ وَهُوَ مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِهِ

655) Bize Alî b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Bize ez-Zuhrî, Sâlim- babası kanalıyla Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şunu tahdis etti: "Ancak iki şey hususunda hased edilir. Allah'ın kendisine Kur'ân verdiği bir adam ki (onunla) hem gecenin saatlerinde hem de gündüzün saatlerinde kıyâm

CamScanner ile tarandı

eder. Yine Allah'ın kendisine bir miktar mâl verdiği bir adam ki onu hem gecenin saatlerinde hem de gündüzün saatlerinde infak eder." Süfyân'dan defalarca hadis işittim fakat onu bu haberi zikrederken işitmedim. Hâlbuki bu onun sahih hadislerindendir.

٦٥٦) وَقَالَ: وَافْعَلُوا الْخَيْرَ، فَأَثْبَتَ الْخَيْرَ مِنْهُمْ فِعْلًا

656) Allah "Hayır işleyin" (Hacc, 77) buyurmuştur. Böylece onların hayrını fiil olarak isimlendirmiştir.

٦٥٧) وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا، وَأُعْطِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ، وَأُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ

657) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Tevrât ehline Tevrât verildi de onunla amel ettiler. İncîl ehline İncîl verildi de onunla amel ettiler. Size de Kur'ân verildi de onunla amel ettiniz."

٦٥٨) حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَلَا إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَنْ قَدْ سَلَفَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ، أُوتِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ، حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ عَجِزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا، وَأُوتِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ عَجِزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا، وَأُوتِينَا الْقُرْآنَ فَعَمِلْنَا إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَأُعْطِينَا قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ، فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابَيْنِ: أَيْ رَبَّنَا لِمَ أَعْطَيْتَهُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ وَأَعْطَيْتَنَا قِيرَاطًا قِيرَاطًا وَنَحْنُ كُنَّا أَكْثَرَ عَمَلًا مِنْهُمْ؟ فَقَالَ: هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ أَجْرِكُمْ مِنْ شَيْءٍ؟ قَالُوا: لَا، قَالَ: فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ

658) Bize Süleymân b. Dâvûd el-Hâşimî tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm b. Sa'd, ez-Zuhrî- Sâlim b. Abdullah kanalıyla İbn Ömer'den onun şöyle dediğini tahdis etti: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim: "İyi dinleyin! Sizden önce gelip

CamScanner ile tarandı

geçen ümmetlere göre kalan ömrünüz ikindi namazı ile güneşin batışı arasındaki süre kadardır. Tevrât ehline Tevrât verildi de (onunla) amel ettiler. Ne zaman ki gündüz yarılandı o zaman aciz düştüler. Sonra onlara bir kırat bir kırat (ücret) verildi. İncîl ehline de İncîl verildi de (onunla) ikindi namazına kadar amel ettiler. Sonra aciz düştüler de onlara bir kırat bir kırat (ücret) verildi. Bize de Kur'ân verildi de biz (onunla) güneş batana kadar amel ettik. Sonra bize iki kırat iki kırat (ücret) verildi. Bunun üzerine kitap ehli 'Ey Rabbimiz!' dedi. 'Neden onlara iki kırat iki kırat verdin de bize bir kırat bir kırat verdin? Hâlbuki biz onlardan daha çoktuk.' (Rableri) onlara 'Ücretinizden bir şeyi sizden esirgedim mi?' diye sordu. 'Hayır' dediler. Bunun üzerine 'Bu benim lütfumdur, onu dilediğime veririm' buyurdu."

٦٥٩) وَحَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِهَذَا

659) Bana Abdulazîz b. Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize İbrâhîm b. Sa'd, İbn Şihâb'dan bunu tahdis etti.

٦٦٠) وَحَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثنا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا

660) Bize Ebu'l Yemân tahdis etti, dedi ki: Bize Şuayb, ez-Zuhrî'den bunu tahdis etti.

٦٦١) وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا عَنْبَسَةُ، ثنا يُونُسُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا

661) Bana Ahmed b. Sâlih tahdis etti, dedi ki: Bize Anbese tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus, ez-Zuhrî'den bunu tahdis etti.

٦٦٢) وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا يُونُسُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا

662) Bize Abdân tahdis etti, dedi ki: Bize Abdullah tahdis etti, dedi ki: Bize Yûnus, ez-Zuhrî'den bunu tahdis etti.

CamScanner ile tarandı

٦٦٣) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سُفْيَانُ، سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ أَبِي مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُوسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ اللَّيْلَ يَتَهَجَّدُ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيُّومُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَإِلَيكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

663) Bize Abdullah b. Muhammed tahdis etti, dedi ki: Bize Süfyân tahdis etti, dedi ki: Süleymân b. Ebî Müslim'i, Tâvûs kanalıyla İbn Abbâs'tan onun şöyle dediğini rivâyet ederken işittim: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem geceleyin teheccüde kalktığı zaman şunları söylerdi: "Allah'ım! Hamd Sana'dır. Sen göklerin, yerin ve bunların içindekilerin nûrusun. Hamd Sana'dır! Sen göklerin, yerin ve bunların içindekilerin ayakta tutanısın. Hamd Sana'dır! Sen haksın. Vaadin haktır. Sözün haktır. Sana kavuşmak haktır. Cennet haktır. Cehennem haktır. Kıyâmet saati haktır. Nebîler haktır. Muhammed haktır. Allah'ım! Sana teslim oldum. Sana tevekkül ettim. Sana iman ettim. Sana yöneldim. Senin bana verdiğin hüccetlere dayanarak düşmanlarınla mücâdele ettim. Sana muhâkeme oldum. (Günahlarımdan) yaptıklarımı ve yapacaklarımı, açığa vurduklarımı ve gizlediklerimi bağışla! Sen öne geçiren ve arkaya bırakansın. Senden başka ilâh yoktur!"

CamScanner ile tarandı

İÇİNDEKİLER

Müellifin Tercemesi 5

İlim Ehlinin Allah azze ve celle'nin Kelâmını Değiştirmek İsteyen Muattıla Hakkında Söyledikleri 9

Allah azze ve celle'nin "Sana Rabbinden İndirileni Tebliğ Et, Bunu Yapmazsan O'nun Risâletini Tebliğ Etmemiş Olursun" (Mâide, 67) Buyruğu Hakkında, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in "Benden Bir Âyet Olsun Tebliğ Edin" ve "Burada Bulunan Bulunmayana Tebliğ Etsin" Buyrukları Hakkında, Bir De Vahyin Kesilmiş Olması Hakkında Gelenler Babı 145

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Rabbi azze ve celle'den Zikretmekte ve Rivâyet Etmekte Oldukları Babı 163

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Başkasının Kelâmına Değil Allah'ın Kelimelerine Sığınmakta Olduğu Babı 169

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allah Teâlâ'nın Kitabından Olan Şeyleri Yüzüğüne Nakş Etmesi ve Onunla Helâya Girmemesi Bâbı 183

Allah celle zikruhû'nun Kâfirlerden, Müşriklerden ve Putperestlerden Olan Cehennem Ehlinden Naklen "'Ey Mâlik, Rabbin İşimizi Bitirsin!' Diye Nida Ederler" (Zuhruf, 77) Buyurması, "Rabbimiz, Bizi Buradan Çıkar, Eğer (Yaptıklarımıza) Dönersek Gerçekten Biz Zâlimleriz Demektir" (Mü'minûn, 107) Buyurması Babı 229

Bir Bab 233

Allah azze ve celle'nin "Tevrât'ı Getirin de Onu Okuyun Doğru Söyleyenler İseniz" (Âli İmrân, 93) Buyruğu Babı 235

CamScanner ile tarandı